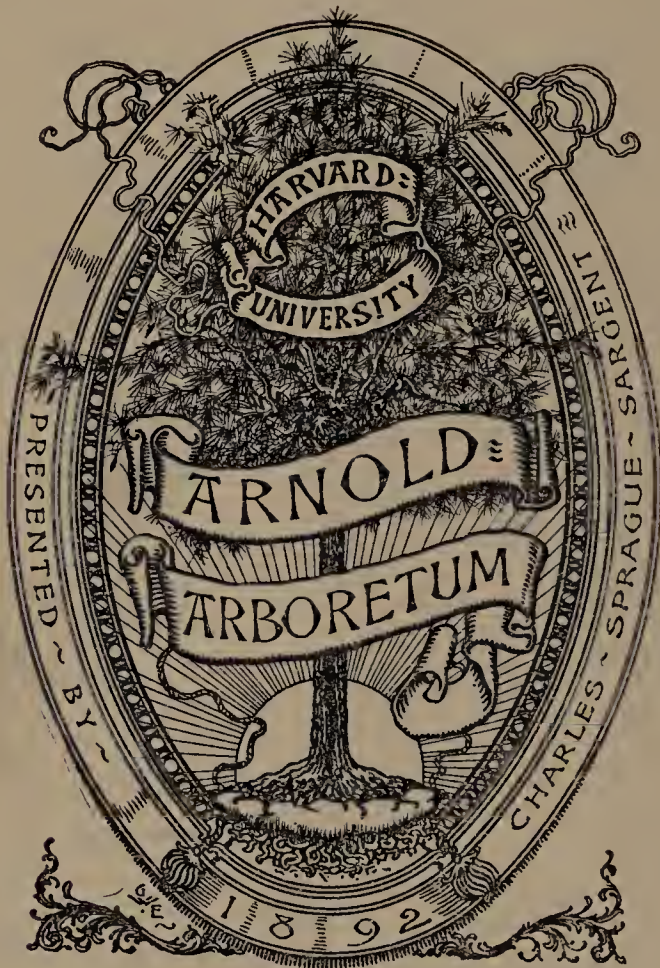
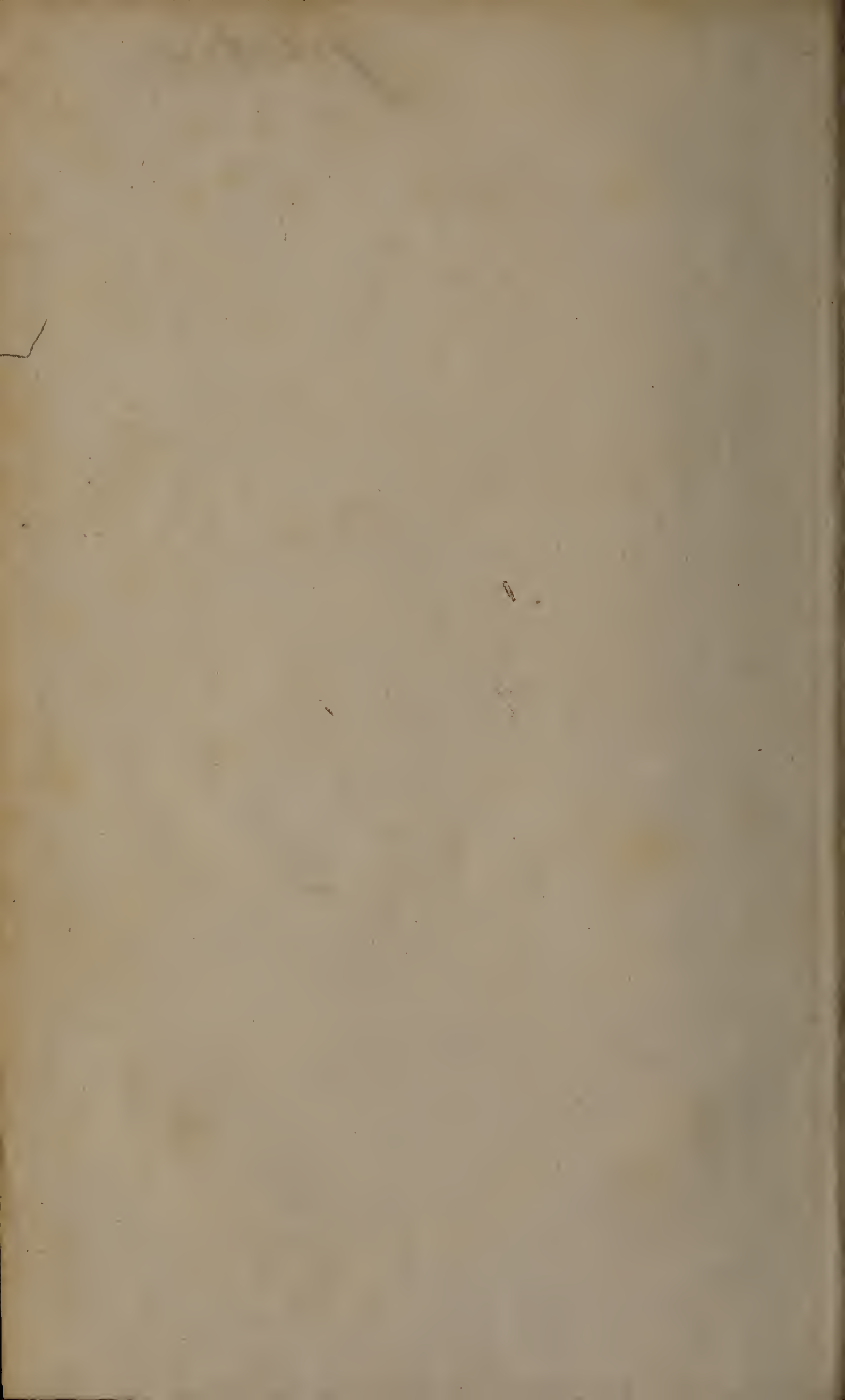

Per Swod
B-1

Johannes

NYA

BOTANISKA NOTISER

FÖR ÅR 1852

MED BITRÅDE AF

HRR BERGSTRAND, BEURLING, E. FRIES, TH. FRIES, C. HARTMAN, HOLM-
STRÖM, LINDEBERG, W. NYLANDER, NYMAN, SANDAHL,
WESTERLUND OCH ÅNGSTRÖM

UTGIFNE

AF

K. F. THEDENIUS.

MED TVÅ PLANCHER.

STOCKHOLM,
PÅ UTGIFVARENS FÖRLAG.
1852.

ARNDT BERGSTRAND
HERVARD UNIVERSITY

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN,
1852.

INNEHÅLL.

I. Original-Afhandlingar.

	Sid.
Bergstrand, C. E.: Naturalhistoriska anteckningar om Åland	1,23,35.
» » » Tillägg till Ålands Naturalhistoria . .	129.
Beurling, P. J.: Svenska arterna af växtsläktet <i>Ranunculus</i> L. sect. <i>Batrachium</i> DC. jemte deras viktigaste synonymi	155.
Fries, Th. M.: Botaniska anteckningar rörande Femsjö soc- ken i Småland (med planch)	49,69,86.
a Hartman, C.: Nya vextställén för några sällsyntare svenska och norriska mossarter	180.
Lindeberg, C. J.: Växtgeografiska anteckningar öfver Bo- huslän	17.
Nyman, C. F.: Ett besök på Schneeberg och Raxalpe i Österrike	145.
a » » » Öfversigt af släktet <i>Batrachium</i>	97.
Sandahl, O.: Bidrag till Kinnekulles Flora	65.
Thedenius, K. Fr.: Bidrag till kännedomen om Stockholms- traktens Lafvegetation, med anmärknin- gar af <i>W. Nylander</i> (med planch)	161.
Westerlund, C. A.: Anteckningar till Ölands Flora	81,100.
» » » Anteckningar till Ölands Flora som- maren 1852	151.
a Ångström, J.: Musci novi Scandinaviæ, Pugillus primus . .	33.

II. Litteratur-Öfversigt.

<i>Andersson</i> ; N. J.: Plantæ Scandinaviæ, Fasc. 2 Gramineæ	141.
» och <i>Thedenius</i> : Svensk Skol-Botanic	189.
<i>Gosselman</i> , C. A.: Stirpes rariores territorii Ystadiensis	11.
<i>Hamnström</i> , C. O.: Nerikes Flora af J. D. Gellerstedt, 2:dra upplagan	115.
<i>Hofberg</i> , H.: Södermanlands Phanerogamer och Filices	118.
Kongl. Vetenskaps-Akademiens Handlingar för år 1850	44.
<i>Pritzel</i> , G. A.: Thesaurus literaturæ botanicæ, fasc. VI.	26.
<i>Unger</i> , F.: Vexternas Anatomi och Physiologi, Öfversättn. af N. J. Andersson	94.
<i>Westerlund</i> , C. A.: Bidrag till kännedomen om Kalmar läns vegetation	188.
Öfversigt af Kongl. Vetenskaps-Akademiens Förhandlingar, 8 årg. 1851.	57.
» » » » » » » » » 9 årg. häft. 1—2.	78.

III. Strödda underrättelser.

	Sid.
Annons	128.
Ballotornas öde vid Stockholm	125.
Beriktigande	192.
Blommor på bar mark den 28 Januari	27.
Botaniska Reseföreningen	29,124.
Döde botanister: J. A. Holmström	62.
En del utlänningars tanke om Skandinaviska botaniska litte- raturen	80.
Ett storartadt Normal-Herbarium (af Puel och Maille)	120.
Fristedts och Björnströms resa i Torneå Lappmark	158.
Förmodad värmeutveckling hos <i>Soldanella alpina</i>	191.
Herbarium, P. C. Afzelii, till salu	15.
» entomologicum	64.
» Hofrådet Kochs	80.
Konung Fredrik den stores Lind	48.
Mikroskopiska kännetecken för baströr af lin och hampa m. m.	190.
Mångfaldigt begagnande af den vanliga tallen	48.
Nekrolog öfver <i>Johan August Holmström</i>	62.
Nyheter för Skandinaviens Flora	160.
Några ord om »botaniska curiosas», af Th. Fries	47.
Om den med Februarinumret lemnade kartan till v. Posts af- handling »Om Växtgeografiska Skildringar», införd i Bot. Notis. för 1851, samt uti afhandl. förekommande tryckfel	31.
Om några lärareplatser i Naturalhistorien	126.
Om så kalladt Fröregn	126.
Om växters fästande i Herbarier	28.
Palmella prodigiosa	143.
Palo de Vaca eller mjölkträdet i Brasilien	160.
Register till Prof. Fries's <i>Epicrisis systematis mycologici</i>	144.
Resande Botanister: F. Björnström p. 158. Fristedt p. 158. Hallberg p. 144. Kinberg p. 144. Linde- berg p. 125. W. Nylander p. 144. Säd- bom p. 144.	
— Reseunderstöd åt R. F. Fristedt för en resa i Torneå Lappm.	46.
» åt C. J. Lindeberg för en resa i Bohuslänska skärgården	125.
Sökande till lärareplatser i Naturalhistorien: A. Floderus	126.
C. Hartman	126.
L. M. Larsson	126.
A. Sahlén	126.
Uppmaning till Sveriges yngre Botanister, af Prof. <i>E. Fries</i>	119.
Utdrag af bref från Prof. <i>Parlatore</i> i Florens	30.
Utnämningar: C. Hartmans p. 192. D. Müllers p. 27. D. G. Peterssons p. 126. K. Fr. Thedenii p. 126.	
Victoria Regia och andra Nymphæaceer blommande i Rosendals växthus	144.

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 1.

K. F. THEDENIUS.

Januari.

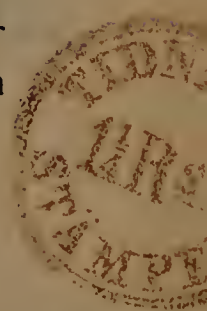
1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH.: BERGSTRAND: Naturalhistoriska anteckningar om Åland. — LITT.-ÖFVERS.: GOSSELMAN: Stirpes rariores territorii Ystadiensis. — STRÖDDA UNDERR.: Framl. Med. Cand. P. C. AFZELII Herbarium till salu.

Original-Afhandling.

Naturalhistoriska anteckningar om Åland, af C. E. Bergstrand.

Man har länge uraktlåtit att taga någon närmare kännedom om den Åländska ögruppen; få botanister eller naturkännare hafva besökt densamma, och få äro de uppgifter, man derom erhållit. Åland har derföre länge legat i mörker, ej blott för Sverige, utan äfven för sjelfva Finland; man har ansett denna ösamling blott såsom kala och ofruktbara klippor i hafvet, ej värda den ringaste uppmärksamhet eller undersökning. Man har till och med i Finland betraktat Åland med afsky, och mången har i sin okunnighet om rätta förhållandet ansett det snart sagdt som ett straff, att öfverflytta från fasta landet till denna, såsom de förmenade, nästan obebodda och vilda skärgård, utestängd från allt umgänge med den öfriga verlden. Detta är dock ett stort misstag. Jag tror säkerligen att ingen återvändt, utan att hafva funnit detta misstag, utan att hafva fattat helt andra föreställningar och fått en helt annan erfarenhet om såväl Ålands utseende, som dess öfriga förhållanden. Sålunda har man

småningom fått andra tankar om beskaffenheten af detta land, och vetenskapsmännen i Finland hafva slutligen börjat vända sin uppmärksamhet på detsamma. — För några få år sedan utskickade Sällskapet »*Pro fauna et flora fennica*» flera yngre naturforskare, i afsigt att taga kännedom om ögruppens Flora och Fauna, men några officiella underrättelser om resultatet af denna excursion hafva icke blifvit lemnade. Föröfrigt hafva Chirurg. Mag. Hr J. M. af Tengström och Studeranden Hr Skogman jemte några få andra en tid varit sysselsatta med undersökningen af Ålands vegetation, men resultatet deraf är mig ännu föga känt.

Den vidsträckt Åländska skärgården ligger utbredd mellan $59^{\circ}47'$ och $60^{\circ}32'$ nordl. b. samt mellan $36^{\circ}57'$ och 39° l. från Ferrö. Arealen är 11 qv. mil och utgöres af omkring 80 bebodda öar jemte en otalig mängd klippor och skär eller mindre, obebodda holmar. Den största ön bär namn af *Fasta Åland*, hyser ungefär $\frac{2}{3}$ af folkmängden, eger en utsträckning af $3\frac{3}{4}$ mil från norr till söder samt 3 mil från vester till öster och är på mångfalldigt sätt genomskuren af djupt inträngande vikar och sund. Närmast *Fasta Åland* i vester ligger *Eckerö*, likaledes en betydlig ö, hvilken jemte *Signilskär* sålunda ligger Svenska kusten närmast. Nära *Fasta Åland* i söder ligger *Lumparland* samt i öster *Wårdö*. Till sammans med dessa tre öar utgöres *Fasta Åland* af följande församlingar: *Hammarland* med *Eckerö* kapell i vester, *Finström* med *Getha* kapell i norr, *Saltvik* i nordost, *Sund* med *Wårdö* kapell i öster samt *Jomala* och *Lemland* med *Lumparlands* kapell i söder. Till Åland höra dessutom *Fögle* med *Sottunga* och *Kökars* kapeller samt *Kumlinge* med *Brändö* kapell. Dessa tvenne sistnämnda församlingar med sina kapeller bestå af en oräknelig mängd smärre öar och skär, vidt utspridda i sydost och öster om *Fasta Åland*.

Ålands södra och östra skärgård bildas mestadels af endast kala klippor och berg, saknande stundom nästan all vegetation; blott här och der finnas några snärre, likasom tillfälligtvis utströdda holmar, hvars utseende och vegetation bilda ett tvärt afbrott mot de kringliggande

klippornas. Längre i öster inuti Finska skärgården blifva öarne deremot växtrikare och erhålla i allmänhet ett behagligare och skönare utseende. Fasta Åland åter är i allmänhet oändligen vackert; dalar och höga berg omvexla ständigt med hvarandra. De skönaste utsigterna äro vid *Kastelholm*, *Sunds* prestgård samt *Jomala* kyrka m. fl. Derjemte finnas ganska många vackra ställen i Hammarland och Finström, såsom vid *Skarpnätö* och *Bastö* m. fl., der hela landets vegetation likasom tyckes vara concentrerad och der naturen verkligen tyckes vilja visa sina mästerverk i prakt och skönhet. Några större slätter finnas ingenstädes, utom vid *Haga* kungsgård i Saltviks socken. De högsta bergen ligga föröfrigt i *Getha* och norra Saltvik, der *Orrdalsklinten* (omkring 600 fot öfver hafvet) anses såsom den högsta punkt på hela Åland. Betydliga bergsträckor träffas dessutom i södra Jomala och Lemland samt på Eckerö. Berg, dalar och vikar hafva sin hufvudrigtning från norr till söder, endast på några ställen i Sund är deras rigtning motsatt eller från öster till vester. Några egentliga strömmar eller vattendrag finnas deremot alldeles icke; blott en och annan liten obetydlig bäck träffas i Saltvik och södra Finström. Träsk och smärre insjöar finnas i mängd, ehuru ingen af betydighet.

Ålands bergformation är alldeles af en egen beskaffenhet, olik den både på Svenska och Finska sidan. Hela Åland hvilar nemligen på en grund, bestående af röd, groftärnig granit, af *Linné* kallad *Saxum alandicum* och beskrifves sålunda: »*tota fere Alandia insula pro fundamento agnoscit petram e spato opaco rufo compositam, paucis admodum heterogeneis particulis immixtis.*» I den sydöstra och östra skärgården träffas ock derjemte en mörkgrå, skimmerrådande bergart med hvita quartz-ådror. Kalksten finnes dels uppkastad vid stränderna, dels lös i jorden, men verkligt kalkbrott finnes nästan ingenstädes. Jordmånen är i allmänhet stenbunden, bestående än af lera, än af sand, uppblandad med åtskilliga andra jordarter.

Vegetationen är på de flesta ställen ganska yppig, men mindre rik på mångfalld och arter. Skogarne bestå

af tall och gran, hvilka trädslag likväl alldeles saknas på Kökar. Föröfrigt hysa löfskogarne ahl, björk, asp, rönn och hassel, hvilket sistnämnda slägte på Kumlinge förekommer i sådan mängd, att hasselnötter utskeppas och försäljas till andra orter. Frukträd trifvas sällan, åtminstone icke i södra och sydöstra skärgården, der alla försök i trädgårdsplantering och köksväxters odling varit förgäfves; endast på Fasta Åland har det till en del velat lyckas, emedan växter derstädes inuti landet äro bättre skyddade för stormens förstörelser. På Kökar finnes ej heller något åkerbruk, hvarföre alla s. k. åkerväxter (plantæ agrestes) derstädes saknas. Fiske, skälfångst och boskapskötsel äro der landtmannens enda näringsyrken. Öfverallt i skärgården, der de vilda hafsstormarne få framfara med ohämmad fart, äro enbuskarne och andra smärre trädarter helt och hållet förvandlade till krypväxter, d. v. s. i täta mattor utbredda på marken och utester klippväggarne. Det är emellertid lika vackert som märkligt, att sålunda se åtskilliga större träd, såsom vildapel, hägg, ahl, ja sjelfva eken (t. ex. på *Öfverön* i Fögle socken) böja sig för vinden och utbreda sina grenar, lika grönskande och lefvande löfmattor, på de eljest nakna klipporna, i stället för att höja majestätiskt sina kronor uppätta i luften. I denna skärgård äro följande växter anmärkningsvärda: *Taraxacum officinale* — * *corniculatum* och * *palustre* vid Degerby; *Valerianella olitoria* på Degerön och Kökar; *Asperula odorata* vid Degerby; *Melampyrum cristatum* på Idön; *Utricularia intermedia* på Hamnö; *Cornus suecica* på Kökar; *Sanicula europæa* på Gripön, Idön m. fl.; *Adoxa Moschatellina* på Skråfskär m. fl.; *Ranunculus cassubicus* på Degerön och Gripön; *Actæa spicata* på Idön; *Dentaria bulbifera* på Skråfskär och Gripö; *Isatis tinctoria* på Fingrundet och Gåsskär; *Draba incana* β *stricta* på Flatskär; *Cochlearia danica* på Kökar m. fl.; *Drosera longifolia* på Hamnö; *Circaea alpina* på Kökar; *Pyrola chlorantha* på Gripö m. fl.; *Daphne Mezereum* vid Degerby, numera utgången; *Orchis sambucina* och *angustifolia*, *Listera ovata* m. fl. på Gripön; *Gymnadenia conopsea* och *Cephalanthera ensifolia* på Idön, der äfven *Convallaria multiflora*, *Scirpus compressus* och *maritimus*,

Trichophorum alpinum m. fl. förekomma. Här och der på dessa öar anträffas ock *Pyrus Malus*, *Cratægus Oxycantha* m. fl. samt *Asplenium Trichomanes* och *septentrionale*, *Botrychium Lunaria*, *Ophioglossum vulgatum*, *Lycopodium Selago* m. fl.

Deremot tyckas åtskilliga arter alldeles saknas i södra skärgården, såsom: *Carlina vulgaris*, *Tragopogon pratensis*, *Ajuga pyramidulis*, *Ægopodium Podagraria*, *Ranunculus Lingua*, *Orobus niger*, *Trifolium spadiceum*, *Anthyllis Vulneraria*, *Betula nana* och *Helianthemum vulgare* m. fl. Dessa förekomma först på Fasta Åland omkring fästningen *Skarpans* och i trakten af *Kastelholm* och *Sunds prestgård*.

Likasom det märkliga förhållande bland Ålands djur inträffar, att stundom de aldra allmännaste djurarter derstädes totalt saknas, såsom: tjäder, raphhöns och hjerpar samt ekorrar före 1856, då de genom en tillfällighet infördes och sedermera i landets skogar fortplantade sig; likaså är förhållandet bland växterna. *Hottonia palustris*, *Lobelia Dortmanna*, *Orobus tuberosus*, *Campanula patula*, *Verbascum nigrum* och *Veronica Anagallis* m. fl. synas verkligen vara bannlysta öfver hela Åland; åtminstone har jag ej, oaktadt ifrigt sökande, kunnat finna något spår till dem. *Campanula patula* förekommer dock närmast utom Åländska ögruppen i *Korpo* och *Nagu*, belägna i närheten af *Åbo*. Deremot förekomma *Sorbus hybrida*, *Orobus vernus*, *Empetrum nigrum*, *Sedum album*, *Geranium sanguineum*, *Angelica sylvestris*, *Laserpitium latifolium* samt utmed hafsstränderna *Angelica littoralis*, *Aster Tripolium*, *Erythræa linariifolia*, *Plantago maritima*, *Triglochin maritimum*, *Silene maritima* m. fl. ganska allmänt öfverallt. *Primula farinosá* är allmän på Åland, men lär saknas i Fasta Finland. Dessa och otaliga andra afvikelser från det egentliga Finland å ena sidan samt Sverige å den andra, så i botaniskt som zoologiskt och geologiskt hänseende, göra, att Åland i många fall blir värdt all uppmärksamhet samt af stort intresse vid många undersökningar.

Tag bort skärgårdsförsamlingarne *Fögle* och *Kumlinge*, så att endast Fasta Åland återstår jemte *Eckerö*,

Lumparland och Wårdö, och drag en linea i rigtning från nordvest till sydost eller från *Ådskär* genom *Getha* och *Finström* förbi *Åttböle*, *Östanåker*, *Ingby*, *Önningby*, *Bengtsböle*, *Wessingsboda* och ut till *Ådskär* i *Fögle* fjärden, — så uppstå följande märkvärdiga förhållanden: På östra sidan om denna linea har man således östra delarne af *Getha*, *Finström*, *Jomala* och *Lemland* samt hela *Saltvik*, *Sund*, *Wårdö* och *Lumparland*, på den vestra åter de återstående delarne af *Getha*, *Finström*, *Jomala* och *Lemland* samt hela *Hammarland* och *Eckerö*. Hvardera af dessa tvenne hufvuddelar har sin egen jordmån, sitt eget vattensystem och sitt eget flodområde. I den östra delen består jordmånen af lera, är mera fruktbarande och särdeles lämplig för åkerbruk; i den vestra deremot består den mestadels af sand, här och der finnes sand- eller kalkmergel blandad med mylla eller mjord, är i allmänhet mera mager och ej så fruktbringande. I det östra vattensystemet är *Lumparn* medelpunkten, hvilken genom åtskilliga sund står i förbindelse med *Wargathafjärden* och *Fögelfjärden* samt tränger djupt upp i landet medelst *Saltviksfjärden*. Vattnet är i allmänhet mindre saltaktigt, emedan föreningen med hafvet är mera utestängd genom de vidsträckta yttre skärgårdarne. I det vestra vattensystemet är *Pansarnäsfjärden* medelpunkten, som upptager *Bergöfjärden* med *Postaviken* samt *Orrfjärden*, och står sjelf i förening med *Finbofjärden* och hafvet. Vattnet vid kusterna här härstädes mera sälta, emedan landet står i omedelbar beröring med *Östersjön*, *Ålands haf* och *Bottniska viken*. I det östra florumrådet har vegetationen sitt centrum omkring *Tosarby*, *Kastelholm* och *Sunds kyrka*; i det vestra åter är den concentrerad omkring *Bästö*, *Bolstaholm* och *Skarpnåtö*. Föröfrigt karakteriseras det östra området deraf, att eken förekommer mera sällan och att vikar och berg stundom ega en mera oregelbunden utsträckning; i det vestra deremot äro ekar, almar och lindar temligen allmänna och ofta grupperade i behagliga lundar; träsk, insjöar, hafsvikar och berg hafva der öfverallt den för *Åland* regelbundna rigtningen från norr till söder. Dessutom äro *Lycopus europæus*, *Echinosperrum Lappula*, *Ranunculus Lin-*

gua, Anemone ranunculoides, Corydalis laxa, Peplis Portula, Fragaria collina, Trifolium agrarium, Betula nana, Allium Scorodoprasum, Lemna trisulca, Eriophorum latifolium, Carex Pseudocyperus, Polystichum Thelypteris m. fl. egendomliga och karakteristiska växtarter för den östra hufvuddelen, under det *Cuscuta europæa, Cirsium heterophyllum, Libanotis montana, Sorbus scandica* och *hybrido-Aucuparia, Trifolium fragiferum, Andromeda polifolia, Taxus baccata, Chara tomentosa, Salicornia herbacea, Epipactis latifolia, Cornus suecica, Bulliarda aquatica, Saxifraga tri-dactylites, Hippophaë rhamnoides, Allium ursinum, Selaginella spinulosa* m. fl. äro det för den vestra. Slutligen må ock anmärkas, att Kastelholm och Sund äro de enda ställen, der *kräftor* förekomma inom Åland, således blott inom det östra området, då deremot *Stör* stundom fångas inom det vestra, der ock *Espingen* plägar ibland vara synlig. Ja, hvad än mer är! sjelfva den allmänna befolkningen i dessa begge delar tyckes vara olika till seder, lynnen och karakter, i språk och öfriga förhållanden, så att troligt är, att de ursprungligen härstamma från skilda länder eller landskaper. Alla de här uppräknade omständigheterna äro ingalunda godtyckligt fattade och uppställda, utan äro verkligen i naturen grundade, och det skall i sanning blifva mig ett kärt nöje, att framdeles söka närmare utreda dessa intressanta förhållanden.

En annan märkvärdighet för Åland är äfvenledes den sjuklighet, som röjer sig hos de flesta träd och äfven örter, och hvilken ej kan undgå att observeras vid en noggrann skärskådning af vegetationens och landets egenheter. Den består hos en del träd uti de onaturliga utväxter, som börja visa sig, så snart trädet uppnått en viss ålder; hos andra uti inre röta, hvarvid växten småningom öfverdrages af ett laf-lager, som slutligen betager trädet förmågan att vidare utveckla sig, hvarefter det utdör och bortruttnar. Man har velat söka grunden härtill i den alltför yppiga och öfverdrifna växtligheten hos plantorna såsom unga, och som därför utöfvar ett skadligt inflytande på de särskilda individerna. Måhända bör orsaken ock sökas i jordmånens egen beskaffenhet eller landets läge och beroende af hafvet på alla sidor. För dessa

hypothesers sannolikhet är en närmare undersökning nödvändig, stödd på flerårig observation af sjukdomens beskaffenhet, utveckling och förlopp. Likaledes är den omständigheten anmärkningsvärd, att de flesta växterna utmed hafsstränderna och i synnerhet på klipporna antaga en rödaktig färg, liknande bergens färg i allmänhet.

Åland förtjenar således, oaktadt sin fattigdom på arter, naturforskares uppmärksamhet, icke blott för sin rika och yppiga vegetation och öfriga naturskönheter, utan äfven för sina naturunder och naturfenomen. Hvad naturmärkvärdigheterna beträffar, må blott i förbigående tillåtas mig anföra den beundransvärda *Källskärskannan* i Kökars vestra skärgård, der genom vattnets bearbetande en från berget lösryckt sten erhållit fullkomlig skapnad af ett gammalmodigt kannstop, som har 5 alnar 15 tums höjd och 10 till 13 alnars omkrets, samt med ämne till ett handtag af 1 aln och 4 tums bredd. Formerna ega öfverallt sådan proportion och symmetri, att det hela likasom tyckes vara nyss utgånet ur en verklig konstnärs hand. Dessutom finnas på flera ställen af Åland märkvärdiga grottor, hvilka stundom blifvit föremål för skriftställares poetiska skildringar. Till naturfenomenerna må räknas de hägringar (*fata morgana*), hvilka ofta visa sig, hvarvid Svenska landet eller andra aflägsna föremål synas närma sig åskådarens ståndpunkt. Föröfrigt är Åland rikt på petrifikater, hvaraf redan omkring 150 särskilda arter blifvit under de tvenne sednaste åren insamlade — en omständighet, som man förut icke ens anat. Historiska minnesmärken finnas allestädes; ruiner och lemningar efter borgar, fästen, begravningsplatser och kapell m. m. saknas ingalunda, och det är sannolikt, att Åland icke blott under Medeltiden, utan ännu mer under vikingåldern spelat en vigtig role i Norden.

Jag har här, kanske mer än nödigt varit, utbredt mig i ämnen, som icke höra till egentliga föremålet för denna lilla uppsats, men jag har endast velat flygtigt vidröra dem, för att blott visa, det Åland så i vegetativt som andra afseenden är af stort intresse och bör således betraktas såsom ett värdigt föremål för forskningar och iakttagelser af alla slag.

För att göra växternas geografiska utbredning mera åskådlig, har jag i nedanstående katalog efter hvarje art betecknat växt-lokalerna och de särskilda arternas förekomst genom vissa bokstäfver, ställda näst efter artens namn. Hela Åländska ögruppen har jag nemligen fördelat i fyra växt-regioner eller distrikter, och angifvit dem sålunda:

- A betecknar det förut omtalade *vestra* området af Fasta Åland;
 B — — — — — *östra* området deraf;
 C — — — — — *södra* och *sydöstra skärgården* eller Fögle och Kökar m. fl.;
 D — — — — — *östra*, egentligen utom Åland liggande skärgården eller Korpo och Nagu m. fl.

För att närmare bestämma någon viss del inom dessa fyra distrikter, har jag begagnat de för väderstreckens beteckning allmänt brukliga bokstäfver, såsom: *v*, *n*, *ö*, *s*, *nv*, *so*, *m*. (mellersta) o. s. v. Dessa sättas näst efter bokstafven, som anger distriktet, inom hvilket de sålunda bestämma vissa delar. I händelse någon eljest allmän växt saknas i något visst distrikt eller i någon viss del deraf så antydes detta genom o, som står näst framför distriktets beteckning.

Lokalerna äro vidare betecknade genom bokstäfver ur det större alfabetet sålunda:

- A == växter förekommande bland säd, på åkrar, odlade ställen, vid gårdar och byar m. m. (*Pl. agr.*)
 C == — — — på öppna ställen, fält, torra ängsbackar o. s. v. (*Pl. camp.*)
 L == — — — i träsk, insjöar, källdrag, diken och på sumpiga ställen (*Pl. lac. et pal.*)
 M == — — — i hafsvatten och på saltvattensstränder (*Pl. mar.*)
 N == — — — i lundar och på skuggrika ställen m. m. (*Pl. nem.*)
 P == — — — på ängar, dikesrenar o. s. v. (*Pl. prat.*)

R == växter förekommande på berg och nakna klippor
(*Pl. rup.*).

S == — — — i skogar, beteshagar och på andra skogbeväxta ställen (*Pl. sylv.*).

Ehuru åtskilliga andra lokalbestämningar kunde uppgifvas, har jag dock ansett mig böra inskränka antalet till dessa åtta, såsom de viktigaste och mest karakteristiska. Man bör således ej förundra sig deröfver, att jag användt teckningen L för *Bidens tripartita*, *Gnaphalium uliginosum*, *Nuphar luteum*, *Myrica Gale*, *Glyceria fluitans* m. fl., ehuru växtlokalerna för dessa arter stundom tyckas vara vidt åtskilda. Hufvudsaken är nemligen, att blott antyda, det jag funnit alla dessa arter städse växande på sumpiga ställen eller i sött vatten, till skillnad från andra växter, som blifvit träffade i salt vatten eller på sumpiga ställen invid hafsstränderna, och för hvilka arter jag begagnat teckningen M. För *Triglochin palustre* m. fl. står teckningen ML, hvilken tillkännager, att växten träffas likaväl på hafsstränderna som uti kärr inuti landet.

För att uttrycka talrikheten af växternas förekomst på de anförda lokalerna hafva följande bokstäfver ur det mindre alfabetet blifvit begagnade:

rr == växter mycket sällsynta;

r == — sällsynta;

pr == — här och der, temligen sällsynta;

p == — här och der, mera strödda;

pf == — här och der, stundom täckande;

f == — allmänna, men strödda;

ff == — ganska allmänna och ofta täckande.

Några exempel, i afsigt att tydliggöra meningen med dessa olika beteckningssätt:

Achillea Ptarmica L. Anv, Dm: Apr.; d. v. s. denna art förekommer i nordvestra delen af Fasta Åland i det vestra distriktet samt i mellersta delen af Korpo (= det östliga florområdet, bestående af skärgården närmare Fasta Finland); på dessa ställen har den sparsamt blifvit funnen på åkrar och bland säd.

Pinus Abies L. oCso: Sff.; d. v. s. Granen saknas i sydöstra delen af den södra skärgården eller på Kökar

och närgränsande öar, men träffas eljest allmänt öfver hela Åland, der den uppträder i massa och bildar stora skogar.

Cephalanthera ensifolia Rich. Cso: Nrr.; häraf ser man, att denna växt är ganska sällsynt och har hittills blott blifvit funnen i lundar uti den sydöstra skärgården eller på Kökar.

Fortsättn.

Litteratur-Öfversigt.

Stirpes rariores territorii Ystadiensis. Akademisk afhandling af Carl August Gosselman. Lund 1851, pp. 18, 8:o.

En afhandling med ofvanstående titel ventilerades på Carolinska Akademien den 20 sistl. December. Att titeln är på latin, men hela afhandlingen på svenska, lärer bero på befintligheten af något stadgande, som föreskrifver, att åtminstone titeln om ej mera skall vara på latin, om afhandlingen skall kunna godkännas såsom akademiskt prof.

Då mindre akademiska afhandlingar, som icke blifvit tillgängliga i bokhandeln, ofta med svårighet kunna erhållas, och en stor del af Notisernas publikum måhända eljest skulle gå miste om de tillägg till Skånes Flora, som i den nyssnämnde innehållas, så tror man sig tjena med införande i Notiserna af ett något fullständigare utdrag, än som kunde vara nödvändigt om afhandlingen med lätthet stod att erhållas.

I förordet yttrar förf., att trakten kring Ystad, som, i botaniskt hänseende, är en af de intressantaste inom Skåne, blifvit af honom flitigt genomströfvad under sommarmånaderna åren 1847, 48 och 49, samt att han, oaktadt exkursionerna blott sträckte sig en eller två mil utom staden, träffat flere sällsyntare växter, hvilka icke förr varit uppgifna för denna trakt. Att uppgifva dessa, samt lemna en öfversigt öfver mindre allmänna, derstädes

redan förut anmärkta, växter säger förf. vara ändamålet med afhandlingen.

Hvad förf. i förordet uppgifver om vegetationen i Ystadtrakten har följande lydelse: »Ystad, belägen vid Östersjöns kust, är omgifven af slätter. Öster om staden utgöras dessa af ljunghedar och sandfält, sparsamt bevuxna med gräs och planterade med Al och Tall. Denna plantering sträcker sig till Köpingsåns gamla fåra, som på åtskilliga ställen nästan uttorkat och alstrat en alldeles egendomlig vegetation; på andra sidan ån vidtaga åter sandfält, hvilka sträcka sig ända mot Kåsebergas lerblandade sandbackar, som tvärbrant resa sig mot hafsstranden och utgöra växtorten för *Tunica prolifera* och *Medicago minima*. — Vestra strandens vegetation är helt olika; bördiga åkrar hafva här intagit sandslätternas plats; de på östra stranden så ymnigt förekommande *Elymus*, *Psamma arenaria*, *Tritica* och *Lathyrus maritimus* hafva här alldeles försvunnit; en mera allmän strandvegetation uppträder i stället. Märkligare växtlokaler på denna kuststräcka äro Svarte mölla (den i Flororna stundom omnämnda Svarte skog är helt och hållet förstörd), Charlottenlunds skog och hafsstranden nära densamma, hvilken nästan helt och hållet betäcket af Al, Hagtorn och Slånbuskar, bland hvilka hafva inträngt sig *Cornus sanguinea* och *Euonymus*; dessa busksnår äro betäckta med klängande massor af *Convolvulus sepium* och *Rubus corylifolius*, hvilka äfven i sällskap med *Hedera* bilda grönskande infattningar kring stenarne på stranden. — Längre bort i vester visar sig Hörte skog, i hvilken man har att söka *Campanula Cervicaria* och *Silaus pratensis*.

Norr om Ystad vidtaga bördiga åkrar, hvilka på omkring en mils afstånd från staden begränsas af bokskogarne vid Marsvinsholm, Krageholm, Baldringe och Högestad. Krageholms- och den närbelägna Bergsjöholmskogen äro i synnerhet växtrike och innehålla nästan alla de arter man vanligen träffar på i Skånes boklundar. Vid den förstnämnde herregården förtjenar den gamla trädgården uppmärksamhet; dess gräsplaner prydas neml. af *Geranium phæum*, *Lilium Martagon* m. fl. från början odlade växter; den i den närbelägna sjön, liggande ön

Lybeck utmärker sig genom en sydländskt yppig vegetation: manshöga ormbunkar, som stå i rader liksom planterade, ännu högre *Urticæ*, frodiga *Lunariæ* och *Dentariæ*, *Allium ursinum*, den snärjande *Galium Aparine* m. fl. betäcka helt och hållet dess yta, på hvilken öfriga skogsväxter, för hvilka dock knappast någon plats är lemnad, uppträda i förstörade, yppiga former. — Ej långt från Högestad glänsa de hvita kalkbackarne vid Benestad, genomkorsade af talrika rännilar och utgörande växtplatsen för en mängd sällsyntare växter, bland hvilka främst må nämnas *Tetragonolobus*. Norr om dessa backar utbreder sig den vackra Fyledalen, omgifven på ena sidan af Stenby hällar och på den andra af Högestads-skogen.»

Dessa nu uppgifna orter äro växtlokaler för de flesta sällsynta växter, som uppräknas i afhandlingen, hvarutur följande förtjenar anföras, såsom varande växtgeografiska tillägg till hvad som förut är bekant genom de hittills utgifna växtförteckningarne och flororne öfver Skåne.

Anthemis arvensis γ *salina* Hn. på hafsstranden vid Köpingsåns gamla fåra.

Erigeron canadensis L. har ånyo blifvit förgäfves eftersökt vid Gusnafva, hvarföre synes säkert, att den derstädes gått ut.

Tragopogon pratensis β *undulatus* Hn. på ängar omkring Ystad, samt vid Allevads Mölla.

Xanthium strumarium L. anses vara utgången vid Ystad.

Valeriana sambucifolia Mik. är allmännare än *V. officinalis*.

Convolvulus sepium L. vid Herrestad och Charlottenlund.

Lithospermum officinale L. i stor mängd på hafsstranden vid Charlottenlund.

Mentha sativa L. i diken norr om staden.

— *Agardhiana* Fr. anföres med frågetecken såsom växande vid Svarte Mölla.

Origanum vulgare L. förekommer med hvita blommor på en backe nära Svarte.

Glaux maritima L. förekommer endast vid Charlottenlund.

Plantago lanceolata γ *dubia* Hn. fanns 1848 vid Köpingsåns gamla fåra.

Batrachium Petiveri Koch. i en grop öster om staden nära det s. k. Hörarhuset.

— *paucistamineum* Tausch. bland föregående och vid Svarte Mölla.

Polygala comosa L. på slätten vester om Bokhultsbacken vid Krageholm.

Geranium lucidum L. bland buskar på hafsstranden vid Charlottenlund.

Helianthemum vulgare β *obscurum* Hn. på kalkbackarne vid Benestad.

Rubus corylifolius Sm. på stranden vid Charlottenlund, der den äfven förekommer med dubbla blommor.

Ornithopus perpusillus L. har flera gånger förgäfvat blifvit eftersökt på det kända växtstället mellan Köpinge och Kabusa.

Ononis campestris Koch. här och der omkring staden.

Andromeda polifolia L. i Bergsjöholms skog.

Euphorbia Esula L. Den form deraf, som Lilja funnit vid Kabusa, och som skiljde sig från den vanliga genom äggrundt lancettlika rundadt trubbiga blad, och förmodats vara en egen art, har äfven blifvit funnen af förf., men förklaras vara en abnormitet, orsakad af insektstygn eller någon sjuklighet hos växten.

Orchis angustifolia elata Hn. vid Köpingeåns gamla fåra.

Platanthera chlorantha Cust. förekommer allmännare än *P. bifolia*, som är ganska sällsynt.

Cyperus fuscus L. har icke, oaktadt flitigt sökande, kunnat påträffas på det uppgifna stället vid Krageholmsjön.

Glyceria spectabilis M. K. i en bäck mellan Ystad och Surbrunn.

Botrychium rutaceum Sw. i sandplanteringen ungefär midt emellan staden och Köpingeån, vid en gångstig nära stranden.

Strödda Underrättelser.

Framl. Med. Cand. Pehr Conrad Afzelii Herbarium till salu.

Detta Herbarium, till större delen samladt af honom sjelf i trakterna kring Stockholm och Upsala, äfvensom under ett längre vistande på Grislehamn, samt på 2:ne resor till Gottland och under ett kortare besök i södra Sverige, innehåller något öfver 2,000 species, varieteter och former af Skandinaviska phanerogama växter, Eqvise-taceer och Ormbunkar och är ordnad efter Prof. Fries' Summa Veget. Scand. Exemplaren äro vackra, väl conserverade och inlagda i hvitt skrifpapper, ett species i hvarje ark och ett särskildt ark om hvarje genus. I de flesta fall finnas många exemplar af hvarje art, och från många lokaler. Hela denna afdelning af herbariet utgöres af några och femtio bundtar, nästan samtliga försedda med permar af papp. Dessutom höra dit 8 bundtar, innehållande åtskilliga växter till undersökning, dels obestämda, dels icke säkert bestämda, äfvensom dupletter, former och varieteter af de växter, som finnas i herbariet, de flesta från Upsalatrakten och från Gottland. Trenne af dessa supplementbundtar innehålla endast interessantare former och species af Orchider.

Lichen-Samlingen (samlad på ofvannämnda ställen) består af 500 species, varieteter och former, till större delen inlagda i capsjar af hvitt skrifpapper, de öfriga liggande dels i capsjar af maculatur mellan pappersark, dels utan capsjar mellan pappersark med utsatta namn och lokaler. Dessutom 4 bundtar osäkra lafvar, samt 5 bundtar utan namn, men skiljda i genera och species, samt med utsatta localer. Dertill en mängd lafvar, förvarade i 7 påsar, samt i 5 mindre trälådor, alla utan namn. En mindre bundt utländska lafvar, de flesta utan namn.

Utom hvad den framl. med egen hand samlat för sitt herbarium, har detta mycket ökats genom de bidrag

hans Lärare, Proff. Fries och Wahlenberg, lemnat, samt genom byte med åtskilliga äldre och yngre Skandinaviska Botanister, såsom Hrr Stenhammar, Wikström, Hartman, Lange, Holmblad, Westöö, Thedenius, Ångström, Lindblom, Nyman, Sevon, Lagerheim, Holmgren, Torssell m. fl. — Åtskillige växter äro äfven tillkomna från hans faders, Prof. Ad. Afzelii, herbarium.

En större samling mossor, inlagde i capslar af skrifpapper, fästade på ark af dito och bestående af flere 100:de species, är försåld; äfvenså samlingen af Scandinaviska vattenalger och det utländska herbariet, bestående af omkring 4,000 arter.

Hr Prof. Fries, som haft den godheten bese detta, nu till salu erbjudna, herbarium, har derom yttrat sig mycket fördelaktigt samt önskat att det måtte blifva oskingradt och komma i goda händer.

Värdet å de phanerogama växterna har af en ganska competent kännare blifvit uppskattadt till 100, å lafsamlingen till 60 thaler.

Om detta Herbarium kan närmare underrättelser erhållas af Notisernas utgifvare.

J. A. A.

På NYA BOTANISKA NOTISER, som för innevarande år utgifvas med ett ark i månaden jemte behöfliga plancher, emottager Apothekaren K. Fr. Thedenius i Stockholm prenumeration med 2 R:dr B:ko för hela årgången. Han ombesörjer numrornas ordentliga utdelning med posten eller kringsändande till de prenumeranter, som bo uti hufvudstaden, då så önskas och fullständig adress uppgifves. — Insända afhandlingar och meddelanden emottagas med tacksamhet.

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 2.

K. F. THEDENIUS.

Februari.

1852.

INNEHÅLL: ORIG-AFH.: LINDEBERG: Växtgeografiska anteckningar öfver Bohuslän. BERGSTRAND: Naturalhistoriska anteckningar om Åland. — LITT.-ÖFVERS.: PRITZEL: Thesaurus literaturæ botanicæ etc. — STRÖDDA UNDERR.: Utänämning. Blommor på bar mark den 28 Januari. Om växters fästade i Herbarier. Om Botaniska Reseföreningen. PARLATORES och C. HARTMANS resa. Tillägg till v. Posts afhandling om växtgeografiska skildringar.

Original-Afhandlingar.

I. *Växtgeografiska anteckningar öfver Bohuslän af C. J. Lindeberg.*

Ingen provins är i växtgeografiskt hänseende måhända mindre känd än Bohuslän. Med undantag af Götheborgstrakten, öfver hvilken Herrar *Wahlbergs* och *Areschougs* Floror, jemte den sednares tillägg dertill i Bot. Not. 1840, lemna en förträfflig handledning, eger man om länets öfriga delar blott några få och spridda uppgifter. Visserligen hafva åtskilliga Botanister besökt skärgården, men af dessa hafva några nästan uteslutande egenat sin uppmärksamhet åt algerna, och blott få åt den fanerogama floran. De sednares besök hafva dessutom oftast varit alltför inskränkta till tid och rum, för att tillåta dem ett mera omfattande studium, särdeles af de växter, som företrädesvis karakterisera trakten, såsom Rubi, Atriplices, Rosæ, Hieracia, Carices, Calamagrostides, m. fl. Ännu färre hafva offentliggjort sina iakttagelser, neml. *Pehr Kalm* i sin Westgötha och Bohuslänska resa 1746, — Adj. *Areschoug* i Physiogr. Sällsk:s Tidskrift 1837, hvar-est upptagas några i södra och mellersta skärgården funna

växter, och äntligen *M. W. von Düben*, som under en del af sommaren 1841 bereste hela provinsen och i Bot. Not. 1843 lemnade en särdeles intressant och rikhaltig resberättelse. Dessutom ega vi en förteckning öfver några sällsyntare Bohuslänska af Prof. *Wikström* i K. W. A:s handlingar 1824, jemte några smärre bidrag. För att emellertid i någon mån completera kännedomen om Bohuslänska vegetationen, hvilken i art- och formriktighet tvifvelsutan öfverträffar de flesta andra provinsers och derföre väl förtjenar en synnerlig uppmärksamhet, hafva vi satt oss i förbindelse med de Botanister, som i sednare tider besökt en och annan del af skärgården, neml. *P. A. Thengberg*, *C. A. Sädbom*, *R. Rubenson*, *E. Cedersträhle*, *C. J. Thudén*, *A. O. Torstensson*, *T. Wallerius*, *F. O. Krok*, *A. Almén* och Revisor *H. G. Lübeck*, hvilka benäget meddelat åtskilliga intressanta iakttagelser. Dessa, jemte några egna, gjorda under resor 1846, 1849 — 1851, ligga till grund för närvarande uppsats. Men då en fullständig förteckning öfver *alla* hittills kända arter vore alltför vidlyftig för denna tidskrift, skola vi inskränka oss till en jemförande öfversigt öfver traktens *södra* och *norra*, *yttre* och *inre* delar, m. m., samt slutligen uppräknade de nya arter, som i sednare tider blifvit funna. Härvid anmärkes, att denna öfversigt icke afser Bohusläns *politiska* gränсор, utan dess *fysiska*, för hvilka vi antaga *Kongsbackaviken* och *vattendragen österut*, — först söder om dessa börjar den egentliga *Halländska naturen*.

Tillfölje af landets betydliga utsträckning i norr och söder, och måhända äfven tillfölje af hafsströmmarnes och de angränsande trakternas inflytande, råder en betydlig olikhet i södra och norra skärgårdens växtförhållanden. Följande växter äro mer eller mindre *allmänna* i södra skärgården, men *saknas* i den norra, eller äro derstädes mycket sällsynta: *Alopecurus pratensis*, *Angelica litoralis*, *Anthemis Cotula*, *Bromus racemosus*, *Calamagrostis neglecta*, *Campanula latifolia* och *rapunculoides*, *Carex distans*, *fulva*, *Hornschuchiana*, *montana*, *hæmatolepis*, *turfosa* och *stricta*, *Convallaria multiflora*, *Epilobium roseum*, *Gagea spathacea* (flerestädes i Götheborgstrakten, äfven norrut vid Tofta: Mag. Blomstrand), *Gentiana Pneumonanthe*, *Geum inter-*

medium, *Glyceria spectabilis*, *Hydrocotyle*, *Hypericum montanum*, *Hypochæris radicata*, *Lamium album* (sällsynt på öarna, såsom Marstrand: Mag. Sädgom), *Lappa tomentosa*, *Mentha gentilis* L., Fr. (flerestädes i södra skärgården, såsom Släp, Göteborg, Wargö, Herrö etc.), *Myosotis versicolor* (mest på fastlandet till Uddevalla), *Myriophyllum verticillatum*, *Potamogeton compressus*, *obtusifolius* och *pectinatus* (alla i Göteborgstrakten, — på öarna finnas nästan inga andra arter än *gramineus* och *natans*, samt i hafsvikarna *marinus* sällsynt), *Potentilla rupestris* (tillhör blott fastlandet, hvilket den följer ända till Sörbygden, mot gränsen af Dalsland), *Rosa rubiginosa* och *tomentosa* Sm., *Rumex conspersus*, *cristatus*, *maximus* och *Hydrolapathum*, *Salix viridis*, *ambigua* Ehrh. och *plicata* Fr., *Scirpus glaucus*, *Sedum anglicum* (flerestädes i Göteborgs skärgård, såsom Erdholmarna, m. fl. st. af Rey. Lübeck och på Koön återfunnen af Sädgom och Rubenson), *Senecio aquaticus*, *Statice Bahusiensis* Fr. (Koön: Sädgom, Kansö: Lübeck, m. fl. st. Dess nordligaste station är Lindö), *Stellaria Holostea*, *nemorum* och *uliginosa*, *Senecio Coronopus*, *Taxus baccata* (tillhör mest skärgården, sällsynt ini landet, t. ex. vid Wassbosjön i Forshälla socken: F. Krok), *Teesdalia nudicaulis*, *Trifolium filiforme*, *Trollius*, *Utricularia vulgaris* och *Valerianella olitoria*.

Följande äro deremot teml. allmänna i norra skärgården, men förekomma ytterst sällsynt eller alldeles icke i den södra: *Anagallis arvensis*, *Angelica silvestris*, *Anchusa officinalis*, *Artemisia campestris*, *Convolvulus arvensis*, *Cornus sanguinea*, *Erythræa linariifolia* (*E. pulchella* är allmän i hela skärgården), *Fragaria collina*, *Geranium lucidum*, *Ligustrum*, *Selaginella*, *Phleum arenarium*, *Plantago media*, *Ranunculus polyanthemos*, *Senecio Jacobæa*, *Sorbus Aria*, *Stenhammaria maritima*, *Thymus Acinos*, *Thalictrum minus* (nedstiger till Lysekil), och *Verbascum nigrum*.

Oaktadt Bohusläns ringa bredd, saknas, utom de egentliga *plantæ maritimæ*, åtskilliga växter i det inre landet, hvilka i skärgården äro teml. allmänna, neml.: *Agri- monia*, *Alchemilla alpina*, *Allium arenarium* och *Scorodoprasum*, *Anchusa officinalis*, *Anthyllis*, *Avena præcox*, *Carlina*, *Carex stricta*, *cæspitosa*, *distans*, m. fl., *Cratægi*, *Cu-*

scutæ, *Callitriche hamulata*, *Cardamine impatiens*, *Chrysanthemum segetum*, *Conium*, *Dianthus glaucus*, *Epilobium roseum*, *Eupatorium*, *Filago minima*, *Galium decolorans Grenier*, *Geranium sanguineum* och *lucidum*, *Hypochæris radicata*, *Lappa major*, *Lolium perenne*, *Matricaria Chamomilla*, *Melampyrum cristatum*, *Melilotus officinalis* (= *M. macorrhiza Koch*), *Mentha aquatica* (dock mycket sällsynt, — *Menth. aqv. vera* har jag blott sett från Lindö, funnen af Herr Ekman. Den för Göteborgstrakten uppgifna tillhör *M. sativa L. et Fr.*), *Mercurialis*, *Nepeta*, *Ononis hircina*, *Orobus niger et vernus*, *Papaver dubium*, *Ribes rubrum*, *Sedum album et rupestre*, *Silene nutans*, *Tanacetum vulgare*, *Ulmus montana*, *Viola arenaria*, *Asplenium Breynii*, *Blechnum Spicant*, *Ophioglossum vulgatum*, *Lycopodium Selago*, *Selaginella*, *Struthiopteris* (förekommer någon gång inåt landet).

Följande deremot förekomma ofta i det inre landet, men saknas nästan alldeles i skärgården: *Alnus incana* (blott funnen i Sörbygden, der den nästan alldeles uttränges *A. glutinosa*), *Calamagrostis Hartmanniana* och *phragmitoides* (den sednare vid Långvattnet, m. fl. st. i Näsinge, hvarest den förekommer i många former, som å ena sidan beröra *C. elata Bl.*, å andra *C. Halleriana Germ.* Vi förmoda att denna sednare, som äfven finnes på några ställen i Bohuslän, ej är tillräckligt skild från *C. phragmitoides* Hn. Den äkta *C. Halleriana* ha vi blott funnit i Mälare-dalen), *Carex irrigua*, *pauciflora* och *flava* (den sednare saknas alldeles i skärgården), *Drosera longifolia*, *Eriophorum latifolium*, *Geranium silvaticum*, *Lobelia*, *Narthecium*, *Peucedanum palustre*, *Polygonum amphibium*, *Potamogeton polygonifolius*, *Prunus Padus* (blott på Hjertö i skärgården), *Pyrola media*, *chlorantha* och *uniflora*, *Rhynchospora fusca* (v. Düben), *Silene inflata* (sällsynt) och *Scheuchzeria palustris*.

För jämförelse skull upptaga vi här nedan några för östra Sverge vid samma breddgrader allmännare växter, hvilka härstädes saknas eller äro mycket sällsynta. De med en stjerna utmärkta saknas: **Anemone ranunculoides* (allmän åtminstone mellan Jönköping och Ömberg), *Che-
nopo-
dium polyspermum* (blott få ställen vid Göteborg,

t. ex. Nya Hvarfvet: Lübeck. *Chenopodia* och *Blita* äro, med undantag af *Ch. album* och *Blit. rubrum*, mycket sällsynta härstädes), *Convolvulus arvensis*, *Anthemis tinctoria* (mycket sällsynt, t. ex. söder om Uddevalla: F. Krok), *Campanula persicæfolia*, *Carex elongata*, *flava*, *montana* och *cæspitosa*, *Crepis præmorsa*, **Delphinium Consolida*, **Eriophorum alpinum*, *Euphorbia Peplus*, *Fragaria collina*, *Filago montana* (funnen på några ställen sistlidne sommar), *Galeopsis Ladanum*, *Gymnadenia Conopsea*, *Platanthera chlorantha* (Orchideæ äro, med undantag af *Orch. maculata* och *Plat. bifolia*, mycket sällsynta), **Herniaria glabra*, *Hieracium murorum* och *paludosum*, jemte alla af afdelningen *Pilosella*, utom *H. Pilosella*, *Auricula*, samt *stoniflorum* *Waldst.* och *collinum*, hvilka båda sednare blott blifvit funna på inlandet. **Helianthemum vulgare*, **Ledum palustre*, **Lepidium campestre*, *Lathyrus palustris*, **Lonicera Xylosteum*, *Myosotis palustris* (förekommer blott på några ställen i södra inlandet, — i skärgården har *M. cæspitosa* allestädes utträngt den), **M. stricta* (funnen inom Norska gränsen, hvadan den äfven torde finnas i angränsande delar af Bohuslän), *Neslia*, **Phleum Boehmeri*, **Polygala uliginosa*, *Potamogeton rufescens* och *pectinatus* (*Potamogetones* äro, med undantag af *P. natans*, *gramineus*, *polygonifol.* och *pusillus* högst sällsynta härstädes), **Pulmonaria officinalis*, *Potentilla alpestris* och *verna* (högst sparsamma inom södra delarna), **Potentilla reptans*, **Primula farinosa*, *Pulsatilla vulgaris* (de öfriga arterna saknas alldeles), *Sagittaria*, *Schedonorus tectorum* (funnen på blott två ställen!), **Sedum sexangulare* (denne, jemte många andra, är ett exempel på de misstag utlänningarne ofta begå vid bestämmandet af svenska växter. Se *Flore de France* p. 625!), **Serratula tinctoria*, *Sorbus scandica*, *Stellaria palustris*, **Trifolium montanum*, *Veronica spicata* (på få ställen i Götheborgstrakten och vid Uddevalla: F. Krok), **Vicia villosa*, *Viola* **hirta* och *mirabilis*.

Följande växter synas deremot blott tillhöra Bohuslän: *Agrimonia odorata* Miller (ny för Sverge. Finnes på Koön, Brännö, Hinsholmen etc. i Götheborgs skärgård), *Calamagrostis acutiflora* (på Koön mot vester, och derstädes mycket utmärktare än den Norska. Äfven i norra

Halland — se Bot. Not. 1850), *Carex maritima* (funnen på spridda ställen ända till Strömstad), *C. hæmatolepis* (på några ställen mellan Särö och Marstrand), *C. incurva* (Otterön, m. fl. st.), *Cerastium tetrandrum* (på Domsö, Prof. Wahlberg) *Digitalis purpurea*, *Elatine hexandra* och *orthosperma*, *Erigeron elongatus* Fr. S. V. S. (på några ställen kring Uddevalla. Är, ehuru utmärkt, måhända en öfvergångsform mellan *E. elongatus* och *acris*: »Växt och blad af den förre, blomhufvud af den sednare» Fr. in lit.), *Glaucium luteum* (på flere äldre växtställen utgången, men funnen på några nya, t. ex. Hjertö: Prosten C. A. Lamberg och Grötö i mängd af Mag. Wåhlstedt och Psilander), *Ligustrum*, *Rosa inodora* Fr. (äfvén funnen inom det egentliga Bohus vid Grinsbyvattnet på Oroust af A. Almén), *Sedum anglicum*, *Stenhammaria maritima* (nedgår från norr till Marstrand), *Statice Bahusiensis* Fr., *Coriandrum sativum*, *Tilia platyphylla* Scop. (ny för Sverge. Finnes på öar i Strömstad-trakten, t. ex. Ödön och Helsö) och *Zostera nana* (enl. Fr., ej sedd af mig).

Till flere redan förut bekanta nordboar (Bot Not. 1843, p. 88), hvilka ge den Bohuslänska vegetationen en viss subalpinsk karakter, hafva trenne tillkommit, neml. *Carex vitilis* vid Bullaren, *Calamagrostis phragmitoides* (flerestädes i det inre och nordliga Bohuslän) samt *Viscaria alpina* (funnen i mängd på Koön af R. Rubenson). För de öfriga hafva flera nya loca funnits, t. ex. *Rhodiola rosea* på Dyrö: Rubenson, och vid Smörkullen vid Gullmarsviken. Slutligen må tilläggas loca för några nya Bohusläningar, som icke redan blifvit nämnda: *Campanula Cervicaria* (Krokstad), *Carex capillaris* (Amundholmen), *C. remota* (Foss etc.), *Corallorhiza innata* (Sörbygden), *Orchis Traunsteinerii* (ibid.), *Glyceria plicata* (flerestädes både i skärgården och inre landet), *Hieracium norvegicum* (Särö), *H. pallidum* ub., *H. onosmoides* (Hogdal, Uddevalla), *H. saxifragum* (flerestädes), *H. æstivum* (mellan Skee och Näsinge), *Melandrium noctiflorum* (Lindö), *Ononis repens* (Koön), *Pyrola umbellata* (Smörkullen), *Ribes alpinum* (Uddevalla: Krok), *Rosa pomifera vera* (Koön), *Sorbus fenica* (högst sparsamt norr om Marstrand), *Epilobium hirsutum* (Nya Hvarfvet: Rev. Lübeck), *Cuscuta Epilinum*

(Lindö, Kosteröarna). Af *Cuscuta europæa* förekommer flerstädes (t. ex. på Brännö, Hvalö, etc.) en späd och mörkblommig form med utstående krouppifjäll, hvilken troligen är *C. halophyta*. Om denna och flere andra t. ex. *Rubi*, *Atriplices* etc. mera framdeles.

2. *Naturalhistoriska anteckningar om Åland,* *af C. E. Bergstrand.*

(Forts. från pag. 11).

Jag bör anmärka, att dessa växtgeografiska bestämningar äro grundade på de observationer, som jag *detta* år haft tillfälle att göra. Jag har härigenom velat göra början till en katalog öfver Ålands växter samt dervid utstakat planen för beteckningen af arternas utbredning. En annan gång vid ett annat tillfälle, och då jag hunnit ännu närmare undersöka denna märkvärdiga ögrupp, vill jag fullständigare skildra vegetationens beskaffenhet, komplettera katalogen och noggrannare begränsa och bestämma de särskilda florområdena o. s. v. Derjemte vill jag ock framställa verkningarne af klimatet samt redogöra för de uppgifter jag samlat rörande ögruppens däggdjur, foglar och fiskar m. m. Jag har äfvenledes antecknat de Finska namnen på de flesta växter och djur, som i detta land förekomma. Detta är för Finland af särskildt intresse, men ej utan värde äfven för Sverige, emedan derigenom åtskilliga tillägg, rättelser och ändringar kunna göras i afseende å de Finska namn, som finnas upptagna i »Svensk Botanik», och hvilka på den tiden begagnades af det Finska folket, men i sednare tider undergått åtskilliga förändringar. De namn jag antecknat äro mig bekantgjorde af Finska lärde, hvilka under det sednaste året samlat dem ur folkets egen mun och sökt rädda dem från att falla i glömska. Det är en känd sak, att folket i allmänhet ej gör sig så noga reda för de särskilda arterna, utan sammanfattar alla till ett slägte hörande species ofta under en enda benämning, hvilken merändels är olik i olika provinser. Ja, närgränsande och

liknande släkten benämns stundom med samma namn. Emellertid är det rätt märkvärdigt att se, huru Finska bonden förstått urskilja de särskilda arterna och gifvit hvardera sina egna namn; han tyckes stundom med nästan vetenskaplig blick vetat skilja och benämna de mest förvandta slägtarter. Sjelfva växtnamnens egentliga betydelse röjer ofta en sinnrik naturuppfattning och en iakttagelseförmåga, som kanske ej återfinnes hos något annat folk. Såväl denna omständighet, som ock Finska språkets märkvärdighet i att bilda ord, passande för att uttrycka de finaste nyanceringar af den iure tanken, böra uppmuntra äfven oss att, så vidt för oss möjligt är, lära känna dess natur och dess märkliga förmåga att gifva betydelsefulla namn åt naturens alster. Tid och utrymme tillåta mig likväl ej, att ännu offentliggöra de Finska växtnamnen. Jag skall emellertid bemöda mig om att få uppgift på deras betydelse och härledning; ty att blott och bart ange namnet utan någon vidare förklaring, anser jag för oss Svenskar vara alldeles gagnlöst och utan intresse, emedan det Finska språket är för oss nästan okänt.

Innan jag öfvergår till den egentliga växtförteckningen, må jag först med tacksamhet nämna Contractsprosten och Hedersledamoten m. m. Hr *P. U. F. Sadelin*, Prosten och Hedersledamoten m. m. Hr *F. P. von Knorring* och Provincial-läkaren m. m. Hr Doktor *C. N. A. Tape-nius* m. fl., hvilka godhetsfullt lemnat flera viktiga bidrag; i synnerhet har jag den sistnämnde att tacka för de värderika upplysningar jag erhållit, rörande ögruppens fauna. Till följe af den korta tiden och den missgynnande väderleken fick jag ej tillfälle att så genomsöka Korposkärgård, som jag åstundat; likväl har jag af Filosof. och Medic. Candidaten Hr *F. D. Wilenius* emottagit viktiga underrättelser om vegetationen i *Houtskär*, *Korpo* och *Nagu* eller i hela det genom D betecknade florområdet. Härigenom har jag blifvit i tillfälle att äfven införa denna del af Finska skärgården inom växtförteckningens omfång, hvarigenom öfvergången bildas från Ålands Flora till det egentliga Finlands växtgebit.

Uti *Radloffs* »Beskrifning öfver Åland» uppskattas de phanerogama växterna till ett antal af 530. De få botaniska uppgifter, som i denna äldre beskrifning förekomma, har jag ansett mig böra till en del använda.

Vid de växter, som jag ej sjelf sett, men hvilka dock enligt uppgift skola finnas, der är sagesmannen angifven.

Vid nomenclaturen har femte upplagan af Hartmans Flora blifvit följd.

Förteckning på de Phanerogamer och Ormbunkar, hvilka hittills blifvit observerade på Åland och närgränsande öar.

I. DICOTYLEDONEÆ.

1. *Synanthereæ* Rich.

Bidens tripartita L. Anv: Lp.	Cirsium lanceolatum Scop. A, B, C, D: Apf.
» cernua L. Anv: Lpr.	» palustre Scop. A, B: Lp.
Chrysanthemum Leucanthemum L. A, B, C, D: Cf.	» arvense Scop. A, B, C, D: Af.
Matricaria Chamomilla L. A, B, C, D: Ap.	» heterophyllum All. Am: Pr.
Tripleurospermum inodorum Sch. A, B, C, D: AMf.	Lappa tomentosa Lam. A, B, C, D: Ap.
Anthemis tinctoria L. Cn: Ar.	» minor DC. A, B, C, D: Ap.
» arvensis L. A, B, C, D: Af.	β majuscula: Cm: Ap.
Achillea Ptarmica L. Anv, Dm: Apr.	Sonchus arvensis L. A, B, C, D: Af.
» Millefolium L. A, B, C, D: Af.	β littoralis: B, C: Mp.
Tanacetum vulgare L. A, B, C, D: Ppf.	» oleraceus L. A, B: Ap.
Artemisia Absinthium L. A, B, C, D: Apf.	» asper Vill. A, B, C: Ap.
» vulgare L. A, B, C, D: Apf.	Lactuca muralis Don. Bm, Cn: SRp.
» campestris L. Cso: Mr.	Lapsana communis L. A, B, C, D: Af.
Senecio sylvaticus L. B, C: RMp.	var. pubescens: Cn: Ar.
» vulgare L. A, B, C, D: Af.	Tragopogon pratensis L. Bm: Pp.
Gnaphalium uliginosum L. B, C: Lpf.	Scorzonera humilis L. Bv: SPpr.
» sylvaticum L. A, B: Sp.	Crepis tectorum L. A, B, C, D: Pp.
Antennaria dioica Gärtn. A, B, C, D: Cf.	» præmorsa Tausch. Cm: Pr.
Filago montana L. A, B, C, D: Cf.	Hieracium Pilosella L. A, B, C, D: Cf.
Inula Helenium L. An: Srr.	» Auricula L. A, B, C, D: Cf.
Aster Tripolium L. A, B, C, D: Mpf.	» fallax W. Cn: Pr.
Erigeron acris L. A, B, C, D: Cp.	» murorum L. A, B, C, D: Pf.
Solidago Virgaurea L. A, B, C, D: Pp.	» vulgatum Fr. A, B, C, D: Pf.
Tussilago Farfara L. A, B, C: Ppr.	» rigidum Hn. A, B, C: Cp.
Centaurea Scabiosa L. Anv, Bm: Pr.	» umbellatum L. A, B, C, D: Pf.
» Jacea L. A, B, C, D: Pf.	Obs. forma pericliniis pilosis nigricantibus, foliis denticulatis: Cm: Arr.
» Cyanus L. A, B, C, D: Af.	Taraxacum officinale Web. A, B, C, D: AÇff.
Carlina vulgaris L. Bm: Cr.	* corniculatum Kit. Cn: Cp.
Carduus crispus L. A, B, C, D: Af.	* palustre Sm. Cn: Mr.

- Leontodon autumnalis L. A, B, C,
 D: Sp.
 Hypochæris maculata L. Bm: Pp.
 2. *Dipsacæ* Juss.
 Trichera arvensis Schrad. A, B, C,
 D: Pf.
 Succisa pratensis Mönch. A, B: Pp.
 3. *Valerianæ* Fr.
 Viburnum Opulus L. A, B, Cm: SPP.
 Sambucus nigra L. Bm: Ar.
 Valeriana officinalis L. A, B, C, D: Pp.
 β angustifolia: A, B, C:
 MPp.
 Valerianella olitoria Mönch. Cm. so:
 SRr.
 4. *Rubiaceæ* Juss.
 Asperula odorata L. Cn, Dv: PNr.
 Galium boreale L. A, B, C, D: Cf.
- Galium palustre L. A, B, C, D: Lf.
 » uliginosum L. A, B, C, D: Lpf.
 » verum L. A, B, C, D: Lff.
 » Aparine L. A, B, C: Ap.
 * infestum Kit. A, B, C, D: Af.
5. *Caprifoliaceæ* Juss.
 Lonicera Xylosteum L. A, B, C, D: Sp.
 Linnæa borealis L. A, B, C, D: Spf.
6. *Campanulaceæ* Juss.
 Campanula glomerata L. Bm: Pr.
 » Trachelium L. An, D: Np.
 » rapunculoides L. Anv: Nr.
 » patula L. Dv: Pp.
 » persicifolia L. A, B, C,
 D: Pf.
 » rotundifolia L. A, B, C,
 D: Cf.

Fortsättn.

Litteratur-Öfversigt.

Thesaurus literaturæ botanicæ omnium gentium inde a rerum botanicarum initiis ad nostra usque tempora, quindecim millia operum recensens. Curavit G. A. Pritzel. (Fasciculus VI). Lipsiæ: F. A. Brockhaus. 1850. 4:o, (pp. 401—474).

Detta sednast utkomna häfte, hvilket vi hittills förgätit att anmäla, innehåller endast fortsättning af det i föregående häfte började, ännu ej afslutade, systematiska universal-registret. Flororna, såväl de Europeiska som de öfriga verldsdelarnes, uppräknas chronologiskt under de särskilda ländernas namn. Derefter följa Caledaria Floræ och Plantæ fossiles. Monographierna äro ordnade efter det naturliga systemet, börjande med Cryptogamerna och slutande med Leguminosæ; hvarpå bifogas skrifterna öfver de officinela växterna, i alphabetisk ordning efter deras systematiska benämningar. Vidare upptagas de arbeten, hvilka handla om de usuella växterna, under följande hufvudtitlar: Cultura arborum pomiferarum, Botanica hortensis, Cultura florum hortensium, Botanica œconomica, Cultura et usus plantarum singularum, Plantæ tinctoriæ, Plantæ utiles, Materia alimentaria, Varia potus genera, samt början af Botanica saltuaria. Utan att ingå i någon närmare granskning af Förf. uppställningsmethod, mot hvilken åt-

skilliga anmärkningar i bibliographiskt och systematiskt hänseende måhända skulle kunna göras, vilja vi blott fästa uppmärksamheten vid ett (p. 413) begånget miss-tag, nämligen upptagandet, ibland Svensk-Norska Floror, af »*Bredsdorffs* Haandbog ved botaniske excursioner i Egnen om Sorøe. Kiöbhavn 1834—1835!» — Med nästföljande häfte kommer troligen detta viktiga och värderika arbete att afslutas.

H—m.

Strödda Underrättelser.

Utnämning.

En utnämning, som icke förr blifvit omtalad i Botaniska Notiser, men som tvifvelsutan skall verka fördelaktigt på vetenskapens utveckling inom fäderneslandet, är Herr *Daniel Müllers* till Botanisk Trädgårdsmästare i Upsala. Vetenskapens vänner och idkare skola icke underlåta att uppskatta såväl Herr Müllers berömvärda uppföring af den beqvämlighet och det oberoende, som tillkommit honom under de sista åren, då han innehaft en angenäm och vinstgifvande trädgårdslokal i hufvudstadens grannskap, som Herr Professor Fries's nit och ihärdighet att verka för Herr Müllers anställande vid den botaniska trädgården, der säkerligen inga bemödanden hädanefter skola sparas, för att göra densamma så tillgänglig och instruktiv, som omständigheterna kunna medgifva. Redan instundande vår tillträder Hr Müller befattningen.

Blommor på bar mark den 28 Januari.

Såsom bevis på den blida vintern innevarande år förtjenar antecknas, att man i trädgårdar vid Halmstad den 28 Januari anträffade *Lamium purpureum*, *Senecio vulgaris*, *Stellaria media* och *Viola tricolor* i blomma, samt att Syrénknopparne redan några dagar förut börjat svälla. Förstnämnde växter äro, som man vet, i hög grad tåliga för kylan och träffas ofta med blommor då töväder bort-

tagit snön få dagar efter vinterns första påhelsning. Så var händelsen jultiden 1850, då samma växter sjelfva juldagen togos blommande på Djurgården vid Stockholm. Att träffa dem så sent som den 28 Januari torde dock vara ganska sällsynt och bevisar att förra delen af innevarande vinter varit ovanligt blid. Det vore intressant om flere observationer på följderna af den lindriga kölden kunde här inflyta. På mossornas fruktsättning torde den yttra märkbar inverkan. Arter, som i Tyskland sätta frukt, t. ex. *Hypnum purum*, *Mnium undulatum* m. fl. förtjena efterses, huruvida de ej fructificerat, då vintern detta år nära liknat Norra Tysklands, der de bruka träffas med frukt.

Om växters fästande i Herbarier.

För vänner af ändamålsenliga, varaktiga och snygga Herbarier torde följande uppgift på ett bekvämt, men sällan begagnadt, sätt att fästa växterna medelst pappersremсор, vara välkommen. Vanligen bestrykas de tillklippta remsorna på den ena sidan med en upplösning af gummi uti vatten eller med något annat slag klister och denna bestrykning verkställes efter hand, nyss förr än remsan skall fasttryckas öfver växten. Detta sätt medför flere olägenheter. Dels nedsmetar man lätt händerna, herbarii-papperet och möblerna, dels fastna remsorna osäkert, då det sällan kan undvikas att antingen för mycket eller för litet klister påstrykes, serdeles då detta är i flytande form, dels undergår klistret snart förskämning. Följden af allt detta är, att man anser det besvärligt att fästa sina växter, samt att exemplaren i våra herbarier snart brytas sönder och blifva förkastliga. Funnes det ett *lätt* och *propert* sätt att häfta växterna, så skulle detta nog oftare begagnas och våra herbarier, med stundom dyrbara, autentika exemplar, kunna förvaras åt efterkommande. Ett sådant sätt tror man sig göra kändt genom följande rader: Man upplöser sex vigtsdelar pulveriseradt Gummi arabicum och en vigtsdel honung uti nio vigtsdelar vatten (t. ex. 1 lod honung, 6 lod gummi och $\frac{1}{2}$ kvarter vatten) så att deraf blifver en syrupslik blandning utan klimpar. Med detta klister bestryker man, medelst en pensel, ena sidan af

hvita pappersark och utbreder dem på ett bord i ett boningsrum, då vattnet snart bortdunstar. Härvid rullar papperet sig uppåt och utvisar lämpligaste förvaringssättet för det torra fästpapperet, hvilket är att rulla arken utanpå hvarandra, såsom man brukar göra med kartor. — Vid växters fasthäftande afklipper man med en papperssax smalare och bredare remsor af detta häftpapper. De bredare äro ämnade för stjelkars och rötters fästade, de smalare för blommors och blads. Af dessa remsor afklipper man olika långa bitar. Den bit man anser bäst passande fattas med en pinsett, föres öfver tungan så att klistret blötnar och fasttryckes genast öfver den till häftning utbredda växten, som, så snart alla behöfliga småremsor blifvit påtryckta, straxt sitter fast, och detta utan att den obetäckta delen af herbariipapperet fått den minsta fläck. — Honungen gör att papperet ej brytes eller blir sprödt. Samma slag klister är äfven det lämpligaste för fästade af etiketter på kärl. Då endast gummi nyttjas lossna etiketterna lätt från glatta yttor.

Om Botaniska Reseföreningen.

I likhet med föregående år har den Botaniska Reseföreningen för afsigt att lemna någon af de yngre Botanisterna tillfälle att undersöka vegetationen i någon af de mindre noggrannt kända trakterna af Skandinavien. Då mera eller mindre vidsträckta resor och undersökningar kunna utföras allt efter som mera eller mindre penningar kunna dertill anslås, så är det af vigt, att samla tillhopa så stor summa som möjligt. Till följe häraf tager sig utgifvaren af denna tidskrift friheten att uppmana hvar och en som intresserar sig för det gagnande företaget, att inom loppet af Mars månad tillkännagifva sin afsigt, att deruti deltaga, och vore önskligt om de bidrag, som blifva att påräkna, kunde insändas före April månads utgång. I likhet med hvad som förra åren blifvit iakttaget, är det meningen att anhålla, det Professorerna Herrar Fries och Wahlberg behagade afgöra såväl hvilka trakter bäst förtjena att för sommaren besökas, som hvilken eller hvilka böra tilldelas reseunderstödet. Förr än något kan afgöras är dock nödigt att veta huru stor summa finnes att till-

gå, hvarföre kännedom om deltagarens antal och den andel hvar och en tecknar sig för, behöfver snart erhållas. Minimifgiften har, som bekant är, varit 6 R:dr 32 sk. B:ko.

De Botanister som sistlidne sommar erhöllo reseunderstöd voro, såsom förr blifvit i Bot. Notiser anmäldt, Herrar Bergstrand, Westerlund och Goldkuhl. De båda sednare hafva i Notisernas sista årgång publicerat hvad de under sina resor och vandringar observerat. Den förstnämndes iakttagelser utgöra en ganska värderik del af denna årgång. Man kan möjligen tycka att få rariteter blifvit funna på Åland och att dess vegetation skiljer sig föga från det närbelägna svenska landets — men det är ingalunda utan intresse att *säkert* veta just detta. Dessutom är det fägnesamt att *vi* äro de första, som bekantgjort vegetationen på denna endast i politiskt afseende ryska ögrupp. Som den är ganska vidsträckt har Herr Bergstrand önskat att få använda ännu en sommar till dess undersökning. Derunder hoppas han kunna göra betydligare och vackrare samlingar än hvad som kunde ske förleden sommar, då de flesta växter han inlade blefvo förstörda af regn och hafsvatten under en båtresa. Af de växter som hemfördes hafva mindre packor blifvit inlemnade till Notisernas utgifvare, som tillbandahåller dem åt Reseföreningens Ledamöter. Äfven finnas flere packor af de växter Herr A. F. Holmgren insamlade på Omberg ännu qvar till afhämtning.

Uti Juni—Juli-numret för sistlidne år omtalades bland *Resande botanister inom Sverige* »Professor *Parlatore* från Florens, som i sällskap med Magister C. Hartman vid midsommarstiden begaf sig till Haparanda, för att genomvandra Torneå Lappmark, besöka Nordkap, följa norrska kusten till Salten, derifrån göra en exkursion till Sulitelma och angränsande fjäll, återvända till Trondhjem och öfver Dovre begifva sig till Christiania». Notisernas utg. hade förhoppning om meddelanden rörande denna resa, men då Prof. *Parlatore* är sinnad att sjelf publicera alla iakttagelser under densamma, har detta hopp icke kunnat realiseras. Som en underrättelse tills vidare torde därför följande korta utdrag ur ett bref från *Parlatore* ega

intresse: »Jag har beslutit att utgifva två serskilda arbeten om denna resa, eller rättare ett arbete i två afdelningar. Den första egnas åt den fysiska beskrifningen af de länder jag besökte, af klimatet, innevånarne och deras bostäder, samt växterna, neml. såvidt de inverka på landskapet, och hvad som rörer de serskilda sätt, hvarpå de användas etc. Den skall, med ett ord, utgöra den historiska redogörelsen för resan. Den andra eller vetenskapliga delen kommer att behandla Norra Europas vegetation, jemförd med det mellersta sydligas, för att deraf göra slutsatser i afseende på Europas Botaniska geographie. Jag ämnar häri lemna förteckningar öfver alla de under resan anträffade växter. Af första delen har jag redan färdigskrifna de tvenne första kapitlen, som omfatta färden härifrån (från Florens) till Berlin, samt beskrifningen af denna stad. Hela denna del torde komma att utgöra 12 à 14 kapitel».

Emedan Herr Magister Andersson förglömde att före sin bortresa framlemna den karta, som tillhörde Hr Löjtnant von Posts i Botaniska Notiser införda afhandling »Om Växtgeografiska Skildringar» har denna karta icke förr än nu kunnat meddelas; och endast genom författarens liberalitet att ånyo upprita och sjelf bekosta nämnde kartas lithografiering och färgläggning har det blifvit möjligt att nu lemna den. Som det dock endast är åt innehafvarena af förra årets Botaniska Notiser, der afhandlingen var införd, som denna karta är ämnad, så kan den endast utdelas på de ställen der prenumerationen för sista årgången erlades. Till följe häraf behagade de Herrar, som innehafva förra årgången af Botaniska Notiser, på nämnde ställen låta afhemta sina exemplar af kartan.

Följande tryckfel och tillägg till den ifrågavarande, i förra årgången införde, afhandlingen torde anmärkas:

Pag. 123	—	3	raden	nedifrån	står:	å	kartan	—	läs:	å	en	karta.
»	124	—	15	»	uppifrån	»	hastat	—	»	försökt.		
»	125	—	2	»	»	»	Ås	—	»	Ås.		
»	»	—	6	»	»	tillägges	efter	Parenthesen:	och	några	få	andra
												ställen,
												betecknade
												på
												kartan
												med
												den
												mörkgröna
												färgläggningen.
»	»	—	17	»	»	står:	söder	från	—	läs:	i	söder
»	»	—	19	»	»	tillägges	efter	Barrskogs	berg:	(B. bg. å		kartan).

Pag. 126	— 11	raden	uppifrån	tillägges	efter	Egentl. skogen: (B.s å kartan).
» 127	— 10	»	»	»	»	Löfskogblandade skogen: (B. ls.)
»	»	— 11	»	»	<i>står</i> : öster — <i>läs</i> : vester.	
»	»	— »	»	»	tillägges	efter Wiksberget ock: delar af toppen.
» 162	— 9	»	»	»	»	öppna ställen (B. ö. st.)
»	»	— 12	»	»	<i>står</i> : (B. I. sa. i kartan) — <i>läs</i> : (B. ö. st. å kartan).	
» 163	— 4	»	nedifrån	»	jord	— <i>läs</i> : sand.
» 164	— 4	»	uppifrån	»	(L. bb)	— <i>läs</i> : (L. lb.)
» 171	— 9	»	»	tillägges:	På kanten utmärkes denna vegetation med den gula färgläggningen.	
» 171	— 7	»	nedifrån	<i>står</i> :	N—NW. — <i>läs</i> S—SO.	
»	»	—	6:te och 7:de raden nedifrån		<i>utgår</i> : (ej intagne å kartan), — emedan de på den sednare upprättade kartan äro intagne, jemte några andra, i texten ej omnämnde lokaler å kartans SÖ. del.	
» 172	— 17	raden	uppifrån	<i>står</i> :	ett litet stycke NW. — <i>läs</i> : ett litet stycke SO.	
» 173	— 6	»	nedifrån	»	NW. — <i>läs</i> : SO.	
» 176	— 16	»	uppifrån	»	diskeskantens — <i>läs</i> : dikeskanter, fläckar etc.	
» 178	— 7	»	nedifrån	tillägges:	Vegetations-arealen är å kartan betecknad med den röda färgen. (Den nya kartan upptager härutaf något större område än den förra hade upptagit).	
» 178	— 3	»	»	<i>står</i> :	fullkomligt; — <i>läs</i> : fullkomligt i analogi.	
» 181	— 10	»	»	tillägges	efter: lokaliter, hvilkas vexter blifvit antecknade.	
» 182	— 3	»	uppifrån	»	efter: en liten del: på kartan betecknad med den blå färgläggningen.	
» 183	— 17	»	»	»	efter: Vattenstranden: (W. st.)	

På NYA BOTANISKA NOTISER, som för innevarande år utgifvas med ett ark i månaden jemte behöfliga plancher, emottager Apothekaren K. Fr. Thedenius i Stockholm prenumeration med 2 R:dr B:ko för hela årgången. Han ombesörjer numrornas ordentliga utdelning med posten eller kringsändande till de prenumeranter, som bo uti hufvudstaden, då så önskas och fullständig adress uppgifves. — För den händelse att någon skulle heldre vilja prenumerera i Bokhandeln hafva exemplar blifvit kringsända till Herrar Bokhandlare i de flesta större städer inom fäderneslandet. — Insända afhandlingar och meddelanden emottagas med tacksamhet.

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 3.

K. F. THEDENIUS.

Mars.

1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH.: ÅNGSTRÖM: Musci novi Scandinaviæ. — BERGSTRAND: Naturalhistoriska anteckningar om Åland. — LITT.-ÖFVERS.: Kongl. Vetenskaps-Akademiens Handlingar för år 1850. — STRÖDDA UNDERR.: Reseunderstöd. TH. FRIES: Några ord om Botaniska Curiosa. Mångfaldigt begagnande af den vanliga Tallen. Konung Fredrik den Stores Lind.

Original-Afhandlingar.

I. *Musci novi Scandinaviæ,*
quos adnotavit observationibusque illustravit

Johannes Ångström.

Pugillus primus.

Hypnum elodes Spruce Lond. Journ. of Bot. 1845. 4. p. 174. C. Müll. Synops. musc. II. p. 434.

Ab Hypno chrysophyllo Brid. differt foliis anguste lanceolatis longe acuminatis, nervo tenui ad apicem producto.

Hab. »ad radices arborum in coryleto prope fodinam Sala grufva, Nyberg versus, Westmanniæ». O. L. Sillén legit et sub nomine Hypni chrysophylli mecum communicavit.

Hypnum Sprucei Bruch sec. C. Müll. Synops. musc. II. p. 415.

Hypno confervoidi proximum, differt tamen mollitie, foliis majoribus, longius acuminatis subsecundis, perichætiis minutissimis, longius acuminatis, subspinuloso-denticulatis, theca in pedunculo tenerrimo subinclinata obconica macrostoma brevicolla.

Hab. in Krokkleven Norvegiæ. Hj Holmgren.

— *Hypnum Sendtnerianum* C. Müll. Synops. II. p. 394.

Hypno pulchello Dicks. primo intuitu haud absimile, diversum tamen caulibus minus procumbentibus, foliis vix distichis latioribus, theca ovali minuta sub-erecta etc.

Hab. in Lapponia Tornensi: L. L. Læstadius; in Kipinä Lapponiæ Rossicæ Julio 1843 ipsi legi.

Orthothecium chryseon Schwægr. (nec Bryol. europ.)

Orthothecio rufescenti proximum, differt autem statura graciliori, foliis brevioribus, haud tam longe acuminatis.

Hab. ad Handölsforsen Jemtlandiæ: R. Hartman.

Obs. *Orthothecium chryseon* Bryol. eur. fasc. XLVI et XLVII tab. II (*Leskea chrysea* J. Å—m, Bot. Notis. 1839 p. 94) a præcedente est omnino diversum et, si ab *Hypno irrorato* C. Müll., quod nondum vidi, sejungatur, nomen *Orthothecii urnigeri* illi tribuere vellem.

Pogonatum longidens n. sp. *Polytrichum capillare* Wahlenb. Flor. Lapp. p. 347.

A *Pogonato urnigero* (L.) recedit caule magis abbreviato et simplici, foliis multo brevioribus rarius et minus acute dentatis, perichætialibus longius et angustius acuminatis, theca in pedunculo gracili ovali obliqua cernua, exhausta macrostoma, dentibus, in membrana basilari brevissima, plus duplo longioribus margine hyalino lato, operculo cupulari apiculato, calyptra fusco-lutea.

Hab. ad flumen Tornense: L. L. Læstadius.

Obs. *Pogonatum urnigerum* (L.) in locis alpestribus capsula plus minus turgida variat, constanter tamen differt dentibus brevibus in membrana lata positis, margine angustissime hyalino et capsula exhausta numquam tam macrostoma ut in præcedente, calyptra ferruginea. *Pogonatum capillare* Mich. cui *Pogon. longidens*, calyptra, capsula et dentibus accedit, foliorum forma longe differt.

Bryum Schimperi C. Müll. Hn. 3. p. 351. *Bryum æneum* Bryol. eur. Tab. Suppl. V.

Hab. in Åreskutan Jemtlandiæ: G. L. Sjögren.

Dicranum Drummondi C. Müll. Dier. robustum Bryol. eur. Hartm. Sk. Fl. 5 pag. 387.

In Herbario div. O. Wernbergii sub nomine Dicrani scoparii ad Odensvi »i skogen ofvan Knorltorpet i bergshällar» lectum asservatur.

Dicranum Bonjeani De Notar. Syllab. muscor. pag. 213. Dier. palustre Bryol. eur. Hartm. Sk. Fl. 5. p. 388. Dier. Schraderi var. pratensis Ahnfelt in Friesii Flora Scanica p. 237.

Hab. in pratis turfosis; primo ad Mostamarken 1837, deinde ad Öhrbyhus copiose vidi. In Winnerstad Ostrogothiæ Hj. Holmgren et in Scania Ahnfelt legerunt.

Campylopus densus Bryol. eur.

Differt a Camp. torfaceo cæspitibus densissimis usque fere ad apicem tomentosus, foliis laxius reticulatis etc. Hab. in rupibus maritimis insularum minorum circa Gräsön Roslagiæ.

Fissidens Bloxami Wils. Bryol. eur. Suppl. 1.

Minimus, foliis immarginatis crenulatis etc. ab omnibus borealibus differt.

In Westmannia lectum 1832 sub. nomine Fissidentis bryoidis β exilis in Herbario div. O. Wernbergii asservatur; ad Holmiam Thedenius legit.

2. *Naturalhistoriska anteckningar om Åland,* *af C. E. Bergstrand.*

I. DICOTYLEDONEÆ.

(Forts. fr. p. 26.)

7. *Convolvulaceæ* Juss.

Convolvulus arvensis L. A, B: Ap.

Cuscuta europæa L. Anv: Prr.

8. *Boragineæ* Juss.

Anchusa officinalis L. C, D: Ap.

Lycopsis arvensis L. A, B, D: Ap.

Myosotis palustris L. —

α scorpioides: A, B, C, D: Lf.

β strigulosa: Cnv: Lp.

Myosotis cæspitosa Schultz. A, B, C, D: Lp.

» *arvensis* Hoffm. A, B, C, D: Af.

» *hispida* Schlecht. Bv: Cp.

» *stricta* Link. A, B, C, D: Cf.

Lithospermum arvense L. A, B, C, D: Apf.

Echium vulgare L. D: Cr. (Wilenius).

Cynoglossum officinale L. C, D: Ap.

Echinosperrum Lappula Lehm. Bm.
Rrr.
β squarrosu: Bni:
RCr.

Asperugo procumbens L. A, B, C,
D: Af.

9. *Labiatae* Juss.

Mentha aquatica L. Bö: Lr.
» arvensis L. A, B, C, D: LMF.
β glabrata: Cnv: Mp.

Lycopus europæus L. Bv: Lr.

Origanum vulgare L. Bv: Cpp.

Thymus Serpyllum L. A, B, D: SRff.

Calamintha Acinos Clairv. B, D: Sp.

Clinopodium vulgare L. B: RPr.

Scutellaria galericulata L. A, B, C,
D: LMP.

» hastifolia L. (Sadelin).

Prunella vulgaris L. A, B, C, D: SPf.

β parviflora: B: Pp.

Nepeta Cataria L. Am: Ar.

Glechoma hederacea L. A, B, C, D:
CPf.

β grandiflora: Cv: Np.

Leonurus Cardiaca L. Bno: Ar.

Stachys sylvatica L. Aso: Nrr.

» palustris L. A, B, C, D: LMP.

Lamium album L. A, B, C, D: Af.

» purpureum L. A, B, C, D:
Af.

» intermedium Fr. Anv, Bv:
Apr.

» amplexicaule L. A, B: ACp.

Galeopsis Ladanum L. A, B: Ap.

» Tetrabit L. A, B, C, D: Af.

β pallens: A, B: Ap.

» versicolor Curt. A, B, C,
D: Af.

Ajuga pyramidalis L. A, B, D: Sp.

10. *Menyantheæ* Mart.

Menyanthes trifoliata L. A, B, C, D:
Lpf.

11. *Oleineæ* Link.

Fraxinus excelsior L. A, B, C, D: ASp.

12. *Contortæ* Lin.

Cynanchum Vincetoxicum Br. A, B,
C, D: SRp.

13. *Gentianeæ* Juss.

Gentiana campestris L. A, B, C, D:
Cf.

» Amarella L. A, B, C, D: Cp.

» lingulata Ag. Av: Mr.

Erythraea linariifolia Pers. A, B, C,
D: Mf.

» pulchella Fr. Anv. Mpr.

14. *Solanaceæ* Juss.

Solanum Dulcamara L. A, B, C, D:
LMP.

Solanum nigrum L. Cn, D: Ar.

Hyoscyamus niger L. A, B, C, D: Ap.

15. *Personatæ* Lin.

Verbascum Thapsus L. A, B, C: Cp.

Scrophularia nodosa L. A, B, Cso:
NSp.

Linaria vulgaris Mill. (v. Knorring).

Veronica longifolia L. A, B, C: Mp.

* maritima L. Aso: MRr.

» spicata L. A, B, C: CRpr.

» serpyllifolia L. A, B, C, D:
CAff.

» officinalis L. A, B, C, D: Cp.

» Chamædrys L. A, B, C, D:
PSP.

» Beccabunga L. Bm: Lr.

» scutellata L. A, B, C, D: LPP.

β villosa: Bv, Cm: LPr.

» arvensis L. A, B, C, D: CAF.

» verna L. A, B, C, D: Cf.

» agrestis L. A, B, C, D: Ap.

Odontites rubra Pers. Am, Bn: Ar.

Euphrasia officinalis L. A, B, C, D:
PCf.

γ curta: Bm: Cp.

» gracilis Fr. A, B, C: Cp.

Rhinanthus major Ehrh. A, B, C, D:
PAf.

» minor Ehrh. A, B, C, D: Pf.

Sceptrum Carolinum Rudb. (Radloff).

Pedicularis palustris L. A, B, C, D: Lp.

Melampyrum cristatum L. Cso: Cr.

» nemorosum L. A, B, C:
NPPf.

» pratense L. A, B, C, D:
Sf.

» sylvaticum L. A, B, C,
D: SPP.

Lathraea Squamaria L. (Radloff).

16. *Lentibulariæ* Rich.

Utricularia vulgaris L. A, B: Lp.

» intermedia Hay. Bm: Lr.

» minor L. Bv, Cso: Lp.

Pinguicula vulgaris L. Av, C: PLp.

17. *Primulaceæ* Lin.

Trientalis europæa L. A, B, C, D: Sf.

Lysimachia vulgaris L. A, B, C, D:
LMP.

Naumburgia thyrsoflora Reich. A, C:
Lp.

Glaux maritima L. A, B, C, D: Mff.

Primula veris L. A, B, C, D: Pf.

» farinosa L. A, B, C, D: Pf.

18. *Plantagineæ* Juss.

Plantago major L. A, B, C, D: Ap.

β scopulorum: Cm: Mp.

» media L. A, B, C, D: PAf.

» lanceolata L. A, B, C, D: Cpp.

Plantago maritima L. A, B, C, D: Mp.

19. *Plumbagineæ* Juss.

Armeria elongata Koch. D: Cr.

20. *Frangulaceæ* Endl.

Rhamnus catharticus L. C, D: NSp.

» *Frangula* L. A, B, C, D:
PSPf.

21. *Corneæ* DC.

Cornus suecica L. Av, Bn, Cso: LPP.

22. *Umbelliferæ* Juss.

Myrrhis odorata Scop. Am, Bn: Ar.

Cerofolium sylvestre Bess. A, B, C,
D: Aff.

Daucus Carota L. Am: Ar.

Laserpitium latifolium L. A, B, C:
Np.

Heracleum sibiricum L. A, B, Cn:
Pp.

β *angustifolium*: Cm: PMr.

Pastinaca sativa L. A, B, D: Ap.

Anethum graveolens L. Any, m: Ap.

Levisticum officinale Koch. Bso: Ar.

Angelica sylvestris L. A, B, C, D:
PMLPf.

» *littoralis* Fr. A, B, C, D: Mp

Peucedanum palustre Mönch. Any.
Bv: Lp.

Libanotis montana All. An: Mrr.

Æthusa Cynapium L. A, B, C, D: Ap.

Oenanthe Phellandrium Lam. A, B:
Lr.

Cicuta virosa L. A, B: Lp.

Ægopodium Podagraria L. Bm, v: Nr.

Carum Carvi L. A, B, C, D: Apf.

Pimpinella Saxifraga L. A, B, C, D:
CAp.

β *dissecta*: Bn: Ap.

Sium latifolium L. A, B: Lp.

Sanicula europæa L. Cn, so: Nr.

23. *Adoxeæ* E. Mey.

Adoxa Moschatellina L. B, Cm: Np.

24. *Acerineæ* DC.

Acer plantanoides L. A, B, C, D: SAP.

25. *Nymphæaceæ* DC.

Nymphæa alba L. B, D: Lp.

Nuphar luteum Sm. A, B, D: Lpf.

26. *Ranunculaceæ* Juss.

Ranunculus Lingua L. Bm: Lr.

» *Flammula* L. A, B, C,
D: Lp.

β *intermedius*: C: Lr.

γ *reptans*: B, C: Lpf.

» *bulbosus* L. A, B, C: Cp.

» *polyanthemus* L. A, B,
C, D: PCpf.

Ranunculus repens L. A, B, C, D: Aff.

» *sceleratus* L. A, B, C:
Lp.

β *minimus*: Cm: Pr.

» *acris* L. A, B, C, D:
PAff.

» *cassubicus* L. C: Nrr.

» *auricomus* L. A, B, C:
Pp.

Batrachium marinum Fr. B, C: Mp.

» *circinatum* Fr. C: Mr.

» *aquatile* Wimm. A, B,
C, D: LMPf.

* *crassicaule* Fr. C: Mp.

* *pantothrix* DC. A, B,
C: LMP.

Ficaria ranunculoides Mönch. B, D:
Np.

Myosurus minimus L. A, B, C: ACpf.

Thalietrum flavum L. A, B, C, D: PNp.
» *simplex* L. Bv: Nr.

Anemone nemorosa L. A, B, C, D:
Nff.

» *ranunculoides* L. B, C, D:
Nr.

» *Hepatica* L. A, B, C, D:
SNf.

Pulsatilla vulgaris Mill. A, B, C: Cp.

Caltha palustris L. A, B, C, D: LPf.

Aquilegia vulgaris L. A, B: Ar.

Delphinium Consolida L. A, B: Ap.

Actæa spicata L. Cso: Nr.

27. *Berberideæ* Juss.

Berberis vulgaris L. B, D: Sp.

28. *Papaveraceæ* Juss.

Papaver dubium L. B, D: Ar.

Chelidonium majus L. A, B: APP.

29. *Fumariaceæ* DC.

Corydalis laxa Fr. Bv: Nr. (Tapenius).

» *fabacea* Pers. A, B: Np.

Fumaria officinalis L. A, B, D: Ap.

30. *Cruciferæ* Juss.

Brassica campestris L. (Radloff).

Sinapis arvensis L. A, B, C, D: Af.

Sisymbrium Sophia L. A, B, C, D: Af.

» *officinale* Scop. A, B, C, D:
Apf.

Hesperis matronalis L. A, Bv. Dm:
Ap.

Erysimum cheiranthoides L. A, B,
C, D: Ap.

γ *procumbens*: A, Bn: Ap.

» *hieraciifolium* L. Cn, so:
Cp.

Alliaria officinalis Andr. Cm, Bs: Nr.

Dentaria bulbifera L. Cm, Bv: Nr.

Cardamine pratensis L. A, B, C, D:
Lp.

Arabis hirsuta Scop. A, B, Cm: CPP.

Arabis Thaliana L. A, B, C, D: Cp.
 Turritis glabra L. A, B, Cnv: Cp.
 Barbarea vulgaris Br. A, B, C: Pp.
 » stricta Fr. A, B, Cm: LPp.
 Nasturtium sylvestre Br. A, B, C: Lpr.
 » palustre DC. A, B, C, D:
 Lp.

Raphanus Raphanistrum L. Aso: Ar.
 Bunias orientalis L. A, B, C, D: Af.
 Isatis tinctoria L. Bö, Cm: Mrr.
 Lepidium campestre Br. Bn, m: Cp.
 » ruderales L. A, B, C, D:
 ACf.

Capsella Bursa pastoris Mönch. A,
 B, C, D: Aff.

Thlaspi arvense L. A, B, C, D: Af.
 Cochlearia danica L. Av, Cso: Mrr.
 Draba verna L. A, B, C, D: Cff.
 » incana L. β stricta: Cso: Rrr.

31. Polygalæ Juss.

Polygala vulgaris L. A, B, C, D: PCf.
 » comosa Schk. Bm: Pr.
 » amara L. (Sadelin).

32. Tiliacæ Juss.

Tilia parvifolia Ehrh. A, B, D: ANp.

33. Malvacæ Juss.

Malva borealis Wallm. Bm, D: Ap.
 » rotundifolia L. D: Ap.

34. Gruinales Lin.

Geranium sanguineum L. A, B, C,
 D: PRff.
 » sylvaticum L. A, B, C, D:
 APf.
 » Robertianum L. A, B, C,
 D: RCp.
 » pusillum L. A, B, C: ARf.
 Erodium cicutarium L'Her. A, B, C,
 D: Ap.
 Oxalis Acetosella L. A, B, C, D: SNf.
 Linum catharticum L. A, B, Cm: Cp.

35. Hypericinæ DC.

Hypericum quadrangulum L. A, B,
 C, D: Pp.
 » perforatum L. A, B, C,
 D: Pp.

36. Cistineæ DC.

Helianthemum vulgare Gært. A, B,
 D: Cp.

37. Violaricæ DC.

Viola hirta L. A, B, C, D: Np.
 » epipsila Ledeb. Cm: Lrr.
 » palustris L. A, B, C: Lp.
 » mirabilis L. Anv: Nr.
 » arenaria DC. A, B, C: Cp.
 » sylvatica Fr. A, B, C, D: SNpf.
 » canina L. A, B, C, D: CSf.
 » tricolor L. A, B, C, D: ARf.

β arvensis: A, B, C, D: Af.

38. Droseracæ DC.

Parnassia palustris L. A, B, C, D:
 LPp.
 Drosera rotundifolia L. B, C: Lp.
 » longifolia L. Cso: Lr.

39. Silenacæ Braun.

Silene inflata Sm. A, B, C: Pp.
 » maritima With. Cn, so: Mr.
 » nutans L. Av, Cm: Cp.
 Melandrium sylvestre Röhl. A, B,
 C, D: Np.
 » pratense Röhl. B, C: Pp.
 Viscaria vulgaris Röhl. A, B, C, D:
 Cpf.
 Lychnis Flos cuculi L. A, B, C, D:
 LPf.
 Agrostemma Githago L. A, B, C, D:
 Ap.
 Dianthus deltoides L. A, B, C, D:
 Cpf.

40. Alsinacæ Bartl.

Stellaria media L. A, B, C, D: Aff.
 » palustris Retz. A, B, C, D:
 PLp.
 » glauca: A, B, C, D: Lpf.
 » graminea L. A, B, C, D: Pf.
 » uliginosa Murr. Cm: Lr.
 Cerastium vulgatum L. A, B, C, D:
 Aff.
 » semidecandrum L. BC. Cf.
 Arenaria trinervia L. A, B, C: CAPf.
 » serpyllifolia L. A, B, C, D:
 Cf.
 Sagina nodosa Fenzl, A, B, D: Cp.
 » procumbens L. A, B, C, D: Af.
 Spargula arvensis L. A, B, C, D: Af.
 » pentandra L. C: SRp.
 Spargularia rubra Pers. A, B, C, D:
 Cpf.
 » media Pers. β salina:
 Aso: Mrr.

41. Elatineæ Juss.

Elatine Hydropiper L. Av, Bm, C: Mr.

42. Ribesiaceæ Reich.

Ribes Grossularia L. A, B, C, D: CAPf.
 » β Uva crispata: A, B, C, D: CPpf.
 » nigrum L. A, B, C, D: NMLpf.
 » rubrum L. A, B, Cm: Np.
 » β pubescens: Cm: Nr.
 » alpinum L. A, B, C, D: SNpf.

43. Saxifragæ Juss.

Saxifraga granulata L. A, B, C, D: Cf.
 » tridactylites L. Av: Rr.
 Obs. forma simplicissima foliis in-
 divisis: Av: RMr.

44. *Crassulaceæ Juss.*

- Sedum Telephium L. A, B, C, D: CRp.
 » sexangulare L. Cm: Rp.
 » acre L. A, B, C, D: CRff.
 » album L. A, B, C, D: Rff.
 » annuum L. B, Cn: Cp.
 Bulliarda aquatica DC. Av: Lr.

45. *Lythraricæ Juss.*

- Lythrum Salicaria L. A, B, C, D: Lpf.
 Peplis Portula L. Bv: Lr.

46. *Onagrariæ Juss.*

- Epilobium angustifolium L. A, B, C, D: Pf.
 » montanum L. A, B, C, D: Cpf.
 » palustre L. A, B, C, D: LPf.
 Circea alpina L. Cso: Lr.

47. *Halorhagæ Br.*

- Myriophyllum verticillatum L. Bm: Lpr.
 » spicatum L. B, D: Lp.
 Hippuris vulgaris L. A, B, C, D: Lpf.

48. *Pomacææ Lin.*

- Pyrus communis L. Aso: Nr.
 » Malus L. A, B, C, D: SNp.
 Sorbus scandica Fr. Anv: Prr.
 » hybrida L. A, B, C, D: Paf.
 » hybrido-Aucuparia Bd. Anv, so: Nrr.
 » Aucuparia L. A, B, C, D: Paf.
 Obs. forma levissima = *alandica: Bm: Rrr.
 Cratægus Oxyacantha L. A, B, C: PCp.
 β laciniata: Cm: Pp.
 Cotoneaster vulgaris Lindl. Anv, B: Pp.

49. *Senticosæ Lin.*

- Rosa canina L. α nitida: A, B, C, D: PCf.
 β opaca A, B, C, D: Pf.
 * dumetorum Thuill. A, B, Cm: Ppf.
 » mollissima Fr. A, Bm: Pp.
 » tomentosa Sm. Anv, so: Npr.
 » cinnamomea L. B, C: Cpp.
 Agrimonia Eupatoria L. A, B: Np.
 Alchemilla vulgaris L. A, B, C, D: PAff.
 Rubus idæus L. A, B, C, D: Cff.
 » cæsius L. Anv, Bv: Mpr.
 » saxatilis L. A, B, C, D: NSpf.
 » arcticus L. D: Cr (Wilenius).
 » Chamæmorus L. A, B, C, D: SLpf.
 Fragaria vesca L. A, B, C, D: Cf.
 » collina Ehrh. Bv: Cr.
 Comarum palustre L. A, B, C, D: Lpf.

- Potentilla Anserina L. A, B, C, D: ACff.
 » reptans L. A, B, C, D: Pf.
 » argentea L. A, B, C, D: Cpf.
 » verna L. A, B, C, D: Cp.
 » maculata Pourr. A, B, C, D: Cf.
 » Tormentilla Scop. A, B, C, D: Sf.

- Geum urbanum L. A, B, C, D: NSpf.
 » rivale L. A, B, C, D: Pf.
 Spiræa salicifolia L. A, B: Ap.
 » Ulmaria L. A, B, C, D: Pff.
 » Filipendula L. A, B, C, D: CPpf.

50. *Drupacææ Lin.*

- Prunus spinosa L. A, B, C, D: Cpf.
 » Cerasus L. Aso: Nr.
 » Padus L. A, B, C, D: PSpf.

51. *Papilionacææ Lin.*

- Lathyrus sylvestris L. Bm: Pr.
 » palustris L. A, B: PLpr.
 » pratensis L. A, B, C, D: Ppf.
 Orobus vernus L. A, B, C, D: Nf.
 » niger L. Bm: Pr.
 Vicia sylvatica L. A, B, Cn: SNp.
 » villosa Roth. A, B, C, D: Apf.
 » Cracca L. A, B, C, D: APf.
 » sepium L. A, B, C, D: PCpf.
 » sativa L. A, B, C, D: Af.
 Ervum hirsutum L. A, B, C, D: CAPf.
 » tetraspermum L. A, B, C, D: Cp.
 β tenue: Cm: Pr.
 Lotus corniculatus L. A, B, C, D: CPf.

- Medicago falcata L. Aso: Crr.
 » lupulina L. A, Bm: PCp.
 Trifolium repens L. A, B, C, D: Pf.
 » hybridum L. A, B, C, D: Pf.
 » spadiceum L. Bm, n: Pr.
 » agrarium L. Bv: Prr (Tapienius).
 » fragiferum L. Anv, s, Bm, Cm, nv: Mpr.
 » montanum L. A, B: Cp.
 » arvense L. A, Bm, Cs, so: CPpr.
 » medium L. A, B, C, D: Npf.
 » pratense L. A, B, C, D: Pff.
 Anthyllis Vulneraria L. Bm, v: Pp.

52. *Ericinææ Juss.*

- Myrtillus nigra Gil. A, B, C, D: Sff.
 » uliginosa Gil. A, B, D: Spf.
 Oxycoocus palustris Pers. A, B, C, D: Lf.

Vaccinium Vitis idæa L. A, B, C, D: Sff.

Arctostaphylos officinalis W. & Gr. A, B, C, D: Spf.

Andromeda polifolia L. Am: Lpr.

Calluna vulgaris Salisb. A, B, C, D: Cff.

Ledum palustre L. A, B, C, D: SLf.

Pyrola rotundifolia L. A, B, C, D: Spf.

» chlorantha Sw. B, C, D: Sp.

» minor L. A, B, C, D: Sp.

» secunda L. A, B, C, D: Sf.

» uniflora L. A, B, C, D: Sf.

» umbellata L. D: Sr.

Monotropa Hypopithys L. Bv: Sr.

53. *Empetreae Nutt.*

Empetrum nigrum L. A, B, C, D: Sff.

54. *Euphorbiaceae Juss.*

Euphorbia Peplus L. A, B: Ap.

» Helioscopia L. A, B, D: Ap.

55. *Portulacaceae Juss.*

Montia fontana L. Bv: Lr.

56. *Paronychieae S:t Hil.*

Herniaria glabra L. A, B, C, D: Cpf.

Scleranthus perennis L. A, B, C, D: Cpf.

» annuus L. A, B, C, D: Cf.

57. *Polygonaeae Juss.*

Polygonum viviparum L. A, B, C, D: Pp.

» amphibium L. α aquaticum: A, B, C, D: Lpf.

β terrestre: A, B: Pp.

» lapathifolium L. A, B, D: Af.

» Persicaria L. A, B, C, D: Af.

» Hydropiper L. A, B, C, D: Lff.

» aviculare L. A, B, C, D: Aff.

» Convolvulus L. A, B, C, D: Af.

» dumetorum L. A, B, D: Sp.

Rumex obtusifolius L. A, B: ALp.

» Hydrolapathum Huds. Bm: Lp.

» crispus L. A, B, C, D: ALpf.

» domesticus Hn. A, B, C, D: Af.

» Hippolapathum Fr. Bnv, v, D: Lp.

» Acetosa L. A, B, C, D: Pf.

» Acetosella L. A, B, C, D: CRpf.

58. *Thymeleae Juss.*

Daphne Mezereum L. Cm: Nr.

59. *Elæagneae Br.*

Hippophaë rhamnoides L. Av, s: Mpr.

60. *Ulmaceae Ag.*

Ulmus campestris L. A, B, C, D: Sp.

61. *Urticaceae Juss.*

Urtica urens L. A, B, C, D: Af.

» dioica L. A, B, C, D: Aff.

β holosericea: Bm: Ap.

62. *Chenopodiaceae Juss.*

Atriplex latifolia Wg. Anv, Cn, so: Mpf.

β salina: Cm: Mp.

» patula L. A, B, C, D: Apf.

» littoralis L. B, Cm: Mp.

β maritima: Anv: Mr.

Blitum rubrum Reich. A, B: Ap.

» glaucum Koch. A, B, C, D: Af.

» Bonus Henricus Mey. A, B, C, D: Ap.

Chenopodium hybridum L. A, B: Ap.

» urbicum L. An, Bnv: Ap.

» album L. A, B, C, D: Af.

» polyspermum L. A, B: Ap.

Salicornia herbacea L. As, so: Mr.

63. *Cupuliferae Reich.*

Quercus Robur L. A, B, C, D: Sp.

Corylus Avellana L. A, B, C, D: Sf.

64. *Salicineae Rich.*

Populus tremula L. A, B, C, D: Spf.

Salix pentandra L. A, B, C, D: Sf.

» fragilis L. A, B, C, D: Lpr.

» depressa L. A, B: SLr.

» rosmarinifolia L. Bno: Lrr (Magister Ingelius).

» repens L. A, B, C, D: Lff.

» nigricans Sm. A, B, C, D: Sp.

» aurita L. A, B, C, D: Spf.

» caprea L. A, B, C, D: SPf.

β humilis: Cm: Sp.

» cinerea L. A, B, C, D: LPf.

65. *Betulineae Reich.*

Betula alba L. A, B, C, D: SPff.

» odorata Bechst. A, B, C, D: LPf.

» nana L. An, Bm: Lpr.

Alnus glutinosa W. A, B, C, D: SLff.

» incana W. A: Lr (v. Knorring).

66. *Myricae Reich.*

Myrica Gale L. A, B, D: Lpf.

67. *Coniferae Juss.*

Pinus sylvestris L. o. Cso: Sff.

» Larix L. Cno: Ar.

- Pinus Abies L. o Cso: Sff.
 Juniperus communis L. A, B, C, D:
 CSff.
 Taxus baccata L. As, Cnv: Sr.
 68. *Equisetaceæ* DC.
 Equisetum arvense L. A, B, C, D: Af.
 » pratense Ehrh. Cm: Pp.
 » sylvaticum L. A, B, C, D: Sf.
 β capillare: Bs, Cn: Sp.
 » palustre L. A, B, C, D:
 Pf.
 » fluviatile L. A, B, C, D:
 Lff.
 * limosum L. B, C: Lf.

69. *Callitrichineæ* Link.
 Callitriche verna L. A, B, C, D: Lf.
 » autumnalis L. A, B, D: Lp.
 70. *Ceratophylleæ* DC.
 Ceratophyllum demersum L. A, Bv: Lp.
 71. *Characeæ* Reich.
 Chara tomentosa L. An: Mpf.
 » aspera W. An, Cm: Mpf.
 » vulgaris L. A, B, C, D: Mpf.
 » fragilis Desv. Cm: Mp.
 » flexilis L. A, B, C: MLp.

II. MONOCOTYLEDONEÆ.

72. *Orchideæ* Juss.
 Orchis sambucina L. Cm: Nrr.
 » angustifolia Wimm. Bv, Cm:
 Nr.
 » maculata L. A, B, C, D: Pp.
 Gymnadenia conopsea Br. A, B, C,
 D: Ppr.
 Platanthera bifolia Rich. A, B, C,
 D: PNp.
 Goodyera repens Br. Aso: LPr.
 Cephalanthera ensifolia Rich. Cso: Nrr.
 Epipactis latifolia Sw. Aso: Nrr.
 Listera ovata Br. A, B, C: Npr.
 » cordata Br. B, C: SLpr.
 Neottia Nidus avis Rich. (Radloff).
 Malaxis paludosa Sw. A: Lr. (Sadelin).
 Corallorhiza innata Br. A, B, C, D:
 Spr.
 Cypripedium Calceolus L. (Radloff).

73. *Irideæ* Juss.
 Iris Pseudacorus L. A, B, C, D: Lp.

74. *Narcissineæ* Juss.
 Narcissus poëticus L. Av, m, Bv,
 Dm: Ar.

75. *Hydrocharideæ* Juss.
 Hydrocharis Morsus ranæ L. A, B,
 D: Lp.

76. *Najadeæ* Link.
 Najas marina L. (Radloff).

77. *Liliaceæ* Juss.
 Allium Scorodoprasum L. An, Bv:
 NPr.
 Obs. forma foliis marcescentibus,
 in locis arenariis inter se-
 getes lecta, ad *Allium are-*
narium accedens: Am: Ar.
 » arenarium L. A: CAr. (Sa-
 delin).

- Allium ursinum L. Aso: Nrr.
 » oleraceum L. A, B, C, D: Pp.
 » Schœnoprasum L. A, B, C,
 D: RMpf.
 Gagea lutea Ker. A, B, C, D: ANpf.
 » minima Schult. A, B, C, D: Apf.
 Convallaria majalis L. A, B, C, D:
 SNf.
 » Polygonatum L. A, B,
 C, D: Np.
 » multiflora L. Anv, Bv,
 Cso: Nr.
 Majanthemum bifolium DC. A, B, C,
 D: Spf.
 Paris quadrifolia L. A, B, C, D: Npf.

78. *Alismaceæ* Juss.
 Alisma Plantago L. A, B, C, D: Lp.
 Sagittaria sagittifolia L. Aso: Lr.
 Triglochin maritimum L. A, B, C,
 D: Mpf.
 » palustre L. A, B, C, D:
 MLpf.

79. *Juncaceæ* DC.
 Juncus conglomeratus L. A, B, C, D:
 Lpf.
 » effusus L. A, B, C, D: Lf.
 » filiformis L. A, B, C, D: Lp.
 » sylvaticus L. A, C: LMP.
 » articulatus L. A, B, C, D:
 LMff.
 β aquaticus: Bv: Lpf.
 » compressus Jacq. A, B, C:
 LMP.
 * Gerardi Lois. C: Mpr.
 » bufonius L. A, B, C: Lf.
 β fasciculatus: Bm: Lp.
 Luzula pilosa W. A, B, C, D: Sf.
 » campestris DC. A, B, C, D:
 Spf.
 ♂ pallescens: C: Pp.

80. *Aroideæ* Juss.

- Calla palustris L. A, Bm, v, D: Lp.
 Acorus Calamus L. D: (Wilenius).
 Lemna polyrrhiza L. A, B: Lp.
 » minor L. A, B, C, D: Lff.
 » trisulca L. Bv: Lr.

81. *Potamogetonæ* Fr.

- Potamogeton natans L. A, B: Lpf.
 » rufescens Schrad. Bm: Lpr.
 » gramineus L. A, B: Lp.
 » nitens Web. Bm: Lp.
 » prælongus Wulf. Bv: Lpr.
 » lucens L. A, B, C: LMP.
 » perfoliatus L. A, B, C, D: Mpf.
 var. rotundifolius: C: Mpr.
 » crispus L. Cm: Mpr.
 » zosterifolius Schum. B, C: Mp.
 » compressus L. A, B, C: LMpr.
 » pusillus L. A, B, C: LMpr.
 » pectinatus L. A, B, C, D: Mpf.
 β setaceus: Cm: Mp.
 » marinus L. B, C: Mp.
 Zannichellia polycarpa Nolte. Anv, C: Mpf.
 » pedicellata Fr. Cm: Mp.
 Zostera marina L. A, C: Mp.

82. *Typhaceæ* Juss.

- Typha angustifolia L. A, Bv, D: Lp.
 Sparganium ramosum Huds. Bm: Lpr.
 » simplex L. A, B, C, D: Lpf.
 » natans L. A, B, D: Lp.

83. *Cyperaceæ* Juss.

- Rhynchospora alba Vahl. Am: Lpr.
 Scirpus compressus Pers. A, Bv, Cso: LMP.
 » sylvaticus L. Bm: PLpr.
 » maritimus L. Anv, C: Mp.
 » lacustris L. A, B, C, D: LMpf.
 β glaucus: A, B, C, D: Mpf.
 Heleocharis palustris Br. A, B, C, D: MLff.
 * uniglumis Link. Cm: Mp.
 » acicularis Br. A, B, C, D: MLff.
 Trichophorum alpinum Pers. Am, Cso: Lpr.
 Eriophorum angustifolium Roth. A, B, C, D: LPff.
 » latifolium Hop. Bm, v: Lr.

- Eriophorum gracile Koch. Bm: Lr.
 » vaginatum L. As, Cso: Lp.

- Carex vesicaria L. A, B, C, D: Lpf.
 » ampullacea Good. A, B, Cso: LMP.
 » filiformis L. Av, Cso: LMpr.
 » hirta L. A, Bm, v: CLp.
 » Pseudocyperus L. Bv: Lr.
 » capillaris L. Am, Cn: Pr.
 » pallescens L. A, B, C, D: Pff.
 β undulata: C: Pp.
 » limosa L. A, Cso: Lpr.
 » irrigua Sm. Bv: Lpr.
 » flava L. A, B, C, D: LPff.
 β pygmæa: A, B, C, D: Pff.
 » Oederi Ehrh. A, B, C, D: MLf.
 » panicea L. A, B, C, D: LPff.
 » præcox Jacq. A, B, C, D: Cf.
 » ericetorum Poll. A, B, C, D: Cff.
 » pilulifera L. B, Cm: Cp.
 » digitata L. As, B, Cs: Sp.
 » ornithopoda Willd. Aso: LPr.
 » acuta L. A, B, C, D: LMff.
 » vulgaris Fr. A, B, C, D: Lf.
 » cæspitosa L. A, B, D: LPf.
 » elongata L. A, B, Cs: LPf.
 » stellulata Schreb. A, B, C, D: Lff.
 » canescens L. A, B, C, D: MLf.
 » leporina L. A, B, C, D: LPpf.
 » disticha Good. Cso: Lpr.
 » chordorrhiza Ehrh. Cso: Lr.
 » vulpina L. A, B, C, D: Lp.
 » muricata L. A, B, C, D: CPpf.
 » paradoxa W. Cso: Lr.
 » pauciflora Lightf. Bv: Lrr.
 » pulicaris L. (Sadelin).
 » dioica L. A, B, D: LPP.

84. *Gramineæ* Juss.

- Triticum repens L. A, B, C, D: Aff.
 Obs. forma littoralis spiculis confertis æruginosis: Cso: Mrr.
 » caninum L. A, Bn, C: Np.
 Elymus arenarius L. A, B, C, D: Mp.
 Lolium perenne L. A, B, C, D: ACp.
 Brachypodium pinnatum PB. Cso: Nrr.
 Cynosurus cristatus L. Bm. Cn: PApr.
 Dactylis glomerata L. A, B, C, D: Af.
 Festuca arundinacea Schreb. A, B, C: Mp.
 » elatior L. A, B, C, D: Ppf.
 β subloliacea: Cm: Pr.
 » rubra L. A, B, C, D: Pf.
 » duriuscula Fr. Cm: Mr.
 » ovina L. A, B, C, D: CPff.
 Bromus secalinus L. Bm, D: Ap.
 » arvensis L. Cm: Apr. (Radloff).
 » mollis L. A, B, C, D: CApf.
 β glabratus: C: Cp.

- Briza media* L. A, B, C, D: Ppf.
Poa pratensis L. A, B, C, D: Pff.
 » *compressa* L. B, Cm: Cp.
 » *trivialis* L. Anv. B: Pp.
 » *serotina* Ehrh. A, B, C, D: PLp.
 » *nemoralis* L. A, B, C, D: NPf.
 » *annua* L. A, B, C, D: APff.
Glyceria fluitans Br. A, B, C, D: Lpf.
Molinia cœrulea Mönch. Anv. Bm: PLpf.
Triodia decumbens PB. A, B, Cm, D: CSp.
Avena elatior L. Cn, m: MPr.
 » *pubescens* L. A, B, C, D: Pf.
 » *pratensis* L. A, B, Cm: Ppf.
Aira cœpitosa L. A, B, C, D: Pff.
 » *flexuosa* L. A, B, C, D: CPff.
Holcus lanatus L. Bm. Cn: Ppr.
Melica nutans L. A, B, C, D: Cpf.
Phragmites communis Fr. A, B, C, D: MLff.
Calamagrostis arundinacea Roth. A, B, C: Mp.
 » *epigejos* Roth. Cm: Cpr.
 » *stricta* Hn. A, B, C, D: PMP.
Calamagrostis lanceolata Roth. A, B, C: LMp.
Apera Spica venti PB. A, B, C, D: APf.
 » *purpurea*: C: Pp.
Agrostis stolonifera L. An, Bm, Cm: LMp.
 » *vulgaris* With. As, B, C: Pp.
 » *canina* L. A, B, C, D: PSpf.
Milium effusum L. A, B, C, D: Npf.
Sessleria cœrulea Ard. A, B, Cm: Pp.
Alopecurus pratensis L. A, B, C, D: Pf.
 » *nigricans* Horn. C: PMP.
 » *geniculatus* L. A, B, C, D: Lff.
 » *fulvus* Sm. A, C: Lpf.
Phleum pratense L. A, B, C, D: APff.
 » *nodosum*: Bm: Pp.
 » *Böhmeri* Wib. Bm: Cpr.
Baldingera arundinacea Dum. A, B, C, D: Mf.
Hierochloa borealis RS. An, so, Bm, Cs: NLpr.
Anthoxanthum odoratum L. A, B, C, D: Pff.
Nardus stricta L. A, B, C, D: PCpf.

III. HETERONEMEÆ.

85. *Polypodiaceæ R.Br.*
Polypodium vulgare L. A, B, C, D: RSf.
 » *Phegopteris* L. A, B, C, D: Sp.
 » *Dryopteris* L. A, B, C, D: CSp.
Polystichum Thelypteris Roth. Bv: Lpr.
 » *Filix mas* Roth. A, B, C, D: Sf.
 » *cristatum* Roth. An, m: SLpr.
 » *spinulosum* DC. A, B, C, D: Sf.
 » *dilatatum*: B, C: Sp.
Cystopteris fragilis Bernh. A, B, C, D: CRf.
Woodsia ilvensis Br. A, B, C, D: Rpf.
Asplenium Filix femina Bernh. A, B, C, D: Sf.
Asplenium Trichomanes L. B, Cm: Rp.
 » *septentrionale* Hoffm. A, B, C: Rp.
Pteris aquilina L. A, B, C, D: CSff.
Struthiopteris germanica Willd. Anv, so: Lr.
 86. *Ophioglosseæ R.Br.*
Botrychium Lunaria L. B, Cn, so: Sp.
Ophioglossum vulgatum L. Av, Bv, C: MPP.
 87. *Lycopodiaceæ Sw.*
Lycopodium Selago L. Bn, Cso: Rr.
 » *annotinum* L. A, B, C, D: Spf.
 » *clavatum* L. A, B, C, D: Lf.
 » *complanatum* L. Cm: Sr.
Selaginella spinulosa Al. Br. Am: Pr.

Följande växter, upptagne af Radloff, men som jag ej känner säkert hvarest eller ens huruvida de växa på Åland, torde dock böra omnämnas: *Scabiosa Columbaria* L.

Erythræa Centaurium Pers. *Orobanche major L.* och *Salsola Kali L.*

Ofvanstående växt-förteckning upptager sålunda 652 arter, hvaraf 468 tillhöra Dicotyledoneæ, 163 Monocotyledoneæ och 21 Heteronemeæ. De artrikaste af dessa 87 växtfamiljer äro följande:

Synanthereæ	med 54 arter.	Senticosæ	med 25 arter.
Gramineæ	» 51 »	Papilionaceæ	» 25 »
Cyperaceæ	» 44 »	Ranunculaceæ	» 24 »
Cruciferæ	» 27 »	Labiataë	» 23 »
Personataë	» 25 »	Umbelliferæ	» 20 »

Litteratur-Öfversigt.

Kongl. Vetenskaps-Akademiens Handlingar för år 1850. Första afdelningen: Stockholm, 1851; Sednare afdelningen: Stockholm, 1852. — pp. 530 med 25 tabeller och plancher.

Uti Kongl. Vet.-Akad. handlingar för år 1850, hvaraf första afdelningen utkom förledne året, men den sednare under innevarande år, förekommer blott en afhandling med botaniskt innehåll, neml. »*Ost-Indiens hittills kända Pilarter (Salices), beskrifne af N. J. Andersson*». Förf. säger, att han, vid de undersökningar han under 1850 års sommar hade tillfälle anställa öfver de i botaniska samlingarne i Berlin, Paris och London förvarade pilarter, för att dels närmare studera autentika exemplar, dels samla materialer till en under bearbetning varande monografi af detta slägte, påträffade ett ej obetydligt antal af nya eller hittills obeskrifna arter, hvilka i fråga om detta slägtes utbredning och former i olika trakter lemna många upplysningar och tillägg till det som förut varit bekant. Intet land erhöll dock, genom dessa forskningar, en sådan tillökning i sin pil-flora, som Ost-Indien, hvarifrån, till de med säkerhet förut kända 6 arterna, nu komma 22 förr obeskrifna eller aldeles nya.

Förf. omnämner, att han, under sin vistelse i ofvan-nämnde hufvudstäder äfvensom i Köpenhamn egt tillfälle

att granska en stor mängd exemplar af de flesta arter han beskrifvit uti ifrågavarande afhandling. Ehuru antalet af kända Ostindiska pilarter nu är temligen stort, förmodar Förf. att en betydlig tillökning skall erhållas, då de af Doctor *Hooker* på Himalaya-bergen gjorda samlingarne hunnit undersökas; och att derigenom ytterligare skall ådagaläggas, att pilsläktet eger en för trädartade växter ovanligt vidsträckt utbredning, samt att dess arter, under motsvarande klimatiska förhållanden, äro temligen jemnt fördelade öfver alla zoners fjelltrakter och uppträda, om ej med lika, dock med temligen analoga former.

Vid granskning af de Ost-Indiska pil-arterna visar det sig, att tvenne med våra alp-pilar (*S. arbuscula* och *retusa*) analoga pil-arter (*S. flabellaris* och *Lindleyana*) förekomma högt uppe på Himalaya-bergen och att de derstädes variera under en yppigare och en mera sammandragen form, alldeles som de motsvarande göra hos oss. I de nordligast belägna Nepalensiska högländerna uppträda åtskilliga med våra nord-europeiska former tydligt beslägtade arter, t. ex. *Salix apiculata* (beslägtad med *S. pentandra*), *S. denticulata* (besl. med *S. hastata*), *S. myricæfolia* (besl. med *S. repens*), *S. julacea* och *Wallichiana* (besl. med *S. Caprea*), äfvensom sjelfva *S. Caprea*, *hastata*, *daphnoides* och *viminalis* med alldeles samma utseende som de ega i Norden.

Mot vester, i grannskapet af Persien, träffas flere arter som stå nära *Salix alba* och äro der ganska allmänna. Först nere i lågländerna, i det tropiska Indien vid Ganges och Burremputers stränder, växa de arter, hvilka i allt hafva en tropisk typ och genom öfverensstämmelse i flera delar bilda en egen pilgrupp, som kunde kallas den Ost-Indiska, af hvilken representanter äfven förekomma på Sunda-öarne och i det sydliga China. Med undantag af de i fjelltrakterna och högländerna förekommande arterna äro de öfriga i Ost-Indien förekommande för sitt hemland ganska egendomliga växter. Likasom Goda Hopps-udden, Canarie-öarne, Brasilien och Mexico med flera regioner hafva sina egna, mer eller mindre egendomliga, former af detta polymorfa släkte, har således Ost-Indien sin pilgrupp, hvilken utmärker sig

genom glänsande bark på grenarna, stora, hårda och vanligen glänsande blad med helbräddade kanter, utdragen spets och blådaglig undersida, långa, slaka, oftast oskaftade hånhängen, hvars fjäll äro samlade i frånskiljda kransar, mycket konkava och vanligtvis ulliga af krusiga hår samt betäckande 8 till 10 ståndare med hårfina, nedtill skägg-håriga, ofta tillbakaböjda strängar, och små, runda, guld-gula knappar. Honhängenas form och frögömmenas storlek, skaftning och beklädnad varierar mycket, men i allmänhet saknas stiftet helt och hållet, så att märkena sitta såsom ett kors på frögömmets spets. — Inga plancher åtfölja afhandlingen.

På de nya arterna lemnas utförliga beskrifningar. För den, som önskar taga närmare reda på dessa långväga pilarter, kan ett utdrag af afhandlingen icke göra tillfyllest, och för andra är det obehöfligt, hvarföre vi inskränka oss till det redan sagda.

Strödda Underrättelser.

Rese-Understöd.

Af de medel Kongl. Vetenskaps-Akademien årligen plägar anslå till understöd för naturalhistoriska resor inom fäderneslandet har Kongl. Akademien vid sin sammankomst i denna månad behagat tilldela Studeranden af Stockholms Nation R. F. Fristedt 300 R:dr B:co. Herr Fristedt kommer till följd häraf, att under instundande sommar i botaniskt ändamål besöka den närmast fjällryggen belägna delen af Luleå och Torneå Lappmarker, om hvilkas aflägsnaste delars vegetation vi ännu hafva ofullständig kännedom.

Denna resa blir säkerligen ganska besvärlig, ty trakten är i hög grad glest bebodd, men om så lyckligt vore, att den instundande sommaren skulle der uppe blifva varm och föga regnig, så kan man af Hr Fristedts kända oförtrutenhet under botaniska exkursioner och af hans skarpa syn vänta många intressanta fynd.

Några ord om »Botaniska Curiosa».

Det hör nu snart sagdt till ordningen för dagen, att i tidningarne få se »Botaniska curiosa» med stora stilar anförda, ehuru de vanligen reducera sig till så godt som intet. Så t. ex. kan man nästan vara säker på, att på äppleträden om hösten finna en eller annan blomma utslagen, just vid den tid, som frukten mognar; att smultronen blomma långt fram på hösten; att, om hösten ej är alltför sträng, knopparna på träden svälla; att *Helleborus niger* och *Bellis perennis* finnas blommande om vintern, då snön vid något töväder bortsmält m. m., som i tidningarna gäller för underverk. — I sednaste N:r af denna tidskrift finnes införd, såsom anmärkningsvärd, en uppgift, att en dag i Januari innevarande år vid Halmstad anträffats blommande *Lamium purpureum*, *Senecio vulgaris*, *Stellaria media* och *Viola tricolor*. Detta är dock en sak, som årligen inträffar, åtminstone vid Upsala, och jag skulle derföre ej undra om nämnda dag vid Halmstad anträffats ännu flera växter, isynnerhet som denna stad ligger nära 3 grader sydligare än Upsala och denna vinter verkligen varit ovanligt blid. Emellertid är detta förhållandet med ofvan anförda växter redan anmärkt i Botaniska Utflugter, der det p. 216 heter: »På samma sätt qvarstå *Stellaria media*, *Lamium purpureum*, *Viola tricolor* m. fl. öfver vintern, äfven i mellersta Sverige, och kunna när som helst under densamma, när mildare väderlek infaller, utslå nya blommor.» — Och icke allenast om ofvan anförda växter gäller detta, ty under några vintrars förlopp har jag här kring Upsala, utom de ofvan nämnda, som hvarje vinter anträffas, funnit följande växter: *Thymus Serpyllum*, *Veronica agrestis*, *Thlaspi arvense*, *Capsella Bursa pastoris*, *Viola tricolor* β *arvensis*, *Cerastium vulgatum*, *Alchemilla vulgaris*, *Scleranthus perennis* och *Poa annua*; troligen skulle ännu flera kunna finnas, såvida man sökte efter sådana vinterblommor. Jag anför detta ej såsom något »botaniskt curiosum», ty jag tycker tvärtom, att det är ganska naturligt, det några mot köld härdade växter, som blommande blifvit öfverraskade af vintern och nedbäddade i snö, under något töväder blifvit befriade från sina bojar och vaknat ur sin dvala.

Såsom ett curiosum ansåg jag snarare det, att jag en gång den 2 Januari fann *Geum rivale* blommande, emedan det bevisar föregående hösts blidhet, för att kunna locka denna vårväxt till blomning; en sak, som dock stundom händer t. ex. med *Pulsatilla vulgaris*, *Draba verna* (nästan årligen), *Tussilago Farfara* m. fl. — Hela denna sak är visserligen ganska obetydlig, men jag ville endast visa, att man nu för tiden alltför mycket slösar med »curiosa», ehuru vår tid ej mera är »underverkens» än den förflutna.

Th. Fries.

Mångfaldigt begagnande af den vanliga Tallen.

Uti Humboldts-Au i Schlesien har en storartad fabrik blifvit anlagd, vid hvilken inga andra fabriker tillverkas, än sådana som beredas af den vanliga tallen. Dessa fabriker äro af fem slag. 1:o s. k. *Rå Skogsull*, som begagnas till stoppning af madrasser, kuddar, sängtäcken, möbler och vagnar. Dess pris är ungefär 20 R:dr R:gs för en centner. Till jernvägs- och postvagnar nyttjas den mycket. Då den skall begagnas till stoppning af täcken, nattrocker och dylika saker blir den serskildt preparerad. 2:o *Skogsulls-Vadd*. 3:o *Skogsulls-Tvål*, som begagnas emot kylskador, reformar och utslagssjukdomar. 4:o *Skogsulls-Olja* och 5:o *Skogsulls-Extrakt*, hvilka båda sednare preparater äfven användas såsom läkemedel. Extraktet begagnas isynnerhet till bad, då det vanligen upplöses i badvattnet.

Konung Fredrik den Stores Lind.

Uti byn Wäldchen vid Charlottenbrunn finnes en Lind, vid hvilken Kon. Fredrik d. Store en gång band sin häst. Till minne häraf lät egaren fästa en jernring i trädet och då de tillväxande vedlagren hunnit till en del innesluta ringen, fästade han vid densamma först en annan ring och sedan vid denna ännu en tredje, samt uppmanade enträget sina barn att på samma sätt fortsätta. Detta har skett, och derigenom befinna sig för närvarande fyra vid hvarandra hängande jernringar i trädets inre, och flera komma troligen att följa då trädet ännu tillväxer raskt och är kraftfullt.

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 4.

K. F. THEDENIUS.

April.

1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH.: TH. FRIES: Botaniska anteckningar rörande Femsjö socken i Småland. — LITT.-ÖFVERS.: Öfversigt af Kongl. Vetenskaps-Akademiens Förhandlingar. Åttonde årgången. — STRÖDDA UNDERR.: Nekrolog öfver *J. A. Holmström*. Herbarium entomologicum.

Original-Afhandling.

*Botaniska anteckningar rörande Femsjö socken
i Småland,
af Th. M. Fries.*

Af alla punkter på jorden är måhända ingen i botaniskt afseende så noga undersökt som Femsjö socken i Småland, och därför får den, som ämnar besöka densamma, ej smickra sig med det vid en resas början så vanliga hoppet om nya fynd och upptäckter. Det var ej heller i något sådant hopp, utan för att studera och insamla min födelseorts redan funna växtalster, isynnerhet Lafvar, som jag i början af Juni månad förledet år lemnade Upsala och på ångbåt begaf mig först till Stockholm och sedan till Jönköping. Under vägen måste Botaniken hvila och endast på en kort excursion till Carlberg under mitt korta vistande i Stockholm tog jag i sällskap med Herr Apoth. Thedenius utom allmännare lafvar äfven *Parmelia cerina* var. *gilva*, *cenisea* och *glaucoma* var. *subcarnea*, *Cladonia amaurocraea*, *Coniocybe pallida*, *Verrucaria acrotella* m. fl. Under resan kanalvägen sågs intet anmärkningsvärdt utom en *Draba verna* β *pinguis*: foliis

carnosis, dentatis, hispidis, siliculis triplo longioribus quam latis. Den förekom teml. allmän i leråkrar bredvid kanalen nära Söderköping och stod (d. 13 Juni) i sin bästa blomning, under det hufvudformen fanns öfverallt öfverblommad och förvissnad på kanalbankarne. — Från Jönköping togs vägen direkte till Femsjö och derunder anmärktes endast *Alnus incana*, *Ribes nigrum* och *rubrum* mellan nämnde stad och Barnarp; mellan Skillingaryd och Hökhult *Lecidea panæola* och *citrinella*, *Stereocaulon tomentosum*, *coralloides* och *condensatum* (på sten) samt en *Biatora*, som utan tvifvel är en ny art, men som ej kan bestämmas, emedan endast ett exemplar fanns vid vägkanten straxt bredvid Hökhults gästgifvaregård. Den står närmast *B. atrorufa*, men thallus är nästan rent hvit och apothecierna mycket små, svarta. På Åhs kyrka insamlades rikligen *Evernia vulpina* och på vägen deremellan och Unnaryd mötte mig *Cornus suecica* och *Fagus*.

Femsjö socken, belägen i s.v. hörnet af Jönköpings län, i hvilken jag tillbragte nästan hela sommaren, med undantag af ett par smärre utflygter åt närliggande delar af Småland och Halland, innefattar omkring tre fjerdedels kvadratmil, hvaraf dock halfva delen upptages af vatten. Marken, som i allmänhet är fylld af smärre berg och höjder, är nästan helt och hållet beklädd af uråldrig, vidsträckt barrskog, herrliga bokhult samt här och der smärre dungar af förnämligast ek, björk, al och hassel. Kala ställen saknas nästan alldeles, utom der oförstånd i förning med egennyttan fällt skogen och svedjat marken och ljung och lingonris förqväfva all vegetation. Smärre åkrar och ljungbeväxta, magra ängar intaga den öfriga delen af jorden.

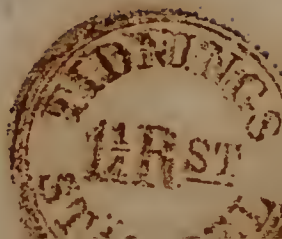
Att den fanerogama vegetationen ej är serdeles rik utan snarare fattig, synes lätt af ofvanstående allmänna teckning af socknens utseende. Serdeles märkelig är den totala bristen på åtskilliga växter, som annorstädes i ymighet förekomma, t. ex. de flesta ruderatväxter, såsom *Cynoglossum*, *Anchusa officinalis*, *Asperugo*, *Leonurus*, *Marubium*, *Hyoscyamus*, *Solanum nigrum* m. fl.; flera åkerogräs, t. ex. *Centaurea Cyanus*, *Anchusa arvensis*, *Sinapis arvensis*, *Bromus arvensis* och *secalinus* o. s. v.; alla

mera närande foderväxter, såsom *Alopecurus pratensis*, *Lolium perenne*, *Cynosurus* etc., att förtiga *Lathyrus pratensis*, *Dactylis*, *Aira cæspitosa*, *Poa nemoralis* och flera andra, som endast på ett eller annat ställe sparsamt eller tillfälligtvis förekomma; vidare många vårväxter, t. ex. *Gageæ*, *Corydalis fabacea*, *Daphne*, *Viola hirta*, *Pulmonaria officinalis* m. fl., samt slutligen nästan alla allmännare vattenväxter! Utan tvifvel beror detta af vattnets ovanliga renhet och klarhet, hvadan sådane, som *Batrachia*, de flesta *Potamogetoner*, *Charæ*, vatten-*Umbellater* o. s. v. der ej kunna trifvas.

De i denna trakt allmännast förekommande växter äro, såsom redan förut blifvit anmärkt *), *Calluna vulgaris* och *Scirpus cæspitosus*, den förra beklädande alla torra ställen, den sednare kärren. Vi tillägga härtill tvenne andra, neml. *Linnæa borealis* i skogarne och *Arnica montana* på de magra ängarne. — Massan af vegetationen utgöres för öfrigt 1) i barrskogarne **) af *Vaccinia*, *Empetrum*, *Circæa alpina*, *Monotropa*, *Goodyera repens*, *Aspidium filix mas*, *Pteris* o. s. v.; 2) i ängarne af *Aira flexuosa*, *Festuca ovina*, *Campanula rotundifolia*, *Euphrasia gracilis*, *Galium saxatile*, *Scorzonera*, *Hypochæris radicata* och *maculata*, *Melampyrum pratense*, *Convallaria majalis*, *Hieracium Pilosella* och *vulgatum*, *Pyrus Malus* m. fl.; 3) i åkrarne af *Raphanus*, *Artemisia vulg.*, *Pisum arvense*, *Vicia angustifolia*, *Avena strigosa*, *Spergula arvensis*, *Sherardia* etc., samt bland linet *Lolium Linicola*, *Galium spurium* och *Aparine*; 4) i kärren af *Rhynchosporæ*, *Carex flava*, *Oederi*, *fulva* (= *distans* Stirp. agr. Fems.), *limosa*, *pauciflora*, *vulgaris* (= *cæspitosa* St. agr. Fems.; den rätta *C. cæspitosa* finnes knappt i v. Småland) och *panicæ*, *Scheuchzeria*, *Pedicularis palustris* och *silvatica*, *Narthecium*, *Andromeda polifolia*, *Cornus suecica* o. s. v., samt 5) i sjöar och bäc-

*) *Stirpium agri Femsionensis index* ab El. Fries, Lundæ 1825, 1826. p. 6. — Alldenstund jag endast ämnar vidröra det hufvudsakligaste af traktens vegetation, så hänvisar jag den, som vill taga närmare kännedom derom, till detta arbete, hvilket jag i det följande till en del följt och till hvilket endast högst få tillägg kunna göras.

**) Bokskogarnes vegetation är så godt som ingen, emedan de nedfallna löfven förqväfva alla växter.

kar *Scirpus lacustris*, *Phragmites communis*, *Lobelia*, *Sparanium natans*, *Potamogeton natans* och *oblongus*, *Nymphaea alba*, *Nuphar luteum* m. fl., samt på stränderna *Drosera intermedia*, *Gentiana Pneumonanthe*, *Littorella*, *Lycopodium inundatum* etc. — Sådana äro i största korthet hufvuddragen af den fanerogama vegetationen vid detta ställe, på en gång torftig och intressant!

Hvad åter cryptogamerna beträffar, så uppträda de, serdeles Svamparne, till ett ofantligt antal. Jag vill här endast fästa mig vid Lafvarne och får dervid anmärka, att de *allmänna* äro nästan desamma, som vid Upsala, utom *Cetraria glauca* fructif., *Sticta scrobiculata*, *Parmelia aleurites*, *plumbea* och *tartarea* fructif., *Thelotrema*, *Stereocaulon coralloides*, *Biatora ostreata* fructif., *icmadophila* och *rivulosa*, *Lecidea citrinella*, *sanguinaria* och *panæola*, *Calicium byssaceum* *) och *turbinatum*, *Sphærophoron coralloides* fructif., *Pertusaria communis* och *Wulfenii*, *Verrucaria nitida* m. fl., af hvilka visserligen större delen förekomma vid Upsala, men antingen sparsamt, sterila eller outvecklade. Deremot förvånas man öfver att totalt sakna en del allmänna lafvar, såsom *Cetraria juniperina*, *Peltigera venosa*, *Parmelia murorum*, *ventosa* och *calcareæ*, *Lecidea sabuletorum*, *Umbilicaria hirsuta*, *Sphærophoron fragile*, *Endocarpon miniatum* o. d., att förtiga de mera nordiska *Cetraria nivalis* och *cucullata*, *Parmelia Fahlunensis*, *Umbilicaria hyperborea* etc. samt den olikhet i anseende till rikare eller sparsammare förekomst, som förefinnes mellan åtskilliga för Femsjö och Upsala gemensamma lafvar.

Sådana äro hufvuddragen till detta områdes fanerogam- och laf-floror, och för dessa här uppräknade växter torde väl ingen botanist besöka det lilla, obetydliga Femsjö. Men — bland dessa gömmer sig mången intressant växt, som ännu i svenska flororna endast uppgifves härifrån, ja, som ännu icke blifvit upptäckt på någon annan fläck på jorden. Och dessa äro de, som nästan årligen lockat någon främling till dessa bygder, och många torde ännu komma att vallfärda dit. Det är för dessas skull, som jag här vill meddela en kort uppgift

*) Denna högst märkvärdiga art står i St. agr. Fems. anförd såsom rar, men jag fann den nästan öfverallt på späda algrenar.

på de rarare växternas lokaler *) och en vägvisare, med hvars tillhjälp de måga kunna på så kort tid som möjligt hinna insamla ortens intressantaste växter.

Om man tager prestgården till utgångspunkt, för att derifrån anställa excursioner, så torde det vara lämpligast att först företaga följande. I kålgården insamlar man *Veronica persica*, går derifrån upp på Gatubacken och följer vägen åt Flahult. Straxt man kommit genom ledet (grinden) till Slättagärdet, viker man af åt venster och följer gärdesgården noga omkring 50 steg nedåt, der på en tufva några få exemplar af *Botrychium Matricarioides* växa; längre ned i dalen förekommer på stenarne *Parmelia coarctata* var. *cotacea*. Återvänder man sedan till ledet och går vägen till prestgårdens såg, har man på denna korta väg att på byns tjärbacke insamla ymnig och vacker *Spergula subulata*. Vid prestgårdens såg finnes på stenarne *Lecidea panæola* fructif. och på den stora stenen mellan såg- och qvarnrännorna sparsamt *Evernia jubata* α) *bicolor*. Följer man sedan bäcken uppåt Bastesjön anträffar man i ålkistedammen *Isoëtes* och *Pilularia*, *Scirpus palustris* (ett af dess få växtställen inom Femsjö), *Lecidea contigua* var. *hydrophila* och *milliaria* (på träd), *Parmelia pelobotrya* (r.r.) och längre upp *Potamogeton oblongus*, *Scirpus fluitans*, *Endocarpon fluviatile* — samt alldeles vid Bastesjön *Lecidea amphibia*, *Verrucaria umbrina* m. fl. Följer man Bastesjöns strand åt venster förekommer i och vid den första lilla viken *Aira flexuosa* β) *uliginosa* och *Scirpus multicaulis*, hvilken sednare förekommer flerstädes kring Bastesjön men vackrast vid bäcken mellan den och Stensjön. — Följer man stranden på högra sidan om bäcken, så inkommer man i S. Hage. På ladorna i denna finnas flera rara lafvar, isynnerhet *Calicia*, t. ex. *C. disseminatum*, *physarellum*, *chrysocephalum*, *chlorellum* m. fl., *Lecidea elabens* (r.r.) o. s. v. och vid torpet Bålshult straxt ofvan om S. Hage *Hieracium vulgatum* var. *sessilifolium* och *ericetorum* Fr. Monogr. Hier.

*) Af denna orsak upptager jag ej alla lokaler, utan blott de, som lättast kunna igensinnas eller der växten ymnigast förekommer. Likaledes anför jag inga lokaler för tenligen allmänna växter, emedan dessa utan tvifvel dessutom anträffas.

norr om husen emot mossen. Derefter får man återvända till sågen och följa bäcken nedåt, der man vid byns såg har att söka *Equisetum riparium* *) och derefter följa vägen åt byn samt i den s. k. kalfhagen insamla på högra sidan om vägen *Radiola*, *Lecidea milliaria terrestris* och på stenarne högre upp *Parmelia incurva* och *dendritica* (båda med frukt) — samt på venstra sidan *Verrucaria sabuletorum*. Nära invid ligger Haggårdsbohl, der på en af de tre kullarne (ruiner efter förra prestgården) växer *Botrychium rutaceum* sparsamt bland ymnig *B. Lunaria*, *Euphrasia parviflora* och *Equisetum palustre* β) *arenarium*. Går man sedermera upp på Kalaberget, får man på dess v. sida insamla ymnig *Biatora atrorufa* jemte *Lecidea milliaria terrestris* och *citrinella*, *Cladonia Papillaria* etc., hvarpå man återvänder till prestgården och på dess n. v. knut tager *Lecidea enteroleuca* och på den stora häggen i Hulefällen *Lec. atrorubens*.

Den andra excursionen bör man på följande sätt företaga. Man går från prestgården ned till Elmåsaledet, der *Bæomyces* och *Stereocaulon condensatum* förekomma på ljunghacken, och insamlar under vägen vid gärdsgården till Hulefällen *Imperatoria* och på kullen midt emot kring »krakaboden» *Hieracium Auriculæforme*. Derefter går man upp på Björke-Råknen och följer den åt norr. På träden derstädes finnas *Opegrapha herpetica* (r. på ek), *Usnea florida* (i toppen på björkarne), *Lec. parasema* var. *flavida*, *Parmelia carneolutea* (en gång funnen) m. fl. och fortsätter färden, tills man kommer till Arfva-berget. På dess ö. sida finner man *Silene rupestris*, *Biatora ferruginea* var. *festiva*, *lucida* och *Wallrothii* (r.r. i en liten grotta), *Stereocaulon nanum*, *Parmelia rubiginosa* var. *conoplea*, *orosthea*, *hæmatomma* och *vitellina*, *Umbilicaria erosa* (ny för Femsjö-Floran; jag fann endast ett ex.), *Cladonia turgida* m. fl. Nedanföör berget i Trättesängen finnas *Drosera longifolia* β *obovata*, *Juncus supi-*

*) Så väl *Equisetum arvense* * *riparium* som *E. pratense* β *serotinum* Hn Skand. Fl. Ed. 5, hvilka äro fullkomligt identiska, hörer hit och måste båda bestämdt föras till den sednare, i fall man ej vill anse dem såsom en egen art, hvilket min Fader ovillkorligen anser vara riktigast.

nus β) *strictus*, *Potamogeton oblongus* (i bäcken), *Carex irrigua*, den sista isynnerhet i hörnet mot byns intag, der *Parmelia brunnea* (h. o. d. på öppna ställen i bokskogar), *Biatora pineti* och *rosella* m. fl. förekomma. Midt emot Arfvaberget ligger Hästhagberget, under hvars v. sida man kan bland hallonriset samla *Stellaria longifolia* på dess första växeställe. — Man går härefter till Hägnen, der på nedfallna stockar äfvensom på rönнар förekommer sparsamt *Parmelia rubiginosa*, på ekar *Biatora quernea* och *Parm. Femsjonensis* steril (på mossiga stammar) och på större stenar flerstädes *Evernia jubata* α) *bicolor*. *Usnea barb.* α) *florida*, *Sticta glomerulifera* och *scrobiculata* fructif. förekomma här och der. På Hägnaklippan, d. v. s. den n.o. brantaste och högsta klippan, växer bland mossa åt n.v. *Sticta silvatica* och nära intill *Parm.*, *physodes* var. *terebrata*. På s.ö. sidan af samma klippa finnes *Leptogium Tremelloides* och vid foten på Färgens strand är en gång funnen *Collema helvelloides*. En annan högst rar laf, som endast förekommer i Hägnen på stranden midt emot Hallö, är *Biatoria Cladonia*, som sparsamt finnes der jemte *B. luteola* var. *inundata* och *Byssus aurea*. På klippan åt Staängsviken, öfver hvilken gärdesgården går, finnes en form af *Parm. stygia* (dess enda växtställe inom Femsjö!). Af öfriga växter inom Hägnen må aumärkas *Oscillatoria Friesii* teml. ymnig på mossbeklädda stenar på mycket skuggrika ställen. — På ekar utanför Hägnen är *Coniocybe nigricans* funnen, men sökes nu troligen förgäfvat, då man deremot på linden i Korslid, dit man från Hägnen bör gå, kan insamla *Biatora mixta*, som äfven finnes flerstädes på Råknen. Går man nu åt Bösseberget, får man i åkrarne n. om nämnda berg söka *Hypochæris glabra* och på bergets ö. sida i springorna *Rubus suberectus* och *Galeopsis pubescens*. *Biatora muscorum* och *Parmelia dendritica* förekommer der likaledes. Under dess s.v. topp finnes *Lonicera Periclymenum*, slingrande bland *Vaccinium uliginosum*, äfvensom i hasselbuskar ö. om kyrkan, dit man på hemvägen kan gå. På kyrkogården invid kyrkan finnes *Oenothera biennis*.

Den, som vill studera *Hieracia* bör ej försumma att besöka Valshult, hvarifrån man kan begifva sig till Elmås.

På ditvägen märka vi endast *Pyrola umbellata* sparsam kring ett par stora stenar på Äfjabergets v. sluttning (der äfven *Hedera* förekommer) midt emot Äfjen, i hvilken den s. k. *Utricularia Grafiana* (= *intermedia* St. agr. Fems.) förekommer. I Äfjefällen finnes äfven *Pulsatilla vernalis*. Då man framkommit till L:a Valshult finner man på sluttningen v. om byggnaderna vacker *Hierac. gothicum latifolium*, som för öfrigt anträffas öfverallt i gärdet bland buskarne. *Hierac. goth. pumilum* förekommer ymnig på tjärbacken och då man sedermera går vägen åt Elmås, kommer man, straxt innan man passerat sommarfäbodarne, till en fuktig ängdal, som går nedåt på vester hand. I denna förekommer jemte otaliga former af *H. vulgatum* bland buskarne sparsamt *H. diaphanum* β *gracilior*. — På vägen till Elmås förekommer intet märkligt, men då man passerat spången öfver bäcken mellan Femmen och Hjortsjön, börjar på höger hand en kärrtrakt. Följer man den nedersta gångstigen närmast kärret, finner man nära spången bland buskar och tusvor *Carex microstachya*, samt något längre fram *C. elongata* och närmare ån åt n.v. *Menyanthes trifol. paradoxa*. Fortsätter man sedan vägen uppåt qvarnarne, finner man vid en källa i bokskogen *Equisetum silvaticum* β *capillare*, *Carex remota* m. m. och i skogsbrynet der bredvid *Hieracium murorum*, *Apargia hispida* o. s. v. Vid källans utlopp skall *Trichocolea Tomentella* finnas. Längre bort på andra sidan ledet finnas på den högsta backen *Genista pilosa*, *Ulmus montana* (af hvilken dessutom endast ett träd finnes vid N. Saraböke), äfvensom *Lecidea myrmecina* och *Biatora uligin. botryosa* förr äro derstädes tagna på en gammal, nu förruttnad ekstock *). *Salix laurina* finnes nedanför denna kulle. I kärret nära sågqvarnarne finnes *Malaxis paludosa* och på ekarne på kullen nedanför det samma närmare Femmens strand *Ramalina calicaris* var. *thrausta*. Vid ån gifva stora buskar af *Osmunda regalis* åt vegetationen ett nästan tropiskt utseende och på sågspånshögarne utanför åns utlopp frodas den rara *Agaricus limulatus*. På stockar derstädes är *Lecidea premnea*

*) På ekstubbar vid Elmås skall finnas en troligen ny art *Cetraria* (*C. nivalis* β St. agr. Fems.), men hvilken jag ej kunde finna.

funnen, men torde nu förgäfvos sökas. — Hemvägen tagges åt Valshult, men man viker af till den s. k. Svenborgs stuga, der man på bokarne i det nu nästan utbyggna hultet bakom torpet får söka sin lycka att finna den rara *Pertusaria ceuthocarpa* nära roten af en bok, men den derstädes funna *Pertus. nivea* torde alla med mig söka förgäfvos. Derifrån går en gångstig till Petersburg och om man vill göra en afväg till Stenviken i Femmen, kan man på stenarna derstädes taga *Umbilicaria proboscidea*.

(Forts.)

Litteratur-Öfversigt.

Öfversigt af Kongl. Vetenskaps-Akademiens Förhandlingar.

Åttonde årgången. 1851. Med 10 taflor. Stockholm 1852.

Ehuru denna »öfversigt» säkerligen är så allmänt spridd, att knappast någon af Notisernas läsare saknat tillfälle att taga kännedom om dess innehåll, torde det dock kunna anses tillhöra oss, att här omförmäla de botaniska afhandlingar och meddelanden, som förekomma i den nu afslutade årgången 1851. Dessa äro följande fyra:

1. *Hymenomycetes in Suecia nuper detecti, quorum icones in Musæo Scientiarum servantur.* Recensuit E. FRIES.

Förf. yttrar uti inledningen, att de svamp-afbildningar Kongl. Vetenskaps-Akademien beslutit låta utföra, tvifvelsutan skola bilda en god och varaktig grund för bestämmandet af kritiska svamparter. Halfva antalet af de uti Summa Vegetabilium Scandinaviæ upptagna Hymenomycetes är redan afbildadt och förvaras för allmänt begagnande. Så finnas redan afbildningar af 12 arter af subgenus *Amanita*, 17 af *Lepiota*, alla af *Armillaria*, utom de båda allmännaste (*Agaricus melleus* och *mucidus*), 45 af *Tricholoma*, 50 af *Collybia*, 24 af *Naucoria*, 28 af släktet *Hygrophorus* o. s. v.

Enligt den gifna föreskriften hafva de arter först blifvit afbildade, hvaröfver ingen teckning förr funnits.

Vidare säger sig Förf. hoppas, att det icke skall dröja länge innan denna utmärkta och i sitt slag egna samling blir fullständig, då den kan publiceras i systematisk följd, samt att den redan nu är i hög grad värd mycologernas uppmärksamhet, då många tvifvel vid arters bestämmande kunna genom densamma häfvas. Som bekant är sker svamparnes aftecknande under tillsyn af Herr Professor Fries, hvilken med egen hand påskrifver artnamnet och sitt godkännande af utförandet.

Under de sju år som förflutit sedan urtyperna till dessa afbildningar började samlas, har Professor Fries funnit några nya arter och ännu flere, som icke förut voro kända såsom svenska. De som påträffats före utgifvandet af andra delen af Summa Vegetabilium Scand. äro väl i allmänhet upptagne derstädes, men de som från sednare datum räkna sin medborgarerätt inom svenska floran, äfvensom de, hvilka uti nyssnämnda arbete blifvit utlemnade eller blott i förbigående omtalade, upptagas i den ifrågavarande, i »öfversigten» förekommande afhandlingen. De upptagne arterna nå till ett antal af 50 och äro till största delen från Upsalatrakten.

2. *Samtidiga observationer på växter 1849.*

I likhet med flera föregående år har en mängd växters löfspricknings-, blomnings-, fruktmognads- och löffällnings-tid blifvit under år 1849 observerad och antecknad på flere olika ställen inom Sverige. Dessa observationer hafva blifvit redigerade eller systematiskt uppställda af Brukspatronen Hr C. G. Löwenhjelm. De personer som gjort och meddelat iakttagelserna äro:

I Skåne:

Provincial-läkaren Hr N. O. Schagerström i Landskrona,

Akademie-gartnern Hr C. J. Lundberg i Lund.

I östra delen af Göthaland:

Hr Doctor C. A. Drakenberg i Carlshamn,

Apothekaren Hr B. A. Söderström i Carlskrona,

Jägmästaren Hr Z. Abelin på Omberg,

Hr Doctor E. Goës på Lunna nära Tåkern söder
om Wadstena,

Herr J. W. Grill på Ruda i grannskapet af Motala,

Hr Doctor J. W. Lagerstedt i Askersund.

I vestra delen af Göthaland:

Apothekaren Hr H. J. Ekeberg i Götheborg.

I Svealand eller medlersta Sverige:

Brukspatronen Hr C. G. Löwenhjelm på Klockhammar
nära Örebro.

Brukspatronen Hr J. de Ron på Svabensverk (61°
 $53'$ N. B.),

Målaren Hr A. Fredrichsson i Norberg i Westmanland.

I norra delen af Sverige:

Bruksinspektoren Hr J. F. Björkman på Tolffors vid
Gefle.

Brukspredikanten Hr N. Åslin på Galtströms Bruk
($62\frac{1}{6}^{\circ}$ N. B.).

Brukspatronen Hr L. Wærn på Andersforss bruk i
N. Helsingland.

Apothekaren Hr M. Dyhr i Skellefteå.

De växter, hvarpå observationerna gjorts, äro: *Æsculus Hippocastanum*, *Alnus glutinosa* och *incana*, *Amygdalus Persica*, *Anemone nemorosa*, *Berberis vulgaris*, *Betula alba*, *Calluna vulgaris*, *Campanula persicifolia*, *Cardamine pratensis*, *Chelidonium majus*, *Chrysanthemum Leucanthemum*, *Colchicum autumnale*, *Convallaria majalis*, *Corylus Avellana*, *Cratægus oxyacantha*, *Crocus vernus*, *Cynanchum Vincetoxicum*, *Daphne Mezereum*, *Epilobium angustifolium*, *Equisetum arvense*, *Fagus sylvatica*, *Fragaria vesca*, *Fraxinus excelsior*, *Galanthus nivalis*, *Geranium sylvaticum*, *Glechoma hederacea*, *Hedera Helix*, *Helleborus niger*, *Hypericum perforatum*, *Juglans regia*, *Ligustrum vulgare*, *Lilium candidum*, *Lonicera Periclymenum* och *Xylosteum*, *Narcissus Pseudonarcissus*, *Nuphar luteum*, *Orchis latifolia*, *Orobus vernus*, *Paris quadrifolia*, *Philadelphus coronarius*, *Pinus Larix*, *Polemonium coeruleum*, *Populus tremula*, *Primula elatior* och *veris*, *Prunus Padus*, *Pulmonaria officinalis*, *Pyrus Malus*, *Quercus Robur*, *Ranunculus Ficaria*, *Ribes rubrum*, *Rosa centifolia*, *Rubus idæus*, *Salix Capræa*, *Sambucus nigra*, *Scabiosa Succisa*, *Secale ce-*

reale, Solanum Dulcamara, Solidago Virgaurea, Sorbus Aucuparia, Syringa vulgaris, Tilia parvifolia, Trifolium pratense sativum, Triticum vulgare hybernum, Tulipa Gesneriana, Tussilago Petasites, Ulmus campestris, Vaccinium Myrtillus, Verbascum Thapsus, Viburnum Opulus, Viola odorata och Vitis vinifera.

På en serskild tabell anföras ett mindre antal observationer öfver några blommors dagliga öppnande och slutande.

3. Iakttagelser på växter under solförmörkelsen den 28 Juli 1851.

Till Kongl. Vetenskaps-Akademien hafva talrika anteckningar inkommit öfver växters förhållande under solförmörkelsen nyssnämnde dag, och uti »öfversigten» förekomma tvenne särskilda, af Herr Professor Wahlberg hållna föredrag deröfver; men då iakttagelserna visat, att växterna under förmörkelsen förhållit sig lika, som de eljest pläga göra, om de afstängas från solljusets inverkan, så torde det vara nog att här anföra hvad Prof. Wahlberg, vid slutet af sitt första föredrag, tillade: »Af ofvanstående iakttagelser framgår, att solförmörkelsens inverkan varit likartad med den, som vid mörkrets inträdande om aftonen vanligen förmärkes, men att den totala förmörkelsens korta varaktighet endast hos de mest känsliga arterna varit tillräcklig att framkalla någon förändring. Dessutom bör anmärkas, att det olika förhållande, som af serskilde observatörer blifvit uppgifvet, hufvudsakligen synes hafva berott af förmörkelsens mer eller mindre fullständighet, samt af väderlekens beskaffenhet på observations-stället.»

4. *Svamp på Råg.* Herr Professor Fries hade fått sig tillsänd en qvantitet Råg, hvarpå befunno sig gula fläckar. Dessa hade han undersökt och funnit dem utgöras af en svampväxt: *Fusarium heterosporium*, som plägar angripa flere slag gräsfrön. Den blef först upptäckt på *Lolium temulentum*, der den plägar vara mera utbildad, mörkare till färgen och vanligen bekläder hela fröet.

Då de angripna rågkornen fuktades med vatten svällde de gula fläckarne upp och bildade en nästan gelatinös massa, som under mikroskopet upplöste sig till en mängd

ytterst små, genomskinliga, spindelformiga sporidier. En mängd arter af släktena *Fusarium* och *Fusisporium* förekomma som ett vanligt symptom hos sjuka växtdelar, serdeles rötter och frukter. En art (*Fusisporium Solani*) har ansetts förorsaka potatissjukan, andra arter förstöra Rödbetor, Päron o. s. v. De arter som växa på köttiga växtdelar äro mera utbildade och omgifvas af ett möjligt ludd, hvilket utgör deras vegetativa system. Hos Fusarierne, växande på fastare växtdelar, försvinner detta ludd, då sporidierne endast hafva ett tunnt, cellulöst underlag. — Vidare anför Prof. Fries att dessa svampbildningar äro i hög grad meteoriska och derföre visa sig oftast under regnfulla år. På senhösten finner man dem årligen, ehuru sporadiska, men under regniga somrar förekomma de som farsoter redan före skörden. Naturligtvis är ej skäl att nyttja sålunda angripen säd till såning, men någon i jorden kvarhållen smitta kan ej antagas. En sådan förklaringsgrund behöfves icke heller, ty återkommande fuktig väderlek synes ensamt kunna framkalla en ny generation af dessa svampar.

Om de inverka skadligt på helsan är icke ännu säkert känt, emedan det förmodats, att de sjukdomsfall man anmält, hufvudsakligen blifvit förorsakade af uti säden inblandade Mjölökor, med hvilkas kända verkningar de uppgifna symptomerna öfverensstämma. Prof. Fries anser det vara anmärkningsvärdt, att frön af *Lolium temulentum* utgöra det egentliga eller ursprungliga stamhället för *Fusarium heterosporium*. Då dessa frön, blandade bland säden, likaledes förorsaka yrsel och svindel, när de förtäras som nybakadt bröd, framställer Prof. Fries den frågan: Har *Fusarium heterosporium*, då den öfverflyttar från *Lolium temulentum* till rågen, på dess frön inympat Därrepets giftiga egenskap, eller beror, hvilket synes sannolikare, Därrepets giftiga egenskap deraf, att det lättare än andra frön angripes af nämnda svamp, heldst Därrepet vid många tillfällen icke skall visat några skadliga verkningar? För att besvara denna fråga fordras naturligtvis att först utröna, huruvida säd, som är angripen af *Fusarium*, verkar skadligt på helsan, äfven om den är fullkomligt fri från Mjölökor.

Slutligen anförer Prof. Fries, att en annan parasit-svamp, *Oidium Erysiphoides*, sistledne år träffats flerstädes på örters blad och att den förorsakat tvinsot hos växterna. Den liknar den vanliga mjöldaggen (*Erysiphe*), men saknar dess gulbruna, sferiska frukter, och består endast af perlbandslikt förenade sporidier. »Jag har mycken anledning förmoda, att den i Italien sistlidne år så förstörande *Oidium Tuckeri* är samma eller en närbeslägtad art. Att alla dessa växters utbredning står i samband med egendomliga atmosfäriska förhållanden synes utom allt tvifvel. Äfven *Hypocrea Hypomyces* hafva varit vanliga och *Nyctalis Asterophora*, ett till Agaricinei hörande slägte, som endast växer på andra, fullkomligare Agaricini, har under förra året blifvit flera gånger sedd omkring Upsala. Sedan 1813 har den icke af mig blifvit funnen.»

Strödda Underrättelser.

Nekrolog.

Likasom blommorna under sin högsta fägring och utveckling äro begärligast för växtälskaren, samt då af honom heldst och utan skonsamhet brytas, så synas botanisterna sjelfva, mera än andra människor, vara utsedda att bortryckas tidigt och under deras kraftfullaste ålder. Den naturens vän, som skref den sista nekrologen i denna tidskrift, gömmes redan af den grönskande torfvän. Hans tur att få sin nekrolog kom allt för snart. Måtte det länge dröja innan Botaniska Notiser behöfva fullgöra den sorgliga pligten, att i sina spalter inrymma någon af de få återstående!

Den växternas och hela naturens vän, som nu så oväntadt blifvit bortryckt från sina medarbetare i Floras lustgård, är Skolläraren Herr *Johan August Holmström*. Han föddes i Stockholm d. 28 Aug. 1815. Fadren var Kamreraren J. P. Holmström och modren Lovisa Eleonora Nordgren. Sin första undervisning emottog han af privat lärare, genomgick sedan S:t Claras skola och Stock-

holms Gymnasium. Under begagnandet af sistnämnda läroverk intogs han af kärleken för naturvetenskaperna, hvilka under kommande år utgjorde hans tröst och fröjd. — Under Gymnasiitiden öfverenskom han med några af sina kamrater om bildandet af en naturalhistorisk förening inom läroverket, hvilken fortfor under några år. Redan då började de unga att tänka på en Stockholmsflora och sammanskrefvo ett utkast dertill. Detta har dock, ledsamt nog, förkommit. Från samma tid härstammar det lilla Herbarium som tillhör Stockholms Gymnasium. Det upplades till största delen af Holmström, som äfven skrifvit namnen på de flesta växtomslagen. Snäckor och insekter utgjorde, näst växterna, den naturalhistoriska föreningens största favoriter. D. S. Högberg var den som mest utmärkte sig i deras eftersökande, Silfverstolpe och Holmström i växternas. — Studentexamen undergick han år 1836. År 1839 började han en privatskola, hvarmed han fortfor till 1844, då han anställdes som lärare vid Stockholms Lycæum. Under hela denna tid sysselsatte han sig ofta och gerna med botaniska studier, och serdeles den afdelning deraf, som tillhör den botaniska litteraturhistorien. Också var han i densamma bevandrad, samt rådfrågades ofta i det afseendet af sina vänner. I hans rika bibliothek saknas få af de botaniska böcker som utkommit inom fäderneslandet. Dessutom studerade han med förkärlek de gamla romerska författarne. Hvad han af sina ringa tillgångar kunde aflägga användes vanligtvis till inköp af ofta nog dyrbara upplagor af deras arbeten. En författare läste han dagligen och bar ständigt i sin ficka ett exemplar deraf. Detta var Apulejus, hvaraf han förskaffat sig öfver 40 upplagor. Nästan samma förhållande var det med Petronius. Hvad egentliga meningen var dermed ville han icke gerna säga, men man förmodar att han ämnade utgifva något arbete öfver dem.

Dels såsom lärare i naturalhistorien, dels för eget nöje gjorde han temligen ofta exkursioner och var derigenom ganska bekant med traktens vegetation. Någon flitig växtsamlare var han dock icke. Han betraktade heldre blommorna i sitt naturliga tillstånd, än sedan de blifvit brutna från sin stängel.

I flera tidskrifter har han författat original-uppsatser och recensioner, hvarförutan han öfversatt många såväl naturhistoriska som homiletiska afhandlingar. Corrigering af stafningssättet i den under tryckning varande Bibeln upptog mycken tid af hans båda sista år. I Botaniska Notiser för 1845 har han skrivit »Almanachs-Adnotationer för år 1735 af Carl v. Linné». I årgången 1849 träffas Holmströms bästa afhandling: »Utkast till Svenska Florans Litteraturhistoria». Skada att den aldrig blef afslutad! I densamma hade han kunnat nedlägga frukterna af sina älsklingsforskningar. I grafven göra de ingen nytta! — I handskrift efterlemnar han flere dels fullbordade dels ej afslutade efterbildningar och öfversättningar af de romerska och grekiska skalderna.

Döden kom både olägligt och lägligt: olägligt för den bortgångnes vänner, som önskat få länge draga nytta af hans beläsenhet och umgänge; lägligt för den bortgångne sjelf, som påstod sig redan genomvandrat den blomsterbeströdda delen af sin bana — den möjligen återstående var ännu icke utstakad, och ovissheten om dennas riktning samt om det bästa valet, plågade honom mycket under de sista månaderna. Få timmar före den sista besökte han i ett bibliografiskt ärende den vän som tecknat dessa minnesord. På aftonen den 22 Mars 1852 flydde den frigjorda anden till de högre rymderna.

Herbarium entomologicum.

Uti den 28 Årsberättelsen af det Schlesiska Sällskapet för fosterländsk Cultur säges sid. 88: »Hr Professor v. Siebold förevisade församlingen ett af honom bildadt *Herbarium entomologicum*, hvilket innehöll en stor mängd Galläpplelika utväxter och andra sjukliga bildningar, som blifvit förorsakade genom diverse insekters angrepp på växter. Äfvenledes förekom deruti dels en massa blad af örter, buskar och träd, hvilka blifvit sönderättna och genomborrade på olika sätt af insekter, dels åtskilliga växtdelar, som voro öfverklädda af onaturliga hår och andra beklädnader.» — Ett eget herbarium!

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 5.

K. F. THEDENIUS.

Maj.

1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH.: O. SANDAHL: Bidrag till Kinnekulles Flora. TH. FRIES: Botaniska anteckningar rörande Femsjö socken i Småland. — LITT.-ÖFVERS.: Öfversigt af Kongl. Vetenskaps-Akademiens Förhandlingar. Nionde årgången, häft. 1—2. — STRÖDDA UNDERR.: Hofrådet Kochs Herbarium. Tyska uppgifter om Skandinaviens naturalhistoriska litteratur.

Original-Afhandlingar.

I. *Bidrag till Kinnekulles Flora,* *af Oskar Sandahl.*

Värdet af s. k. Specialfloror har varit mycket olika bedömdt. I allmänhet får man måhända säga att en trogen karakteristik af någon serskildt, i ett eller annat afseende utmärkt, trakts vegetation — hvilken karakteristik såväl upptager de för hvarje olika beskaffad lokal hufvudsakligen egendomliga växter, som ock angifver bristen på för öfrigt vanliga, eller i grannskapet förekommande arter — är af ett allmännare intresse, såsom varande ett bidrag till kännedomen af ett lands växtgeografiska förhållanden. — Ett blott uppräknande af växtalstren inom någon mer begränsad trakt kan stundom ega en högre, allmännare betydelse och har alltid ett angenämt speciellt intresse för den i nejden boende eller tillfälligtvis besökande växtsamlaren. Detta speciella intresse stegras ju fullständigare växtförteckningen är, och i denna afsigt meddelas här några tillägg till Hr J. E. Zetterstedts förteckning öfver Kinnekulles Phanerogamer och Ormbunkar.

DICOTYLEDONEAE.

Ser. I. Corolliflorae Fr.

Cl. I. Seminiflorae Fr.

Fam. 1. Synanthereae Rich. Less.

- 6½. *Anthemis tinctoria* L. flerst., t. ex. vid Trollmen och Hjelmsäter.
16. *Gnaphalium uliginosum* L. allmän.
17. — *sylvaticum* L. t. a.
- 35½. *Lappa tomentosa*. Schkhr. Rustsäter (»Rössäter») och flerst.
- 35⅓. — *major*. Schkhr. (Fr. Nov.) Österplana, Stora Brattfors.

Cl. II. Annuliflorae Fr.

Fam. 11. Labiatae L.

- 99½. *Mentha Agardhiana*. Fr. Exemplar af denna art, bestämde af Sv. Joh. Lindgren, togos år 1844 i bäcken norr om Källan å Storängen nedanför Westerplana.
- 107½. *Nepeta Cataria*. L. Råbäcks torp.

Cl. III. Tubiflorae Fr.

Fam. 14. Gentianeae Juss.

125. *Gentiana Amarella*, var. *lingulata* Ag. Westerplana storäng 1846.

Fam. 16. Personatae L.

- 119½. *Verbascum Thapso-nigrum* Schied. Mastorp J. Mathesius.
- 144½. *Limosella aquatica* L. Wenerns stränder, t. ex. nedanför Hönsäter.

Fam. 19. Plantagineae L.

169. *Plantago lanceolata* L. På Kinnekulle förekommer flerstädes en form med utdraget, 1—2 tum långt, smalt cylindriskt ax. J. Mathesius.
- 169½. *Littorella lacustris* B. Wenerns stränder, t. ex. Hellekis hamn.

Ser. II. Thalamiflorae Fr.**Cl. IV. Disciflorae Fr.****Fam. 23. Umbelliferae Juss.**

- 173½. *Conium maculatum* L. Å en grushög i ängen
nedom Westerplana.
179. *Heracleum sibiricum* L. var. *angustifolium*. Flerst.

Cl. V. Sertiflorae Fr.**Fam. 26. Ranunculaceae Juss.**

- 197½. *Ranunculus Flammula* L. Allmän.
- 198½. *Batrachium circinatum* Fr. Österplana.
204. *Anemone ranunculoides* L. Ymnig i Hellekis och
Råbäcks munkäng.

Fam. 30. Cruciferae Juss.

- 219½. *Sinapis nigra* L. Hönsäter.
- 231½. *Cardamine parviflora* L. Wenerns stränder flerst.,
t. ex. vid Hellekis hamn.
- 243½. *Teesdalia nudicaulis* Br. »Kinnekulle» (?) Sv. Joh.
Lindgren.
- 248½. *Subularia aqvatica* L. Hönsäters hamn.

Cl. VI. Columniflorae Fr.**Fam. 35. Gruinales L.**

- 258½. *Geranium molle* L. nedom Westerplana.

Fam. 38. Droseraceae DC.

- 276½. *Drosera rotundifolia* L. å Sphagnum-tufvor ne-
danför Österplana valls branter.

Fam. 40. Alsinaeae Bartl.

287. *Malachium aqvaticum* Fr. Ymnig på Wenerns
strand nedanför Hellekis.
293. *Stellaria longifolia* Fr. Ymnig på sandstenslagret,
serdeles nära vid Hellekis hamn.

Fam. 40½. Elatineae Juss.

- 304½. *Elatine Hydropiper* L. Hönsäters hamn och bad-
ställe.

Ser. III. Calyciflorae Fr.**Cl. VII. Fauciflorae Fr.****Fam. 44. Lythrarieae Juss.**

317½. *Peplis Portula* L. Vid Österplana och Westerplana.

Fam. 45. Onagrariae Juss.

319½. *Epilobium hirsutum* L. I gamla kanalen vid Hellekis, hösten 1846.

Cl. VIII. Rosiflorae Fr.**Fam. 47. Pomaceae L.**

325½. *Pyrus communis* L. Westerplana storäng.

330. *Cratægus monogyna* Jacq. var. *pinnatifida*. Branterna vid Martorp.

331½. *Cotoneaster vulgaris* * *nigra* Whlbg. Flerst. t. ex. Branterna nedom Österplana. Vid Mörkeklef.

Fam. 48. Senticosae L.

334½. *Rosa inodora* Fr. Westerplana storäng 1846.

334⅓. — *tomentosa* Sm. Westerplana storäng, Österplana vall 1846.

334¼. — *coriifolia* Fr. Westerplana 1846.

334⅕. — *pomifera* Fr. Österplana och Westerplana 1846.

340½. *Rubus suberectus* Ands. Westerplana nedanföre kalkbranterna.

340⅓. — *glandulosus* Bell. Wenérns strand vid foten af sandstenslagret nedanförl Trollmen 1846.

340¼. — *corylifolius* Sm. Nedanförl Westerplana.

347½. *Potentilla norvegica* L. Hellekis.

349½. — *alpestris* Hall. Allmän.

Fam. 50. Papilionaceae L.

362. *Lathyrus palustris* L. Österplana vall, nordvest ut från stora Brattfors.

Cl. IX. Centriflorae Fr.**Fam. 51. Ericineae Juss.**

398½. *Pyrola media* Sv. Skogen mellan Westerplana och Hjelmsäter.

Fam. 55. Polygoneae Juss.

413. *Polygonum mite* Schrank. Wenerns stränder, t. ex.
Hellekis hamn, icke sparsamt.

Ser. IV. Incompletae Fr.**Cl. XI. Juliflorae** Fr.**Fam. 63. Coniferae** Juss.

456. *Taxus baccata* L. är förgäfves eftersökt på Kinne-
kulle under sednaste decennium.

MONOCOTYLEDONEAE.**Cl. XV. Spadiciflorae** Fr.**Fam. 74. Cyperaceae** Juss.

- 523½. *Scirpus acicularis* L. Wenerns stränder flerst., t.
ex. nedanför Hellekis och Hönsäter.

Cl. XVI. Glumiflorae Fr.**Fam. 75. Gramineae** Juss.

- 572½. *Festuca pratensis* Huds. L. t. a.
576½. *Schedonorus tectorum* Fr. (S. Veg. Scand.) På
torstak i Klefva by.

**2. Botaniska anteckningar rörande Femsjö socken
i Småland,
af Th. M. Fries.**

(Forts. fr. p. 57.)

Det bördigaste stället inom pastoratet är S. Böke-
berg. På vägen till detta ställe hafva vi att märka *Par-*
melia gelida på stenar i stenrör bredvid vägen, såsom
straxt vid Knapabo o. s. v. *Opegrapha petraea*, Femsjö-
florans på en gång måhända raraste och intressantaste
laf, finnes på stenar bredvid vägen, då man kommit ut-
för första brinken från Knapabo, straxt på andra sidan
den kärraktiga marken, nedanför brinken vid grushålorna
på högra sidan om vägen. Ehuru jag ej erhöll den på detta

ställe, oaktadt flitigt letande, tviflar jag dock ej, att den ännu der förekommer, ehuru jag öfversåg den för dess likhet med *Lecidæa panæola*. Då man framkommit till S. Bökebergs gärde, har man på venster hand att söka *Listera ovata*, *Setaria viridis*, *Lolium temulentum*, *Eriophorum latifolium*, *Equisetum pratense*, *Struthiopteris*, *Lecidea leucoplaca* (på askarne) och *atrorubens* (på en askstubbe, långt ned i gårdet nära ett led), *Biatora aurantiaca* (vacker) och *ferruginea*, *Parmelia pallescens* och *cerina stillicidiorum*, *Verrucaria alba* (med *Lec. leucopl.*), *Collema nigrescens* m. fl. — samt på högra sidan om vägen *Salix plicata elatior* straxt innan man framkommer till byggnaderna, *Salix depressa* vid hadstugan, *Acorus* i kåltäppan och *Parmelia rubiginosa* på en asp något närmare St. Tranhult. — Det har varit mig omöjligt att närmare beskrifva hvarje serskildt växts lokal på venstra sidan om vägen, men jag är säker på, att de flesta med mig gerna dröja under letande i de vackra löfängar, som här finnas och som äro de enda tillflyktsorter inom Femsjö för åtskilliga allmänna växter såsom *Anemone Hepatica*, *Paris*, *Trollius*, *Pyrola rotundifolia*, *Parnassia*, *Satix nigricans* (en enda buske) m. fl. Äfven utan någon ledning blifver man dock aldrig obelönt på sina vandringar kring detta ställe, som utgör, så att säga, perlan inom Femsjö socken. — *Cetraria sæpincola*, en vid Femsjö rar laf, finnes på enbuskar häremellan och N. Bökeberg, der intet är att anmärka, utom att *Scirpus silvaticus* der förekommer vid en bäck nära Bäcka hage.

Näst S. Bökeberg är Yaberg det bördigaste stället inom socknen. Vill man besöka nämnda säteri, går man förbi kyrkan och insamlar mellan den och byn *Hieracium cæsium* och *Imperatoria*, hvilken sednare äfven förekommer längre ned vid åkern Trehörningen. Vid Domkullen vid Femsjö by tages *Salix plicata* och i Elfvadalen *S. laurina*. Vid Bäckabron gömmer sig bland albuskarne sparsamt *Aconitum Cammarum*. Då man kommit genom Norra led, inträder man i Qvarnhagen, hvarest på en sten *Biatora panæola* och *Verrucaria acrotella* finnas på högra sidan om vägen. På vägen häremellan och der vägen viker af åt Bohult tog jag på stenar bredvid landsvägen

Opegrapha petræa, men kan ej närmare beskrifva stället. — Vid Haghult finner man vid sågen *Lecidea milliaria* på träd, vid Hallesjön *Aira uliginosa* och *Subularia* samt i kåltäpporne *Rumex obtusifolius*. Vid Hallaböke har man att söka *Galeopsis pubescens* och *Rosa coriifolia*, vid Ibro *Chara flexilis* i Södra Färgen samt vid Saraböke soldattorp *Filago minima*. Vid sjelfva Yaberg finner man *Cerastium viscosum*, *Rubus suberectus* i stenrören i åkrarne, *Brassica campestris* bland säden, *Eriophorum latifolium* och *Carex pulicaris* och *irrigua* i kärren nedåt sjön, vid hvilken *Aira uliginosa* ymnigt förekommer jemte *Scirpus multicaulis*. *Sparganium natans* finnes såväl i denna sjö, som i S. och Mellan-Färgen. Vid qvarnen finnes vacker *Parmelia lanuginosa*, på stengärdesgårdar vid husen *Biatora lucida* och straxt utom ledet på vägen åt Hökhult *Usnea barbata* α) *florida* (äfven formen med apothec. förvandlade till röda knölar), *Coniocybe pallida* m. fl. jemte *Polyporus quercinus* (ny för Femsjö-Floran). Hemvägen bör tagas öfver Saraböke, för att derifrån ro öfver S. Färgen, hvarigenom den annars ganska dryga vägen betydligt förkortas.

Ehuru Thorsaberg ej tillhör Femsjö, utan Lidhult S:n, upptager jag dock här en excursion dit, isynnerhet som väl ingen, hvilken besöker Femsjö, underlåter att besöka detta ställe. På vägen dit har man intet att anmärka, förrän vid Håknaböke, der *Gymnadenia albida* i mängd förekommer i dess ängsgärde. I kärren v. om vägen häremellan och Knallhult har man att insamla *Bidens cernua* β *radiata* och på Frillens strand midt emot Håknasjön *Verrucaria margacea*; vid landsvägen nära Örevad finnes ymnig *Blechnum Spicant* och vid Knallhult *Sparganium natans* var. (se ned.). Vid Kohlhult på Frillens strand, på den utskjutande udden innan man passerat bäcken, insamlar man en var. af *Carlina vulgaris* (se ned.) och då man passerar Fylleå *Subularia* och *Carex filiformis* vid bron öfver ån. Längre ned vid dess öfersvämmande stränder, i vattengropar nära stranden, finner man *Utricularia neglecta* och på det vackra bokbeklädda berget midt emot bron *Euphrasia parviflora*, *Sticta glomerulifera* (ymnig), *Parmelia hæmatomma*, *Biatora ro-*

sella m. fl. allmännare boklafvar. *Brassica campestris* förekommer i åkrarne nedanför berget. Vid gården insamlar man *Hieracium gothicum angustifolium* på Smedjebacken, hvarefter man beger sig till gölen, der man nära dess utlopp finner *Juncus stygius*, straxt ö. om densamma *Betula nana* samt n. derom ymnig *Malaxis paludosa*. I skogen vid qvarnen förekommer *Ledum*, som äfven finnes vid Kohlhult. Nära gården, på ändan af det ofvan nämnda berget, finner man *Parmelia centrifuga* var. *punctata*.

Slutligen vill jag meddela växtställen på sådana växter, som ej låta hänföra sig till någon af dessa ofvan uppgifna excursioner:

Prunus insititia förekommer i kåltäppor t. ex. vid Stensbohl; vild finnes den ej inom socknen, men väl nära gränsen vid Rangalsbo i Unnaryds s:n på en backe vid landsvägen.

Aquilegia vulgaris Råhult; kring stenarne i Hulefållen.

Betula nana finnes inom Femsjö s:n endast vid Kohlhults göl, i hvilken Jönköpings, Kronobergs och Hallands län sammanstöta.

Evernia vulpina togs af mig (1 ex.) på en skogslada, tillhörig S. Bökeberg, nära Dullaberget.

Parmelia Acetabulum funnen en gång på ek i Femsjö gärde nedåt Bäckabron.

P. tartarea var. *frigida* i kärret midt emot byns soldat-torp på andra sidan om Råknen.

Biatora carneola växte på den nu nedhuggna boken vid Fattigstugan.

B. campestris »tantum loco elato ad Hökhult.»

B. denigrata på den nu nedrifna ladan vid prestgården.

Lecidea dolosa i Femsjö bys skog.

L. chloropolia på Råknen midt emot Gatubacken.

L. turgidula i skogen ofvanför byns intag.

Calicium brunneolum i prestgårdens skog rar.

Verrucaria epigæa. Då man från skogsledet går rakt upp för Råknen, finner man denna laf vid vägkanten på högra sidan af vägen. På ett dylikt ställe vid Hjortastockar.

Pyrenotheca incrustans. Då man går vägen åt Kohlhult och gått förbi Femsjö soldat-torp samt fått syn på den första af »Kulkarne», ligger på venstra sidan om vägen en klippa, på hvilken i en krypta åt n. v. *P. inc.* finnes jemte *Racodium rupestre*.

Collema cheileum (ny för Femsjö-Floran) på rudera efter byns soldat-torp.

Derjemte vill jag fästa kommande botanisters uppmärksamhet på följande, af min Fader planterade, växter, emedan det skall blifva intressant att se, huruvida de komma att fortfarande trivas på denna magra ort:

Sisymbrium officinale kring prestgården.

Rubus suberectus i prestg. trädgård.

Spiræa salicifolia på en åkerren vid kyrkan samt vid bäcken i byns intag jemte *Polygonum Bistorta*.

Salix acutifolia i Kålgården och Hulefållen.

Salix laurina och *lanceolata* i Kålgården.

Galanthus nivalis, *Tulipa silvestris* och *Sedum acre* i Hulefållen.

Allium Scorodoprasum i Kålgården och Hulefållen.

Åtskilliga hafva på sednare tider utgått, t. ex. *Cynoglossum off.* vid prestgårdens n. ö. hörn; *Melandrium noctiflorum* i Kålgården o. s. v.

Sedan jag nu meddelat lokaler på de växter, som isynnerhet ådraga sig deras uppmärksamhet, som besöka Femsjö, så vill jag öfvergå till några få anmärkningar öfver den olikhet, som förefinnes mellan fanerogama vegetationen nu och på den tid, då *Stirpium agri* Femsion. index skrefs. Inom växtverlden råder nemligen lika mycket som inom djurriket *) denna omvexling, att en art utdör under det en annan uppträder på en ort och derföre är måhända största intresset af en lokal-flora att efter en längre tids förlopp jemnföra den med den vegetation, som då råder på det beskrifna området. Visserligen ske dessa förändringar ej hastigt, ty »in natura non datur saltus», utan småningom och omärkligt, så att hvad jag i den vägen har att anföra rörande Femsjö-

*) Såsom anmärkningsvärdt må det tillätas att anföra, att Snokar, som under min Faders hela vistande i Femsjö ej blifvit sedda, nu äro derstädes allmänna.

Floran är högst obetydligt. Jag anför här ej sådana växter, som först på sednare tid blifvit urskilda och derföre i St. agr. Fems. anföras under andra namn (såsom *Scirpus multicaulis*, *Hieracium gothicum* och *diaphanum*, *Galeopsis pubescens* m. fl., hvilka dessutom äro omnämnda här ofvan), ej heller sådana, som blifvit öfversedda före utgifvandet af nämnde bok (t. ex. *Listera ovata*, *Salix laurina* m. fl., som äfven äro ofvan anförda) utan endast sådana, hvilka antingen utdött eller på sednare tider, med förökad humus-tillgång, spridt sig inom socknen. De äro:

Avena brevis är ej funnen sedan omkr. 1814. — *Bromus pratensis* är genom misstag inkommen i Femsjö-Floran.

Galium tricornis, som blifvit upptagen i Svenska flororna, var vid Femsjö endast tillfällig och längesedan utgången.

Verbascum nigrum har något litet spridt sig.

Viburnum Opulus, som fordom endast var bekant från en hage vid S. Bökeberg, har spridt sig till N. Bökeberg, Elmås etc.

Pyrola uniflora är längesedan utdöd, ehuru i början af detta sekel ymnig.

Viscaria purpurea har äfven något spridt sig.

Prunus spinosa? I Hägnen fann jag en buske, som knappt kan vara någon annan än denna, men emedan den ej är funnen i v. Småland, torde en närmare undersökning på stället vara nödig.

Geum rivale har högst betydligt spridt sig. År 1826 fanns den endast på ett enda ställe vid S. Bökeberg; nu deremot har den ej blott spridt sig till andra delar af gårdet utan äfven till N. Bökeberg, Tranhult, Elmås, Femsjö by o. s. v.

Ajuga pyramidalis är ej mera rar, utan finnes här och der, såsom vid Yaberg, Saraböke, Tranhult, S. Bökeberg etc.

Elsholtzia cristata är försvunnen vid prestgården.

Brassica campestris är nu rar; jag fann den endast vid Yaberg.

Anthyllis Vulneraria blef en gång funnen (1 ex.) i Hulefållen, men återfanns ej mer. Jag fann den ganska

ymnig på Källnäset på sluttningen mot Staängsviken, der den på min Faders tid bestämt ej fanns.

Apargia hispida har äfven något spridt sig.

Senecio viscosus var tillfällig och nu försvunnen.

Epipogium aphyllum sökes nu förgäfves, åtminstone på det uppgifna stället, sedan skogen nu är fälld och svedjad.

Hvad Lichenerna angår, så synes af föregående uppgifter, att åtskilliga ej mera finnas på de ställen, hvarifrån de förr varit kända, men troligen finnas de på något annat ställe inom socknen, ehuru jag förbisåg dem, hvarföre jag här ej upptager dem.

Det, hvaruti största förändringen försiggått under det $\frac{1}{4}$ sekel, som förflutit sedan St. agr. Fems. ind. utkom, är med afseende på de odlade växterna. Visserligen träffar man i kålgårdarne samma starkt luktande *Menthæ*, *Artemisiæ*, *Tanacetum Balsamita*, *Tagetes*, *Hyssopus* m. fl., samma »kyrkokryddor» *Lepidium sativum*, *Myrrhis*, *Anisum*, *Coriandrum* etc., samma få prydnadsväxter såsom *Pæonia off.*, *Aconitum*, *Bellis* o. s. v., till hvilka endast, enligt hvad jag nu påminner mig, kunna läggas *Lonicera Periclymenum* (vid Yaberg) och *Senecio sarracenicus* *) (på ett par ställen, t. ex. vid torpet Dalla under Bohult). Deremot har en större ifver börjat visa sig i odling af bärbuskar, af hvilka vid Yaberg, utom den mera vanligt förekommande *Ribes Uva crisper* med varr. *reclinatum* och *Grossularia*, äfven förekomma *R. nigrum* och *rubrum*. — I en afhandling öfver växternas Svenska namn **) har min Fader visat, huru beroende fönsterväxterna äro af modets vexlingar, huru den ena växten undantränger den andra, för att i sin ordning sjelf undanträngas. Öväntadt var dock att se, huru detta modets välde sträckt sig ända till det aflägsna Femsjö; »Unica Rusticorum planta fenestralis», *Impatiens Balsamina*, hade föraktad blifvit undanträngd till en eller annan torpstuga eller ställd i någon aflägsen vrå på bondgårdarne, der den vårdades af någon

*) Denna har fått det besynnerliga namnet »Rödbäckor», troligen en förvrängning af *Rudbeckia*, af hvilket slägte en art funnits vid prestgården.

**) Uppläst på Svenska Academiens högtidsdag 1850.

gammal gumma, hvilken ännu med samma omsorg, som under barnåren, omfattade sina kära Balsaminer. De unga bondflickorna funno deremot ett mera värdigt föremål för sin omvårdnad i *Fuchsier* (de modernaste och mest skattade för det närvarande), *Pelargonia*, *Gerania*, *Cactus alatus* m. fl., som dock måhända snart äro förkastade för andra.

Hvad mina utflygter till Halland och kringliggande delar af Småland beträffar, så voro de så korta, att jag på dem ej fann något af serdeles intresse, hvarföre jag nu vill öfvergå till några anmärkningar vid de former, som isynnerhet tilldrogo sig min uppmärksamhet. Det lilla jag utom Femsjö fann anmärkningsvärdt inflätar jag deribland.

Den bland stenar på Frillens strand förekommande *Carlina* (se ofvan) afviker till habitus betydligt från den vanliga. Tilläfventyrs har den det ovanliga växtstället att tacka för sin lifligt gröna färg och smalare, längre blad. Jag förmodade, att den skulle höra till *C. longifolia* Reich., men vid jemnförelse med fig. 1008 i hans Iconogr. Bot. fann jag, att den afviker genom kortare, vid roten mera samlade och styft-upprätta blad, smärre blomkorgar o. s. v., ehuru den tilläfventyrs bildar öfvergång från *L. vulgaris* till denna art. Det är samma form, som Mag. Larsson anför för Dalsland.

Den vid Valshult förekommande *Centaurea Jacea* föreföll mig betydligt olika Upsala-formen och är utan tvifvel någon på sednare tider urskild art, ehuru jag ej kan afgöra det, emedan exemplaren för mig förkommit.

Hieracia. Af detta slägte finnes vid Femsjö följande 10 arter: *H. Pilosella* (allm.) *Auriculæforme* (r.r.), *Auricula* (allm.), *diaphanum* (r.r.), *cæsium* (r.), *murorum* (r.), *vulgatum* (högst allmän), *gothicum* (här och der), *tridentatum* (r.r.), samt *umbellatum* (allm.). Man ser här af att inga *Pilosellæ* af *H. præalti* och *cymosi* grupper, ej heller några *Pulmonareæ stylo luteo* här förekomma, om man undantager den atypiska lundformen af *H. diaphanum*, af hvilken jag endast fann några former, som med frågetecknen kunna föras till denna art. De öfverensstämma med denna art i anseende till holkfjällen o. s. v. och äro märk-

liga genom sitt saffransgula stift, ehuru habitus mera närmar sig *H. gothici* och *vulgati*. En form har äfven, förmodligen genom torkningen, stylus fuliginus och i dess habitus ligger tillika något, som påminner om *H. murorum*. Ex. i H. N. II. 11. hafva likaledes sotbrunt stift, såsom i Fr. Monogr. Hier. anmärkes, att förhållandet är vid torkning, men äro dock betydligt olika till habitus. — Den vid Femsjö förekommande *H. Auriculæforme* är ingalunda så utmärkt som i mellersta Sverige, hvarföre den äfven i Fr. Nov. II. p. 248 *) endast anföres, som en var. af *H. Pilosella*, hvilken den här långt mer liknar än vid Upsala. Att D:r Hartman (Sk. Flora ed. 4) anför den såsom förekommande vid »Femsjö, ömnig enl. Fr.» beror utan tvifvel på missförstånd af orden i Nov. II. på anf. st.: »ad Femsjö in glareosis, inter *H. Auriculam* et *Pilosellam* vulgatissima, perrarum», då deremot endast ett par tuftvor af densamma der förekomma. — Utom hufvudformen förekommer af *H. pilosella* endast var. *pilosissimum* (rar.) vid Elmåsaletet. — Af *H. cæsium* förekommer endast den i H. N. II. n. 10. lemnade formen med rödfläckiga blad, som mera påminner om *H. vulgutum* än Upsala-formerna. — Af *H. murorum* finnes utom den vid Elmås insamlade och i H. N. II. n. 7. meddelade formen *sylvaticum* äfven en, som närmar sig var. *dissectum* (Monogr. Hier.), rar vid Valshult. Vid Fröböke i Halland togs en tredje form *capitulis nigricantibus cauleque 2—3 foliato*. — Den art, som vid Femsjö spelar hufvudrollen och som begagnar alla de masker, som detta slägte eger i sin oändliga variationsförmåga, är *H. vulgatum*. Af formerna α) *angustifoliae* (Fr. Monogr. Hier.) förekommer nästan endast den i H. N. II. 9. gifna formen och »*H. maculatum*» Smith. med långa, rödfläckiga blad och 2—3 fot hög stjelk. En annan form, af hvilken jag erhöi endast ett ex. (i en fuktig lund vid Valshult) skulle jag vilja kalla *Lapsanoides* till följe af dess påtagliga likhet med *Lapsana communis*, dess små blommor och låga växt.

*) Den derstädes anförda var. δ . *collino-Pilosella* är *H. stoloniflorum*, som endast en gång är funnen vid Femsjö kring »krakaboden». Då den sedan ej återfunnits, bör den ej upptagas bland »*stirpes agri Femsionensis*».

Mellan dessa former och *varr. c) latifoliae* (Mon. Hier.) finnas flera tydliga mellanformer, men mellan dessa och *varr. b) glaucellæ* kunde jag ej finna någon direct öfvergång. Dessa sednare tror jag utgöra en väl skild art, hvilken jag under alla dess former, från ljunghedsformen till lundformen, från klippformen till kärrformen, alltid igenkände på dess smärre blomkorgar och mera tandade, smala och nästan aldrig under röda blad, som ganska mycket påminna om *H. onosmoides*, samt serdeles täcka utseende. Emellertid vågar jag ej med visshet påstå dessa formers arträttighet, då man, för att rätt lära känna en enda art *Hieracium*, behöfver flera års fortsatta studier. Intressant skall det emellertid blifva att se, huruvida den odlad kommer att bibehålla sitt egendomliga habitus.

(Forts.)

Litteratur-Öfversigt.

Öfversigt af Kongl. Vetenskaps-Akademiens Förhandlingar.

Årg. 9. 1852. Häft. 1—2.

Uti detta nyligen utkomna dubbelhäfte förekommer ett från professor *J. G. Agardh* insändt meddelande rörande »Rotknölar» hos *Potamogeton pectinatus*. Vid rensning af en dam i Lunds botaniska Trädgård hade Akad. Trädgårdsmästaren *Lundberg* varseblifvit ett slags lökar eller knölar i mängd förekommande i den upptagna gyttjan. Dessa härrörde från *Potamogeton pectinatus*, som växt i dammen och beskrivas af Prof. Agardh sålunda: »De hade en mindre hasselnöts storlek, voro aflånga, trinda, på sned öfver midten märkta med en svag tvärfåra, mot ändarne något afsmalnande; till färgen bruna, men ofta olikfärgade ofvan och under tvärfåran, så att den öfra hälften än var mörkare, än ljusare än den nedre; sjelfva ändarne voro tvära, med märke efter, eller ännu bärande en trådsmal, cylindrisk förlängning ifrån den ena, sällan från båda ändarne.»

Då i monografier öfver Potamogetonerna dessa vanligen endast uppgifvas ega krypande rhizomer med trådlika rötter och några knöllika förökningsorganer icke pläga omnämnas, så var den nu gjorda iakttagelsen intressant och säkerligen en nyhet för de flesta. Att de funna knölarne dock icke böra kallas *rotknölar* utan snarare *stjälknölar* (*tubera*) eller *knopplökar* (*bulbilli*) synes af deras uppkomstsätt samt deraf, att de gifva upphof åt nya individer.

Rörande deras utveckling yttrar Prof. Agardh: »Ifrån knäna på det krypande rhizomet utgå trådlika rötter nedåt och två slags grenar uppåt. Det ena slaget bildar de väl kända bladbärande stammarne, som småningom höja sig till vattenytan och slutligen der blomma. Grenarne af det andra slaget bestå af några få artikulationer; de bära inga gröna blad, men slutas af en knopp, som utgöres af flera eller färre hopsittande fjäll. Dessa grenar krypa, som det synes, på botten, fästas dervid genom egna rottrådar, så att knopparne, som småningom utbildas till köttiga rotknölar, hvila på botten och sannolikt nedtränga allt djupare i den mjuka gyttjan tills de slutligen lossna ifrån moderstammen, för att sjelfva ge upphof åt ett nytt stånd.» — samt slutligen: »I morphologiskt afseende torde dessa rotknölar hos Potamogeton ha ett visst intresse; de synas mig nemligen icke fullt öfverensstämma med någon af de typer för dessa slags bildningar, som allmännast äro kända. De kunna icke jämföras med Monocotyledonernas *bulbi*; icke heller synas de mig fullt motsvaras af *tuberidierna* hos Epidendron och analoga växter. Kanske närmast öfverensstämma de med Dicotyledonernas *tubera*, men med den skilnad, som är en följd af sjelfva deras monocotyledona typ: de uppkomma af en terminalknopp och ge upphof åt en sådan.» — I öfrigt få vi hänvisa till sjelfva afhandlingen, hvilken åtföljes af en upplysande planch.

Strödda Underrättelser.

Hofrådet Kochs Herbarium.

Det Herbarium som tillhörde den genom sin *Synopsis Floræ Germanicæ et Helveticæ* i Skandinavien allmänt kända och värderade, nyligen aflidne Professorn och Hofrådet Koch, och hvilket innehåller en otalig mängd originalexemplar och autografer från tidehvarfvets berömdaste botanister, samt anses som en vetenskaplig skatt af högt värde, har blifvit inköpt af Apothekaren Weiss i Nürnberg. De europeiska växterna med deras varieteter finnas deruti serdeles fullständigt och ifrån många olika lokaler. En afdelning af detsamma innehåller utsökt sköna exemplar af de i ofvannämnde Synopsis upptagne tyska och schweiziska växter och kan anses som ett bihang dertill.

Uti *Nº 9* af Botaniska Tidskriften *Flora* för innevarande år erbjuder sig den nuvarande egaren att lemna de upplysningar, som botanisterna kunna önska sig rörande i nämnde Herbarium förvarade originalexemplar.

Uti »Die Blätter für literarische Unterhaltung» (Leipzig 1851, *Nº 125* och 1852 *Nº 3*) lemnas en statistisk öfversigt af danska och svenska literaturen under det sistförflutne året. Rörande Sverige yttrar utgifvaren, att dervarande naturforskare behandla vetenskapen mera i specialiteter än i allmänhet. Af botaniska skrifter anföras blott Mag. Anderssons Atlas öfver den Skand. Florans naturliga familjer och Prof. Wikströms Årsberättelser för 1843—44. (Båda dessa författares namn äro efter vanligheten orätt stafvade). — Utgifvarne af »Botanische Zeitung» (Mohl och Schlechtendal), som citera ofvannämnda tidskrift, anse dock med skäl, att dessa uppgifter om Skandinaviens naturalhistoriska literatur måste vara högst ytliga och bristfälliga.

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 6.

K. F. THEDENIUS.

Juni.

1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH. WESTERLUND: Anteckningar till Ölands Flora. TH. FRIES: Botaniska anteckningar rörande Femsjö socken i Småland; med *planch.* — LITT.-ÖFVERS.: UNGER: Vexternas Anatomi och Physiologi, i sammandrag. Öfversättning med tillägg och anmärkningar af N. J. Andersson.

Original-Afhandlingar.

I. *Anteckningar till Ölands Flora,* af C. A. Westerlund.

Vi ega visserligen härförinnan flera uppsattser, som fullständigt afhandla den Öländska Vegetationen och der-till hörande öfriga momenter, men den har ännu icke blifvit framställd i jemnförelse med den Småländska. Att här fullständigt utveckla och behandla detta intressanta och ej ovigtiga ämne är lika litet ändamålet med denna uppsatts, som det äfven är långt utom mina krafter; men i den teckning jag går att lemna har jag endast sökt visa grunddragen i de båda olika karaktererna, endast en ytlig bild af den likhet eller skillnad som framstår vid betrak-tandet af de båda ställes växtligheter. Hufvudolikhe-terna, förorsakade af den olika jordgrunden, äro stora, men om man ingår i en speciellare undersökning af förhål-landen och orsaker, så urskiljer man äfven flera likheter. För hvar och en är det tydligt, att den angränsande Små-landssträckan både haft och har stort inflytande såväl på Ölands-Vegetationen, som på öns bildning, hvilket visar sig

tydligast på alluvialtrakterna (och förnämligast på den vestra), och hela Böda och Högby strandregioner synas vara af rent Småländsk härkomst. Här skulle det föra till för stor vidlyftighet att besvara den frågan, hvilket jag tänkt försöka i en särskild uppsatts, der jag äfven vill söka reda på och, genom att ingå i närmare detaljer, som jag här förbigått, söka framställa de orsaker hvarpå jag tror de många förändringar och egenheter bero, som Ölands-Floran visar.

Ölands-vegetationen fördelar sig inom trenne ganska naturliga områden, nemligen *Alvarets* (det största och rikaste, egentligen innefattande midtlandet emellan de båda åsarne), *Alluvialtrakternas* (med strandvegetationen) samt det *Norra bihangets*. Några skarpa gränсор kunna dock emellan dessa icke uppdragas, ty synnerligast Alvarets område är uppblandadt af en frodigare vegetation i lundarne och på dess humusrikare delar. Landtborgarne äro dessutom utmärkta af en egen och äfven sins emellan olika växtlighet *). Borgholms-trakten utgör liksom ett medium af de olika växtgrupperna och kan i växtgeografiskt, såsom ock i flera fall, anses för hufvudpunkten på Öland, af hvars vegetation en betydlig del der finnes hopad. »Naturen synes der också på ett våldsamt sätt velat uttrycka sin skapelsekraft af mångfalld inom en liten rymd». Af de anförda Ölands trenne växtsamlingar eger Smålandssidan ganska ringa af den första-alvarets-, något af den andra-alluvialtrakternas-, men mest af bihangets växter. Alvarets eller midtlandets vegetation är den alpiska delen af öns Flora, utmärkt som man vet af sina fjällväxter, sin kollektiva vegetation**), och äfven af Syd- Germaniska växtformer. Alluvialtrakterna innehafva utom strandvegetationen egentligen öns vegetatio umbrosa ***),

*) Dessas vegetabilier skildrar Hr Sjöstrand i inledningen till sin Ölands-flora.

**) *Verbascum thapsiforme* Schrad. förekommer stundom med 2 tum hög enblommig stjelk.

***) Både här och vid Calmar växer sparsamt *Myosotis arvensis* β *sylvestris* major, laxior, viridior (sæpe bipedalis et ultra, foliis inferioribus septem lineas latis, parum pilosis, pallidius virentibus, Myrin Coroll. p. 7.) Fr. Nov.

som synnerligast på vestra sidan är mycket frodig och utmärkande. Vatten- och Barrskogsväxterna (eller de egentliga plantæ silv.-pal.), som på fastlandet utgöra en anse- lig del af det hela, äro på Öland i allmänhet rara och hufvudsakligen inskränkta till den nordligare delen, som — det Sjöstrand anmärkt — rättast bör anses såsom ett Småländskt bihang till den öfriga verkliga Ölandsnaturen. I detta bihang finna vi således Nymphæa, Vaccinier, Pyro- ler, Empetrum, Nasturtia, Ledum, jemte andra skogs- och kärrväxter, som mycket bestämma Smålunds-vegetationen. Härifrån, vestra sidan nerför, finna vi sådana barrskogs- och vattenväxter såsom Calluna, Pyroler, Monotropa etc. så att det är bihanget och norra hälften af vestra sidan, som hufvudsakligen ega representanter af Smålunds-natu- ren. Vid sina bäckar och vattendrag har likväl öu godt förråd på dem, som höra under det allmänna begreppet vatten-växter, såsom Menthæ, Veronica Beccabunga, Ly- thrum, Sium, Cardamine amara, m. fl., men de egentliga plantæ ripariæ et palustres *) blifva antingen rara (såsom Achillea Ptarmica, Limosella, etc.) eller saknas de helt och hållet (ss. Nuphar, Rubus Chamæmorus, Hydrocharis, Calla, Acorus, Subularia m. fl.).

Öland och Smålunds-sidan skilja sig mycket från hvarandra i afseende på växternas succession och före- komst. Calmartrakten är rik på omvexlingar af de mest olika localer som oförmärkt öfvergå i hvarandra, hvilket ock plär vara fallet der höjder och dalar i en tät följd omväxla med lundar, barrskogar och fält. Trakten är egentligen ett af hafvet på urbergsgrund uppslammadt jord- lager, men öfvergångsformationen fins der såsom en fort- sättning af den Öländska. Oaktadt dessa omvexlingar förekomma växterna ej i så många öfvergångar som man deraf skulle kunna sluta, och om vi betrakta det infly- tande som localernas yttre förhållande samt klimatet ut-

*) De torfmossar som finnas på Öland hafva (såsom Hr Sjögren i sina »Geologiskt-Geognostiska Ant. om Öland» anmärker) syn- barligen blott varit små af regn bildade träsk, som, sedan de blifvit uppfyllda af mossväxter, genom en kemisk process förvand- lats till Bränntorf. Ölands torfmossar äro äfven till medeltal alusdjupa då de som finnas vid Calmar äga 4—5 alnar god torf.

öfva på Florans fysiognomie, så finna vi det emot förmodan ringa i afseende på växtformerna. 1) Här finnes visserligen stor rikedom på afarter och variationer, men dessa framträda helst tvärt i sina utmärkande former utan de långa serier som finnas t. ex. på Öland. Härifrån måste man dock undantaga Strandvegetationen, som är mera böjd för öfvergångar. Calmartrakten i en vidsträcktare mening utgör alldeles en öfvergång från de öfre till de nedre kustprovinserna: Skånska och Bleking-ska växter stiga hit upp och blanda sig med nedvandrade nordboar; hit kommer *Näktergalen* och sjunger, men dock blott såsom en flykting från Öland, der tusendes sånger ljuda — och här häckar *Domherren*, som äfven ses parvis midt i sommaren på Öland, i Böda skog; här äro *Lepus canescens* Nilss. och *Lepus borealis* Nilss. ungefär liktaliga — mångfaldiga andra exempel att förtiga. — Väl finner man på listan af Kalmar-ortens växter många af helt olika naturer, men dessa växa dock icke så som de Öländske, — blandade med hvarandra. På Öland kan visserligen ett och annat läge utmärkas af sådana egenheter, att man blott af deras fysiska beskaffenhet kan bestämma dess vegetabilier; men detta är dock sällan, ty öns vegetation är till rum högst obestämd och det hufvudsakligen den maritima. De strandväxter som förekomma på Smålandssidan utgöra i allmänhet ett mera helt för sig än de på Öland. På det förra stället flytta högst sällan någon från stranden (om man kanske undantager det *Atriplices* och några flera tillfälligtvis förvilla sig från stränderna, och några, ursprungliga strandväxter som nu innebo åkrarne); på Öland deremot stadna ganska få uteslutande qvar på sin rätta plats utan begifva sig uppåt åkrarne, fuktiga ängar, alvaren o. s. v. 2) Deremot förekomma flerfalliga åker- och ängväxter på stränderna och af en stor del arter finnas »formæ pumilæ», »alpestres» eller »petrææ» på alvaren. Här äro således få växter bundna till sina växtplatser, utan dessa ömsa de efter omständigheterna och några arter synas här nästan nomadiska. Lätt kan man gissa till den mängd af former som en sådan föränderlighet måste medföra, och Öland är dessutom både till temperatur och grund böjd för varia-

tioner, hvarpå dess *Menthæ*, *Potentiller*, *Carices*, *Thalictrer* m. fl. lemna ymniga bevis. — Ett eget uttryck i Florans fysiognomie lemna ock sådana växter som *Thesium*, hvilken här dyker upp så plötsligt utan sällskap med *Polygonum viviparum*, en mera allmän Smålandsväxt än den förra. — På samma sätt förhåller sig med ett par andra Småländningar, nemligen *Trollius* som är ymnig på Öns sydöstra del, och *Arnica* som ön saknar — desto besynnerligare som *Arnica* är allmän i Calmartrakten men *Trollius* rar der. — Ruderatväxter ega båda ställena många gemensamma, och i öfverflöd. — De ormbunkartade växterna förneka på Öland sitt vanliga förhållande att föredraga insular klimatet, ty nästan blott *Asplenium Ruta mur.* och äfven *A. Trichomanes* förekomma ymnigt. Den underbäddade kalken gör en del arter, som äro allmänna i skogstrakter på urformationen, här rara, såsom *Polypod. vulg.* *Woodsia ilvensis*, *Asplen. septentr. m. fl.* och här hvarest skogarne, deras egentliga växtplatser, äro så sparsamma, måste äfven dessa blifva det och hufvudsakligen trängas till de delar der de finnas. Vid Rälla fins *Blechnum Spicant*, som jag ej observerat i Calmartrakten, och på flera ställen *Polypodium Robertianum*; *Ophioglossum* och *Botrychium Lunaria* h. o. d. — De familjer, som genom sin talrikhet, storlek eller växesätt bestämma Calmartraktens karakter äro i följande ordning: *Gramineæ*, *Coniferæ*, *Ericineæ* och *Cruciferæ*. Ölands vegetation karakteriseras i allmänhet genom *Labiata*, *Orchideæ* och *Ranunculaceæ*, men om vi skilja dess trenne växtområden åt, så finna vi Alvarets flora egentligen framträda med *Cistineæ*, *Plantagineæ* m. fl., alluvial-floran med *Orchideæ* och bihangets med *Cyperaceæ*, *Ericineæ* och *Juncaceæ*. — Orsaken till att vårvegetationen är så sen på Öland mot på Smålandssidan eller rättare framgår trögare än på det sednare stället, beror väl hufvudsakligen af hafvets gran-skap. När Östanvinden något uthållande blåser, så framskrider alltid växtligheten långsamt vid Calmar. Nederbörden är alltid ymnigare i skogs- och bergstrakter, då deremot slättland vanligen äro mera torra, hvadan i de sednare vårvegetationen är yppigast och rikast på arter, då i de förra vegetationen med rikedom på individer af

de få arterna synnerligast framter högsommarens alster. Öfvergångsformationen synes äfven förorsaka vårväxtlighetens snäckgång, eller kanske man bör söka orsaken der-till deruti att denna formation oftast framträder vid större vatten. I den Småländska (= norra) delen af Öland påskynda växterna om våren sin utveckling fortare än i de öfriga delarne och nästan samtidigt med dem på andra sidan sundet*). Vid Calmar blomma många växter långt tidigare än Flororna uppgifva såsom deras blomningstid, f. ex. *Pulmonaria azurea* från medlet af April till medlet af Maj, *Viola uligin.* från slutet af April till början af Juni, *Euphorbia Helioscopia* i slutet af Maj, *Jasione montana* i första dagarne af Juni, o. s. v.

(Forts.)

**2. Botaniska anteckningar rörande Femsjö socken
i Småland,
af Th. M. Fries.**

(Forts. fr. p. 78.)

Af *varr. c.) latifoliae*, som äro de allra mest varierade, vill jag af Femsjö-former endast nämna den i H. N. II. n. 8, 10. gifna allmänt förekommande *nemorosum* och den rara var. *sessilifolium*, som vid Bålshult förekommer blandad med »*H. maculatum*» Smith. och »*H. Lawsonii* Sm.» H. N. II. n. 15, hvilken i Fr. Mogr. Hier. genom misstag blifvit förd till *H. caesium* var. *bifidum* Kit., i stället för till *H. vulgatum* var. *ericetorum*, dit den nödvändigt måste föras (= *H. vulg. β angustifolium* Gren. et Godr. Fl. de France). Till det förr bekanta, ofvan anförda stället på denna växt bör tilläggas: Hall. Fröböke i klip-

*) Härjemte torde få anmärkas det förhållandet, att befolkningen i de båda nordligaste socknarna (Högby och Böda) på Öland nästan helt och hållet äro öfverflyttade Småländningar, som till uttal etc. alldeles skilja sig från de öfriga Öländska socknarna. Högby och Böda-boarne benämnas i allmänhet med »Norrledar» och folket söder om Föra med »Sörledar». Med någon vana kan man dessutom särskilja nästan hvarje sockens innevanare från hvarandra genom olikheten i dialect, klädsel, sedvanor m. m.

por ganska allmän; ett ganska stort ex. fann jag äfven bredvid Femsjö kyrka. — *H. gothicum* var en af de intressantaste växter, som jag under sommarens lopp hade tillfälle att studera. Vid första påseendet tyckes väl, att dess former *latifolium* (H. N. II. n. 12.) och *angustifolium* (l. c. n. 13.) knappast kunna förenas med hvarandra, då den förra merändels är phyllopodisk och den sednare aphylopodisk, hvarföre den förra äfven i Monogr. Hier. ställes bland *Pulmonareæ* och den sednare föres med ? till *H. rigidum*, hvilken denna art onekligen står närmast. Men genom den tredje formen *pumilum* (H. N. II. n. 14), hvilken direct öfvergår i båda, men tillika har ett visst tycke af *H. umbellatum*, bildas en vacker form-series, som nödvändigt måste föras till *Accipitrinæ*, såsom i Fr. S. Veg. Scand. II. Vackrast och i mitt tycke mest typisk förekommer formen *latifolium* på backarne vid Lilla Wals-hult, med mycket styf, ofta ända från roten grenig stjelk och styfva blad, men så snart den kommer bland buskar eller den allra minsta skugga försvinner denna styfhet. Denna sistnämnda form är den, som är meddelad i Herb. Norm. På Domkullen vid Femsjö by, der den endast finnes sparsamt jemte *H. tridentatum*, liknar den något *H. umbellatum*, ehuru lätt skild från denna vid Femsjö föga varierande art. Formen *angustifolium* finnes ymnig, såsom ofvan uppgifvits, vid Thorsaberg i Lidhults socken. En tillfällig form med ljusa holkar fanns sparsamt derstädes, uppkommen derigenom, att blommorna blifvit inklämda mellan gärdesgårds-störrarne och det svarta luddet i brist på sol ej kunnat utveckla sig. En annan form af denna var. togs vid Fröböke i Halland och i Unnaryds S:n med ännu mörkare holkar, styfware och smalare blad o. s. v. än hos Lidhults-formen, närmande sig till var. *pumilum*, som ymnigt förekommer på Valshults tjärbacke. Gemensamt för alla *H. gothici* former är (utom holkens beskaffenhet och öfriga karakterer) sen blomning och lätthet att svartna under pressningen.

Af *Valerianæ* fann jag vid Halmstad de 3 Svenska arterna och fann, att, utom olikhet i karakterer, de bilda en vacker kedja med afseende på blomningstiden. I början af Juli var neml. *V. dioica* redan öfverblommad, un-

der det *V. sambucifolia* stod i sitt bästa flor och *V. officinalis* ännu allmänt var i knopp.

I sednaste upplagan af D:r Hartmans Skand. Flora upptages *Mentha sativa* L. (enl. Fr.) under namn af *M. Agardhiana* Fr. och *M. gentilis* Fr. under namn af *M. sativa*. I en not säges: »Om den här beskrifna (*M. Agardhiana*) odlas och på torr mark förvildas, är mig obekant»; och det är förmodligen till en stor del på grund häraf, som han förkastar namnet *M. sativa* L. på denna art. Att den emellertid allmänt odlas på Småländska böndernas »kryddsängar», kan jag intyga och hvar och en, som kommer åt dessa trakter skall, på begäran att erhålla »Hjertans fröjd», genast af hvilken bonde som helst erhålla denna. *M. gentilis*, som under namn af »Krusmynta» eller »Äkta mynta» fordom allmänt odlades af bönderna, är nu derstädes mycket rar. *M. sativa* L. (Fr.) förekommer äfven stundom förvildad (jag tog den t. ex. på en åker vid Saraböke och verkligen vild såg jag den i ån vid Unnaryd. Jmfr. för öfrigt angående dessa arter Fr. Nov. ed. II. p. 184—188.) — Af *M. arvensis* var. *riparia* tog jag vid Tyrebro på Saraböke ägor en stor, lifligt grön form.

På Bössebergets ö. sida anträffades i springor *Galeopsis pubescens* Bess. Skillnaden mellan denna art och *G. Tetrahit* är mycket obetydlig och knappt tillräcklig för att bestämma arten i detta slägte, som är känt för sin stora variationsförmåga. Den består knappt i något annat än grönare och mjukare blad, obetydligt mindre stråfluden stjelk, smärre vackert röda blommor och i förhållande till fodret längre kronpip. Den öfverensstämmer dock med Tyska exemplar.

Vid Femsjö hade jag tillfälle att studera de 3 *Euphrasia*. Något nytt med afseende på dessa har jag ej att meddela, utan får hänvisa till S. Veg. Scand. p. 195, men jag vill endast anmärka, att någon äkta *E. gracilis* Fr. (ej Hn., hvilken är *E. parviflora* Fr.) har jag aldrig sett i mellersta Sverige. Deremot är den kring Upsala så ymniga *E. parviflora* Fr. i v. Småland mycket rar; jag tog den endast på Haggårdsbohl i Femsjö, samt vid Thorsaberg i Lidhults S:n och på Bolmens strand i Odensjö S:n. Deremot betäcker den äkta *E. gracilis* alla torra ängsbac-

kar sent på hösten; vackrast är den på Arfvabergets klippor.

På backar vid Femsjö förekom allmänt en form af *Plantago lanceolata*, som jag ej har observerat vid Upsala. Den är endast omkring 3—4 tum hög med smala blad, spensliga stänglar och mycket små, klotrunda, 4—7 blomniga ax. Ehuru denna form tydligen är beroende-af dess förekomst på torra lokaler, förtjenar den dock anmärkas lika så väl, som var. *maxima* (Hn. sk. Fl. ed. 5.), som äfven tydligen beror af lokalen.

I D:r Hartmans Skand. Flora beskrifves *Utricularia neglecta* såsom i öfrigt lik *U. vulgaris*, utom i anseende till »öfra läppen, som är 2—3 gånger högre än nedra läppens huflika bas». Häraf skulle man sluta, att blåsorna hos denna art äro fästade på bladen och ej på nakna skott såsom hos *U. intermedia*, och så är äfven förhållandet med de Tyska, Danska och (af Mag. K. A. Holmgren samlade) Jönköpings-exemplar, som jag haft tillfälle att jemnföra. Deremot vid Thorsaberg i Lidhults S:n, der jag insamlade denna intressanta art, hade den blåsorna fästade på nakna skott samt var dessutom mindre än de ex. från öfriga ställen, som jag sett. Måhända är detta endast en tillfällighet, härrörande af lokalen, eller en obetydlighet, som ej är värd att fästa sig vid, men har ändock trott mig böra fästa uppmärksamheten härpå, sedan släktet *Utricularia* på sednare tider blifvit föremål för en noggrannare granskning. Såsom en märklig omständighet må äfven anföras, att jag under sommaren oaktadt efterletande ej kunde finna något enda blommande ex. af *Utricularia minor*, ehuru bladen af densamma sågos flerestädes i ymnighet i kärren, men deremot *U. neglecta*, hvilken, såsom i Fr. Nov. Mant. III. anmärkes, vanligen endast sparsamt blommar, under förflutna sommaren blommade så rikligen, att jag på vid pass en timme erhöll omkring 50 ex. deraf. Utan tvifvel beror detta på förflutna sommarens beskaffenhet och dess olika inflytande på dessa tvenne växter. — Den i Äsjen förekommande *Utricularia*, som i Stirp. agr. Fems. ind. kallas *U. intermedia*, är den af Koch beskrifna *U. Grafiana*, men som dock omöjligen kan skiljas annat än på sin höjd som

var. af *U. intermedia*, såsom äfven Sonder i sin Flora Hamburg. gör. — Till växeställena på *U. pulchella* C. Lehm. kan tilläggas: Smål. Skatelöfs S:n i en stor mosse vid landsvägen jemte *Betula nana*, hvarest den togs af min Fader och mig i medlet af Juli 1847.

Pulsatilla vernalis (L.) var. *rosella*. Så kallar jag en mycket täck var. af nämnda art, som jag d. $19/6$ anträffade på backar vid torpet Bjellö under Bohult i Femsjö S:n. Den utmärker sig *floribus minutis, roseis*, men är för öfrigt lik hufvudformen.

Af *Polygala vulgaris* förekommer vid Femsjö en mängd varieteter, isynnerhet med afseende på blommornas färg, hvilken finnes derstädes rent blå, hvit och röd. Den sista rödblommiga formen är vid Femsjö mycket vanlig och förvillande lik *P. comosa*, ehuru lätt skild från densamma. I Hartm. Sk. Fl. ed. 5 uppgifves kalkgrund såsom orsak till röda blommor hos denna art, en omständighet, som alldeles icke har sin tillämpning på Femsjö-området.

Vid Fröböke i Halland vid källan på andra sidan bokhultet, då man kommer från Smålandssidan, togs en *Montia*, som tyckes mig vara en mellanlänk mellan *M. rivularis* Gmel. och *M. fontana* L. Till den förra närmar den sig genom utdragna, slaka stjelkar; äfvensoin jag ej kan se någon skillnad på frönas punktering och glans hos denna och Danska ex. af *M. rivularis*. Någon serdeles olikhet mellan fröna hos denna form, *M. rivularis* och *fontana* kan jag dock lika litet som D:r Hartman (Sk. Fl. ed. 5. p. 186) upptäcka. Så utmärkt, som den Danska formen är den af mig samlade ej, utan närmar sig *M. fontana* genom upprätta, ej flytande stjelkar. Mig tyckes skillnaden emellan dessa tvenne s. k. arter vara så obetydlig, att man gerna kan tillskrifva olika växeställen densamma, så att *M. rivularis* till följe af sin förekomst i rinnande vatten blir flytande, mera utdragen och långsträckt, än *M. fontana*, som förekommer vid källor eller stränderna af åar och bäckar. Den form, som jag här omnämnt från Fröböke, anser jag uppkommen derigenom, att den förekom bland högt gräs, växande tätt

tillsammans, hvadan den tvingades att skjuta på höjden och derigenom blifva slakare än vanligt.

En växt, som vid Femsjö serdeles varierade, är *Orchis maculata*, ja till den grad, att jag nästan skulle tro, att den omfattar flera species, ehuru min tid ej tillät mig att närmare observera densamma. Icke sällan förekom den med rent hvita blommor, med fläcklösa blad o. s. v. — Vid Knävelstorp nära Halmstad förekommer i fuktiga ängar *Gymnadenia Conopsea* β .) *densiflora*, fullkomligt lik Gottländska exemplar, om ej något litet robustare.

Bland de växter, som jag isynnerhet längtade att vid Femsjö få studera, var släktet *Sparganium*. Mitt hopp gäckades dock till en del, emedan jag ej kunde erhålla några mogna frukter af den äkta *Sp. natans* L., ej heller finna den i skogskärren förekommande *Sp. fluitans* Fr. De små observationer, som jag gjorde på *Sp. minimum* C. Bauh. och en var. af *Sp. natans* L., äfvensom det jag under jemnförelsen af talrika torkade ex. af *Sp. fluitans* Fr. iakttagit, vill jag här meddela. Först vill jag rörande dessa 3 arter anmärka, att honaxen hos dem alla förekomma såväl skaftade som oskaftade näml. så, att de öfre alltid äro oskaftade och de (1—3) nedre vanligen (ej alltid) äro skaftade. Så t. ex. är hos *Sp. fluitans* endast de öfversta, tätt tillsammans sittande honaxen oskaftade, under det i bladveckan nedanför vanligen 1 (sällan 2) finnas skaftade. Dessa skaftade ax äro ofta ej riktigt utvecklade utan sitta inneslutna, liksom förqväfda af bladslidorna, ja saknas någon gång alldeles, hvadan de vid beskrifningen i Fr. S. Veg. Scand. p. 559. blifvit öfversedda, då det heter: »spadicibus congestis», emedan detta gäller endast om de öfre oskaftade honaxen. Hos *Sp. minimum* äro vanligen de nedre (2—3) axen skaftade och de öfre alltid oskaftade, ehuru man äfven kan träffa ex. med endast oskaftade hufvuden. Hos *Sp. natans*, som oftast är grenig i toppen, är likaledes endast de nedersta (1, sällan 2) skaftade på hufvudgrenen, men på de smärre sidogrenarne finnes högst sällan annat än oskaftade ax. Af beskrifningen i Fr. S. Veg. Scand. p. 560. skulle man kunna sluta, att alla honaxen äro skaftade (»spadicibus

femineis pedunculatis»^{*)}), men att detta ej är förhållandet synes såväl af de i H. N. XIII n. 76. meddelade exemplaren, som af Linnés lefvande beskrifning på denna art i dess Flora Lapponica: »Caulem terminat pedunculus spithamæus (sæpe ramosus) extra aquam prominens, ad apicem gerens florum capitula 10—12 masculinea, inferius 3—4 feminea magis a se invicem remota, quorum infimum petiolo brevi insidet et sæpe ex ala foliæ emergit». — Hvad vidare *Sp. fluitans* serskildt beträffar, är den med afseende på fruktformen mest lik *Sp. minimum* af de 3 arter, hvarom här är frågan, ehuru lätt skild genom de öfre tättsittande honaxen, mot basen trekantiga blad (såsom hos *Sp. simplex*), till en syllik spets afsmalnande frukter o. s. v. Genom nästan sessila frukter afviker denna och *Sp. minimum* tydligt från all *Sp. natans* L. med dess långt skaftade och till det långt syllika stiftet afsmalnande frukter. Hela växesättet är dessutom hos denna art helt olika, såsom redan blifvit framställt i ärg. 1849 n. 1. af denna tidskrift. En var. af denna art fann jag i skogskärr vid Femsjö, t. ex. vid Knallhult, midt emot Byns soldattorp o. s. v. och jag tager mig friheten att här beskrifva densamma:

Sparganium natans L. var.: caule simplici firmo erecto; spadicebus femineis (2—4) remotis, inferioribus pedunculatis, superioribus sessilibus, masculis solitariis; præterea ut in forma primaria^{**}). — Afviker såsom häraf synes genom stjelen, som till följe af växtens förekomst i grundare vatten blir lägre och fastare, samt genom ett enda honax, då hufvudformen har 4—12. Förekommer aldrig grenig och honaxen, som hos hufvudarten äro oskaftade utom de (1—2) nedersta, äro hos denna varietet skaftade (isynnerhet är det nedersta långt skaftadt) med undantag af det (sällan de 2) öfversta. Att detta endast är en lokalform af *Sp. natans* bevisar såväl öfverensstämmelsen i anseende till frukten, som de flaccida bla-

^{*)} De smärre grenarne äro i denna beskrifning ansedda för blomskaft.

^{**}) Är måhända *Sp. affine* Schnitzlein. (Reich. Ic. Fl. Germ. f. 925.), men afviker dock i åtskilligt; mogna frukter saknas på denna planch, hvadan jag ej kan säkert afgöra saken.

den, som betäcka vattnet »liksom med ett grönskande täcke». Att bladen ej äro fullt så långa som hos hufvudformen, är ganska naturligt. — Till närmare upplysning och lättare öfversigt af dessa växters olikhet meddelas åtföljande planch. **Fig. 1.** *Sparganium natans* L. A. en blommande topp, förminskad; B. en fruktbärande topp af ett mindre ex. af ofvannämnda var.; C. frukter. — **Fig. 2.** *Sp. minimum* (C. Bauh.) Fr. A. toppen af ett mindre fruktbärande ex.; B. frukter; C. genomskärning af ett blad. — **Fig. 3.** *Sp. fluitans* Fr. A. en topp af ett frukt-ex.; B. frukter; C. genomskärning af ett blad. Alla dessa äro i nästan naturlig storlek.

En växt, som väl alldeles oskyldigt blifvit beskylld för hybriditet, är *Carex fulva*. Om man vill blifva grundligen vederlagd i detta påstående, behöfver man endast besöka vestra Småland, der den ymnigt förekommer i nästan alla kärr, men hvarest *C. speirostachya*, den ena af dess föregifna föräldrar, helt och hållet saknas.

Af *Pilularia* fann jag till följe af årets regniga väderlek endast en *forma fluitans*, lång, utdragen, med mycket små frukter, flytande i bäcken som utrinner från Bastesjöns n. ö. hörn. — Af *Isoëtes* förekommer vid Femsjö tvenne former; den ena finnes vid prestgårdens såg och är lifligt grön med tillbakaböjda blad, den andra finnes på botten af sjöar t. ex. Yasjön, Frillen m. fl. och är mörkgrön, mindre och med upprätta, smalare blad.

Hvad uppresan till Upsala beträffar, så är derom ej mycket att orda. Vid Mjöhult i Fryeleds S:n kunde jag oaktadt en half dags ifrigt letande icke finna *Betula fruticosa*; endast *B. nana* fanns der i största mängd. På det någon annan, som kommer att besöka dessa trakter, må hafva någon ledning vid eftersökandet af denna växt, afskrifver jag den af Domkyrko-Syssloman *Forsander* godhetsfullt meddelade beskrifningen på dess växeställe. Trakten är nästan alldeles likadan, som då den sednast besöktes af upptäckaren af denna nya Svenska växt. »Då man tager vägen från Wernamo till den 2 mil derifrån belägna Hemmershults gästgivaregård, är från sistnämnda ställe endast $\frac{1}{4}$ mil eller något mer till locus quæstionis.

Man följer stora vägen från Hemmershult till Grenadier-torpet Björkefors *), i hvars grannskap vägen mot Mjöhult tager af åt öster. Afståndet från Björkefors fram till Mjöhults-gårdarne, som ligga enstaka, är ungefär $\frac{1}{8}$ mil; men från Bj. till *B. fruticosæ* växeställe är omkring $\frac{1}{3}$ af sistnämnda afstånd. När man passerat åbron och torpet der nära invid samt kommit genom dess gärde ut på utmarken, ligger på höger hand om vägen mot Mjöhult en inhägnad, som kallas Wåmmafallet eller Wåmmafallsmaden, hvarest bland *Betula nana* äfven anträffades den ifrågavarande busken». Af en benäget medsänd karta till närmare upplysning öfver trakten synes, att den växte alldeles invid vägen i den flik af kärret, som man först måste passera, då man kommit ut på utmarken, just då vägen delar sig. Hvarken der eller längre ned mot Stubbasjön kunde jag finna den. — *Betula humilis Schrank.* har deremot i sommar blifvit, ehuru sparsamt, återfunnen af Mag. S. Forsgård, enl. meddelad underrättelse. — Vid Winnerstad nära Motala, der jag qvardröjde en dag hos bröderna Holmgren, insamlades i en fuktig barrskog *Verucaria argillacea* (på kalkstenar) samt *Parmelia Femsjöensis* ymnig med frukt, ett fynd, som var mig så mycket kärare, som jag förgäfves sökt den vid Femsjö.

Rättelser:

- Pag. 53, rad. 13 står cotacea, läs cotaria.
 » 56, » 29 » N. Saraböke, läs N. Bökeberg.
 » 75, » 23 » torpet Dalla, läs Dalen.

Litteratur-Öfversigt.

Vexternas Anatomi och Physiologi. I sammandrag af F. Unger, Med. D:r och Prof. i Grätz. Öfversättning med tillägg och anmärkningar af N. J. Andersson, Botanices Docens vid Upsala Universitet. Med 79 i texten intryckta figurer. Stockholm, Zacharias Hæggström, 1852.

»Alltifrån den store mästaren LINNÉ, som med ödmjuk glädje bekände, att »Gud låtit honom koxa in i sin hem-

*) Utmed denna väg växte otaliga massor af *Radiola millegrana*.

liga rådkammare», hafva naturvetenskaperna med allt större och större framgång bemödat sig att tränga in på djupet af sitt innehåll, att lära känna tingens inre natur och sålunda allt bättre fatta och förstå betydelsen af de lifsytringar, som den organiska världen öfverallt uppenbarar. Det ideella målet för detta naturvetenskapernas sträfvande är att komma till närmare insigt i den gudomliga harmoni, som råder inom universum, såväl i det stora hela som i dess allraminsta enskildta delar, — att finna ett inre väsendes enhet uppenbarad öfverallt uti formernas ändlöst vexlande mångfald. I enlighet härmed börjar — för att vi må hålla oss serskildt vid »blommornas älskliga vetenskap» — den sanningen blifva allt mer erkänd, att ingen är botanist i rätt mening blott och bart derföre, att han samlat ett stort herbarium och känner en mängd olika yttre former och vet skilja mellan arter, hvilkas söndrande från hvarandra ofta måhända beror på en tillfällighet eller en individuell uppfattning. Det fordras numera någonting utöfver denna kunskap om den yttre formen, för att man i någon mån må ega rätt att kallas botanist, — man skall söka begripa, *hvad* en vext är, och *huru* en vext lefver.

I våra dagar har vextkännedomen tilltagit oerhördt på bredden, i det den nu omsluter ett snart oräkneligt antal beskrifna arter; men derjemte har vetenskapens djup blifvit med ökad framgång pejladt genom en MOHL'S, SCHLEIDEN'S, ENDLICHER'S och UNGER'S m. fl:s undersökningar rörande vexternas byggnad och deras organers olika förrättningar. — Genom sammanläggande och jmförande af allt hvad Botaniken sålunda vunnit uti båda riktningarne — på bredden och på djupet — har den också blifvit förd närmare sitt praktiska mål — uppställandet af ett system för vexterna, grundadt så mycket som möjligt i deras egen inre natur. Visserligen har vetenskapen ännu mycket långt kvar, innan den hinner fram till detta mål, och den torde få genomgå många öden innan dess; men häraf bör ingen blommornas vän låta sig afskräckas, utan bör tvärtom känna sig lifvad att outtröttligt efter förmåga arbeta på framåtförandet af vetenskapen, följande vid detta arbete den enda rigtiga, — den *induktiva* methoden.

Det är enligt denna method, som nybörjaren i Botaniken alltid går tillväga. Han samlar först olika vextalster, ju flera dess bättre, betraktar deras yttre former och lär att skilja mellan dem. Har han på denna väg genom mer eller mindre medveten induktion kommit till en någorlunda klar och omfattande öfversigt af de enskildheter, han hittills iakttagit, så börjar vanligtvis en längtan vakna hos honom att lära känna någon inre grund till de företeelser, han i det yttre förnummit. Nu är tiden inne för honom att, jemte fortsatt studium af vexternas olika former, äfven söka förstå deras inre sammansättning och deraf beroende verksamhetsyttringar, hvilka i första hand framkallas genom det okända, som vi nämna med namnet *Lif* eller *Lifskraft*. Nybörjaren har vid detta studium af vexternas anatomi och physiologi länge saknat en passande ledtråd. Den mer försigkomne har ägt och äger visserligen i AGARDH'S utmärkta »Lärobok i Botaniken» ett vetenskapligt genomfördt och fullständigt arbete; men, såsom sagdt är, för nybörjaren har en passande bok i vextphysiologi felats, om man derjemte får påstå, att denna del af vetenskapen i ARRHENII för öfrigt förträffliga »Elementarkurs i Botaniken» är för knapphändigt behandlad.»

Genom ofvanstående utdrag ur företalet till den här anmälda öfversättningen af Ungers berömda arbete redogöres bäst för bokens ändamål. Den bland yngre botanister i vårt land temligen allmänt rådande bristen, på någorlunda grundlig kännedom om växternas inre byggnad och livsverksamhet skall säkerligen genom densamma blifva afhjelpat. Att den skall vara välkommen kan därför icke betvivlas, särdeles som de ändringar och förbättringar de sista årens rön framkallat, finnas iakttagne. Under benämning »Anmärkningar och Tillägg» återfinnas neml. dessa förbättringar vid bokens slut, utarbetade af Herr Candidaten Sandahl, som i anseende till Öfversättarens utländska resa, ombesörjt correcturläsningen.

☞ Obs. Med detta nummer följer en planch öfver *Spargania*. Figg. förklaring finnes på sid. 93.

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 7 & 8.

K. F. THEDENIUS.

Juli — Aug.

1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH. NYMAN: Öfversigt af slägtet *Batrachium*. WESTERLUND: Anteckningar till Ölands Flora. LITT.-ÖFVERS.: HAMNSTRÖM: Nerikes Flora, eller kort beskrifning af Nerikes vilda växters kännetecken (andra upplagan af Gellerstedts Nerikes Flora). HOFBERG: Södermanlands Phanerogamer och Filices. STRÖDDA UNDERR. E. FRIES: Uppmaning till Sveriges yngre botanister. Ett storartadt Normal-Herbarium. Botaniska Reseföreningen. Ballotornas öde vid Stockholm. Om några lärareplatser i Naturalhistorien. Om såkalladt Fröregn. Annon.

Original-Afhandlingar.

1. Öfversigt af slägtet *Batrachium* af C. F. Nyman.

Då uppmärksamheten blifvit alltmer riktad på det länge försummade slägtet *Batrachium*, som likväl ännu länge, torde förtjena att vara föremål för en närmare granskning, kan det möjligen vara af intresse, att ega en kort sammanställning af dess f. n. bekanta arter. Jag tager mig därför friheten, att ur ett större arbete, hvarmed jag länge varit sysselsatt, meddela följande enkla framställning af de inom Europa funne *Batrachii*arternas karakteristik och geogr. utbredning. Möjligtvis kunde en eller annan af de utomlands upptäckte äfven finnas hos oss.

Batrachia europæa:

* *Homophylla submersa*. Typiskt med blott nedsänkta, i fina flikar delade blad. Honfästet glatt (hos *B. fluitans*) eller hårigt.

1. *B. fluitans* Fr.

Stjelken trind, bladen skaftade med långa, nästan parallelt framsträckta flikar; kronbladen 9—12; ståndarne

kortare än pistillerna; stiftet lateralt. — Funnen i Schweiz, Österrike, Tyskland, Holland, Danmark, England, Skottland, Frankrike, Italien, Turkiet, mellersta Ryssland.

2. *B. marinum* Fr.

Stjelken trind; bladen oskaftade med framsträckta flikar; kronbladen (liksom hos de följ. arterna) 5; ståndarne kortare än pistillerna; honfästet cylindriskt, kägellik; stiftet nästan terminalt. — Funnen i Sverige, södra Finland, Danmark.

3. *B. trichophyllum* fl. bat. *Ranunc. paucistamineus* Tausch.

Stjelken —; bladen skaftade, flikarna utstående åt alla håll, något styfva (så att de ej hopfalla då växten upptages ur vattnet); ståndarne längre än pistillerna; honfästet klotrundt; stiftet lateralt. — Funnen i Böhmen, Holland, Danmark, Sverige, Frankrike, Spanien, Italien, Grekland. *Anm.* Oftast förblandad med varr. af *B. heterophyllum*, men skiljd (utom genom anf. karakterer) med korta blomskaft, mindre blommor med snart affallande smalare kronblad, färre ståndare och frukterna ej bredt rundade i spetsen.

4. *B. Drouetii*. *Ranunc. Drouetii* Schultz.

Stjelken —; bladen skaftade, flikarna utstående åt alla håll, slaka (så att de hopfalla då växten tages ur vattnet); ståndarne längre än pistillerna (färre än hos föreg.); honfästet klotrundt; stiftet nästan terminalt; frukterna i spetsen bredt rundade. Funnen i Frankrike.

5. *B. Rionii*. *Ranunc. Rionii* Lagg.

Stjelken trubbkantig; bladen skaftade, flikarna utstående åt alla håll; ståndarne kortare än pistillerna; honfästet äggrundt — eller utdraget kägellik. — Funnen i Schweiz.

6. *B. circinatum* Fr.

Stjelken trubbkantig; bladen oskaftade med styfva, i samma plan utspärrade flikar; ståndarne längre än pistillerna; honfästet klotrundt; stiftet lateralt. — Funnen i Schweiz, Österrike, Tyskland, Holland, Skandinavien (undant. Lappland), England, Skottland, Frankrike, Lombardiet, medlersta Ryssland.

7. *B. confervoides* Fr.

Stjelken —; bladen skaftade, med slaka flikar; ståndarne längre än pistillerna; honfästet cylindriskt kägellikt. — Funnen i Lappland, norra Finland.

** *Heterophylla*. Typiskt med *både flytande och nedsänkta* blad; de nedsänkta bladens flikar utstående åt alla håll. Honfästet hårigt.

8. *B. Baudotii* fl. bat.

Stjelken kantig; de flytande bladen tredeldta och klufna; kronbladen omvänt äggrundt vigglika; ståndarne kortare (längre enl. Koch) än pistillerna; honfästet äggrundt kägellikt; märket tunglikt, smalt; frukterna med bred topp, tydlig spets (spröt). — Funnen i Frankrike, Holland.

9. *B. Petiveri* fl. bat.

Stjelken kantig; de flytande bladen tredeldta eller djupt treklufna; kronbladen omvänt äggrundta; ståndarne längre än pistillerna; honfästet äggrundt; märket tunglikt, smalt; frukterna med smal topp, något kort spröt. — Funnen i Schweiz, Österrike, Tyskland, Holland, Danmark, Sverige, Frankrike (Clermont), Italien, Dalmatien, Turkiet.

10. *B. heterophyllum* Presl.

Stjelken kantig; de flytande bladen trubbigt fem (— tre) flikiga, ofta nästan sköldlika; ståndare och kronblad s. f.; honfästet klotrundt, märket bredt, rundadt; frukterna med bred, rundad topp, sprötet kort. — Funnen i hela Europa.

11. *B. tripartitum* Fr.

Stjelken trind (Fr.); de flytande bladen tredeldta; kronbladen omvänt äggrundta, lika långa som fodret eller något längre; ståndarne längre än pistillerna; honfästet äggrundt; frukterna med rundadt trubbig topp, mycket otydligt spröt. — Funnen i vstra Frankrike, Spanien. Blomskaften äro af bladens längd; stiftet har smal bas och är i början rakt.

12. *B. ololeucos* fl. bat.

Stjolk, blad och ståndare som hos föreg.; kronbladen aflångt vigglika, 1—2 gånger längre än fodret (med hvit klo); honfäste och frukter s. f. — Funnen i Frankrike, Holland. — Blomskaften äro längre än bladen; stiftet har tjock bas och är alltid krokigt upptill.

*** *Homophylla emersa*. Med *alla* bladen *flytande*, njurlika eller rundade. Honfästet glatt.

13. *B. Lenormandii* Fr.

Bladen rundadt hjertlika, till midten treklufna, flikarna bredare mot spetsen, djupt naggade; frukterna med mycket tydlig spets (spröt). — Funnen i Frankrike, England.

14. *B. coenosum*. *Ranunc. coenosus* Guss.

Bladen njurlika, tre—fem-flikiga, medlersta fliken nästan rektangulär (lika bred upptill och nedtill), grundt naggad; frukterna med tydlig spets. — Funnen i Italien, Frankrike.

15. *B. hederaceum* Fr.

Bladen njurlika, tre—fem-flikiga, medlersta fliken rundadt triangulär eller nästan halfcirkelformig, helbräddad; frukterna med mycket kort spets. — Funnen i Schweiz, Tyskland, Holland, Danmark, Sverige, på Island, i Britannien, Frankrike, Spanien, Portugal, Italien, medlersta Ryssland (Ösel).

**2. Anteckningar till Ölands Flora,
af C. A. Westerlund.**

(Forts fr. p. 86.)

Efter dessa korta, fragmentariska anmärkningar vilja vi öfvergå till en framställning af de växter, som Calmartrakten och Öland ega hvar för sig och de gemensamma växiernas utbredning på båda ställena.

Af Calmartraktens växter *) saknar Öland följande:

<i>Bidens cernua</i> β <i>rad.</i>	<i>Batrachium circinatum.</i>
<i>Chrysanthemum segetum.</i>	— <i>paucistamineum.</i>
<i>Arnica montana.</i>	— <i>peltatum.</i>
<i>Carduus acanthoides.</i>	<i>Pulsatilla vernalis.</i>
<i>Cirsium oleraceum.</i>	<i>Corydalis solida.</i>
<i>Lappa major.</i>	<i>Diplotaxis tenuif.</i>
<i>Lactuca Scariola.</i>	<i>Cardamine sylvatica.</i>
<i>Crepis tectorum</i> β <i>seget.</i>	<i>Barbarea vulg.</i> γ) <i>acidula.</i>
<i>Hieracium pratense.</i>	— <i>stricta.</i>
— <i>boreale.</i>	<i>Subularia aquatica.</i>
<i>Taraxacum corniculatum,</i>	<i>Cochlearia officinalis.</i>
<i>Valeriana sambucifolia.</i>	<i>Tilia parvisol. vulgaris.</i>
<i>Galium Mollugo.</i>	<i>Malva moschata.</i>
<i>Viscum album.</i>	<i>Geranium bohemicum.</i>
<i>Jasione montana</i> γ) <i>perennans.</i>	<i>Helianthemum vulg.</i> β <i>obsc.</i>
<i>Symphytum orientale.</i>	<i>Viola uliginosa.</i>
<i>Pulmonaria azurea.</i>	<i>Drosera intermedia.</i>
<i>Ballota foetida.</i>	<i>Silene viscosa.</i>
<i>Stachys arvensis.</i>	<i>Agrostemma Githago</i> β <i>nana.</i>
<i>Lamium intermedium.</i>	<i>Gypsophila muralis.</i>
<i>Ajuga reptans.</i>	<i>Stellaria Friesiana.</i>
<i>Ményanthes trif.</i> β <i>parad.</i>	<i>Spergularia media.</i>
<i>Solanum humile.</i>	<i>Elatine Hydropiper.</i>
<i>Pedicularis sylvatica.</i>	<i>Bulliarda aquatica</i> <i>med</i> β .
<i>Orobanche major.</i>	<i>Myriophyllum alternifl.</i>
<i>Utricularia intermedia.</i>	<i>Pyrus Malus</i> β <i>tomentosa.</i>
— <i>minor.</i>	<i>Rosa villosa.</i>
<i>Centunculus minimus.</i>	<i>Rubus nemorosus.</i>
<i>Plantago major</i> γ) <i>agr.</i>	<i>Rubus Chamæmorus.</i>
<i>Cornus suecica.</i>	<i>Geum hispidum.</i>
<i>Oenanthe fistulosa.</i>	<i>Lathyrus heterophyllus.</i>
<i>Reseda lutea.</i>	<i>Ornithopus pusillus.</i>
<i>Nuphar luteum.</i>	<i>Lotus tenuifolius.</i>
<i>Ranunculus Flam.</i> δ) <i>erectus.</i>	<i>Medicago sativa.</i>

*) I hopp att framdeles kunna lemna en fullständigare förteckning på det Calmaretrakten i botaniskt afseende eger, uteslutes så väl här som öfverallt i denna uppsats växtlokalerna, utom på ett och annat ställe, der jag för närmare undersökningars skuld ansett det nödigt att utsätta dem.

<i>Melilotus alba.</i>	<i>Hydrocharis Morsus ranæ.</i>
<i>Arctostaphylos off.</i>	<i>Najas marina.</i>
<i>Pyrola media.</i>	<i>Gagea spathacea.</i>
<i>Polygonum viviparum.</i>	<i>Sagittaria sagittifolia.</i>
<i>Rumex conspersus.</i>	<i>Juncus maritimus.</i>
— <i>Hydrolapathum</i>	<i>Calla palustris.</i>
— <i>Hippolapathum.</i>	<i>Acorus Calamus.</i>
<i>Atriplex nitens.</i>	<i>Potamogeton rufescens.</i>
(<i>Fagus sylvatica.</i>)	— <i>nigrescens.</i>
<i>Salix viridis.</i>	— <i>obtusifolius.</i>
<i>Callitriche stagnalis.</i>	<i>Sparganium natans.</i>
— <i>hamulata.</i>	<i>Carex distans.</i>
<i>Ceratophyllum demersum.</i>	— <i>vulpina.</i>
<i>Chara tomentosa</i> β <i>latif.</i>	<i>Triticum affine.</i>
— <i>crinita.</i>	— <i>caninum.</i>
— <i>fragilis.</i>	<i>Festuca elatior.</i>
— <i>flexilis.</i>	<i>Glyceria aquatica.</i>

Utom de ofvan anförda har Calmaretrakten: *Verbena*, *Papaver Rhoeas*, *P. somniferum*, *Mercurialis annua*, *Datura*, *Melilotus coerulea*, *Aconitum septentrionale*, *Ornithogalum nutans*, *Tulipa*, *Lilium bulbiferum*, *Narcissus Pseudo-narcissus*, *N. poëticus*, *Atriplex hortensis*, *Populus balsamifera*, *P. nigra* m. m. fl. som Öland saknar, men dessa äro antingen mera tillfälliga eller blott förvildade. — Våren 1851 berättades för Stud. Ad. Magnèt, att i ett kärr i Tornbo by af Åby socken skulle växa »*Svärdsliljor* med blå blommor» och voro då der fullkomligt vilda. Ingen af oss blef under sommarens lopp i tillfälle att på stället skaffa sig säkra upplysningar, det vi framdeles visserligen ej skola uraklåta. — *Sambucus Ebulus* uteslutes från Calmarväxterna, emedan den är här alldeles utrotad. — Äfven uteslöts *Zostera angustifolia*, som finnes vid Calmar, då den utan tvifvel äfven är att finna vid Ölandskusterna. — *Veronica longif.* är ej tagen i Calmartrakten och måste derföre utstrykas från dess växter. — *Imperatoria Ostruthium* är enligt Mag. Moquists diss. tagen vid Calmar, men fordrar bekräftelse. — *Ranunculus lanuginosus* har jag från Calmarväxterna uteslutit, mycket oviss om den bland dem har rätt till någon plats, Den

Ranunculus lanug. som anföres i Mag. Moquists diss. från Calmar förmodas endast vara en *R. bulbosus*, som blifvit helt luden, rotknölen försvunnit och refflorna på blomskafsten blifvit otydliga. I Bot. Not. för 1849 p. 60, not. är äfven *R. lanug.* uppgifven för Calmar. D:r Petersson fann år 1846 ett par ex. af en *Ranunkel*, som bestämdes till *lanuginosus*; men oakadt jag icke sett några ex. af den verkliga *lanuginosus*, så har jag dock trott mig finna af ett otydligt ex. i D:rns Herbarium, att det blott var en form af *R. acris*. Vid Berga har jag ett par gånger träffat ex. af denna sednare växten med bladflikarne nästan rutformigt ovala, skafsten tätt hvitgulaktigt ludna o. s. v., men med tydliga öfvergångar till den vanliga formen, med hvilken de växt tillsammans. — D:r Petersson har aldrig återfunnit den för *lanuginosus* ansedda *Ranunkeln*. — Att *Thymus Chamædrys* skall finnas i Calmaretrakten, har jag stora skäl att förmoda. — *Dianthus superbis* har jag en gång 1847 tagit vid Berga, men sedan dess icke kunnat återfinna. — I Juli 1850 tog jag en *Silene gallica* jemte vägen vid Knapegården i Ryssby socken, men som blott ett ex. träffades, så kan jag ej anföra den som säker, utan blott till närmare eftersökande.

Af Ölands-Florans alster äro följande mig vetterligen ej observerade i Calmartrakten:

<i>Artemisia rupestris.</i>	<i>Prunella grandiflora.</i>
— <i>laciniata.</i>	<i>Teucrium Scordium.</i>
<i>Cineraria palustris.</i>	<i>Verbascum thapsiforme.</i>
<i>Gnaphalium arenarium.</i>	— — β <i>cuspid.</i>
<i>Inula Britannica.</i>	— <i>nigrum</i> β <i>ampl.</i>
<i>Linosyris vulgaris.</i>	— <i>nigro-thapsiforme.</i>
<i>Hieracium Nestleri.</i>	<i>Lysimachia Nummularia.</i>
(<i>Xanthium strumarium.</i>)	<i>Androsace septentrionalis.</i>
<i>Valeriana dioica.</i>	<i>Globularia vulgaris.</i>
<i>Galium rotundifolium.</i>	<i>Plantago major</i> β <i>scopul.</i>
— <i>sylvestre</i> β <i>laeve.</i>	— <i>minor.</i>
<i>Asperula tinctoria.</i>	<i>Evonymus europæus.</i>
<i>Lithospermum officinale.</i>	(<i>Scandix Pecten.</i>)
<i>Mentha silvestris.</i>	<i>Peucedanum Oreoselinum.</i>
— <i>sativa</i> L.	<i>Pimpinella magna.</i>

- Sium angustifolium.*
Eryngium maritimum.
Ranunculus Illyricus.
 — *Philonotis.*
Thalictrum angustifolium.
 — *minus.*
Anemone sylvestris.
 — *ranunculoides.*
Adonis vernalis.
Corydalis cava.
Sisymbrium supinum.
Cardamine impatiens.
Arabis hirsuta var. glabr.
Hutchinsia petræa.
Thlaspi perfoliatum.
Draba incana.
 — — β *stricta.*
Malva Alcea.
Geranium pyrenaicum.
Hypericum hirsutum.
Helianthemum ölandicum.
Viola elatior.
 — *pratensis.*
Silene inflata var. petræa.
Viscaria alpina v. petræa.
 (*Tunica prolifera*).
Gypsophila fastigiata.
Stellaria crassifolia.
Cerastium brachypetalum.
 — *glutinsum.*
Halianthus peploides.
Chrysosplenium alternif.
Sedum rupestre.
 — *album.*
Circæa lutetiana.
Rosa coriifolia.
Rubus Wahlbergii.
Potentilla fruticosa.
 — *collina.*
Coronilla Emerus.
- Oxytropis campestris.*
Trifolium spadiceum.
Euphorbia palustris.
Rumex maritimus.
Ulmus campestris β suberosa.
 — *effusa.*
Kochia hirsuta.
Schoberia maritima.
Salicornia herbacea.
 — — β *biennis.*
Chara baltica.
Orchis ustulata.
 — *mascula.*
 — *Morio.*
Coeloglossum viride 3).
Ophrys myodes.
Cephalanthera ensifolia.
Epipactis latifolia.
 — *atrorubens.*
 (— *microphylla.*)
 (— *palustris.*)
Cypripedium Calceolus.
Anthericum ramosum.
Butomus umbellatus.
Alisma ranunculoides.
Juncus capitatus.
 — *glaucus.*
Schoenus nigricans.
 — *ferrugineus.*
Cladium Mariscus.
Trichophorum alpinum.
Carex paludosa β spad.
 — *ornithopoda.*
 — *tomentosa.*
 — *Buxbaumii.*
 — *Schreberi.*
 — *arenaria.*
 — *obtusata.*
 — *turfosa.*
Elymus europæus.

*Festusa gigantea.**Schedonorus asper.**Poa alpina.*— — *β nodosa.**Koeleria glauca.**Melica ciliata.**Agrostis Spica venti γ pygmæa.**Alopecurus agrestis.**Phleum arenarium.*

Af de här anförda växterna komma med säkerhet flera att utgå vid en närmare undersökning af Calmartrakten; men flera annars allmänna eller mindre sällsynta arter eftersökas här förgäfvets, till hvilka sednare höra *Lithospermum offic.*, *Androsace*, *Anemone ranunculoides*, *Sedum album* m. fl. — *Scandix* är af Herr Sjöstrand tagen år 1829 vid Calmar i Berga vid s. k. Kammer-Rådgården, men sedan dess ej återfunnen. — I M. af Pontins Resa i Tyskland 1830 pag 35 not. läses att han tagit *Tunica* i Calmar län; men måne ej med »den sednare» förstås »den förra», d. v. s. *Dianthus Armeria*, som finns der på flera ställen. Här vilja vi äfven framställa några gemensamma växters utbredning på Öland, med jemförelse om desammas utbredning på Smålandssidan.

Achillea Ptarmica, allmän vid åar och sjöar i Calmar län, är endast funnen på ett ställe på Öland. — *Gnaphalium luteo-album*, t. ex. på Ölands medlersta dels vestra sida, är ganska sparsam i sydligare delen af Calmar län. — *Pulicaria* h. o. d. på öns medlersta del, är mycket allmän i Calmartrakten. — *Bellis*, som på Öland är mycket ymnig (och året om blommande) i den norra och på vestra sidan af mellersta delen, är äfven i Calmars grannskap temligen allmän och fullkomligt vild. — *Eupatorium* på Öland sparsamt på ett par ställen, finns flerest. ikring Calmar. — *Cirsium heterophyllum* som, eget nog, växer i Ottenby lund, har jag ännu ej kunnat finna i Calmartrakten. — *Hieracia* äro i allmänhet och Pulmonareæ i synnerhet sparsamt förekommande på Öland. De flesta föredraga urbergsformationen. *H. paludosum*, på Öland blott vid Börgby, eger Smålandssidan temligen allmänt. *H. echioides* växer flerest. på båda ställena. — *Leontodon hispid.*, som är mycket rar på Öland, är i Calmartrakten nästan allmän. — *Hypochaeris radicata* finns på vestra sidan på Öland ej sparsamt, och på flera ställen vid Cal-

mar och nedåt södra delen af länet. — *Arnoseris* på Öland blott funnen vid Möllstorp, är temligen ymnig nedåt Calmar län. — *Linnæa bor.* ymnig på flera ställen på Öland, växer mycket sparsamt vid Calmar. Längre inåt länet blir den allt mera allmän. — *Campanulæ* äro de samma på båda ställena, men de flesta föredraga Ölandsjorden, der de blifva talrikare och mera kringspredda. — *Pulmonaria off.* finns på hela ön, men ganska sparsamt i Calmartrakten. — *Menthæ*, af hvilka Calmarfloran blott eger *aquatica* med *littoralis*, *arvensis* med β *glabrata*, samt sparsamt *M. Agardhiana* (H:ns Flora), höra till öns utmärktare växter, der alla arterna (utom den Skånska *pratensis*) finnas. — *Gentiana Amar. var. lingulata*, blott anmärkt i Åhs socken, växer vid Calmar flerstädes. — *Erythræa Centaurium*, spridd kring hela Öland och på flera ställen ymnig, växer ganska sparsamt vid Calmar, der den blott är att taga på hafsstränderna! — Af öns många *Verbascum*former har Calmarfloran blott *thapso-nigrum*. — *Linaria vulg. Peloria* har jag förgäfvets sökt vid Calmar. — Båda ställena ega lika många och samma *Veronica*, men *V. spicata* är ymnigare på Öland och *V. opaca* sällsyntare vid Calmar. *V. agrestis var. calycida* (vera), som på Öland är tagen i Köpings Tall, finns vid Calmar på flera ställen. — *Naumburgia* är blott observerad vid Eriksön på Öland, men är allmän i Småland. — *Primula farinosa* har Öland ymnigare än Calmartrakten. — *Hedera* kryper kring största delen af Öland, men förekommer blott sparsamt i skogarne vid Calmar, der den ej fructificerar. — *Chærophyllum temulum* finns på hela Öland, men växer sparsamt invid Calmar. — *Selinum lineare* ymnig på hela Öland; går t. a. genom Calmar län uppåt Döderhult. — *Thalictrum simplex* finns vid Calmar vid Tegelbruket i former, som alldeles öfvergå i γ) *tenuifolium*. — *Delphinium* är mycket sällsyntare på Smålandssidan än på Öland. — *Bunias* på Öland blott funnen vid Bredinge, finns vid Calmar flerstädes. — *Brassica camp.* som på Öland är mycket rar och blott funnen vid Högby, är vid Calmar temligen allmän. — *Sinapis alba* är vid Calmar vildt växande. — *Cochlearia danica*, som är ymnig ester hela Ölands östra kust och på en del af den

vestra, är ganska rar vid Calmar. — *Geranium molle* är ymnig både på Öland och vid Calmar. — *Viola* är ett af öns hufvudgenus. Den eger väl blott *elatior* och *pratensis* egna för sig, hvaremot Calmarfloran har *uliginosa*; men *odorata* är på Öland nästan allmän och inhemsk, men vid Calmar temligen sällsynt och sannolikt blott förvildad. *Viola hirta* är öfver hela ön och i södra delen af Calmar län ymnig; *stagnina* synes vara mera spridd på Öland än vid Calmar. — Af *Rubi* finnas vid Calmar (f. ex. vid Björkenäs, Horsö, Tegelbruket m. fl. st.) åtskilliga former, till hvilka vi en annan gång torde återkomma. — *Fragaria elatior*, som jag på Öland blott funnit vid Dye-stad i Runstens socken, växer ej sparsamt vid Calmar. — *Saxifraga tridactylites*, som är temligen allmän på Öland, växer synnerligen sparsamt invid Calmar. — *Epilobia* äro utmärkta på Öland emot på Smålands-sidan. Visserligen har ön blot: *E. hirsutum* mera än Calmartrakten, men äfven de öfriga äro på Öland ymnigare, men endast sparsamt spridda på fastlandet. — *Batrachia* blifva på Öland synnerligt rara, men talrika så till species, som afarter och individer, i Småland. — Af *Vicia* hafva de båda ställena samma arter. *V. cassubica* finns blott på ett enda ställe på Öland, men är i Calmartrakten flerstädes allmän. *V. silvatica* har Öland blott vid Horn, men den växer vid Calmar flerstädes. *V. tenuifolia*, som finns på hela Öland, träffas mera sparsamt ikring Calmar. — *Melilotus off. L. var. minor* är på Öland spridd kring flera socknar, men förekommer vid Calmar blott såsom en flykting. — *Ononis*-arterna äro på Öland allmänna; vid Calmar växer synnerligast *O. spinosa* L. ganska sparsamt. — *Erysimum hieracif.* *Carex distans* och *extensa*, *Lepidium latifolium*, *Brassica Napus*, *Bupleurum* m. fl. dyl. gå norrut temligen allmänt uppåt Döderhult, så väl på fasta landet, som på öar och holmar; på Öland äro de antingen rara eller förekomma blott i skärgården. — *Trifolium striatum* växer på Öland blott vid Ramsättra, men är t. a. i södra delen af Calmar län. — *Corynephorus canescens*, som finns öfverallt på Öland, har derifrån öfverhoppat på Smålandssidan blott till tvenne näs (Skäggenäs och Refsudden), hvilka ligga ön mycket nära. — *Salix undulata*, som finnes i södra

delen af Öland, är ganska sparsamt förvildad vid Calmar. — *S. purpurea* h. o. d. kring Calmar, växer på Öland i norra delen; o. s. v.

Af anmärkningsvärdare gemensamma växter må dessutom anföras: *Pyrethrum Parthenium*, som vid Calmar är fullkomligt vild, *Artemisia vulg. var. coarctata*, *A. campestris*, *A. maritima*, *Senecio viscosus*, *Filago minima*, *Inula Helenium*, *Tussilago Farfara*, som vid Calmar är mycket rar, *Onopordon*, *Carduus nutans*, *Cirsium acaule* med β *caulescens*, *Hieracium rigidum*, *Valerianella dentata*, *Asperula odorata*, *Convolvulus sepium*, *Symphytum off.*, *Scutellaria hastifolia*, *Lamium incisum*, *Lathræa*, *Plantago Coronopus*, *Anthriscus vulgaris*, *Chærophyllum sativum*, *Ranunculus Lingua*, *Pulsatilla pratensis*, *Papaver Argemone*, *Cardamine hirsuta*, *Alyssum calycinum*, *Draba muralis*, *Cakile*, *Isatis*, *Senebiera Coronopus*, *Teesdalia nudicaulis*, *Geranium lucidum*, *dissectum & columbinum*, *Radiola linoides*, *Viola epipsila*, *Dianthus Armeria*, *Stellaria Holostea*, *Cerastium arvense*, *Holosteum*, *Sagina subulata*, *maritima*, *Spergularia media β *salina*, *Bryonia*, *Oenothera*, *Alchemilla Aphanes*, *Rubus thyrsoides*, *Potentilla maculata*, *Geum intermedium*, *Euphorbia Esula*, *Rumex sanguineus*, *Atriplex rosea*, *Halymus pedunculatus*, *Salsola Kali*, *Taxus*, (om Orchideæ på ett annat ställe), *Allium arenarium*, *ursinum*, *Scorodoprasum*, *oleraceum γ) *canaliculatum*, *Juncus squarrosus*, *Ruppiciæ*, *Carex fulva*, *paradoxa* m. fl., *Elymus arenarius*, *Glyceria maritima*, *Aiopsis præcox*, *Setaria*, *Psamma arenaria*, *Alopecurus nigricans*, m. m. fl. — Utom dessa har Calmarfloran tillegnat sig andra utmärkta Ölänningar, såsom *Plantago major γ *dubia*, *Achillea Millefolium β *lanata*, *Poa bulbosa vivipara*, i utbyte mot *Carex norvegica* o. fl., som å ömse sidor visa omisskänneliga drag af det nära släkt-skap, som råder emellan båda ställena. Så äro *Holosteum*, *Asplenium Ruta mur.*, *Artemisia mar.*, *Anthemis tinctoria* o. fl. väl icke annat än offer af den Öländska jorden, likasom sjelfva kalkformationen, som ammar dem. I bådas florer är dock en märkbar rörelse såväl som i deras klimater, och här såsom i det öfriga Sverige har den ursprungliga vegetationen måst gifva vika för många nya****

omvexlingar, så att man på få ställen kan med möda skönja de gamla rätta dragen.

Några få bidrag till Ölands-Flora *).

- * *Tragopogon pratensis* β *undulatus*. Repplinge prostgård, på en ren i trädgården, 1850. Denna är väl skild genom kronornas form och färg från den vanliga tillfälliga formen med vågiga och vridna blad.

Gnaphalium arenarium växer ymnigt på en inskränkt plats jemte vägen emellan Lerkaka i Runsten och sockengränsen åt Långlöth. Stället först observeradt af Stud. A. Bagge.

- * *Campanula rotundif.* β *linifolia*. Fr. Fl. Hall. p. 42 har jag tagit några ex. af vid Åkerby i Runstens s:n.

Cynoglossum officinale β *bicolor* växer vid Horn, Möllstorp, Hulterstad och Runsten.

Lithospermum arv. β *coeruleum* vid Föra tillsammans med *Thlaspi perfoliatum*, ymnigt.

- * *Galeopsis Tetrahit* var. tagen vid Näsby på stranden. Stjelken fyrkantig, mycket tjock, öfver 2 fot lång, ganska tätt luden af långa gulröda hår, fodertänderna mycket längre än fodret.

- * *Gentiana Amarella* γ) *uliginosa* Wbg. (si quidem nomine varietatis meret!) på alwaren h. o. d.

Linaria minor ymnig vid Möllstorp på åkrar.

Barbarea vulgaris med β *arcuata* ej sparsamt vid Resmo 1850.

Euonymus europæus var. *angustifolius* Ahlqu. Wbg. Vid Högsrum, Glömminge m. fl. st. — Som jag ingenstädes sett denna varietet beskrifven, så vill jag här diagnosera den sådan den förekommer på nämnde ställen: Folia lanceolata, acuta, regulariter serrata. Stamina 4; antheræ globosæ, fuscæ, filamenta longiora quam in a; pistillum staminibus brevius; sepala 4, reflexa; petala angustiora longiora — ad Glömminge marginibus reflexis adeoque facile subulata.

*) De vid hvilka en stjerna står, äro ej upptagna i Sjöstrands Catalog.

- Pimpinella magna* på åkerrenar vid Sandby prestgård r. 1849. Stud. J. Fröholm har tagit den på bergsslutningen vid Wickleby 1850.
- * *Batrachium crassicaule* Fr. vid Köping i en grop, rar. 1851.
- * — *pantothrix* med β *succulentum* vid Gräs-gård 1851.
- * *Geranium pyrenaicum*. Stud. E. Rundqvist har visat mig ett växtställe för denna art vid Runsberga i Gerdslösa socken, der den dock växer mycket sparsamt.
- * *Viola epipsila* Ledeb. tagen vid Resmo den 11 Maj 1850.
- Epilobium parviflorum* β *glabratum* (= *E. rivulare* Wg.) tagen 1849 i dammen vid Glömminge.
- * *Trifolium medium* β *strictum* vid Hulterstad, Runsten m. fl. st.

Orchideæ. Denna intressanta familj har under mina vandringar på Öland synnerligen fäst min uppmärksamhet; och äfven på andra orter har jag med förkärlek studerat dess sköna former. I korthet vill jag här nedskrifva några få anmärkningar vid den.

Orchis militaris: bladen stundom öfver 2 tum breda; ax 8—60 blommigt. — *O. mascula*: Spica 2—6 poll. rara, floribus 2—50 circiter instructa. — *O. Morio*. Flores vix supra 12. En form har jag tagit vid Björnhofda gärde och i skogen emellan Algutsrum och Glömminge: labio trilobo, venoso, crenato, labio medio carinato detruncato (in α label-lum emarginatum) cornu obtuso, versus apicem incrassato, germinibus fere duplo brevior, floribus pallidis. Exemplar förekomma äfven med ganska fin, 4 tum hög stjelk, samt 3 eller 4 hvita blommor. — *O. sambucina*: in Oelandia caule 8—10 poll. (var. *luteæ* caulis sæpius circa 8 poll.). Floribus in spicam bipollicarem 8—20 (var. *lutea* vix 10 flores habet). Bracteæ coloratæ, in *O. rubra* rufescentes, in *alba* læte virides, planæ in *lutea*, in *rubra* carinatæ. — Varierar mycket efter lokalen. — Hos oss åtminstone kan man väl icke skilja emellan *O. latifolia* L. och *angustifolia* Wimm. såsom arter, ty de öfvergå totalt i hvarandra (och genom *O. cruenta* i *maculata*).

På Öland tager man exemplar som höra hit: caulibus 6—12 poll., foliis 4, 5, 6 lato-lanceolatis, acutissimis, sæpe maculatis, spicis 2—3 poll. multifloris. — Vid Calmar har jag tagit en form: spicis rarifloris, floribus (6—8) sparsis in spica pollicari, bracteis floribus multo longioribus et labello tenue trilobo. — *O. maculata* förekommer vid Calmar floribus albidis, labello profunde 3-partito, segmentis sublanceolatis, foliis lineari-lanceolatis, immaculatis, och äfven med knappast tumslångt fåblommigt ax och nästan trådsmal stjelk. — *Anacamptis* har på Öland ända till 15 tum lång, ledad stjelk. — *Gymnadenia* flore luteo: caulis tenuior et minor, flores duplo fere minores quam in α et quadruplo minores quam in varietate densiflora. Bracteæ varietatum semper colore florum. — *Coeloglossum Oelandicum* a *Coeloglossum* aliis in provinciis lecto paululum differre videtur. Specimina Sudermannica et Roslagiensia folia habent lato-ovata in apice rotundata, multo majora quam in planta nostra. Caulis in nostra firmior, quasi flexuosus; spica in Sudermanica rariflora; in nostra multiflora, densior. Flores in nostra majores. Sine dubio hæc diversitas solummodo pendet a solo, quia in Sudermannia herba lætatur solo udo, umbroso, sylvestri, in Oelandia loco montoso, sterili herbam inveni. — *Herminium Monorchis* varierar på Öland: spica densiflora vix ultra 4 lineas longa, floribus minoribus, foliis ovalibus; — et spica lineari-lanceolata, rariflora, 10—12 lineas longa, floribus majoribus, foliis lanceolatis, acutissimis. Spica præterea sub florescentiam vix pollicaris, post florescentiam in spicam linearem 3 poll. excrescens.

Cephalanthera ensifolia växer sparsamt vid Dyestad i Runstens s:n, hvarifrån jag 1850 sett ex. med röda blommor.

Epipactis microphylla Ehrh. är både af Hr Sjöstrand, mig och flera förgäfves estersökt der den 1849 fanns och i hvars ställe man endast träffar *Epipactis media*. Det synes derföre mera vara en växt att önska än att hoppas finna.

Neottia Nidus avis i Ottenby lund (Stud. Goldkuhl)
1851.

* *Juncus glaucus* växer ej sparsamt vid Lilla Dahlby i
Kastlösa socken. Först observerad af Hr Sjöstrand.

* *Carex turfosa* Fr. har äfven Hr Sjöstrand funnit på
Öland sistlidne sommar, men hvarest mins jag icke.

* — *norvegica?* Af denna växt fann jag 1849 en
myckenhet ex. på någon inskränkt plats på Öland
(vid Runsten?); men som jag uraktlät att an-
teckna speciella stället, så har jag icke kunnat
återfinna den.

— *Schreberi* vester om Köpings kyrka ymnigt 1851.
(Stud. Planander).

Anmärkningar till det föregående:

1) Detta i största allmänhet, ty flera växter, som
aflägsna sig från sin normala plats allt för mycket
och inkomma på onaturliga ställen, avvika äfven mycket
från sin typiska form, t ex. *Carex riparia*, som här ofta
förekommer på mossar, som vinter och vår äro skylda af
vatten, men om sommaren uttorkade. Då den vid å- och
sjöstränder har till 2 alnar högt strå, med blad såsom af
största formen af *Glyceria spectab.*, pipiga, med hängen
af ett fingers tjocklek, hela växten gulnande o. s. v.; så
blir den här, med en nätt half aln hög, spenslig, rent grön
växt, knappt igenkänlig. Här utvecklas ock ringa dess
fruktifikationsdelar: han-axen vissnande, hon-axen lång-
skaftade, lutande, till 3 tum långa, smala, glesblommiga,
med blomfjäll längre än frukterna, stundom alla axen miss-
bildade till blott honax. — Likaså är förhållandet med
C. vesicaria då den växer på dessa ställen. — Här torde
få anföras några växtformer från Calmartrakten. *Taraxacum*
officinale träffas understundom hafva det ihåliga blomskaf-
tet omkring 1 tum nedom blomstret klynnededt, med ett
blomster på hvarje gren. — *Scorzonera humilis* växer på
en äng vid Kläckeberga ymnigt med den enblomstriga
stjelken öfver alns hög, glatt, 2—3 bladig. Bladen vid
roten lancettlika, nedåt utdragna till 4 tum långa skäft. —

Lactuca Scariola förekommer med slät oväpnad ryggnerv och nästan odelade blad (= Wbg. β och Retzii L. virosa). Den liknar mycket *L. sativa*, som stundom växer tillsammans med den. — *Inula salicina* har jag oftast tagit enblomstrig, till 3 qv. hög, med bladen var. smalt-lancettlika—ovalt-lancettlika. — *Conium*: »pusilla varietas, digitalis, prostrata, umbellis confertioribus lecta in aggeribus Calm.» Fr. Fl. Hall. — *Ranunculus repens* förekommer vid Berga stundom med upprätt stjelk och bladrefvor. — *Arnica* har ofta kvarters hög enblomstrig stjelk. — *Anemone nemorosa* har i Berga en form petalis multifidis rubris. — Af *Pulsatilla vulgaris* träffas äfven vid Berga en form: petalis apice valde reflexis, circa $\frac{1}{3}$ quam stamina longioribus, flore minimo, laciniis folii linearibus (non filiformibus); en annan form har alldeles blå blommor med blombladens basis violett. — *Corydalis laxa* varierar vid Berga: caule gracillimo unifloro, foliis tenuissimis. — *Arabis Thaliana* variat caule crassiore, piloso; foliis radicalibus oblongo-ovatis et sublyratis et integris; foliis caulinis oblongis serratis; siliquis brevissimis hirsutis. Ganska rar vid Berga. — Stolones hos *Violerna* variera mycket till sin förekomst: så saknar *Viola odor.* dem nästan lika ofta som den har, och *V. hirta* har nästan lika ofta som den saknar! *Viola palustris* har Hr Sjöstrand tagit vid Upsala med ganska långa krypande frödigas rotskott! — *Stellaria media* förekommer här under tvenne former: α) *subnemorum*: foliis magis quam 8 lineas latis, perspicuis, herba tota laxa luxuriante: β) *crassa*: foliis valde crassis, rigidis, cum herba glaucis. — *Rosa mollissima* med $\frac{1}{2}$ aln hög, upprät, enblommig stjelk, har jag tagit på hafsstranden. — *Fragaria calycina* är knappt värd namnet varietet, emedan både vesca och collina hafva blomfodret ofta längre än kronbladen och blomgrenarne dragna i vippa. Stundom äro foderbladen flikiga och örtbladen enkla, trubbigt äggrunda, sågade (β monophylla). Båda arterna träffas ofta sterilescentes petalis rubicundis. — *Lotus cornicul.* har stundom de äldre blommorna röda. Stud. Goldkuhl har i Östergöthland tagit ex. med två segelblad.

2) Anmärkningar vid släktet *Erythræa*. *Erythræa lina-*

riifolia har ända till 6 linier långa blomskaft, petala ofta linearia acutissima, och på samma ställe som den träffas med skaftade blommor i stor grenig vippa och 9 tums stjelk, förekommer den ofta »caule simplicissimo unifloro.» Stundom finner man former, som synas stå midt emellan *linariifolia* och *pulchella*: med bladen jemnbreda — syl- lika på samma enkla enblommiga 2 tums höga stjelk. *E. pulch.*, vanligen foliis ovalibus, varierar ganska ofta med smalt-jemnbreda, och blomfodret än af halfva och än af fullkomligt hela pipens längd. Blandad med de öfriga växer på stränderna en liten högst fin enblommig $\frac{3}{4}$ tum hög form. *Erythræa Centaurium* synes stå midt emellan *linariifolia* och *pulchella*, hvilka derifrån likasom på skilda vägar och på olika sätt utveckla sig — eller stå främst och till de olika delarne fullkomligast, hvarifrån de andra gradvis nedstiga — och, som jag tror, icke kunna specifikt skiljas ifrån den. Mina observationer på detta lilla vackra slägte vilja sluta sig deruti, att *E. pulch.* och *linar.* blott äro former af hvarandra på olika tider: — att *E. linar.* är bienn (D:r Hartman och Professor Koch anse den annuell och Prof. Fries för perenn) och är hufvud- formen för *pulchella*, så att *E. pulch. simplex* är en form som helst förekommer 1:sta året och β ramos. det 2:dra. (Prof. Koch beskriver endast formen ramosiss. och den som bienn.) Utan att ingå i någon närmare förklaring härpå, har jag endast velat anföra min mening för att kanhända gifva anledning till en noggrannare och äfven behöflig undersökning, emedan Förf:s åsigter öfver detta slägte äro mycket olika. På Öland, der alla arterna och formerna finnas tillsammans på fuktiga ställen, åkrar o. s. v. och der de äro högst frodiga, — der observerar man lätt deras mellanformer och utveckling steg för steg.

3) *Orchideæ* tydliggöra kanske mera än några andra växter de båda ställes likheter eller skilnader, alldenstund de mera än någon annan ådagalägga grundens beskaffenhet. (»Mirum quântum Orchideæ solo magis quam climati se accommodant.» Wbg.) — De uppehålla sig helst vid sjöar och i närheten af hafvet, hvarföre de utmärktaste formerna anmärkas i kustprovinserna. Då vi nu känna de Öländska arterna af denna familj, kan det vara på sin

plats att här anföra dem som Calmartrakten eger, hvilka äro följande: *Orchis militaris* i Skansängen, *O. sambucina* med β *incarnata* H:n flerest. (då α blommar står β med nära mogna frön), *O. angustifolia* Wimm. allmän, *O. maculata* med β *angustif.* allm. *Anacamptis* vid Svaneberg (D:r Petersson), *Gymnadenia conopsea* allm. med β *densiflora* vid Svaneberg (α blommar i Juni och β mot slutet af Juli), *Platanthera bifolia* allm. & *chloranta* flerest. *Hermidium Monorchis* ej spars., *Goodyera* flerest. *Listera ovata* allm. & *cordata* flerest. *Neottia Nidus avis* h. o. d., *Corallorhiza innata* h. o. d. — *Epipactis palustris* har jag fått ex. af från Calmartrakten, men växtstället är mig obekant. *Malaxis paludosa*, *Epipactis latifolia* och *Coeloglossum*, som jag icke funnit här, böra eftersökas, emedan de tvifvelsutan förekomma.

Rättelser till tabellen öfver Ölandsväxterna i Bot. Not. 1850 p. 244.

Fam. Cruciferæ	står	47	läs	44.
— Senticosæ	—	57	—	54.
— Euphorbiaceæ	—	6	—	5.
— Potamogetoneæ	—	18	—	12.
— Gramineæ	—	54	—	74.
— Equisetaceæ med 6 arter				} äro utglömda.
och — Characeæ	—	5	—	

Litteratur-Öfversigt.

I. **Nerikes Flora, eller kort beskrifning af Nerikes vilda växters kännetecken, till den studerande ungdomens tjänst utgifven af J. D. Gellerstedt, Collega Scholæ. Andra upplagan, omarbetad och tillökt af C. Osc. Hamnström, Approb. Apothekare. Örebro, Lind. 1852. (52 sk. B:ko).**

Ett angenämt bevis på det stigande interessen inom vårt land för den botaniska vetenskapen är tvifvelsutan det, att specialfloror och växtförteckningar öfver inskränk-

tare trakter tätt och ofta utkomma. Dylika förteckningar hafva naturligtvis i allmänhet icke sjelfva något vetenskapligt värde, men de utgöra ett medel för vetenskapens allmängörande; och den som vill ändamålet måste också vilja medlen. Som en följd af vetenskapens allmängörande är åter, att flera tillfällen yppas för ynglingar, som ega fallenhet, att komma till medvetande af denna fallenhet, hvilket först framkallar nybörjare, och sedan botanister. Att en del nybörjare upphöra med sina botaniska studier bör hvarken oroa eller förundra, ty andra vetenskaper och föremål böra äfven få utöfva sin dragningskraft; men att flera ihärdiga skola finnas bland ett större antal nybörjare än bland ett mindre, torde ingen vilja bestrida. Om äfven bland dessa ihärdiga allt för få skulle kunna uppnå rangen af vetenskapsmän, så bör dock samma förhållande der ega rum, som nyss nämndes, och resultatet blifva, att ju flera nybörjare kunna framkallas, ju flera skola botanisterna blifva. Vetenskapens furstar böra icke eller ogerna se ett sådant förhållande, ty om de mindre utmärkta botanisterna just ej kunna arbeta i jemnbredd med dem, så kunna de dock draga strå till den byggnad, som de utmärktaste böra uppföra och det hela derigenom blifva ett samfäldt arbete.

Mången torde anse det förestående vara alldeles öfverflödigt, såsom bevisande, hvad som förut är klart och tydligt. Så synes väl äfven oss; men sanning är det, att ganska utmärkta personer finnas, som skulle anse för en lycka om dilettanternas slägte kunde utödas. De måtte dock hafva glömt, att dilettanterna och de små botanisterna just bilda den äng, der praktblommorna skola sökas, om man vill finna några.

Ehuru mycket mera vore att härom säga, vilja vi uppskjuta detta till något annat tillfälle, för närvarande nöjda med att, fastän i korthet, hafva fått gifva våra åsigtter tillkänna.

»Nerikes Flora» utgafs första gången 1831 af dåvarande Collega Scholæ i Örebro, Mag. Gellerstedt, och har allt sedan begagnats i skolorna derstädes. Sedan den utgått ur bokhandeln, har behofvet af en ny upplaga gifvit sig tillkänna, och då författaren var hindrad att sjelf om-

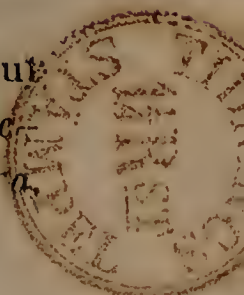
besörja densamma, har Hr Hamnström, som under flera år botaniserat i Nerike, åtagit sig omarbetningen. Enligt hvad utgifvaren yttrar i företalet, har han vid växternas uppställning ansett rättare att bygga på redan godkänd grund, än på egna hugskott, och därför följt femte upplagan af Hartmans Handbok i Skandinaviens Flora, »såsom den af Sveriges ungdom mest nyttjade läroboken»; dock med den förändring, att sexualsystemet blifvit begagnadt. Det enda nya, som han sjelf uppgifver boken innehålla, är därför en mängd växtställen såväl för flertalet af de i förra upplagan upptagna arterna, som för de sedan dess utgifning funne. På de 20 år, som förflutit sedan första upplagan utgafs, hafva icke mindre än 156 arter Fanerogamer framletats inom Nerike, hvilket bevisar huru mycket som felades i undersökningen af denna provins, då första upplagan utgafs. Herr Hamnström är dock icke ensam upptäckare af alla dessa arter. Såsom bidragande till florans komplettering omnämnas Herrar Sædbom, Hellbom, Wikander, Zetterstedt, Blomberg, Lindqvist, Marelius, med flera.

Floran börjas med en inledning, upptagande en framställning af såväl sexualsystemet, som det naturliga systemet; det sednare efter Friesiska uppställningen.

Inom den egentliga floran, jemte ett litet tillägg i slutet, beskrivas provinsens hittills funna 724 Fanerogamer. Af dessa äro 538 Dicotyledoneæ och 186 Monocotyledoneæ. De artrikaste familjerna äro: Synanthereæ med 67, Cyperaceæ med 64, Gramineæ med 52, Cruciferæ med 35, Personatæ och Papilionaceæ hvardera med 31, Senticosæ med 28, Labiatæ med 24, Ranunculaceæ med 23, Umbelliferæ med 22 arter, o. s. v.

Att utgifvaren, af begäret att få floran så artrik som möjligt, låtit förleda sig, att bland antalet af Nerikesväxter upptaga några arter, som med rätta bordt förekomma uti en förteckning på osäkra och tillfälligtvis förvildade, bör dock icke förtigas. Sådana äro: *Lonicera coerulea*, *Circæa lutetiana*, *Imperatoria* och *Orchis Morio*.

Såsom verkligen sällsynta växter, och som ej förut äro anmärkta inom provinsen, torde böra anföras: *Cercifolium sativum*, *Sceptrum carolinum*, *Cardamine parviflora*.

Draba nemorosa, *Geranium pratense*, *Malva moschata*, *Hieracium Nestleri* och *Cirsium acaule*.

Vid bokens slut förekommer ett eget sorts register, som dock aldrig borde saknas i en flora, nemligen öfver de växtlokaler, som förekomma i boken. Huru svårt det ofta är, att på kartan öfver trakten finna reda på byars, gårdars, bäckars, småsjöars etc. namn, särdeles då flera lokaler stundom benämnas lika, torde vara hvar och en bekant. — Att den lilla floran, som tydligen gifver tillkänna, att utgifvaren användt flit och noggrannhet vid omarbetningen, skall vara välkommen och tillfyllestgörande för den ungdom, åt hvilken den är ämnad, är intet tvifvel underkastadt.

2. Södermanlands Phanerogamer och Filices. Uppsats af Herm. Hofberg. Stockholm, Huldberg. 1852. (24 sk.)

Under denna titel har i dessa dagar utkommit en förteckning öfver Södermanlands växter, af i det närmaste samma beskaffenhet, som de under sista åren utkomna växtförteckningarne öfver Stockholmstrakten, Omberg och Kinnekulle. Den uppräknar således växterna i samma ordning, som de förekomma uti sista upplagan af Hartmans Flora och anför växtställen för hvarje af de sällsyntare. Före växtförteckningen upptager den lilla boken: först en interessant framställning af Södermanlands naturbeskaffenhet; derefter en »öfversigt af hittills sammanfattade arbeten, som afhandla vegetationen inom Södermanland» och slutligen en uppräknning af växtfamiljerna, i den ordning de äro arrika, samt så uppställda, att man kan jemföra deras artrikhet i Södermanland, Stockholmstrakten (efter den af Thedenius utgifna »Stockholmstraktens Phanerogamer och Ormbunkar»), Sverige och Norrige (efter Hartmans Flora) med hela Skandinaviens (enligt Fries's Summa Vegetabilium Scandinaviæ). Af denna uppställning synes, att 884 Phanerogamer och Filices äro antecknade för Södermanland, då deremot i Hartmans Flora upptagas för Sverige och Norrige 1615 och i Fries's Summa Veget. för hela Skandinavien 1755. Således skulle något öfver hälften af Skandinaviens växter förekomma inom Söderman-

land. Dessa 884 växtarter tillhöra 93 växtfamiljer, hvaraf Synanthereæ hafva 75, Gramineæ 70, Cyperaceæ 66, Cruciferaæ 44, Papilionaceæ och Senticosæ hvardera 40, Personataæ 33 arter o. s. v. Af 11 Skandinaviska växtfamiljer saknas ännu inom Södermanland någon inhemsk representant, neml. af Ambrosiaceæ, Polemoniaceæ, Verbenaceæ, Globularieæ, Resedaceæ, Tamariscineæ, Aristolochiaceæ, Santalaceæ, Elæagneæ, Colchicaceæ och Nartheciaceæ.

Som södra hälften af Stockholm ligger inom Södermanland, så upptages hälften af Stockholmstrakten, neml. den södra, inom Södermanlandsfloras territorium, likasom den norra inom Uplands.

Strödda underrättelser.

Uppmaning till Sveriges yngre Botanister.

Då mitt högsta bemödande är, att bringa Upsala Botaniska Trädgård till den högsta fullkomlighet, som med dess tillgångar och vårt hårda klimat är möjligt, samt tillika göra den så tillgänglig för vetenskapens idkare och gagnande för det allmänna, som med dess vård är för enligt, får jag uppmana våra yngre Botanister, att, för deras eget intresse, rikta den med frön af inhemska växter, *helst i större partier*, så att deraf i utbyte kan meddelas åt utländska trädgårdar.

Utom af Lappska växter, önskas frön företrädesvis af följande:

Artemisia laciniata,	Hieracium norvegicum, m. fl.
— rupestris,	Galium triflorum,
Senecio aquaticus,	Lobelia Dortmanna,
Filago minima,	Stenhammaria maritima,
Inula ensifolia,	Dracocephalum Ruyschiana,
<i>Carduus acanthoides</i> ,	Odontites litoralis,
Hieracium setigerum,	Erythræa litoralis,
— cymosum,	— pulchella,
— gothicum,	Statice Bahusiensis,

Cornus Suecica,	Atriplex calotheca.
<i>Archangelicæ!</i>	— crassifolia,
Erysimum hieracifolium,	Kochia hirsuta,
<i>Arabis Suecica,</i>	<i>Rumex conspersus,</i>
— sagittata s. Gerardi,	— domesticus,
Nasturtium anceps,	— maximus,
Barbarea stricta,	Narthecia,
Camelina foetida,	Juncus balticus,
Draba muralis,	<i>Carex evoluta,</i>
— nemorosa,	— <i>globularis,</i>
Thlaspi alpestre,	— <i>sparsiflora,</i>
Cochlearia danica,	— <i>salina,</i>
Isatis tinctoria (vild),	— <i>tricostata,</i>
Silene viscosa,	— <i>prolixa,</i>
— maritima,	— <i>aquatilis,</i>
<i>Stellaria longifolia!</i>	— <i>lobiacea,</i>
Arenaria gothica,	— <i>tenella,</i> etc.
<i>Cerastium glutinosum!</i>	Triticum junceum,
<i>Helianthemum ölandicum!</i>	— acutum,
Viola uliginosa,	— laxum,
Rosa inodora!	Glyceria remota,
— <i>carelica</i> e Vestrobott-	— maritima,
nia!!	Aira bottnica,
<i>Rubus castoreus!</i>	<i>Fluminia arundinacea!</i>
<i>Geum hispidum!!!</i>	Calamagrostis acutiflora,
<i>Potentilla collina,</i>	— montana,
Phaca campestris,	Hierochloa.

E. Fries.

Ett storartadt Normal-Herbarium.

Utgifvaren af denna tidskrift har fått sig *) tillsändt ett program för utgifvandet af tre särskilda normalherbarier, och tror sig tjena det botaniska publikum, genom införandet i Bot. Not. af följande öfversättning deraf.

Botaniska studierna hafva gjort omätliga framsteg sedan några år, och sträfva att fullkomna sig mer och mer. Likväl, oaktadt de omsorgsfullaste arbeten, publi-

*) Från Herrar Puget et Maille i Paris.

cerade hvarje dag, lemna dock åtskilliga delar af vetenskapen mycket öfrigt att önska.

Sålunda äro, på ena sidan, botanister oftast urstånd-satta att rådfråga de typer, som tjena till grund för de äldre författarenas beskrifningar, och lika stora svårigheter möta, för att skaffa sig aüthentika exemplar af de arter, som äro beskrifna i nyare arbeten. Från en annan sida betraktadt lyder växternas utbredning på jordytan naturliga lagar, som det är intressant att studera, och om hvilkas beskaffenhet man ännu ej alltid har tillräckligt säkra uppgifter.

Deraf en oundviklig confusion i synonymien och en stor osäkerhet i arternas geografiska begränsning.

För att bidra, så mycket som det beror på oss, att fylla dessa luckor, hafva vi sedan år 1848 förenat våra bemödanden och organiserat en publication af exsiccater, efter den plan som har synts oss lämplig för att upplysa dubiösa frågor i synonymien och att förbereda elementer till en växtrikets statistik.

Våra växter skola, så mycket som möjligt, blifva jemförda med de äldre författarenas herbarier eller underkastade de moderna författarenas undersökning, och samlade, antingen på klassiska lokaler, eller på ställen, som äro intressanta från växtgeografisk synpunkt.

Vi hafva för afsigt att småningom publicera flera serier af samlingar, sinsemellan oberoende; de två första af franska växter, den tredje af europeiska.

Den första serien kallas: »Herbier de la Flore Française», och representerar i sin helhet den franska jordens vegetation; hvarje species, samladt företrädesvis på dess klassiska växtställe, skall ej blifva publicerad mera än en gång, och man skall, så vidt möjligt är, underställa den samma de författares granskning, som skrifvit öfver den franska floran. Nyligen beskrifna arter, och sådana som icke ännu blifvit funna i Frankrike, skola från vår sida blifva föremål för en särdeles uppmärksamhet.

(Den andra serien, som benämnes »Herbier des Flores locales de France», torde icke kunna vara af särdeles intresse för svenska botanister.)

Under titel: »Herbier des Flores européennes», som gifves åt den tredje serien af våra samlingar, förstå vi den europeiska floran egentligen så kallad, och dessutom alla växter, som, ehuru främmande för våra regioner, icke dessmindre höra till europeiska släkten. Hvarje art skall betraktas från dess geografiska synpunkt; vi fästa oss särdeles vid att utgifva den från dess klassiska lokalitet och skola följa dess utbredning ända till dess vegetationsgränser.

Öfvertygade, att det för realiseringen af detta eminent vetenskapliga företag, är oundgängligt att hvarje botanist lemnar sin tribut, äro vi nödsakade att fordra af hvarje subscribent, i utbyte emot våra exsiccateer, att han insamlar de arter, som äro egna för den region han undersöker. Vi hafva bestämt till 250 det antal exemplar, som bör lemnas af hvarje växt, på det vi må vara i stånd att motsvara alla sig anmälade medarbetares önskingar, och i den tanke, att utspridandet af ett så stort antal exemplar skall betydligt underlätta sällsynta och omtvistade arters studium.

Växterna utgifvas i fasciklar, innehållande 50 arter. I den första serien, der hvarje art lemnas endast en gång, har hvarje art sin nummer. I de två andra serierna, der samma art publiceras flera gånger under skiljda nummer, hänför sig hvarje nummer till en skiljd lokalitet.

Då hvarje serie utgör ett helt för sig, är klart, att man ej kan subscribera på särskilda fasciklar.

Efter att hafva gjort val af den serie som subscribenten åstundar, är han bunden att för hvarje fascikel prestera en art, samlad enligt vårt val och vår plan. Hvad den afgift, som är bestämd att betäcka utgifningskostnaderna, beträffar, så är den tre francs för hvarje fascikel af de två serierna af franska växter och sex francs för serien af europeiska växter.

Då utförandet af vår plan fordrar en vidsträckt breffvexling, så faller det af sig sjelft, att det är oss omöjligt att åtaga oss fasciklarnes afsändning, utan hvarje subscribent bör, då han anmäler sig som sådan, anmoda en

person i Paris att uttaga fasciklarne, allt efter som de utkomma.

Bref och paketer böra frankeras.

Puel et Maille.

Adressen är: M:r le Docteur Puel, Paris,
Boulevard Beaumarchais 72.

Med brefvet följde en »instruction»*), hvaraf följande korta utdrag lemnas.

Hvarje botanist, som önskar subscribera på en af våra samlingar, bör begynna med att redigera en lista öfver minst 50 arter, egna för hans trakt, och valda bland dem som finnas i mängd. Vi skola sedan deraf välja dem som vi helst önska bekomma. — Af hvarje art måste insamlas så mycket, att det insamlade förslår till 250 exemplar af samlingen, hvaraf hvarje exemplar bör innehålla åtminstone ett blommande och ett frukt bärande stånd af arten. De blommande stånden eller exemplaren böra insamlas under sin största fägring, och om möjligt hafva kvar de nedersta eller rotbladen. De frukt bärande exemplaren böra icke samlas förr än frukten mognat, hvarför utan det önskas, att mogna frön äfven insamlas. I vissa fall är det nödvändigt, att växten lemnas i tre eller fyra olika tillstånd, t. ex. dioica arter, af hvilka måste särskildt insamlas han- och hon-exemplar i blomma, fruktexemplar och stundom dessutom blad. De blommande exemplaren af monoica arter måste hafva både han- och hon-blommor, med ett ord, utgifvarne önska att få de till utdelning ämnade växterna i så fullständigt och normalt skick som möjligt, samt förenande alla artens botaniska karakterer. Äfven böra alla exemplaren vara temligen lika hvarandra, tagna vid samma grad af utveckling, äfvensom på samma sommar. Före växternas afsändning bör korrespondenten sjelf fördela exemplaren i 250 poster, såsom de äro ämnade att ingå i samlingen (neml. i hvarje

*) Dess titel är: Instructions sur la manière de récolter les plantes destinées à nos fascicules.

post ett blommande och ett fruktbärande exemplar m. m. äfvensom en liten kapsel med mogna frön).

Hvarje art skall vara åtföljd af fyra lika etiketter, på hvilka korrespondenten har tydligt skrivit: 1:o växtens namn, jemte de synonymer, hvarunder den förekommer i landets floror eller växtkataloger, samt om den blifvit förevisad författarena eller jemförd med typerna i deras herbarier;

2:o växtstället, noggrannt uppgifvet, jemte den provins hvaruti det ligger;

3:o stationen, d. v. s. växtställets beskaffenhet;

4:o för alpiska växter, växtställets höjd öfver hafsytan, om den är bekant;

5:o specielt datum för hvarje insamling;

6:o Insamlarens eller korrespondentens hela namn utan förkortningar.

Slutligen tillkännagifva utgifvarena, att de med erkänsla emottaga upplysningar om omtvistade arter, äfvensom andra underrättelser af intresse i växtgeografiskt afseende.

Botaniska Reseföreningen.

Följande Herrar hafva antecknat sig för bidrag under innevarande år:

Herr Brukspatron J. G. Clason J:r för tvenne aktier;

» Professor P. F. Wahlberg,

» » J. E. Wikström,

» » S. Lovén,

» Apothekaren O. L. Sillén,

» » C. O. Hamnström,

» Magister C. J. Lindeberg,

» » C. Hartman,

» Direktör D. Müller,

» C. J. L. Lönnberg,

» J. A. Lagerström,

» C. E. Bergstrand, hvardera för en aktie, samt utg. (såsom fyllnad i minimiantalet 15 aktier) för tvenne.

Som hvarje aktie är beräknad till 10 R:dr Rgds, så har det hela utgjort 100 R:dr B:ko, hvilka, enligt Herrar

Wahlbergs och Fries's afgörande, öfverlemnats till läraren i naturalhistoria vid Götheborgs Gymnasium, Herr Magister *C. J. Lindeberg*, såsom bidrag till hans resor för undersökning af Bohuslänska skärgårdens vegetation.

De vackra upptäckter, Mag. Lindeberg gjort derstädes under de sista somrarne, gifva anledning till den förhoppning, att reseföreningens ledamöter skola få glädje af sina åtgärder för vetenskapens förkofran.

Ballotornas öde vid Stockholm.

Under många år har man varit van att insamla *Ballota foetida* på Castellholmen vid Stockholm. Den förekom der i största ymnighet, såväl på södra slutningen af en backe, som längs efter ett trädgårdsplank nere vid sjön. Ingen kunde tro annat, än att den på dessa båda ställen skulle få stå i fred i all tid, ty växtplatsen tycktes vara oanvändbar för allt annat och sålunda lyckligt vald. Denna sommar har man dock fått se på annat. — Vid ett besök på stället, i ändamål att insamla en större mängd exemplar för en försändning till utlandet, fann utg. att platsen var gjord alldeles oigenkänlig. Icke nog med, att all jorden var bortkörd; sjelfva klippan, som utgjorde jordens underlag, var bortsprängd för att derstädes uppbygga ett stort stenkolsmagasin, och man kunde icke en gång säkert säga hvar Ballotan stått, mycket mindre finna det ringaste märke efter densamma. På samma gång har *Rumex pratensis* äfven slutat sina dagar på Castellholmen, der den växte i grannskapet af *Ballota foetida*.

Ballota ruderalis, som växte i en bergsgränd vid Norrtullsgatan, har deremot undergått ett annat öde. För ett par år sedan uppbrann ett trähus vid samma gränd, midt för det ställe der *Ballota ruderalis* växte i hittills ostörd ro. Den starka hettan förstörde dervid hela ställets vegetation. De växter, som rundt omkring voro allmänna, hafva redan kastat sina frön i den svedda jorden, men *Ballota ruderalis* synes icke vara någon Phœnix. — De båda arternas öde vid Stockholm är således beklagansvärdt.

Om några lärareplatser i Naturalhistorien.

Sedan Kongl. Maj:t i nåder bifallit Rikets Ständers underdåniga hemställan om så stor förökning å lönerna för lärarne i naturalhistoria vid Rikets elementarläroverk, att densamma uppgår till 600 R:dr B:ko årligen för hvarje af dessa lärare, samt Gymnasierna i Stockholm, Gefle, Linköping, Skara, Strengnäs, Westerås, Wexiö, Götheborg, Calmar, Carlstad och Hernösand, Cathedralskolan i Upsala och Nya Elementarskolan i Stockholm kommit i åtnjutande deraf, äfvensom en lärareplats i samma ämne och med samma lön blifvit inrättad vid Cathedralskolan i Lund, hafva en del resp. Styrelser för nämnde läroverk tillerkänt de förut varande lärarne i Naturalhistoria ofvan omtalte lönetillökning utan vidare omständigheter, men andra ansett tjänsterne böra förklaras lediga, t. ex. vid Gymnasierna i Carlstad, Calmar, Gefle och Stockholm.

Då det i flera afseenden kan vara interessant att veta hvilka, som blifvit utnämnda till dessa platser eller hvilka, som sökt dem, torde följande förtjena meddelas.

I Carlstad hade inom ansökningstiden anmält sig Mag. L. M. Larsson och Mag. A. Sahlén. Huruvida någon af de sökande ännu blifvit utnämnd, är utg. obekant, men Magister L. M. Larsson *förordnades* redan på våren, att undervisa i elementarläroverket derstädes.

Till Lärare i Naturalhistoria vid Elementarläroverket i Calmar har t. f. Läraren Med. Doctorn och Chirurgiæ Magistern Dan. Georg Petersson blifvit den 10 Mars 1852 *konstituerad*.

Såsom sökande till lärareplatsen i Gefle hafva inom ansökningstiden anmält sig Vicarierande Collega Scholæ i Gefle Mag. Carl Hartman och Pastorsadjunkten i Gran Mag. A. Floderus.

Till lärareplatsen vid Stockholms Gymnasium har denna tidskrifts utgifvare blifvit utnämnd.

Om såkalladt Fröregn *).

Redan ofta har man observerat Frö-, Säd- och Fruktragn, ja till och med Råttregn, Grodregn och Fisk-

*) I sammandrag ur Bot. Zeitung för 1852. N:o 24 och 26.

regn, och man vet att dylika saker kunna föras med vinden till de aflägsnaste orter. Emedlertid är det alltid af intresse att lära nogare känna dylika phänomener och derigenom åvägabringa, att deraf kunna erhållas säkra, vetenskapliga resultater, så mycket heldre, som mindre noggranna observationer ofta gifvit anledning till oriktiga slutsatser.

Den 9 April detta år nedföll i trakten af *Aachen*, på en yta af ungefär 8 mil, en så stor mängd frölika korn, att blott en tredjedel deraf behöfts, för att beså samma yta dermed lika tätt, som Roffrön pläga sås. Kornen voro svartaktiga, nästan runda eller halfrunda, med ena sidan platt och försedd med en liten fördjupning, samt med ojemn, skrynklig yta. Storleken varierade mellan $\frac{1}{4}$ och 2 millimeter. Vid undersökning af den inre glänsande hvita massan, förmodade man först att kornen voro verkliga frön, och att de tillhörde någon art *Lychnis* eller *Agrostemma*. Försök gjordes till och med att så dem, för att om möjligt deraf uppdraga den växt de troddes härstamma ifrån.

Uti *Kölnische Zeitung* N:o 129 för detta år lemna Professor *Nöggerath*, och en af hans vänner, följande upplysningar om de förmodade fröen:

De ifrågavarande små kropparne, som dels ansetts tillhöra *Lychnis* och *Agrostemma*, dels *Veronica hederifolia*, äro svampar, tillhörande släktet *Sclerotium*. De öfverensstämma närmast med *Scl. Semen*, men till formen äfven med *Scl. Brassicæ* och *Scl. varium*. Några små afvikelser som kunna anmärkas, förtjena ej det afseende, att man deraf har skäl anse de nämnda kornen som ett nytt species, särdeles då man ej kan med visshet betrakta *Sclerotierna* som sjelfständiga växter *).

Dessa små svampar växa dels i de trakter, der de anträffats, men dels hafva de på flera ställen nedfallit ur

*) Dr *Brandis* i Bonn, hvilken har noggrannt undersökt dessa svampar, bekräftar den åsigt, som redan *Leveillé* i »Memoires sur le genre *Sclerotium*» har uttalat, att de flesta *Sclerotier* endast äro de första utvecklingsgraderna af högre organiserade svampar, t. ex. af *Clavaria*, *Agaricus* eller stundom af *Penicillium*.

luften. Det första bevisa de nu undersökta Sclerotierna, hvilka ännu suto på den ursprungliga basis, hvarifrån de utvecklats sig, nemligen på ruttnande blad, stjelkar och rötter af Brassica-arter. På en enda rot träffades 30—40 dylika svampar och på en Raps- eller Rofstjelm kunde man ofta räkna 20 exemplar. Så snart svamparne torka falla de af. Derföre träffas de i stor mängd kringströdda på åkrarne, der kålarter växa eller i åkrarnes grannskap. Att sådana lätta svampar äfven af lindrig blåst kunna höjas i luften och kringspidas, är redan i och för sig tänkbart, men dess nedfallande ur luften är konstateradt genom följande observation: Uti byn Laffelt vid Heinsberg föllo de smattrande ned på taken, och en forman, som under sjelfva svampregnet körde genom byn med en kärra, öfver hvilken var spänd en linneduk, såg huru svamparne samlade sig på duken. Vidare berättas det från Heinsberg, att folk, som reste under natten, hade trott att det haglade, ända tills de fingo se de svarta och icke våta kornen. En landtman uppsamlade på ett till blekning utlagdt lakan så mycket af dylika korn, att de till hälften fyllde en tallrik. I Wegberg hade man uppfångat dem i händerna, i förkläden o. s. v.

Hvad orsaken kan vara till en så ytterligt ymnig utbildning af dessa Sclerotier, är naturligtvis icke lätt att utforska. Man anser möjligt, att den fuktiga och lindriga vintern, som rådde i dessa trakter, kunnat utgöra en af orsakerna.

Om några likartade företeelser förekommit i andra trakter, så vore det af intresse att fördomsfria undersökningar anställdes deröfver.

Annons.

En stor byst af *Archiatern Carl von Linné*, modellerad under hans lifstid och så lyckad, att man skulle kunna säga, »att endast ordet felas», är till salu och att bese i huset *N° 19* vid Fredsgatan i Stockholm, *2* tr. upp till höger in på gården.

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 9.

K. F. THEDENIUS.

September.

1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH. BERGSTRAND: Tillägg till Ålands Naturalhistoria. LITT.-ÖFVERS.: ANDERSSON: Plantæ Scandinaviæ descriptionibus et figuris analyticis adumbratæ. Fasc. secundus: *Gramineæ*. STRÖDDA UNDERR. *Palmella prodigiosa*. Diverse.

Original-Afhandling.

Tillägg till Ålands Naturalhistoria, af C. E. Bergstrand.

Hvad Ålands bergformation vidkommer, så har jag genom Herr Prof. Ad. Moberg blifvit i tillfälle att lemna några fullständigare och noggrannare uppgifter rörande beskaffenheten af de berg, -hvarpå den åländska ögruppen hvilar. — De högsta bergen finnas i norra Saltvik, såsom *Långbergsöda*, *Åsgårdabergen* (omkring 400 fot) och *Orrdalsklinten* m. fl.; dernäst i höjd äro *Gethabergen* (en bergvall mot Bottenhafvet). Stranden utgöres af låga, afnötta och afslipade bergpallar. De åländska bergens riktning är från N. till S.; mellandelarne bestå ofta af träsk, hvars yta är föga högre än Saltsjön. Dälderna intagas ock ibland af inträngande vikar, hvars längsta utsträckning går från N. till S. Diluvialströmmarnas riktning har således varit enahanda eller från N. till S. Fasta Ålands berg äro af 3 slag: 1) *Saxum alandicum*, rödbrun eller gulbrun granit, der fältspaten är ovanligt öfvervägande, glimmer ringa. Denna bergart förekommer i hela norra och nordöstra delen af Åland (Saltvik och Sund till Skarpans samt östra

delen af Finströms socken). 2) En mera i tunnare skifvor eller parallellipediska stycken aflossnande, af tegelröd fältspat och mörkfärgad kvarts bestående granit, med inblandning af en icke obetydlig mängd pistacitnålar. Denna bergart bildar enskilda bergshöjder här och der i Getha kapell (dess vestra del) med »geschiebe» deraf i Finström, Saltvik och Jomala. 3) Skriftgranit eller kvartsporfyv, bestående af röd, finkornig eller tät fältspat med inneslutna runda kvartskorn af ända till en ärts storlek. Skriftgraniten bildar berg af mindre höjd med mera afrundade kupoler. Den upptager vestra delen af Åland, såsom från *Bamböle* och *Emkarby* genom Hammarland och Eckerö till *Signilsskär*, som helt och hållet består deraf. Rullstenar deraf träffas ej österut. Ingenstädes på fasta Åland har man observerat gneiss, men i Kumlinge förekommer den allt mer mot Korpo. På smärre holmar i Kumlinge skärgård träffas små bergklackar af glimmerskiffer, fullsatt med granater. Den delen, som ligger mot åländska sidan, är af samma beskaffenhet, som under N:o 1. Rullstenarne (geschiebe) på Åland bestå till stor del af bergarterna 1 och 2, men ock många främmande, såsom granulit, rödaktig sandsten och silurisk kalksten; i denna senare träffas petrifikater. Häraf synes, att bergarten № 1 karakteriserar det östra florumrådet (se min förra afhandling om Åland i Bot. Not. 1852), och bergarten № 3 det vestra; bergarten № 2 bildar öfvergången mellan de begge öfriga och ligger just utefter gränsen mellan Ålands östra och vestra florumråden.

Växt-katalogen har blifvit förökad med följande nya arter, som förra året ej af mig påträffades, eller om hvars förekomst jag ej då egde någon kännedom. Några af de här nedan uppräknade arterna har jag endast funnit i *Finska Museum* i Helsingfors, der de blifvit uppgifna såsom förekommande på Åland.

Tripleurospermum maritimum Hn. på hafsstränder här och der i sydöstra skärgården.

Inula salicina L. på ängsbackar i Finström, Getha m. fl.

Petasites officinalis Mönch. vid Jomala prestgård, ymnigt.

Cirsium oleraceum All. Ytterby på en sank äng nära skogs-brynet (af *Tengström*, »Finska Museum»).

Hieracium paludosum L. på Storängen vid Hammarlands prestgård (F. M.)*.

[*Scutellaria hastifolia* L. finnes visserligen upptagen i min förra växtförteckning, men utan något uppgifvet växtställe; i år har jag sjelf funnit den på flera ställen, vanligen i närheten af Saltsjön, såsom i Fögle, Jomala, Lemland och Finström.]

[*Linaria vulgaris* Mill. förhållandet med denna är enahanda med föregående, den finnes i Finström vid Godby m. flerst.]

Linaria minor Mill. funnen vid Godby af Doktor Tapenius.

Veronica hederifolia L. i Jomala och Getha (F. M.)

[*Lathræa Squamaria* L. finnes ock i växtförteckningen intagen enligt Radloff; har i år blifvit funnen vid Getha Norrträsk, enligt exemplar, som blifvit mig meddelade af Stud. Nordensköld.]

Obs. Hvad *Orobanche major* L. beträffar, som af Radloff uppges såsom förekommande på Åland, så må det tillåtas mig att anföra följande uppgift, hemtad ur Sällskapetets »pro Fauna et Flora fennica» Notiser, andra häftet, pag. 82: »*Orobanche, quam olim in Alandia legit Ternström.*»

Cornus sanguinea L. planterad och förvildad vid Jomala prestgård.

Conium maculatum L. vid Godby.

Geranium lucidum L. Wårdö, Jomala, Eckerö, här och der i skärgården (F. M.).

G. rotundifolium L. på odlad mark i Jomala (F. M.).

Linum usitatissimum L. förvildad här och der.

Silene viscosa Pers. Signilsskär (F. M.).

Epilobium parviflorum Schreb. Getha (F. M.).

[*Circæa lutetiana* L. har blifvit uppgifven såsom förekommande på Åland, men af mig förgäfves estersökt; finnes ej heller i F. M.]

Myriophyllum alterniflorum DC. Lemland och Söderby invid bron (F. M.).

*) Teckningen F. M. (Finska Museum) utsattes för de arter, som jag sjelf ännu ej funnit, men hvilka finnas bland Sällskapetets »pro Fauna et Flora fennica» samlingar. De noter, som derstädes åtfölja de åländska exemplaren, har jag här intagit.

- [*Hippuris vulgaris* γ *maritima*: Eckerö, Storby (F. M.).]
Mercurialis perennis L. Lemböte, Öfvernäs (F. M.).
Fagopyrum esculentum Gärtn. i Finströms socken på Norrskog, förvildad.
Fagus sylvatica L. vid Jomala prestgård planterad med framgång.
Equisetum hyemale L. i Jomala på högra sidan om vägen mellan prestgården och kyrkan.
Orchis cruenta Müll. (= *Orchis angustifolia cruenta*); vid Önningby på en äng nära hafsstranden.
Coeloglossum viride Hn. Önningby, Saltvik, Westergetha.
 [*Neottia Nidus avis* Rich. finnes i katalogen upptagen enligt Radloff; har i år blifvit funnen af Stud. Norden-sköld vid Getha Norrträsk; exemplar från Åland finnas ock i F. M., med följande anförda växtställen: Öfvernäs, Ytternäs, Knutsboda och Skarpnåtö.]
 [*Malaxis paludosa* Sw. lika med föregående; finnes ock i F. M., men växtstället på Åland är ej angifvet, men troligen är detta exemplar taget i Getha.]
Scheuchzeria palustris L. Getha? (F. M.)
Juncus supinus Mönch. Sviby vid hafsstranden (F. M.)
Lemna gibba L. vid Finströms prestgård, i hafsviken nedanför Strömsvik.
Potamogeton zosteraceus Fr. Österskär i Korpo socken (F. M.).
Typha latifolia L. i träsket vid Godby samt i södra träsket nära Finströms kyrka.
Carex montana L. Skarpnåtö (F. M.).
C. proluxa Fr. (= *C. acuta* * *proluxa*); vid Finströms kyrka.
C. remota L. Jomala (F. M.).
C. glareosa Wg. (F. M. uppgift på växtstället saknas).
Lolium temulentum β *arvense* L. Jomala (F. M.).
Glyceria distans Wg. Korpoström (F. M.)*.
Hierochloa australis R. S. ? (F. M., växtstället ej uppgifvet).

*) Man har förmodat, att på Åland skulle förekomma en alldeles ny art af släktet *Aira*, närmast liknande *Aira cæspitosa*. I »Notiser ur Sällskapetets pro F. et Fl. fennica Förhandlingar», andra häftet, pag. 90, förekommer följande uppgift: »*Aira discolor* Thuill. in tæniis Aboënsibus et Alandiae lecta est sed

Genom dessa tillägg blir artantalet af Ålands Phanerogamer och Ormbunkar följande: 685 arter, hvaraf 664 tillhöra Colyledoneæ och 21 Heteronemeæ. Uti hela Finland är Åland den växtrikaste trakten. I andra häftet af Sällskapetets »pro F. et Fl. fennica» Notiser, pag. 72, säges ock derföre: »vegetatio vero Alandensis, locupletior quam ullibi alias i Fennia, omnino cum Suecica conveniens et cohærens». Något mer än $\frac{7}{10}$ af hela Finlands phanerogamer och ormbunkar återfinnas på Åland. Af nedanstående tabell synes ännu närmare i hvad förhållande Ålands vegetation står till åtskilliga andra delars Flora inom det öfriga Finland.

Åland af omkring 11 qv. mils			
areal eger	664	Cotyled. och 21 Fil.	= 685.
Helsingfors-trakten af ungef. 8 qv. m. (?)	572	» » 18 »	= 590.
Karelen, upptagande fullt $\frac{1}{3}$ af hela Finland	633	» » 22 »	= 655.
Ön Walamo i norra bugten af Ladogasjön anses såsom den bäst undersökta delen af östra Finland, omkr. $\frac{3}{4}$ q. m.	320	» » 12 »	= 332.
Hela Finland anses ega omkring	915	» » 35 »	= 950.

I jemförelse med de närmast liggande delarne af Sverige tyckes Åland komma långt efter i rikedom på arter, såsom följande tabell utvisar:

Gefle-trakten af circa 2 à 3 qv. m. areal (?) eger	680	Cotyled. och 27. Fil.	= 707.
Stockholms-trakten af ungef. 30 (?) qv. m.	863	» » 23 »	= 886.
Södermanland af circa 80 qv. m.	859	» » 25 »	= 884.

vix species est diversa ab *A. cæspitosa*, longitudo aristæ enim variat». Om någon sådan *A. discolor* verkligen finnes på Åland känner jag icke. Åtminstone har jag ej under mina excursioner kunnat återfinna densamma.

Man bör ihågkomma, att såväl Stockholmstraktens som Södermanlands florområde är af ett mångdubbelt större omfång än Ålands, hvarföre det ej heller bör vara så underligt, om de förra öfverträffa det sednare i växternas artantal. Dessutom tillkommer ännu en annan omständighet: mellersta delen af Sverige, i synnerhet Upland och trakten kring Stockholm, hafva under en lång följd af år blifvit flitigt undersökta af otaligt många utmärkta botanister; i Finland åter är allt nytt och i sin linda ännu, och hvad Åland beträffar, så har man just först dessa år börjat erhålla någon kännedom om dess Flora. Emellertid är det högst sannolikt, att såväl den åländska som i allmänhet Finlands Flora efter några decenniers förlopp kommer att vinna mycken tillökning, så snart man hunnit noggrannare och fullständigare undersöka de särskilda delarne inom landet.

Likväl kan man, med anledning af de redan skedda undersökningarne, påstå med full visshet, att Östersjöns vestra kuststräcka är långt rikare på växter än den östra, samt att arternas antal blir allt mindre och mindre, ju mer man närmar sig österut och nalkas det inre af Ryssland. Ehuruväl på många ställen i det östra Finland vegetationen är särdeles yppig och en ovanligt frodig och rik växtlighet flerstädes röjer sig, så är dock dess Flora mera likformig och artfattigdomen ger sig öfverallt tillkänna. Hvad föröfrigt växternas geografiska utbredning angår, så har man i Finland gjort den iakttagelsen, att de nordliga växtarterna nedstiga långt mera mot söder i Finland än i Sverige, med undantag likväl af dess alptrakter; samt att de sydliga växterna likaså i Finland uppstiga högre mot Norden. Och derföre erbjuder vegetationen, äfven på längre afstånd, i den rikningen föga olikheter. Annorlunda blir förhållandet, då man betraktar vegetationen i rikningen från öster till vester eller tvärtom; ty äfven på mycket korta distanser märker man stora skiljaktigheter i växternas förekomst och utbredning: man träffar då arter, som på föga afstånd derifrån, men i östlig eller vestlig rikning, helt och hållet saknas. Den allmänna längdsträckningen af Finlands sjöar från norr till söder, samt de mellanliggande bergåsarnas och klippornas

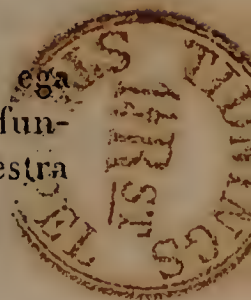
enahanda utsträckning, synas ställa hufvudsakliga hinder i vägen för växternas utbredning från vester till öster eller tvärtom, men deremot på det högsta befrämja deras utspridande från norr till söder eller ock tvärtom från söder till norr. De floder inom Uleåborgs län, som utfalla i Bottniska Viken, äro allt för obetydliga för att kunna förorsaka något undantag i det ofvan angifna sättet för växternas utbredning *).

Enahanda observationer har jag ock gjort på Åland **). Der förekomma både sydliga och nordliga växtarter, hvilka antingen helt och hållet saknas i Stockholmstrakten och Södermanland, eller ock förekomma derstädes ytterst sparsamt, t. ex. *Cirsium oleraceum*, *Sorbus hybrida*, *Salicornia herbacea*, *Allium ursinum* m. fl. (sydl.); *Hippophaë rhamnoides*, *Orchis cruenta*, *Selaginella spinulosa* m. fl. (nordl.) Åland förenar på sätt och vis en sydländsk och nordländsk natur: det på alla sidor omgifvande hafvet har synbarligen medverkat till denna förening.

Men för att kunna göra sig ett någorlunda tydligt begrepp om en orts vegetation och öfriga naturförhållanden, är äfven nödvändigt att veta något om dess klimat. Ofta gör man sig den frågan: hvarföre finnes ej den eller den växten der eller der? En framställning af traktens bergformation, läge, jordmån och klimat m. m. skall otvifvelaktigt lemna ett, om också icke alltid, tillfredsställande svar. Det vore högst önskligt, om enhvar, som företar sig att undersöka en viss trakts naturalhistoria, äfven bemödade sig om att desslikes samla så rikhaltiga klimatologiska uppgifter som möjligt. Med skäl måste man erkänna, att Skandinavien i botaniskt afseende är kanske det bäst undersökta land i verlden; likväl fattas mycket ännu innan man kan säga sig känna dess klimatologiska förhållanden; och dock, huru nära sammanhänger ej vegetationen med landets klimat? En framställning af en orts

*) Se vidare härom i »Notiser ur Sällskapet pro F. et Fl. fennica Förhandlingar», 2 häftet, pag. 72 och 73 etc.

***) Man erinne sig, att berg, träsk, vikar etc. äfven på Åland ega riktningen från norr till söder; att jag i många hänseenden funnit den vestra delen högst olik den östra (=Ålands s. k. vestra och östra florumråden) m. m.!

Flora borde därför *rätteligen alltid* vara åtföljd af en redogörelse för samma ords klimat, ty i annat fall har man endast framställt den ena sidan af saken, men förbisett den andra, hvilken i sjelfva verket är lika vigtig att tagas i betraktande.

Jag har försökt, så vidt jag kunnat och förmått, att skaffa mig kännedom om Ålands klimat och beredvilligt har man häruti gått mig tillhanda med upplysningar och meddelat mig fleråriga iakttagelser och rön. I synnerhet har jag Prosten Hr *F. P. von Knorring* att tacka för de intressanta uppgifter jag erhållit i detta hänseende. De här nedan meddelade underrättelserna om Ålands klimat grunda sig på flera personers mångåriga observationer, hvilka blifvit samlade och ordnade af Prosten v. Knorring. Med ledning såväl af dessa som enskilda anteckningar vill jag i korthet göra ett utkast angående Ålands klimat.

Ålands klimat är i jemförelse med det i fasta Finland mycket mildare än dess sydvestliga läge skulle angifva. På Åland herrskar mindre köld om vintern och mindre värme om sommaren, än i det öfriga Finland. Hafvet och sjöarne äro härtill orsaken. Årstiderna infalla temligen nära med solskiftena. Blida vintrar inträffa ofta; våren är merendels kall och blåsig, tillfölje af hafvet, som länge bibehåller kylan och dymedelst ger upphof till kalla vindar. En följd häraf är, att den egentliga vegetationen, blomningen och äfven mognandet inträffa omkring 10 dagar sednare än på fasta landet*). Växternas blomning plägar infalla mot slutet af Juni, fruktmogning i Aug. och Sept. Sommarvärmen aftager märkbart efter röt månaden; hösten börjar med storm och starka vindar, men fort-

*) Man plägar flerstädes på Åland (likasom äfven i fasta Finland) föra noggranna anteckningar öfver tiden för de vauligaste trädens och örternas löfsprickning, blomning m. m., enligt det formulär, som Finska Vetenskaps-Societeten lemnat. Jag samlade en mängd sådana uppgifter för våren 1851 och jemförde dem med de observationer, som jag samma vår anställde i nejden af Westerås. Efter det medium, som beräknades, fann jag att våren (genom att sluta efter växterna) år 1851 inträffade på Åland circa 12 dagar sednare än i Westerås. Deremot inträffade islossningen i vikarne vid Åland omkring 6 dagar förr än i Westeråsfjärden.

sättes sedan under mild, lugn och behaglig väderlek; marken förblir mjuk oftast intill slutet af Dec. under fortfarande växtlighet. Under högsommaren inträffar dagens starkaste värme mellan kl. 9 och 12 f m., derefter afsvagnar luften småningom mot aftonen, och högst sällan erfar man under röt månaden qvalmiga nätter. Åskan låter sällan höra sig och går aldrig så våldsamt som på fasta landet. Orsaken härtill bör sökas i den mängd sjöar och vatten, som öfverallt på Åland finnas; den ymnighet af vattengas, som ständigt uppstiger, erbjuder sig såsom en god afledare för luftens elektricitet. Solrök ses mera sällan och tyckes mindre bero af värmegraden än af vinden, hvadan man skulle kunna komma till den förmodan, att solröken till någon del härleder sig från en högre uppstigen, finare condenserad svedjerök, kommen från det håll, der detta bruk drifves. Uti fasta Finland åter herrskar under större delen af sommaren nästan ständigt solrök*). Äfvenledes har man på Åland anmärkt den betydliga rubbning i årstiderna eller de vexlande stora skiften, som sammansättas af flera eller många år tillsammans, hvarigenom årstiderna framflyttats, vintrarne mildrats och somrarne afkylts**). Den häraf följande förändring i årstidernas fram- och tillbakaflyttande verkar mest på vintern och våren, till en skillnad af inemot 6 veckor, så att år 1702 kornet såddes den 25 Mars, hvilket dock är högst ovanligt och de sednare åren till och med i början af Maj. Årets medeltemperatur är $+3,125^{\circ}$ C., den hetaste dag $+25^{\circ}$ C. och den kallaste $-29,25^{\circ}$ C.

Vindarnes riktning i allmänhet angifves till sitt inbördes förhållande under året åskådligast genom följande tal, hvilka, multiplicerade med 5, angifva i medeltal summan af de dagar, då hvarje af dessa vindar äro rådande under året.

*) Det är emellertid svårt att afgöra, huruvida den rök, som visar sig i Åbo och Björneborgs län och ännu mer i Nylands län under somrarne, mera är att anse såsom svedjerök eller verklig solrök. Hvad inflytande denna omständighet kan utöfva på vegetationen, vore af intresse att undersöka.

**) Den heta sommaren 1846 gjorde härifrån ett ovanligt undantag.

S. vind	$8 \times 5 = 40$	dagar
S.O. »	$5 \times 5 = 25$	»
O. »	$8 \times 5 = 40$	»
N.O. »	$6 \times 5 = 30$	»
N. »	$9 \times 5 = 45$	»
N.V. »	$6 \times 5 = 30$	»
V. »	$10 \times 5 = 50$	»
S.V. »	$16 \times 5 = 80$	»
Lugn	$5 \times 5 = 25$	»

Summa dagar $365 =$ ett år.

Fullkomligt blåsfria dagar inträffa sällan. Stundom händer om sommaren, att S. vindar äro kalla och N. varma. Högst menliga för såväl helsan som för rågbrodden äro de om våren nästan alltid förekommande skarpa N. vindarne. De mest rådande vindarne om vintern äro N.O. med högt barometerstånd, om sommaren S.V., dernäst N.V.; de öfvergå lätt till storm, då på den förra vanligen följer regn. N. och N.O. om vintern förkunna och underhålla köld; S.O. har alltid regn, N. torra. De svaga S.V. vindarne börja om morgonen, växa till och aftaga sedan, då de efter solnedgången upphöra. Derjemte har man trott sig finna, att den mesta blåst inträffar på söndagar och om nätterna.

Med undantag af de i sednare tider infallande allmänt regniga åren, är nederbörden vida mindre, än i fasta Finland, om också nederbördsdagarna närma sig till antalet. Nederbörden är högst ringa hela våren och början af sommaren, men kommer stundom till öfverflöd vid röt månads början. Under den ena delen af hösten faller vanligen ymnigt regn, den öfriga är ovanligt vacker och mild. Efter vinterns olika beskaffenhet är äfven nederbörden olika. Den första snön, som högst sällan faller i slutet af Okt., och äfven den, som faller i Skorpionens tecken, blir aldrig varaktig, förr än in i Dec. eller Jan. Någon gång faller snö öfver hela vårsådden, men utan skada. Årliga nederbördsdagarnas antal varierar mellan 120 och 160.

I sammanhang med det föregående står vattnets stigande och fallande, hvars olika ståndpunkter skilja sig

ifrån hvarandra till något öfver 4 fot. Inom år 1849, hvilket dock är sällsynt, intog vattnet den största höjd 4 gånger under sommaren, och vexlingarne skedde, som äfven är ovanligt, inom en kortare tid af få veckor. Vattnet står vanligen högst under S.V. och S.O. vind; deremot lägst under N.V. och N. Stigande bebådar och underhåller regn, fallande torka, hastiga förändringar ostadig väderlek. En följd af vattenhöjdens ombytlighet äro strömdrag i sunden, antingen ut- eller inåt. Vanligast är vattnet lägst efter islossningen i Maj, då merendels svår torka infaller, men högst om hösten i Okt. (stormtiden). De inre vattnen isläggas i Dec., de yttre och större i Jan., och islossningen försiggår mot slutet af April eller i början af Maj; begge fallen oftast under bar mark.

Frost inträffar väl någon gång under sommaren, mera i de trakter, som ligga sankt eller hafva åt norr en sumpig nejd. Den är nästan alltid mycket svag, med blott synbar verkan på de ömtåligaste växter, såsom bönor, potatisskaft, ormbunkar m. m., aldrig så svår, att egentlig missväxt orsakas. Svårast var frosten 1851.

Missväxtår äro, likasom äfven yppiga sädesår, högst sällsynta. Svaga, medelmåttiga och goda år förhålla sig till hvarandra såsom 2:4:4. Orsakerna till mindre afkastning äro för mycket torka eller väta, mask, otjenlig blomtid, frost (obetydligt) samt hufvudsakligast jordens oriktiga behandling.

Norrsknen i N. och N.O. inträffar om vintern ofta, stundom med ett rödaktigt sken i ostliga kanten; bebådar vanligast köldens slående.

Den mist eller sjötöcken, som höljer hafvet mången gång, drager sig i däldfårar hastigt någon gång från N. åt S. öfver landet och qvarstannar någon tid. Dimmor äro föröfrigt ej så allmänna.

Åland, såsom varande bergigt och öfverallt omgifvet af haf, eger i allmänhet ett mycket sundt klimat. Den tempererade väderleken, de nästan alltid rörliga, renande vindarne och den nästan öfverallt befintliga torra jorden (ty jemförelsevis finnas få sumpiga och lågländta trakter) hvarken väcka eller underhålla smitta eller andra endemiska sjukdomar. Allmogens lustiga och rymliga bonin-

gar bidraga äfven dertill, att helsotillståndet öfver hela landet är godt*). Helsobringande torde de under sommaren mest rådande vindarne från vestliga kusten vara; då deremot de under vintern och våren merendels skarpa ohejdade N. och N.O. vindarne äro menliga för bröstet. För nervösa och för bröstsjukdomar vore ett vistande öfver sommaren på Åland, med begagnande af naturliga saltsjöbad, tjenligt vattens måttliga drickande, samt af rörelse eller lämplig kroppssysselsättning, — mera välgörande till deras botande, än de med kraft drifna fabriksmessiga helsoverkstäder mångenstädes, samt långa, kostsamma resor till södra ländernas qvalm.

Vid betraktande af det föregående inses orsaken, hvarföre växtligheten är så utmärkt frodig och liflig, ja ibland frodig till öfverdrift, så att, såsom jag vid ett annat tillfälle omnämnt, sjuklighet inträder. Vegetationen blir yppigast de somrar, som följa efter en vår med tillbörligt regn. Detta oaktadt är ändock, såsom äfven förut blifvit anmärkt, mognaden för en del odlade växter, hvilka erfordra mera ljus, till och med till 10 dagar sednare än i södra Finland.

Jag slutar min lilla uppsats för denna gång med uttryckande af den önskan, att det vore högst intressant, om man från landets särskilda delar kunde erhålla så detaljerade och noggranna klimatologiska uppgifter som möjligt, jemte skildringar öfver vegetationens beskaffenhet, ty då först kunde man börja anställa komparativa kalkyler mellan olika traktens olika vegetation m. m. Vetenskaps-Societeten i Helsingfors har under de sednare åren med allvar och kraft sökt verka för kännedomen om Finlands klimat; tryckta formulär hafva blifvit öfverallt kringsända

*) Enligt läkares uppgifter är frossa snart sagdt den enda farsot, som plägar allmännare utbreda sig (en naturlig följd af de långa, kalla och blåsiga vårarne) bland allmogen på Åland. År 1851 härjade messlingen mycket bland barn, och för närvarande (1852) har rödsoten börjat visa sig på ett och annat ställe i skärgården. Men dylika fall äro högst sällsynta och räknas till undantagen.

till landsortens prester och ståndspersoner m. fl., med uppmaning att flitigt anställa observationer på växter, djur och naturföreteelser m. m., enligt den anvisning, som i formuläret blifvit bifogad. För att komma till någon viss-
het, fordras naturligtvis att observationerna fortsättas un-
der flera år, ju längre dess bättre. Det vore högst önsk-
ligt, om Vetenskaps-Akademien i Stockholm ville följa
samma exempel och efter samma grunder inrätta sina
iakttagelser, på det likformighet i observationernas anstäl-
lande måtte ega rum så väl inom Sverige, som mellan
Sverige och Finland. Man har visserligen inom Sverige
till Vetenskaps-Akademien inlemnad några få uppgifter från
olika trakter af landet nästan årligen, hufvudsakligen rö-
rande vårväxternas blomning och flyttfoglarnas ankomst
m. m.; men dessa uppgifter äro ännu alltför få för att
deraf kunna draga några tillfredsställande resultat. —
Uti en Tidskrift af botaniskt innehåll bör ingalunda rum
förmenas för intagande af klimatologiska uppsatser, ty
derigenom blifva vegetationsskildringar och växtkataloger
vid jämförelser anställande af dubbelt intresse. Må man
derföre välvilligt upptaga dessa med god afsigt och i upp-
riktig välmening uttalade åsigt! Åland den 6 Augusti
1852.

Litteratur-Öfversigt.

Plantæ Scandinaviæ descriptionibus et figuris analyticis adum-
bratæ, auctore **N. J. Andersson**. Fasc. Secundus **Grami-
neas Scandinaviæ** complectens. Holmiæ, 1852.

Titeln på svenska upplagan är:

Skandinaviens växter, beskrifna och analytiskt afbildade af **N.
J. Andersson**. Andra häftet: **Skandinaviens Grami-
neer**. Stockholm, 1852.

Bland samtliga växtfamiljer intaga gräsen i afseende
på sin vikt för allmänna lifvet onekligen första rummet.
De lemna icke blott våra viktigaste sädesslag, utan tillika
de ypperligaste foderväxter, att förtiga socker och öfriga
produkter, hvilka erhållas af utländska arter. Genom sin
egendomliga bildning hafva de tillika ett stort vetenskap-

ligt intresse, förhöjdt derigenom, att de äro skarpt begränsade från alla närstående familjer. Men studerandet af alla dylika stora och mycket naturliga familjer är för- enadt med stora svårigheter, så vida man icke tillika har noggranna figurer att jemföra. Det är derföre vi med nöje anmäla ofvanstående arbete, som lemnar en fullständig, men sammanträngd framställning af alla Skandinaviska gräsarter, upplyste genom noggranna figurer. Visserligen skulle man kunnat önska dessa utförda i större skala, men detta hade ej kunnat ske utan till ett pris, som gjort arbetet otillgängligt för en stor del både studerande och vetenskapligt bildade landtbrukare. I dess närvarande form äro vi förvissade att en hvar, som intresserar sig för gräsens kännedom, med nytta och nöje skall tillegna och begagna sig af detta nätta arbete.

Till plan och inrättning öfverensstämmer detta närmast med Författ. behandling af Cyperaceæ. Jagad af den förestående resan kring jorden, hann Förf. ej sjelf lägga sista handen vid arbetet, utan måste öfverlemna reviderandet åt hemmavarande vänner. De smärre inadvorter som derigenom insmugit sig, förringa likväl icke arbetets brukbarhet. Hvad vi likväl för vår del icke kunna gilla är antagande af en del utländska namn, *då vi hafva inhemska både äldre och mera passande*. Så har *Glyceria aquatica* ett bestämdt företräde framför det nyare *Glyceria spectabilis*; det förra artnamnet är icke blott det Linnæanska, utan äfven antaget af Wahlenberg, som *först* hänförde denna art till *Glyceria*. Emot all billighet öfverfördes detta namn till *Catabrosa aquatica* af Mertens och Koch, men sedan denna numera enhälligt uteslutes från *Glyceria* finnes icke ringaste grund att förkasta den äldsta, bästa, Linnæansk-Wahlenbergiska benämningen. Samma förhållande är med *Festuca littorea*; namnet *littorea*, ehuru under släktet *Bromus*, gifvet af förste upptäckaren Prof. Retzius, har ett bestämdt företräde framför det olämpliga *arundinacea*, hvilket endast afser en större form, då hos oss äfven förekommer en mindre, likalitet vasslik, som *Festuca rubra*. Detta vårt klander gäller likväl icke vår författare, tvärtom har han mindre slafviskt än de flesta, hos hvilka växtbenämningarne vexla med modet

för dagen, förbisett det riktigaste, utan våra Botanister i allmänhet, som främst anse sig böra följa det för dagen högst gällande i Tyskland; men liksom franska modet är ett osäkert moralprincip, så är tyska bruket osäkert i växtbenämning. Man fäste sig icke vid hvad den eller den författaren brukar, utan hvad är rätt, och kan då vara förvissad, att detta slutligen blir det segrande.

Då närvarande arbete är ämnadt att begagnas både af botanister ex professo och bildade landtmän, hvilka det latinska språket skulle afskräckt, var det en lycklig tanke att besörja en upplaga med latinsk, en med svensk text. Vi önska och hoppas, att detta förtjenstfulla arbete derigenom skall vinna den afsättning, att både den utomordentligt verksamme Författaren och den oegennyttige, för naturvetenskaperna uppoffrande Förläggaren derigenom måtte uppmanas lemna fortsättning deraf.

E. Fr.

Strödda underrättelser.

Palmella prodigiosa

har den utmärkta kryptogamkännaren *Montagne* i Paris nyligen benämmt ett högst märkvärdigt naturalster, som genom sin förvillande likhet med blod fordomdags gifvit anledning till mycket vidskepligt ofog.

Denna växt uppkommer under heta somrar, hastigt och utan känd orsak på hvarjehanda matvaror, både ur djur- och växtriket. Då den först blir synlig har den utseende af små bloddroppar, som sedan utbreda sig och sammanflyta då flera finnas nära hvarandra.

När den någon gång för århundraden tillbaka uppträdde på hostierna i södra Europas kyrkor, anklagades af den katolska fanatismen judarne, att, genom sin närvaro på samma orter, hafva framkallat Försynens misshag, hvilket, enligt de katholska presternas tydning, gaf sig tillkänna derigenom, att Frälsarens blod nedföll på de heliga symbolerna.

Tusentals judar brändes af denna orsak. Den lilla

oskyldiga naturprodukt, som gifvit anledning till dessa rysligheter är, enligt *Montagnes* undersökning, en alg af släktet *Palmella*. Densamma har förr blifvit af en italiensk botanist ansedd för att vara en svamp. Sednare har Ehrenberg, som äfven varit i tillfälle att undersöka den, trott sig deruti finna en art infusionsdjur, som han benämnde *Monas prodigiosa*.

Tilläggas bör, att Montagne gjort lyckade försök att plantera denna växt på olika slag födoämnen. Den utvecklar sig med största lätthet och hastighet, t. ex. på stekt fogel, kokta rätter af ris o. s. v.

Diverse.

I Tyskland har nyligen utkommit ett register öfver den af Professor Fries utgifne »Epicrisis Systematis mycologici». Titeln är: *Index alphabeticus Specierum Hymenomycetum in Epicrisi systematis mycologici Friesii descriptarum earumque synonymarum conscripsit J. F. Sehmeyer*. Priset är 10 Sgr, eller omkring 30 sk. B:ko.

Doktor *W. Nylander* från Helsingfors vistas för närvarande i Upsala, för att genomgå der befintliga lafsamlingar.

Under sommaren har Gottland blifvit i botaniskt ändamål besökt af Magister *Sädbom*, Provisor *Hallberg* och Studeranden *Kinberg*, hvilka, gynnade af den varma väderleken, gjort rika och vackra samlingar. *Inula ensifolia* har samlats i mängd.

Växtvänner, som besöka hufvudstaden under dessa veckor, böra icke underlåta att bese den utmärkta samling af Nymphæaceer, som för närvarande och säkerligen ännu några veckor blommar i Rosendals vackra växthus. Att *Victoria Regia* är en bland dem hafva tidningarne redan bekantgjort.

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 10.

K. F. THEDENIUS.

October.

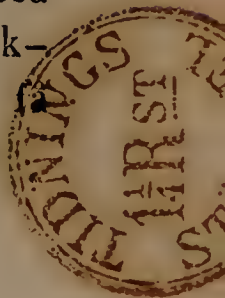
1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH. NYMAN: Ett besök på Schneeberg och Raxalpe i Österrike. WESTERLUND: Anteckningar till Ölands Flora sommaren 1852. BEURLING: Svenska arterna af växtsläktet *Ranunculus* Linn. sect. *Batrachium* DC. jemte deras viktigaste synonymi. STRÖDDA UNDERR.: Hrr *Fristeds* och *Björnströms* resa i Torneå Lappmark. Nyheter för Skandinaviens Flora. Mjolkträdet i Brasilien.

Original-Afhandlingar.

I. *Ett besök på Schneeberg och Raxalpe i Österrike* af C. F. Nyman.

Under vistelsen i Wien i fjol somras, gjorde jag äfven en excursion till de närmaste alperna, *Schneeberg* och *Raxalpe*, belägne, såsom bekant, i erkehertigdömet Österrike, den förra nära, den sednare till en del inom Steyermark. Då utgifvaren af dessa blad uppmuntrat mig att i desamma meddela något om min färd, vill jag nu försöka att i största korthet berätta om denna utflygt och att med ledning af derunder gjorda anteckningar och samlingar utkasta en bild af vegetationen på nämnda fjell, genom att uppräknat de växter, som der förekommo. Måhända skall detta utkast, oaktadt sin ofullständighet, dock kunna någorlunda visa växtlighetens skaplygne på dessa sydliga kalkalper samt några dess både likheter och olikheter med den på nordens fjell. Först torde jag då nämna några ord om sjelfva färden.

Resan företogs den 4 Juli i sällskap med min vän *Th. Kotschy* *) och Hr *Velitz* från Siebenbürgen. Hela förmiddagen regnade det starkt, men då åtskilliga tecken bebådade vackert väder för följande dag (sommaren 1851 var i Wien mycket ostadig), afreste vi oaktadt det ihållande regnet kl. 2 e. m. på jernvägen till Glocknitz. Också hade vi ej bedragit oss, ty redan innan ankomsten dit (mot kl. 6) hade regnet upphört, och under det vi i det välbelägna värdshuset »zum Alpenhorn» intogo vår måltid, klarnade det alldeles, så att de kringstående höga bergens spetsar tecknade sig tydligare mot himmelens rena blå. Här togo vi vagn till Reichenau, en by, der vägen går utmed en alpström (Schwarzau), förbi storartade byggnader (viadukter etc.) för jernvägen öfver Semmeringeralp. Utmed bergväggarne växte tät och vacker skog af *P. Larix* jemte *P. silvestris*, men den kring Wien allmänna *P. nigricans* sågo vi här ej till. Redan innan man kommer till Reichenau, börjar vägen stiga uppåt; vi lmnade alltså vagnen och fortsatte färden till fot. Här började också naturen med ens antaga ett annat utseende; dalen, hvarigenom vi vandrade, sammanträngdes allt mer af stela berg, från hvilkas snöiga, molnhöjda toppar en frisk, kylig vind blåste emot oss. En och annan växt förkunnade ock redan fjellens grannskap, t. ex. enstaka stånd af *Veratrum album*; *Arabis alpina* frodades i klipp-springor invid bäcken, som rinner genom dalen (Kalten Bach). Efter ett beständigt stigande uppföre, kommo vi omkring kl. 9 på aftonen till vårt natlläger, Prein, som är sista värdshuset under Raxalpe.

Följande morgon, sedan vår förare infunnit sig, uppbröto vi tidigt och fortsatte vandringen upp på Rax genom Preiner-Thal. Om ett par timmar upphörde skogen tvärt med *Pinus Abies* och *P. Pumilio* vidtog och vi inträdde i den vida, tysta och öde men af mig ifrigt efterlängtrade och säkert af ingen botanist utan stilla glädje beträdda regionen — alpörternas. Efter att flitigt hafva samlat af dess herrligheter, slogo vi oss ned och

*) Hr Kotschy, känd, bland annat, genom sina vidsträckta och viktiga resor i Asien och det inre af Afrika, har nyligen blifvit utnämnd till andre kustos-adjunkt vid kejsarl. herbarium i Wien.

åto vår middag invid ett snöfält, mellan alpspetsarna Heukuppe och Wetterkogel (5,300—6300'), der vi omgåfvos af *Geum montanum*, *Gentianer*, *Ranunculus alpestris*, *Thlaspi alpina* etc. Oaktadt midt på dagen (kl. 1), njöto vi här af en sval och behaglig temperatur, ehuru solen stundtals var nog stark. På e. m. bestegs Wetterkogel, hvarest vi vandrade af till Grünschacher-alp (en del af Rax), der vi lågo öfver natten i en »Sennhütte».

Den 6 på morgonen, efter i hyddan intagen frukost af kraftig »Mehlspeise», började vi vår vandring ned från Raxalpe, men på den mot Schueeberg liggande sidan genom den s. k. Höllenthal. I början var vägen temligen gångbar, men blef snart ganska brant och besvärlig genom en mängd lösa stenar och klippstycken, stundom vådlig, isynnerhet som vår förare tog miste om rätta stigen och först efter längre tid fann sitt misstag, då vi ej ville vända om. På »stengetsstigar» kommo vi slutligen efter någon omväg lyckligen ned till botten af dalen, der Schwarzau framströmmar — här med hastigt lopp. I det här belägna värdshuset Kaiserbrunn (så kalladt af den ymniga och förträffliga källan bredvid) hvilade vi e. m. och in- och omlade vår gjorda skörd. Trakten der är romantiskt vacker, omgifven af väldiga, med tät, dyster barrskog beklädda berg. Härifrån bestiges vanligen Schneeberg; följande dagen var af oss bestämd för detta fjäll.

Kl. 5 f. m. uppbröto vi derföre från värdshuset. Vägen var vacker och gick upp genom barrskogbeklädda pass, kantade af *Saxifraga rotundifolia*, *Ranunculus platanifolius* etc. Här och der voro s. k. »Holzriemen» eller breda, glatta rännor af träd, i hvilka trävirke från kringliggande skogar nedskaffas. Vi kommo också snart till ett ställe, der en uthuggning var gjord och stora stammar af Bok och Hvitgran (*Pinus Picea*) lågo afqvistade. Men med den tilltagande höjden blef skogen (bestående af *Pinus Picea*, *Abies* och *Larix*, *Fagus sylvatica* och *Acer Pseudoplatan.*) allt svagare tills, liksom på Rax, såsom en sista antydning dertill endast återstod *Pinus Pumilio*, hvars nedtryckta grenar här och der beskuggade en blågul matta af *Myosotis alpestris* och *Viola biflora*! Snart välkomnades vi nu af storblommiga *Gentianer (acaulis)*, och

Primler (*spectabilis*), Rhododendrer, hvaribland *Chamaecistus*, Schneebergs stolthet o. s. v. Flitigt insamlande af dessa och flera andra sköna alpörter, vandrade vi upp till snöfälten (vid Laxboden), vid hvilkas kant, fuktade af den smältande snön, växte *Ranunculus alpestris*, *Soldanella alpina* och *pusilla*, *Primula spectabilis* etc.; af den sednares blommor lyste hela sträckor röda. Strax på e. m. uppnåddes Wappen, högsta toppen af Schneeberg (6,566'); här blåste en så häftig vind att man ej kunde hålla sig kvar i upprätt ställning, utan måste lägga sig ned platt utsträckt på marken; så insamlades ock den der växande lilla täcka *Primula minima*. Sednare bestogs Kaiserstein, som är något lägre (6,517'). Det hade nu lugnat något, så att vi här kunde njuta af den präktiga utsigten. Man ser här t. ex. på ena sidan ända till den slätt, hvarpå Wien ligger och in i Ungern till Neuviedlersjön, och på den andra öfverskådar man en god del af Steyermark med dess många berg, topp bakom topp. På spetsen af Kaiserstein samlades *Viola alpina* och *Carex firma*. Nere på en tvärbrant afsats växte, nästan otillgänglig, *Saxifraga stenopetala*, hvars rottrådar (»Gamswurzel») äro aromatiska.

Följande morgon kommo vi till en lång, sakta sluttande alpäng (»Ganswiese»), beväxt med flersaldiga örter, hvilkas blommor bildade en brokig matta. Dessa växter voro hufvudsakligen: *Chrysanthemum Leucanthemum*, *Arnica montana*, *Cineraria alpestris*, *Centaurea montana*, *Hieracium Pilosella* och *villosum*, *Crepis præmorsa* och *succisæfolia*, *Rhinanthus minor* och *alpinus*, *Euphrasia officinalis*, *Pedicularis verticillata*, *Anthyllis Vulneraria*, *Trifolium montanum* och *pratense*, *Campanula barbata*, *Phyteuma orbiculare*, *Dianthus alpinus* och *Carthusianorum*, *Silene nutans*, *Cerastium arvense*, *Anemone narcissiflora*, *Trollius europeus*, *Helianthemum vulgare*, *Pimpinella Saxifraga*, *Orchis globosa*, *Nigritella augustifolia*, *Tofieldia calyculata* och *Briza media*. Mot slutet af ängen växte på en sluttning *Lilium bulbiferum*.

Sedan vi här med *Sonchus alpinus*, *Rosa alpina* etc. tagit afsked af alpfloran, vandrade vi ned genom en vacker dal, tills slutligen valnötträd och vinrankor förkunnade slättens grannskap. Middagstiden uppnådde vi också Glock-

nitz, der vi åter satte oss på ångvagnen och voro på af-
tonen tillbaka i Wien.

Jag skall nu anföra de växter, som jag observerade
på Raxalpe och Schneeberg (alpiska och subalpiska).
Förteckningen måste naturligtvis, till följe af det korta
uppehållet, vara mycket fragmentarisk, men torde dock
tjena att gifva en någorlunda föreställning om vegetatio-
nen på ifrågavarande berg eller åtminstone visa hvilka
växter i allmänhet en resande der under ett flyktigt be-
sök kan studera och insamla.

Aronicum Clusii. *Buphtalmum salicifolium*. *Bellis*
perennis. *Bellidiastrum Michelii*. *Pyrethrum co-*
rymbosum. *Achillea Clavenæ*. *Gnaphalium dioi-*
cum, *Leontopodium*. *Adenostyles alpina*. *Homogyne*
discolor, *alpina*. *Centaurea montana*. *Cirsium Eri-*
sithales. *Sonchus alpinus*. *Crepis paludosa*, *aurea*.
Hieracium murorum. *Leontodon hastilis*. *Tara-*
xacum officinale.

Primula Auricula, *elatior*, *spectabilis*, *minima*. *Andro-*
sace obtusifolia, *Chamæiasme Host*, *lactea*. *Solda-*
nella alpina, *pusilla*.

Rhododendron ferrugineum, *Chamæcistus*. *Azalea pro-*
cumbens. *Vaccinium Myrtillus*, *Vitis idæa*. *Erica*
carnea. *Pyrola uniflora*.

Gentiana acaulis, *verna*, *pumila*, *obtusifolia*.

Pedicularis foliosa, *verticillata*, *rosea*, *recutita*, *Jacquini*,
incarnata. *Veronica alpina*, *serpyllifolia*, *saxatilis*, *bel-*
lidioides. *Bartsia alpina*.

Thymus alpinus, *Chamædryas*. *Galeobdolon luteum*.

Pleurospermum austriacum. *Sanicula europæa*. *Meum*
athamanticum. *Chærophyllum hirsutum*.

Arabis alpina, *bellidifolia* Jacq., *coerulea*, *pumila* Jacq.,
petræa. *Erysimum Cheiranthus*. *Dentaria ennea-*
phylla. *Draba aizoides*, *stellata*, *frigida*, *pyrenaica*.
Hutchinsia alpina. *Thlaspi alpinum* Jacq. *Ker-*
nera saxatilis. *Biscutella lævigata*. *Aethionema*
saxatilis.

Ranunculus platanifolius, *alpestris*, *nemorosus*, *polyan-*
themos, *lanuginosus*, *montanus*, *repens*, *hybridus*. *Ane-*
mone alpina, *narcissiflora*. *Trollius europæus*. *Hel-*

- leborus niger. Aquilegia vulgaris. Aconitum Ly-*
coctonum. Thalictrum aquilegifolium.
Dianthus alpinus, glacialis? Silene alpestris Jacq., aca-
ulis. Lychnis silvestris. Cerastium arvense. Ma-
lachium aquaticum. Alsine austriaca, verna. Moeh-
ringia muscosa. Cherleria sedoides.
Saxifraga muscoides, stenopetala, androsacea, stellaris,
rotundifolia, Aizoon.
Rosa alpina. Geum montanum. Dryas octopetala. Po-
tentilla aurea. Alchemilla vulgaris var.
Campanula pulla, alpina. Phyteuma orbiculare.
Helianthemum vulgare, oelandicum. Viola alpina, biflora.
Valeriana saxatilis, tripteris.
Genista pilosa. Lotus corniculatus. Anthyllis Vul-
neraria. Hippocrepis comosa.
Polygala Chamæbuxus, amara.
Salix reticulata, myrsinites, retusa var. serpyllifolia, ar-
buscula. Pinus Pumilio.
Alnus viridis. Lonicera alpigena. Galium silvestre.
Geranium silvaticum. Thesium alpinum. Euphorb.
amygdaloides. Daphne alpina. Linum alpinum. Em-
petrum nigrum. Globularia cordifolia. Polygonum
viviparum. Armeria alpina. Pinguicula alpina.
Myosotis alpestris.
Orchis maculata. Gymnadenia Conopsea. Listera
ovata. Herminium Monorchis.
Tofieldia calyculata. Veratrum album. Majan-
themum bifolium.
Luzula maxima, albida. Juncus Hostii.
Carex paniculata, glauca, atrata, ferruginea Scop., tenuis,
capillaris, firma, Davalliana.
Poa alpina, cenisia. Sesleria coerulea.
Aspidium Lonchitis, aculeatum, regium. Asplenium
Breynii, viride. Scolopendrium officinarum. Lycop-
odium selaginoides. Equisetum palustre.
-

**2. Anteckningar till Ölands Flora sommaren 1852
af C. A. Westerlund.**

Sedan de i dessa Notisers Juni- och Juli-häften införda »Anteckningar till Ölands Flora» i början af detta år sammanskrefvos, har jag varit i större tillfälle än under någon annan sommar att egna mig åt undersökandet af Calmartraktens och Ölands Floror. Med undantag af tvenne särskilda resor till Öland (den ena ensam och den andra i sällskap med Filos. Kand. Fr. Areschoug), hvarunder jag hvarje gång genomvandrade södra och medlersta delarne af ön, har jag hufvudsakligen studerat den förra. Båda dessa ställen hafva ock varit synnerligen tack samma, huru undersökta de än troddes vara, och derigenom hafva åtskilliga förändringar i mina »anteckningar» uppkommit, hvilka jag går att här anföra tillika med det nya för dem, som denna sommars undersökningar lemnat.

På Ölands vestra landtborgs-sänkning visar sig ett intressant förhållande i afseende på den vexlande frodigheten hos vegetationen derstädes. Det är s. k. källsvall eller källådror, som bestämma denna omvexling. Man anmärker trenne sådana källsvall, det ena öfver det andra, hvilka tydligast visa sig i den brådstupande blottade klippan af L. Vickleby berg, der de framträda i dagen i källor och bäckrännilar. Närmare Thorslunda, hvarest landtborgen, betäckt af uppslammad sand, sänker sig i en jemn sluttning, der blir detta förhållande väl otydligare, men är dock ganska märkbart. Svallen följa så att nära åsens spets börjar *det första*, som går i en nästan lika höjd längs hela åsen. Här på sjelfva backsluttningen växer *Eriophorum vaginatum* ymnigt m. fl. kärrväxter. Efter ett litet mellanrum kommer längre ned *det andra* svallet, och vid sluttningens slut *det tredje*. Vid alla dessa svall är alltid vegetationen särdeles frodig i anseende till den ständiga fuktigheten, men mycket magrare emellan dem. Det besynnerligaste förhållandet härvid är att från åsens spets till och med de trenne svallens slut är *sand* (mer eller mindre uppblandad med mylla) jordens beståndsdel, men nedom dem är *lera* den rådande jordmånen ända

ned till stranden(?). Säden på sådana svall påstås högst sällan taga skada af frostnätter.

Om vi nu granska meranämnde anteckningar så hafva vi att rätta och tillägga följande:

Från de för Calmartrakten uppförda egendomliga växterna uteslutes *Medicago sativa*, *Gagea spathacea* (som är en högst osäker Calmarväxt), samt *Festuca elatior* och *Glyceria aquatica*, hvilka af misstag äro ditförda; men till de för Calmartrakten egna växterna läggas: *Artemisia mar. v. suffruticosa*, *Mentha littoralis* *), *Ligustrum vulgare*, (*Coriandrum sativum*), *Angelica littoralis*, *Cicuta virosa*, *Camelina sativa*, *Viola stricta*, *Polygala vulg. depressa*, (*Fumaria Vaillantii?*), *Astragalus hypoglottis* L. **), *Erica Te-*

*) I hopp att framdeles få tillfälle att lemna del af våra undersökningar om öns *Menther*, *Rosæ*, *Rubi* och *Atriplices*, utesluta vi här alla anmärkningar rörande dessa genera.

***) Denna för Svenska floran nya växt är, enligt talrika ex. uppskickade till Prof. Fries, i år tagen på Engö vid Calmar af D:r Petersson. Ehuru detta ställe tyckes tala för att växten ditkommit med ballast från någon af de Tyska orterna eller från Danmark der den är ymnig, är den dock lika berättigad till plats i Calmarfloran som *Lactuca Scariola*, *Diplotaxis*, *Meliloti m. fl.*, blott den befinnes hålla stånd.

Här torde några anmärkningar till Calmarfloran tillåtas. I de af förf. nyligen utgifna »Bidrag till kännedomen om Calmar läns vegetation» äro ej den ofvannämnde *Astragalus* eller de nedan anförde *Potentilla cinerea* och *Corynephorus* i Calmartraktens växtförteckning upptagna, emedan de då ej voro kända höra hit. Likaledes är *Gentiana lingulata* Ag., som förekommer på flera ställen, i densamma uteglömd. Vilja vi nu undersöka den olika växtartstyrkan inom båda florna, båda bestämda efter Prof. Fries' *Summa Veg. Scand.*, så finna vi den vara som följer. Vi måste dock nämna att de Öländska växterna anföras både efter Sjöstrands catalog och efter våra egna supplementer till densamma. Calmarflorans område utsträcket här till tre mil å ömse sidor om staden, emedan dess närmaste grannskap icke kan i vegetativt hänseende karakterisera hela nejden och förden skull icke ställas såsom jemnförelse. Beräkna vi således de båda ställenas hittills kända vildt växande växter, så finna vi Öland ega: 652 spec. Dicotyledoner och 222 spec. Monocotyledoner = 874 spec. Cotyledonväxter, samt Calmarfloran hafva: 647 spec. Dicotyledoner och 217 spec. Monocotyledoner = 864 spec. Cotyledonväxter. — I Madesjö socken öj långt från kyrkan (»in paludibus spongiosis») växer en (enl. Prof. Fries) utmärkt form af *Viola uliginosa*. Till dess den blifvit i lefvande tillstånd närmare un-

tralis, *Rumex divaricatus*, *Equisetum fluviatile*, *Gagea stenopetala*, *Narthecium*, *Potamogeton lucens*, *P. compressus*, *Zannichellia major*, *Eriophorum gracile*, *Carex limosa*, *C. irrigua*, *C. proluxa* och *Glyceria plicata*.

Från de för Öland egna ansedda växterna uteslutas: *Hieracium Nestleri*, *Asperula tinctoria*, *Halianthus*, *Chrysosplenium alternifolium*, *Rosa coriifolia*, *Rubus Wahlbergii*, *Rumex maritimus*, *Chara baltica*, *Butomus*, men följande tilläggas: *Hieracium echioides* Kit., *Pulmonaria* off., (*Euphrasia gracilis*?), (*Erythræa Centaurium*?) *Rubus corylifolius*, *R. pruinusus*, *Medicago sylv. β procumbens*, *Anthericum Liliago*, *Carex fulva*, *C. paniculata*, *C. divulsa*.

Vid framställningen af de för Öland och Calmartrakten gemensamma växternas olika utbredning på de båda ställena, vilja vi hafva följande anmärkt*). *Pulmonaria* off. har blifvit anförd för Calmartrakten efter en orätt underrättelse, men finns der troligen ej, emedan jag aldrig observerat den. — Att *Erythræa Centaurium* är att finna på hafsstränderna vid Calmar åtager jag mig ej att controllera, emedan jag aldrig kunnat finna spår af den inom Calmarflorans område, utan den må stå på förste uppgifvarens (Mag. Moquist i sin diss. om Calmartraktens fanerogamer 1848) räkning. — »Vera» efter *Veronica agrestis v. calycida* utstrykes, sedan jag nu sett säkra ex. af den rätta *calycida* Fr. (= *V. didyma* Ten.) som jag icke funnit vid Calmar utan blott den vanliga tillfällighetsformen *calycida* Hn). — *Corynephorus canescens* finns äfven nära Calmar på holmar, t. ex. vid Badhuset (Th. Fries). — *Potentilla cinerea* synes ej förekomma sparsamt hvarken vid Calmar (der D:r P. i år funnit den på Stensö; den är teml. spridd i Madesjö socken) eller på Ölands vestra sida. — *Hieracium echioides* Kit. anföres växa flestädes på både Öland och Smålandssidan. Hvad det förra stället angår så finnes *H. setigerum* Fr. Mon., som är Hartmans men ej Kitaibels *H. echioides*, flestädes på östra sidan af mellersta Öland; men, efter närmare och

dersökt nöja vi oss med att säga att den synes stå alldeles midt emellan *V. uliginosa* och *V. canina*!

*) Följande större tryckfel hafva insmugit sig: pag. 105 r. 22 står t. ex., läs t. a. — p. 102 r. 26 står Tornbo by, läs Tombo by.

noggranna undersökningar af de hithörande Hieracier från Calmartrakten, finnas der inga med setigerum Fr. noga öfverensstämmande former, utan de vända sig kring *Nestleri* Vill. och dess variationer.

Jag har här anfört det som jag vid närmare undersökningar funnit vara att rätta i mina föregående anteckningar till Ölands flora. Ehuru intet har varit af någon synnerlig vigt i dessa ofrivilliga fel, så har jag dock velat sjelf utpeka och corrigera dem och icke, såsom åtskilliga, låta misstagen — äfven sedan de blifvit upptäckta — gå för sanningar tills de förr eller sednare — ty aldrig blir en lögn mot naturen bestående — blifva bragta i dagen, men först sedan de i många fall varit till stor mehn för framåtskridningen.

Några ytterligare tillägg till Ölands flora.

Plantago major v. *scopulorum* (en, åtminstone hos oss, högst oegentlig benämning!) har ymnigt på stränderna vid Runsten en form 2—3 tum hög, med bladen tjocka, saftiga, groftandade, dels håriga och dels glatta samt *blomstänglarne bakåtböjda och tryckta till jorden*.

Geranium dissectum L. »växer temligen ymnigt, men med kort stielk i en äng vester om Horns kungsladugård» enligt J. P. Roséns Reseberättelse 1815 (msc. i K. Wet. Acad. samlingar). Vid Borgholms kungsträdgård finns den äfven teml. ymnigt.

* *Rosa collina* Jacq. (*R. Acharii* Billb. Hn) vid Borgholm (Kand. Areschoug et ipse).

Rubus Wahlbergii Arrh. växer i Thorslunda, Wickleby och Resmo socknar ej sparsamt.

* — *corylifolius* Sw. &

* — *pruinosis* Arrh. äro ej upptagna i Sjöstrands Ölandsflora, ehuru Hartman anför den förra för Öland utan något bestämdt växtställe och den sednare vara af Doc. Holmgren tagen vid Borgholm.

Fragaria elatior Ehrh. har jag tagit vid Dyestad i Runstens socken, i Hässleby af Algustrums socken och i Wickleby socken.

* *Potentilla incana* Mönch, växer på hela Wickleby borg ej sparsamt, samt vid Borgholm och troligen flerestädes.

Oxytropis campestris L. från Öland afviker i åtskilligt från den i Småland växande; bladen äro mycket smala, stundom knappt en half linie breda (på de Småländska ex. halfannan till 2 lin.), stjelken mycket kortare och hårigare än den Småländska, baljorna 3—4 gånger längre än sprötet, då de på Småländska ex. äro knappt dubbelt längre och stundom lika långa.

* *Medicago sativa* L. på en åker nära stranden rakt ned från Näsby by i Åhs socken.

* — *sylvestris* v. *procumbens* växer söder om Fröbygårda färgplats på sandborgen midt utför Lilla Frö nära hafsstranden.

* *Atriplex prostata* Bouch t. a. på Runstens hafsstränder, på ruttnande Zosterer (Kand. Areschoug et ipse).

* *Anthericum Liliago* L. vid Gösslunda(!) Hulterstads socken ej sparsamt (Areschoug et ipse).

Juncus squarrosus L. växer i Byerum.

* *Carex vulpina* v. *nemorosa* (ej upptagen af Sjöstrand, men för Öland anförd i Hartmans Flora) växer i Runsten m. fl. st.

* *Glyceria distans* v. *pulvinata* Fr. ymnig på Runstens stränder (Areschoug et ipse).

Jag vill begagna detta tillfälle att nämna det jag i fjol sommar tog *Hieracium setigerum* Fr. Mon. i ängarne vid Ryd i Karlstorps socken, der den växte ymnigt, samt att *Potamogeton compressus* L. var allmän i sjöar vid Fluxerum m. fl. ställen, hvilka växter icke äro upptagna i min reseberättelse införd i dessa Notiser № 11 för 1851.

**3. Svenska arterna af växtsläktet *Ranunculus* Linn. sect. *Batrachium* DC. jemte deras viktigaste synonymi;
af P. J. Beurling.**

1. *Ranunculus hederaceus* Linn. spec. Sv. bot. n:ro 673. Rehn. icon. fig. 4573. Coss. et Germ. illustr. fl. paris. tab. 1. fig. 1. 2. Herb. norm. fasc. 2. n:ro 43. *Batrachium hederaceum* Fr.

2. *R. Kochii*. *R. Petiveri* Koch apud Sturm, non Coss. et Germ. *R. Petiveri* α . minor Koch syn. ed. 2. (excl. synonym. DC.) *R. tripartitus* Nolte, non DC. *R. confusus* Godr. *Batrachium confusum* F. W. Schultz. *B. heterophyllum* var. *Petiveri* Fr. Herb. norm. fasc. 10. n:ro 18.
3. *R. Friesii*. *R. aqvatis* δ . *tripartitus* Koch syn. ed. 1. *R. Petiveri* β . major Koch syn. ed. 2. *Batrachium heterophyllum* et *B. heterophyllum* var. *crassicaule* Fr. Herb. norm. fasc. 11. n:ro 32.
4. *R. peltatus* Schrank bavar. *R. aqvatis* α . *peltatus* Koch. Rehb. icon. fig. 4576. β . 2. *Batrachium peltatum* et *B. peltatum* var. *isophyllum* Fr. Herb. norm. fasc. 12. n:ro 48.
var. *truncatus*. *R. aqvatis* β . *truncatus* Koch. Rehb. icon. fig. 4576. β . 1.
5. *R. paucistamineus* Tausch bohem. *R. trichophyllum* Chaix. *R. aqvatis* β . *capillaceus* DC. Coss. et Germ. l. c. tab. 2. fig. 4. *R. capillaceus* Thuill. *R. aqvatis* var. *pantothrix* Koch syn. ed. 1. Rehb. icon. fig. 4576. α . *R. pantothrix* Bertol. *Batrachium paucistamineum* Fr. Schultz. *B. trichophyllum* F. W. Schultz. *B. heterophyllum* var. *pantothrix* Fr. Herb. norm. fasc. 9. n:ro 27.
var. *borealis*. *R. aqvatis* β . *eradicatus* Læst. in schæd. *Batrachium aqvatile* var. *eradicatum* Fr. mant. 3. *B. confervoides* Fr. in bot. notis. Herb. norm. fasc. 13. n:ro 45.
6. *R. cæspitosus* Thuill. paris. *R. aqvatis* γ . *cæspitosus* DC. Coss. et Germ. l. c. tab. 2. fig. 5. *R. aqvatis* var. *succulentus* Koch. *R. aqvatis* var. *terrestris* Rehb. icon. fig. 4576. γ . 1. *R. minutus* Döll. *Batrachium cæspitosum* Fr. Schultz. *B. heterophyllum* var. *succulentum* Fr. Herb. norm. fasc. 11. n:ro 33.
7. *R. circinatus* Sibth. oxon. Rehb. icon. fig. 4575. Coss. et Germ. l. c. tab. 1. fig. 9. *R. aqvatis* δ . *stagnatilis* DC. *R. stagnatilis* Wallr. *R. divaricatus* Schrank. *Batrachium circinatum* Fr. Herb. norm. fasc. 9. n:ro 29.

8. *R. marinus* Hn. scand. ed. 4. *R. Baudotii* Godr. *Batrachium marinum* Fr. Herb. norm. fasc. 9. n:ro 28.
9. *R. fluviatilis* Wigg. prim. *R. fluitans* Lam. Rehnb. icon. fig. 4577. Coss. et Germ. l. c. tab. 2. fig. 1. *R. peucedanifolius* All. *R. aquatilis* ϵ . *peucedanifolius* DC. *Batrachium fluitans* Fr.

Anmärkingar:

1. För arten 2. har jag föreslagit nytt namnⁿ till undvikande af dess förvexling med *R. Petiveri* Coss. et Germ. l. c. tab. 1. fig. 5. 6. (*R. tripartitus* β . *obtusiflorus* DC. *R. ololeucos* Lloyd, Godr.)
 2. Då *R. heterophyllus* Hoffm. innefattar både arten 3. (foliis natantibus ternatis) och arten 4. (foliis natantibus peltatis), den sednare dessutom, enligt hvad nu mera temligen allmänt antages, såsom *hufvudform*, har jag ansett det af *Hoffman* gifna namnet icke med skäl kunna, efter begge arternas åtskiljande, ensamt användas för den förra, hvadan jag äfven för densamma föreslagit ett nytt.
 3. Arten 5. var. förekommer äfven i nordliga Amerika, derifrån af *Asa Gray* sänd under namn af *R. aquatilis* var. *fluviatilis*, enligt exempl. i Kongl. Vet. Akad. herbar. Mindre än hufvudarten men derifrån för öfrigt knappast skiljd.
 4. Emellan *R. marinus* Hn. och den sydeuropeiska *R. Baudotii* Godr. är icke annan skiljnad än att den sednare merendels är försedd med *simmande* blad, hvilka hos den förra (*alltid?*) saknas.
 5. Då arten 9. företrädesvis förekommer i *strömmande* vatten har jag föredragit *Wiggers'* artnamn, såsom mest *betecknande*. Träffas vid Stockholm temligen ymnig i Mälarens utlopp, kalladt *norr ström*, och anmäles nu första gången såsom *svensk*.
-

Strödda underrättelser.

Hrr Fristedts och Björnströms resa i Torneå Lappmark.

Bland botaniska resor, som på sednare åren företagits inom Skandinavien, torde ingen, med afseende på den trakt som blifvit undersökt, vara förtjent af större uppmärksamhet, än den resa Studenterna R. F. Fristedt och Fr. Björnström under detta årets sommarmånader utfört genom Torneå Lappmark. Den trakt af denna Lappmark som de genomströfvat, är nemligen en af de i botaniskt afseende minst kända i hela landet. Vål hafva Professorerna Liljeblad och Zetterstedt förut färdats nästan samma väg, men som den förras resa utfördes på en tid, då mycket brukade förbises och den sednares mera var zoologisk, så hade man skäl att anse traktens vegetation nästan okänd. Om Liljeblads resa, som utfördes år 1788, har man ingen berättelse. Man känner den endast genom de uppgifter om en och annan derunder funnen växt, som förekommer uti Vet. Akad. Handlingar för år 1795.

Då den egentliga reseberättelsen, hvilken Hr Fristedt (som af Kongl. Vetenskaps-Akademien åtnjöt 300 R:dr B:co i reseunderstöd) kommer att aflemna, troligen blifver intagen uti Akademiens Handlingar eller årsberättelser, så kan härstädes blott upptagas några ord om den väg de resande färdats och om de bästa fynden.

Ett hinder för de resande, att kunna sträcka sina excursioner något långt in åt landet på ömse sidor om det vattendrag de följde, och sålunda undersöka en vidsträcktare trakt, utgjorde dels den föreskrift de erhållit, att för Akademiens herbarium insamla hundradetals exemplar af hvarje sällsyntare art, som påträffades, dels deras reskassas tillgångar. Stundom nödgades de använda en eller ett par dagar blott för insamlandet och inläggandet af en eller några få arter, hvilken tid säkerligen kunnat för vetenskapen nyttigare användas ute på marken. Reskassan medgaf icke eller att de begagnade mera än 2 karlar till biträde. Detta var också tillräckligt då vattendragen följdes och båt kunde begagnas, men om de skulle företaga långa sidoexcursioner, hvarpå båt icke kunde medföras,

så hade 4 om icke ännu flera bärare behöfts och dessa äro ganska dyrlejda. För dylika sidoexkursioner inåt landet måste tält, varmare kläder, papper och matvaror för flera dagars behof bäras.

Att årets sommar varit ovanligt varm och torr utgjorde en stor lycka för de resande. Det oaktadt hafva de stundom fått snö och flere dagars hållregn öfver sig. Under en vanlig sommar skulle de tvifvelsutän fått slita ännu mera ondt, hvilket inverkar ofördelaktigt på samlingarne.

Från Haparanda, dit ångfartygslägenhet begagnades, följdes Torneå elf ända upp till Torneå träsk, hvilket skall utgöra en sträcka af 40 mil. Härunder gjordes uppehåll på följande ställen: vid Kengis 1 dag, Wittangi en vecka, Jukkasjervi en vecka och Kurravara 4 dagar. Den trakt der de flesta exkursionerna gjordes var omkring Torneå träsk, dels på stränderna, dels på de omkring träsket liggande fjellen. Som Torneå träsk är en sjö af omkring 8 mils längd och 1 mils bredd kan under anförda förhållanden det noggrannast undersökta territoriet icke anses litet. Vid träsket vistades de resande omkring 5 veckor, derifrån dock afräknad en vecka, som åtgick för en provianteringsexkursion till Bjerkvig och Fagernæs vid Ofotensfjord på Norska kusten. Från Torneå träsk företogs återfärden till Jukkasjervi och Wittangi den 13 Augusti, hvarest uppehåll gjordes hufvudsakligen för samlingarnes omskötande. Till Haparanda skedde återkomsten den 26 Augusti.

De märkvärdigaste växterna som (såvidt de resande hittills känna) under resan påträffades och insamlades voro: vid Kengis: *Thalictrum rariflorum* (som dock icke träffades blommande) och *Eriophorum russeolum*; vid Wittangi (den nordligaste gästgifvaregård på denna väg): *Pinguicula villosa*, *Ranunculus hyperboreus* och *Carex laxa*; vid Jukkasjervi: *Erigeron elongatus*, *Carex laxa* och *festiva*; vid Kurravara: *Pinguicula alpina*, *Saxifraga cernua racemosa*, *Andromeda tetragona*, *Stellaria alpestris* Fr., *Leontodon autumnalis*, *Taraxaci*, *Cystopteris montana* och *Woodsia hyperborea*; vid Torneå träsk: på fjellet Opisoive: *Carex pedata*; på Nagerolka: *Avena agrostidea* och *Pedicularis hirsuta* (som dock redan gått i frukt); på Ripanes: *Hierochloa alpina* och *Salix pola-*

ris; nedanför samma fjell: *Rhododendron lapponicum* (redan gången i frukt), *Sagina nivulis*, *Alsine stricta* och *Chamaorchis alpina*: på Wajvanenlaki: *Campanula uniflora*, *Alsine rubella*, *Melandrium apetalum*, *Potentilla nivea* och *Draba muricella*; vid öfversta ändan af Torneå träsk: *Gentiana tenella*; på Nuljalaki, som var det rikaste af alla fjellen i träskest grannskap, funnos de flesta af ofvananföorde rarare växter och dessutom *Melandrium affine*, samt på Kaisapahta: *Carex fuliginosa*, *Allosorus crispus* och ymnigt af *Hierochlōa alpina*.

Inom Norrige träffades på hafsstranden: *Stenhammaria*, *Gentiana serrata*, *Haloscias* och *Carex incurva*. Vid Haparanda träffades *Mulgedium sibiricum*.

De resande skatta sin skörd till omkring 20,000 specimina af fanerogamer och filices. Af mossor och lafvar lärer icke mycket insamlats.

Nyheter för Skandinaviens Flora.

Under året har *Astragalus Hypoglottis* L. blifvit af Doctor Petersson funnen i Calmartrakten, *Euphrasia salisburgensis* Funk af Pastor Westöö på Gottland, *Cotula matricarioides* DC. vid Upsala samt *Potamogeton rutilus* Wolfg. (och *Verbascum phlomoides* L.) i Roslagen af Hr Th. Fries. Bland de lafarter Magister Andersson förra hösten samlade på södra kusten af Norrige och hemsände, har Doctor W. Nylander träffat en bit af *Sticta aurata*, äfvensom han bestämt en under sommaren på Gottland insamlad steril *Cladonia* till *C. endiviæfolia*.

Palo de Vaca eller mjölkträdet i Brasilien.

Detta är ett af de märkvärdigaste träd i Brasiliens skogar. Några månader om året, då intet regn faller och dess grenar äro vissna och hoptorkade, sipprar ur stammen, om den tappas, en söt och närande mjölk. Ymnigast får man den vid solens uppgång. Då hemta infödingarne i stora kärl mjölken, som snart blir gul och tjocknar på ytan. Några dricka deraf rikligt under trädet, andra bära den hem till sina barn. Man kunde tycka sig se en herde utdela mjölk åt sin hjord. Trädmjölken kan nyttjas till the och kaffe i stället för vanlig mjölk (grädda). Trädet är ett bland de största i Brasiliens skogar och nyttjas till skeppsbyggnad. Växtens namn är *Brosimum Galactodendron* Don.

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 11 & 12.

K. F. THEDENIUS.

Nov. — Dec.

1852.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH. UTG.: Bidrag till kännedomen om Stockholmstraktens Laf-Vegetation. C. HARTMAN: Nya vextställen för några sällsyntare Svenska och Norrska mossarter. LITT.-ÖFVERS.: WESTERLUND: Bidrag till kännedomen om Kalmar läns vegetation. ANDERSSON och THEDENIUS: Svensk Skol-Botanik. STRÖDDA UNDERR.: Mikroskopiska kännetecken för Baströr af Lin och Hampa m. m. Förmodad värme-utveckling hos *Soldanella alpina*. Utnämning. Beriktigande.

Original-Afhandlingar.

1. Bidrag till kännedomen om Stockholmstraktens Laf-vegetation, af Utgifvaren.

(Med en planch).

Det är en temligen allmän åsigt, hvilken utgifvaren af denna tidskrift äfven delar, att de växtvänner, som besitta inskränkta förmåga eller tillgång på tid att använda i Floras tjänst, icke kunna tjena Henne bättre, än om de begagna sina lediga stunder för att botaniskt undersöka den trakt, som omgifver deras bostad.

För sådant ändamål är det alltid nödvändigt att växtförteckningar upprättas och att dessa göras så allmänt bekanta som möjligt, på det att hvar och en som kommer i tillfälle att efteråt botanisera i samma trakt, kan få se hvad som förut är funnet derstädes, samt göra tillägg då han finner något nytt. Den som döljer det lilla han vet, hvilket i sådant fall vanligen försvinner med honom, eller den som anser detsamma oförtjent af att förvaras och meddelas, handlar tvifvelsutan emot Floras interesse, hvilket icke kan vara något annat, än att låta människorna se, beundra och känna de sköna skatter, naturen lemnat i hennes vård.

Såsom en följd af ofvanstående åsigt har Utg. redan uppsatt och i Botaniska Notiser för år 1850 bekantgjort en förteckning öfver de af Stockholmstraktens Fanerogamer och Ormbunkar, som han dels sjelf under 11 års exkursioner, dels andra växtvänner derstädes funnit. Ehuru denna förteckning var mycket ofullständig och t. o. m. möjligen i några få fall otillförlitlig, emedan utg. icke kunnat granska alla uppgifter som lemnats, har densamma dock emottagits med välvilja af vetenskapens vänner och redan verkat fördelaktigt på ungdomens håg att botanisera. Många tillägg finnas nu till denna förteckning och dessa skola vid första tillfälle meddelas.

Nyssnämnde förteckning upptager endast Fanerogamerna och Ormbunkarne. Att alla öfriga växter äfven böra på samma sätt inregistreras faller af sig sjelft. De grupper, hvarmed Utgifvaren hittills sysselsatt sig något nera, äro Mossor och Lafvar. På förteckningen öfver raktens mossor behöfver ännu någon tid arbetas. Att afvarnes redan nu kan meddelas beror på en gynnsam tillfällighet. Under de noggranna undersökningar af lafvarnes inre byggnad, som för närvarande sysselsätter Medicinæ Doktorn Hr *William Nylander* från Helsingfors, har han uppehållit sig en tid i Stockholm och derunder nästan dagligen gjort laf-exkursioner, på hvilka utgifvaren medföljt. Härunder har den redan förut befintliga lafförteckningen blifvit efter förmåga kompletterad. Flera arter skola tvifvelsutän efter hand påträffas, men äfven i sitt nuvarande skick torde förteckningen vara förtjent af att publiceras, dels derföre att den bekantgör några nya lafarter, dels emedan den är fullt pålitlig, i det att den icke upptager andra, förr bekanta, än de, som antingen äro af D:r Nylander och utg. samlade i Stockholmstrakten, eller förut funna derstädes af fullt pålitliga forskare. I sednare fallet äro källorna angifna. De anmärkningar, som förekomma efter sjelfva förteckningen, äro skrifna af D:r Nylander. Då de ådagalägga huru vigtiga upplysningar mikroskopet förmår lemna vid lafvarnes studium, och, såsom ett bevis derpå, bland annat visa huru olika lafsporerna stundom äro hos till det yttre knappt skiljbara arter, skola de säkerligen verka lifvande

på hågen för lafvarnes studium hos våra yngre växt-älskare, hvilka vänjt sig vid att anse detta studium såsom, om icke afslutadt, dock lemnande få eller inga tillfällen till upptäckter: en uppmuntran, som äfven unga naturforskare äro vana att erhålla vid andra naturföremåls undersökning, och som säkerligen är en stark drifkraft för forskningsansättande.

Att personer finnas, som möjligen kunna göra ett eller annat tillägg till förteckningen öfver Stockholmslafvarne, är utg. icke obekant, men deras vetande har icke ännu kommit honom till godo. Hvad som nu brister torde dock framdeles kunna fyllas; och utg. skall icke tröttna att efter sin ringa förmåga arbeta för ett mål, som han anser vara längre aflägsnadt än det borde vara, men också så mycket mera lockande, nemligen: kännedomen om de Floras Barn, som stilla framlefva sina dagar i Stockholms sköna nejder.

Förteckning öfver Lafarter, funna uti Stockholmstrakten.

- Usnea barbata* Fr. var. *hirta* (L.) allmän.
 var. *plicata* (L.) allmän, enl. Wikströms Flora, Inledn. p. 171.
 var. *dasyopoga* (Ach.) t. a.
 Alla dessa former äro mig veterligen endast funna sterila i Stockholmstrakten.
- Evernia jubata* Fr. var. *chalybeiformis* (L.) a.
 var. *implexa* (Fr.) (Lich. *jubatus* L.) t. a.
 — *prunastri* Ach. a.
 — *furfuracea* Mann. a. Funnen med frukt på en och tall vid Skuru.
- Ramalina calicaris* Fr. var. *fraxinea* (L.) a.
 var. *fastigiata* (Pers.) a.
 var. *canaliculata* * *farinacea* (L.) a. En enda gång funnen med frukt, neml. på Wärmdön.
 — *pollinaria* Ach. flerstädes, t. ex. på berg vid Nacka och Marieberg.

- Ramalina polymorpha* Ach. flerst. t. ex. på bergen i Grinds-
hage och utom Skanstull; på Cedersdalsber-
gen etc.
- *scopulorum* Ach. funnen af Torssell på klippor
i yttre skärgården.
- Cetraria odontella* Ach. flerst. t. ex. på Danviks- och
Nackabergen, på bergåsen söder om Årsta-
viken, på Djurgården. Alltid steril.
- *aculeata* Fr. a. Funnen fruktbarande på Nacka-
bergen.
- *islandica* Ach. a. och ofta fruktbarande.
- *cucullata* Bell. flerst. t. ex. på grusåsarne utom
Skanstull och på Generalsbacken, i skogarne
flerstädes enl. Wikströms Flora, Inledn. p. 171.
Ej funnen med frukt.
- *nivalis* Ach. t. a. på sandåsarne nära staden,
t. ex. på Generalsbacken och utom Skanstull.
Endast funnen steril.
- *glauca* Ach. a. Icke funnen med frukt.
- *sæpincola* Ach. a.
var. *ulophylla* (Ach.) a.
- *juniperina* Ach. a.
- *pinastri* Sommerf. t. a. men steril.
- Nephroma arcticum* Fr. r. På berget söder om sjön Tre-
kanten.
- *resupinatum* Ach. t. a.
var. *papyraceum* (Hoffm.) t. a.
- Peltigera aphthosa* Hoffm. a.
- *malacea* Fr. t. a.
- *canina* Hoffm. a.
- *rufescens* Fr. a.
* *polydactyla* (Wulf). Vid Skanstull.
- *polydactyla* Hoffm. t. a.
var. *scutata* (Dicks). På Sundstabergen.
- *horizontalis* Hoffm. flerst. t. ex. i skogen vid lilla
Björknäs på Wärmdön, på Winterviksbergen o. s. v.
- *venosa* Hoffm. r. På Sicklaön flerstädes.
- Sticta scrobiculata* Ach. r. På bergväggar nära Blom-
mensberg.
- *pulmonacea* Ach. flerst. t. ex. i Carlbergs och Haga

- parker, på Djurgården, vid Skrubba, vid l. Björknäs på Wärmdön m. fl. st.
- Parmelia tiliacea* Ach. r. nedanför Friesens park på Djurgården.
- *saxatilis* Ach. a. men sällan fruktbärande.
 - var. *Omphalodes* (L.) a.
 - var. *panniformis* (Schær.) flerst. t. ex. på berg vid Blommensberg och Skurusundet.
 - *aleurites* Ach. t. a.
 - *physodes* Ach. a.
 - *olivacea* Ach. a.
 - var. *panniformis* t. a. på klippväggar. Denna form är analog med den lika benämnda formen af *P. saxatilis* *).
 - *fahlunensis* Ach. t. a. på de högre bergen och gauska ofta fruktbärande.
 - *stygia* Ach. a. på de högre bergen.
 - var. *lanata* (L.) flerst. t. ex. på Winterviksbergen.
 - *conspersa* Ach. a.
 - *incurva* Ach. t. a. på bergen, men mycket sällsynt med frukt.
 - *ambigua* Ach. a.
 - *centrifuga* Ach. a.
 - *parietina* Ach. a.
 - var. *polycarpa* (Ehrh.) t. a.
 - var. *candelaria* (L.) a.
 - var. *citrina* (Ach.) flerst. t. ex. på Djurgården.
 - *ciliaris* Ach. a.
 - *stellaris* Fr. a.
 - var. *adscendens* (Fr) a.
 - *cæsia* Fr. a.
 - *aquila* Ach. flerst. på klippor i skärgården.
 - *pulverulenta* Ach. a.
 - var. *venusta* (Ach.) t. a.
 - var. *grisea* (Lam.) t. a.
 - *obscura* Ach. a.

*) Hvad som blifvit mig meddeladt under namnet *P. dendritica* utgör icke någon constant form, utan måste hänföras till *P. olivacea*, hvilket tydliga öfvergångar beständigt visa.

- var. *virella* (Ach.) Funken af Weber enl. Wikströms Fl. l. c. p. 155.
- Parmelia lanuginosa* Ach. a.
- *triptophylla* Fr. r. på Danviksbergen. Formen *Collema nigrum*, som sannolikt är en Lecidea, förekommer flerst. på bergen nära Danviken och Marieberg.
 - *brunnea* Ach. r. Vid vägen till Ekensberg.
 - *ostreata* Fr. t. a. på gamla tallar, men steril; på ek på Djurgården.
 - *saxicola* Ach. a.
 - var. *diffracta* (Ach.) flerst. t. ex. på bergen vid Hummersberg, Sundsta och Blommensberg.
 - *cartilaginea* Ach. t. a. på bergen och klipporna inom och nära staden.
 - *murorum* Ach. t. a. På de gamla murarne vid Skanstull har jag tagit en form, som mycket liknar *P. elegans* Ach.
 - *circinata* Ach. Tagen af D:r Stenhammar på Cedersdalsbergen enl. Wikströms Flora l. c. p. 172.
 - *cervina* Fr. Leight. var. *squamulosa* (Schrad.). En späd form häraf förekommer på gamla tegelstenar utom Skanstull.
 - var. *discreta* (Fr.) a.
 - var. *sinopica* (Wg.) (*Endocarpon sinopicum* Wg.) förekommer t. a.
 - *calcareea* Fr. var. *contorta* (Hoffm.) r. På den kalkbeströdda granitmuren vid Skanstull.
 - *cinerea* Fr. a.
 - var. *chionæa* (Ach.) t. a.
 - var. *cinereo-rufa* (Wg.) r. På Sundstaberg.
 - var. *lacustris* (Wither.) flerst. t. ex. vid Nacka, Carlberg.
 - *atra* Ach. a.
 - *confragosa* Ach. r. På Cedersdalsbergen. (Se Obs. 13 p. 179.)
 - var. *metabolica* (Ach.) flerst. t. ex. på Djurgården och i Carlbergs park.
 - *subfusca* Fr. a.

Parmelia albella Fr. a. (likaså formen *angulosa*).

var. *alabastrina* (Ach.) t. a.

— *tartarea* Ach. t. a.

— *badia* Fr. a.

— *sophodes* Fr. t. a. (Se Obs. 13 p. 179.)

— *ventosa* Fr. a. på de högre bergen.

— *hæmatomma* Fr. t. a.

— *varia* Fr. a.

var. *symmicta* (Ach.) t. a.

— *polytropa* Fl. Dan. a.

— *orosthea* Fr. t. a.

— *sulphurea* Fr. flerst. t. ex. vid Marieberg, på Sundstabergergen etc.

— *glaucoma* Ach. a.

var. *subcarnea* (Ach.) t. a.

var. *Swartzii* (Ach.) t. a.

Den degenererade formen *Isidium corallinum* (Ach.) a.

— *cenisea* Fr. a.

— *scruposa* Fr. a. (Se Obs. 6 p. 177.)

var. *bryophila* (Ach.) t. a.

— *epanora* Fr. r. Funnen af Prof. Friés på klippor vid Marieberg. (Wms. Fl. l. c. p. 173.)

— *vitellina* Fr. a.

— *cerina* Fr. a.

var. *gilva* (Ach.) t. a.

var. *pyracea* (Fr.). Växer på aspar nära bergen ofvanför Ingemarshof (Wikströms Fl. l. c. p. 173).

— *aurantiaca* Fr. t. a.

— *ferruginea* Fr. flerst. t. ex. på aspar på Winterviks- och Danviksbergen.

var. *festiva* (Ach.) t. r. På bergen nära Blommensberg och Hummersberg. På Danviksbergen och klipporna mellan Carlberg och Hufvudsta.

Stereocaulon tomentosum Fr. flerst. t. ex. på Kungsholmen, vid Carlberg, på sandåsarne utom Norrtull och Skanstull.

— *corallinum* Schreb. a.

Stereocaulon paschale Fr. a.-- *denudatum* Fl. t. a.— *nanum* Ach. t. a. i bergsspringor och på skuggiga bergssidor, isynnerhet i närheten af staden.*Cladonia turgida* Fr. t. a.— *pyxidata* Fr. a.var. *cariosa* (Ach.) flerst. t. ex. vid Carlberg och på sandåsen utom Skanstull. Är troligen en egen art.var. *pocillum* (Ach.) t. a.— *gracilis* Fr. *verticillata* (Ach.) r. På Nackabergen.var. *hybrida* (Ach.) flerst. t. ex. på Djurgården, vid Nacka, o. s. v.var. *elongata* Fr. a.— *degenerans* Fl. t. a.— *fimbriata* Fr. var. *tubæformis* (Hoffm.) t. a.var. *radiata* (Schreb.) a.— *cornuta* Fr. flerst. t. ex. på Nackabergen.— *decorticata* Fl. r. Wärmdön, på bergen nära Skurusundet.— *amaurocræa* Fl. r. Funnen af Hr Th. Fries på berget mellan Carlberg och Eklund (Bot. Notiser 1852 p. 49).— *Botrytes* Hoffm. t. a.— *Cornucopioides* Fr. t. a.— *Flörkeana* Fr. r. På Nackabergen och bergen nära lilla Björknäs på Wärmdön.— *digitata* Fr. flerst. t. ex. vid Nacka.— *macilenta* Hoffm. t. a.— *brachiata* Fr. t. a.— *furcata* Fr. *crispata* (Ach.) flerstädes t. ex. på Nackabergen.var. *racemosa* (Wg.) t. a.var. *subulata* (L.) t. a.var. *pungens* (Ach.) t. a.— *squamosa* Hoffm. a.— *rhangiferina* Hoffm. *silvatica* (Fl.) a.var. *alpestris* (L.) a.— *uncialis* Fr. *stellata* (Fl.) a.

Cladonia Papillaria Hoffm. Funnen af Prof. F. Weber enl. Wikströms Fl. Inledn. p. 157.

Bæomyces roseus Pers. Tagen i Stockholmstrakten af Friherre A. F. Wrangel enl. Wikströms Fl. Inledn. p. 158.

Biatora byssoides Fr. t. a.

— *muscorum* Fr. t. a.

— *atrorufa* Fr. r. På Danviksbergen öster om Henriksdal, mycket sparsamt.

— *decolorans* Fr. t. a.

— *flexuosa* Fr. Funnen af D:r Stenhammar enl. Wikströms Fl. Inl. p. 174.

— *luteola* Fr. t. a. Högst ymnig i Carlbergs park.

— *sanguineo-atra* Fr. r. På Danviksbergen.

— *vernalis* Fr. flerstädes t. ex. på bergen vid Blommensberg.

— *anomala* Fr. (Lich. Suec. Exs. Fasc. XII N:o 350, Se Obs. 12 p. 179). Flerst. t. ex. på ekbark vid Blommensberg och lilla Björknäs.

— *lucida* Fr. flerst. t. ex. på Djurgårdsbergen, Nacka-bergen, bergen vid Skurusund o. s. v.

— *fuscescens* Fr. (Se Obs. 11 p. 179) r. På björk nära Klinten på Wärmdön.

— *rivulosa* Fr. flerst. t. ex. på bergen vid Winterviken, Nacka och Skurusund.

— *uliginosa* Fr. *humosa* (Fr.) t. a.

var. *fuliginea* (Ach.) t. a.

var. *cænosa* (Schær.) r. På sandåsen vid Johannis-hof.

— *viridiatra* Stenh. flerst. t. ex. på Djurgårdsbergen och Nackabergen.

Lecidea muscorum Sw. (Se Obs. 2 p. 175 fig. 4) r. på sandåsen utom Skanstull, såväl på mossa, som på murken ved vid en källbäck.

var. *quercicola* (Se Obs. 2 p. 175) r. på ekbark vid Marieberg och nära Klinten på Wärmdön.

— *milliaria* Fr. var. *ligniaria* (Fr.) (Se Obs. 3 p. 176 fig. 5) funnen af Doct. Stenhammar enl. W—ms Flora, l. c. p. 174. Densamma (Lich. Sv. exs. N:o 29), men en form på mossa, förekommer

- sällsynt på Danviksbergen och på berg på Wärmdön, nära Skurusund.
- Lecidea squalida* Ach. (Se Obs. 5 p. 177 fig. 7 a.) r. På Danviksbergen på samma ställe som *Biat. atrorufa*.
- *badia* Fr. (Se Obs. 5 p. 177 fig. 8 a.) t. r. På Djurgårds-, Danviks-, Kungsholms- och Sundsta- bergen, äfvensom på Wärmdön.
- *melanospora* n. sp. (Se Obs. 5 p. 176 fig. 7 b) flerst. t. ex. på Djurgårds-, Mariebergs- och Skanstullsbergen. Densamma är förut tagen vid Marieberg af D:r Græve och mig meddelad under namn af *L. squalida*.
- *citrinella* Ach. flerst. t. ex. på berg vid Hummers- berg, Winterviken, Nacka och på Wärmdön.
- *alboatra* Hoffm. var. *margaritacea* (Somft.) r. på gamla stenvägar vid Skanstull.
var. *corticola* (Ach.) flerst. t. ex. på Djurgården och vid Carlberg.
- *dolosa* Wg. r. nära lilla Björknäs på Wärmdön; äfven funnen af Weber vid Stockholm enl. W:ms Flora l. c. p. 155.
- *turgidula* Fr. t. a.
- *sanguinaria* Ach. flerst. t. ex. på Danviksbergen, vid Nacka och lilla Björknäs på Wärmdön.
- *parasema* Ach. (Lich. Suec. exs. N:o 216 D. Se Obs. 1 p. 175 fig. 3.) a.
- *disciformis* Fr. (Lich. Suec. exs. N:o 215 A. B., 216 C. Se Obs. 1 p. 175 fig. 1) t. a. på slät löfträdsbark.
var. *myriocarpa* (DC.) (*L. chloropolia* Fr. Lich. Suec. Exs. N:o 353. Se Obs. 1 p. 175 fig. 2) allmän på gamla tallar.
var. *terrestris* r. på en grafkulle å cholerakyrko- gården utom Skanstull.
- *enteroleuca* Ach. r. I Carlbergs park; äfven fun- nen af D:r Stenhammar enl. W—ms Fl. l. c. p. 174.
- *spilota* Fr. a.
var. *daphæna* (Somft.) flerst. t. ex. på berg vid Winterviken och på Wärmdön.

Lecidea contigua Fr. a.var. *platycarpa* (Ach.) t. a.var. *flavicunda* (DC.) t. a.

- *polycarpa* Fl. flerstädes t. ex. på Cedersdalsbergen, Sundstaberg, Winterviks- och Nackaberg.
- *confluens* Ach. flerst. t. ex. på berg vid Skanstull och Nacka.
- *lapicida* Fr. r. på Cedersdals- och Nackaberg.
- var. *silacea* (Ach.) r. på Cedersdals-, Hummersbergs- och Danviksbergen.
- *nitidula* Fr. t. a. Synes vara en *L. parasema* på sten.
- *panæola* Fr. flerst. t. ex. på Djurgårds-, Danviks- och Nackaberg, men endast sedd steril.
- *ambigua* Ach. flerst. t. ex. på berg vid Skanstull, Nacka och på Wärmdön.
- *murina* Flotow (*L. atroalba* Lich. Suec. exs. N:o 406 A.) a.
- *petræa* Flotow (*L. atroalba* Lich. Suec. exs. N:o 406 B.) a.
- *Oederi* Ach. r. vid Nacka Qvarnar och l. Björknäs på Wärmdön.
- *atroalba* Flot. (Lich. Suec. exs. N:o 382) r. På Danviksbergen.
- *fuscocinerea* n. sp. (*L. atroalba* var. Lich. Suec. exs. N:o 406 C. Se Obs. 7 p. 177 fig. 9) flerst. t. ex. på berg vid Skanstull, Nacka och Skurusund.
- *insularis* n. sp. (Se Obs. 6 p. 177 fig. 8 b) flerst. t. ex. på klippor vid Carlberg och Skanstull.
- *caudata* n. sp. (Se Obs. 4 p. 176 fig. 6 a) r. På berg vid Nacka och Sundsta.
- *lugubris* Somf. (Se Obs. 4 p. 176 fig. 6 b) t. r. på berg på Djurgården, vid Nacka och Sundsta samt på Wärmdön.
- *fuscoatra* Ach. a.
- var. *deusta* (Stenh.) t. a.
- *geographica* Schær. a.
- *glaucomaria* n. sp. (Se Obs. 6 p. 177 fig. 10) flerst. t. ex. på Skanstulls- och Nackaberg, växande parasitiskt på *Parmelia glaucoma*.

- Umbilicaria pustulata* Hoffm. a. men sällsynt med frukt.
 — *polyphylla* Hoffm. a.
 var. *deusta* (L.) a.
 — *hyperborea* Hoffm. flerst. t. ex. på berg vid Winterviken, Nacka, på Wärmdön etc.
 — *erosa* Hoffm. r. på berg vid Nacka och Skurusund.
 — *proboscidea* DC. Funnen på Nackaåsen af D:r Stenhammar enl. Wms. Fl. l. c. p. 174.
 — *vellea* Ach. r. På Cedersdals- och Danviksbergen enl. Wms. Flora inl. p. 175.
 — *hirsuta* Stenh. a.
 var. »*subtus nigra*» (Lich. Suec. exs. N:o 277) r.
 På Danviksbergen. Föga olik *U. vellea*.
 — *polyrrhizos* Stenh. t. a.
- Opegrapha varia* Pers. *pulicaris* (Hoffm.) flerst. t. ex. på Djurgården.
 var. *notha* (Ach.) t. a.
 var. *diaphora* (Ach.) r. På ek på Djurgården.
 var. *rimalis* (Ach.) flerst. t. ex. vid Nacka och Carlberg.
- *atra* Pers. *vulgata* a.
 var. *siderella* (Fr.) r. på yngre aspar och björkar nära lilla Björknäs på Wärmdön.
 var. *radiata* (Pers.) t. a.
- *scripta* Ach. flerst. t. ex. på hassel på Winterviksbergen.
 var. *pulverulenta* (Ach.) i Carlbergs park.
- Trachylia tympanella* Fr. r. vid Carlberg och Nacka.
- Calicium lenticulare* Ach. flerst. t. ex. på Djurgården och i Carlbergs park.
- *viride* Pers. r. mellan Carlberg och Ingenting.
 — *trichiale* Ach. t. a.
 — *subtile* Pers. t. a.
 — *hyperellum* Wg. flerst. t. ex. vid Carlberg, Marieberg och Nacka.
 — *trachelinum* Ach. t. a.
 — *melanophæum* Fr. flerst. t. ex. vid Marieberg, Carlberg och Johannishof utom Skanstull.
 — *brunneolum* Fr. r. vid Nacka.

- Calicium chrysocephalum* Turn. et Borr. flerst. t. ex. vid Winterviken, Marieberg, Carlberg och Nacka.
- *phæocephalum* T. et B. var. *chlorellum* (Wg.) flerst. på ek, t. ex. på Djurgården, Nacka och Wärmdön.
- *roscidum* Fl. flerst. t. ex. vid Nacka och lilla Björknäs på Wärmdön.
- *corynellum* Ach. flerst. t. ex. vid Nacka och på Wärmdön.
- *curtum* T. & B. t. a.
- *byssaceum* Fr. flerst. t. ex. på Wärmdön.
- *turbinatum* Pers. r. på ek vid Rosendal.
- Coniocybe furfuracea* Fr. flerst. t. ex. vid Marieberg och Nacka.
- *pallida* Fr. t. r. på Djurgården, i Carlbergs park och vid lilla Björknäs på Wärmdön.
- Sphærophoron coralloides* Pers. t. a. Funnen fruktbarande på berg nära Blommensberg.
- *fragile* Pers. a. Funnen fruktbarande vid Nacka och Blommensberg.
- Endocarpon miniatum* Ach. flerst. t. ex. på Djurgården, Kungsholms- och Danviksbergen.
- *pusillum* Hedw. *lachneum* (Ach.) r. på norra sidan af Danviksbergen.
- Pertusaria communis* DC. t. a. men endast steril = *Lichen carpineus* L.
- *Wulfenii* DC. var. *variolosa* (Fr.) r. på ek på Djurgården.
- Verrucaria clopima* Stenh. (*Sagedia* Fr. *Trichothecium* Flot. Se Obs. 8 p. 178 fig. 11) flerst. t. ex. på Kungsholmen, södra bergen, vid Sabbatsberg o. s. v.
- *epigæa* Ach. (non Leight.) r. vid lilla Björknäs på Wärmdön.
- *muralis* Ach. flerst. t. ex. på tegelsten vid Skanstull och Carlberg.
- *margacea* Wg. r. vid Sundsta.
- *hydrela* Ach. r. vid Sundsta.
- *umbrina* Fr. (*V. nigrescens* Stenh. Lich. Suec. exs. N:o 417. Se Obs. 8 p. 178) t. a. Föres äfven af Flotow till det af honom bildade släktet *Trichothecium*, men är troligen en mindre utveck-

lad ehuru ganska constant form af *Verrucaria clopima*.

Verrucaria acrotella Ach. Tagen vid Stockholm af Hr Th. Fries. Denna form är säkerligen icke någon sjelfständig art.

— *gemmata* Ach. et Fr. flerst. t. ex. vid Carlberg, Marieberg och på Djurgården. — *V. ? scoriadea* Fr. (*V. conferta* Hook et Leight.) växer på björk på Danviksbergen, men är, enligt hvad mikroskopet visar, icke någon Laf.

— *epidermidis* Ach. var. *elliptica* (Ach.) t. a.
var. *fallax* (Se Obs. 9 p. 178 fig. 12 b) r. på björk på bergshöjden öster om Nacka.

— *oxyspora* n. sp. (Se Obs. 10 p. 179 fig. 12 a) r. Danviksbergen på björk.

— *biformis* Fr. (non Leight. Se Obs. 9 p. 178). Funnen af Weber i trakten af Carlberg enl. Wms. Fl. l. c. p. 156.

— *punctiformis* Ach. Uppgifves för Stockholm i W:ms. Fl. Inl. p. 175 *).

Cliostomum corrugatum Fr. flerst. t. ex. på Djurgården och i Carlbergs park.

Pyrenotheca leucocephala Fr. En sannolikt hithörande form är tagen på gårdesgårdar vid Cedersdal.

— *stictica* Fr. r. på ek i Carlbergs park.

Följande *Collemaceæ* och *Byssaceæ* äro antecknade:

Collema crispum Ach. r. vid Skanstull.

— *limosum* Ach. r. på Djurgården.

— *saturninum* Ach. (*Mallotium* Flot.) r. Winterviksbergen på asp.

— *flaccidum* Ach. flerst. t. ex. på Danviksbergen.

— *furvum* Ach. t. a.

Leptogium lacerum Fr. t. a. men högst sällsynt med frukt.

*) *V. Garovaglii*, Mont. (*Endocarpon* Schærer) är af D:r Nyländer funnen på Upsala slottsbacke; förut är den blott funnen: »ad terram nudam in Longobardia».

var. *tenuissimum* (Dicks.) r. på sandåsen utom Skanstull och med frukt.

Leptogium muscicola Fr. t. a.

Ephebe pubescens Fr. t. a.

Racodium rupestre Pers. flerst. t. ex. på Nacka- och Skurubergen.

Byssus abietina Pers. t. a.

— *Jolithus* L. t. a.

— *rubens* Hoffm. t. a.

Observationes aliquot ad Synopsin Lichenum Holmiensium.

1. *Lecidea parasema* Auctorum duas certe saltem continet species etiam Holmiæ obvias. Altera *L. disciformis* (huc Lich. Suec. exs. 215 A, B et 216 C, Somrf. exs. 48) minus ibi frequens, apotheciis adpressis discoque plano præditis satis differt a vulgatissima *L. parasema* (L. S. 216 D, *L. parasema* var. *convexa* Fr. S. V. Sc. pag. 115 pr. p.). At sporæ differentiam exhibent facillimam, nam in illa fuscæ sunt et distincte uniseptatæ, in hac hyalinæ nucleis binis globularibus viridibus. Analysis deiu microscopica quoque demonstrat, frequentem *Patellariam myriocarpam* DC. (*L. chloropolia* Fr. L. S. 353) varietatem modo sistere minorem *Lecideæ disciformis*; formam ejus terrestrem legi in coemeterio ad Skanstull Holmiæ. Cf. tab. nostr. fig. 1, 2 et 3. *Lecidea nitidula* Fr. vero sit *L. parasema* lapidicola, nam sporæ conveniunt.

2. *Lecidea muscorum* (Fl. D.) Sw. Whlnb. species est manifeste distincta ab alpestri »*L. sabuletorum*» sub quo nomine in Lichenographia Europæa plures latent species, ut occasione proxime data exponere liceat. In viciniis Holmiæ *Lecideam muscorum* ipsam et formam ad corticem quercus obviam (Wärmdö, Marieberg) *quercicolam* dicendum observavi. Eam semel quoque ibi ad truncum putridum (pone Skanstull) inveni, tunc facie externa simillimam *Lecideæ parasemæ* vel *enteroleucæ*, nisi chara-

cteres microscopici mox docerent, eam ad *Lecideam muscorum* esse referendam. Sporæ anguilliformes, adultæ 0,045 millim. longæ et 0,0025 millim. latæ (fig. 4), apud varietatem *quercicolam* omnino similes, tantum paullo breviores.

3. *Lecidea milliaria* Fr. (primitiva, L. S. 29; non L. S. 213, quæ ad *L. sabuletorum alpestrum* pertinere videtur; L. S. 212 varietas sit *L. milliariæ*, sporæ enim fere eadem). Hæc Holmiæ ad muscos (Andreæas) rupium parcius adest. Optima ejus nota e sporis sumenda lineari-oblongis elongatis (longit. 0,022 mm., latit. 0,005 mm.), in adultis quasi pluriseptatis, septis minus distinctis. Forma sporarum hujus speciei analogiam offert cum illa *Biatoræ vernalis* æque ac eadem *Lecideæ muscorum* cum illis *Biatoræ luteolæ*.

4. *Lecidea caudata* n. sp. crusta granuloso-areolata cinereo-fusca (0,5 millim. crassa) apotheciis (diametro 1 millim.) intus paullo cinerascentibus, disco opaco-atro, margine crasso nitidulo; sporæ 4:næ (vel plures vel pauciores) clavatæ vel oblongo-elongatæ infra caudatæ, virides, contento quasi per septa plus minus distincta pluries diviso longit. 0,045 millim., latit. 0,0065 millim. Holmiæ rar. ad rupes Nackaënses. (Upsaliæ ad Örlösan copiose.) Species primo obtutu *Lecideæ lugubri* omnino similis, thallo coccolato-colorato et apotheciis, sed differt crusta latius effusa, magis æqvabili, adpresso et sporis diversissimis, nam apud *Lecideam lugubrem* Smrf.! (L. S. 351!) globulares (diam. 0,0087 millim.) nucleo unico ad maximam partem repletæ, 6—8:næ foventur in ascis cylindricis. Præterea in *L. lugubri* thallus crassior magis concretus, glebularum diffractas format. Ambæ haud raro mixtim crescunt et plerumque mox dignoscuntur, nonnumquam vero adeo similes evadunt, ut eas nonnisi ope microscopico distinguere valeamus.

5. *Lecidea melanospora* n. sp. thallo crenato-vel granulato-squamuloso, crustam formante crassiusculam (3,5 mm.) rugosam fusco-cineream vel cervinam, apotheciis intus atris (diam. 0,5 mm. plerumque haud excedente), sporis ellipticis vel oblongis distincte uniseptatis fusco-brunneis, contento loculorum virescente sæpe ad nucleum

globularem reducto. — Holmiæ hanc speciem pluribus legi locis ad parietes rupium, ubi *Parmeliam olivaceam*, quacum intertexta sæpissime obvenit, præcipue amare videtur. Etiam ad Upsaliam adest. Inter *Lecideam squalidam* et *lugubrem* quasi intermedia ex habitu externo adparet (*Parmeliam microphyllam* haud parum crusta referens), sed notis allatis facillime distinguitur. — *Lecideam squalidam* Ach. Holmiæ rarissime inveni ad Danviksbergen forma colore thalli magis cinerascete modo differente a speciminibus Helveticis comparatis. Sporæ ejus (fig. 7 a) lineares vel elongato-fusiformes longit. 0,027 mm., latit. 0,004 mm. — In *Lecidea badia* Fr. in viciniis Holmiæ passim, licet parce, obvia (etiam Upsaliæ) sporæ parvæ ovatæ contento viridi granuloso, longit. 0,009 mm., latit. 0,005 mm.

6. *Lecidea insularis* n. sp. crusta fusco-cinerea vel cervina nitidiuscula plicato-verrucosa, areolato-diffracta (crassitiem 1 mm. vix excedente), apotheciis (vix 0,5 mm. latis) intus atris mediocriter marginatis, sporis simplicibus oblongo-ellipticis longit. 0,012 mm., latit. 0,007 mm. Ad saxa regionis Holmiensis hanc ex. gr. ad Skanstull et Carlberg copiose observavi. Est sat similis *L. melanosporæ* et *caudatæ*, tamen characteribus datis absque ulla difficultate dignota. Plerumque insulatim occurrit in crusta *Parmeliæ glaucomæ*, in qua eadem sat frequenter ad Holmiam vidi etiam aliam speciem omnino parasiticam, acrustaceam (*L. glaucomaria* mihi tab. nostr. fig. 10 spor. exhib., 0,025 mm. long. 0,008 mm. latit.). Aliam analogam Norcopiæ cepi in crusta *Parmeliæ vitellinæ* (*L. vitellinaria* mihi, sporæ fere ut in *L. parasema*, minores, nucleo uno vel binis, vel nullo, longit. 0,010—0,012 mm. lat. 0,006 mm.). Recte meo ex sensu Cel. *Tulasne* in recenti sua tractatione quam maxime insigni de morphologia Lichenum has formationes parasiticas ad Lichenes ducit. Lichenes ita parasitice ad alios nasci posse testatur optime *Urceolaria scruposa* sæpissime solis fructibus crescens immersis in foliis thallinis *Cladoniarum* (*pocilli* et aliarum), examine microscopico omne dubium de identitate tollente.

7. *Lecidea fusco-cinerea* n. sp. (*L. atroalba* var. L. S. 406 C) crusta areolato-verrucosa opaca fusco-cinerea

subæqvabili (0,5 mm. crassa), apotheciis in areolis oriundis planiusculis tenuiter marginatis intus atris (0,5 mm. latis), sporis 6—8:nis oblongis vel ellipticis simplicibus (longit. 0,014—0,020 mm., latit. 0,007 mm.) nucleis plerumque binis versus utrumque apicem. — Ad rupes Holmiæ passim. Habitu quodammodo ad præcedentem (*L. insularem*) accedit, magis vero ad formas primarias *L. atroalbæ* Auctt., in vere limitatas, ut monuit Cel. *Flotow*, dissolvendæ species, quarum expositionem ad aliam differemus occasionem. Animadvertatur hic modo, *Lecideam amphibiam* Fr. vix esse nisi varietatem *Lecideæ murinæ* Flot.

8. *Verrucaria clopima* Stenh. L. S. 415 (*Sagedia* Fr., *Trichothecium* Flot.) jungenda certe est, ex examine microscopico, cum *V. umbrina* Fr. (*V. nigrescens* Stenh. Sched. et L. S. 417, *Trichothecium* Flot.) Acutissimus *Wahlenberg* jam difficultatem animadvertit eas interdum distinguere. Nobis easdem sedulo in natura comparanti visum est, utramque locis sibi aptis satis constantem obvenire, *clopima* humidiora præferente, alibi vero eas omnino confluere. Sporæ normaliter binæ brunneæ (longit. 0,045—0,050 mm., latit. 0,015—0,020 mm.), oblongæ, indistincte pluriseptatæ e contento primitus grosse granulato perstrata disposito (muriformes Flot., sed expressio minus bona, nam de corpusculis solidis, nec de superficie, agitur). Verisimiliter *V. margacea* Leight. tab. 26. 3 huc pertinet.

9. *Verrucaria epidermidis* var. *fallax* mihi: crusta obsoleta, hypophlæode, peritheciis depresso-conicis superficialibus dimidiatis (basi 0,25 mm. latis), sporis 8:nis (longit. 0,020 mm., latit. 0,007 mm.) oblongis obsolete uniseptatis hyalinis, nucleis in utroque loculo binis, paraphysibus distinctis bacillaribus longissimis. — Holmiæ ad epidermidem betulæ in Nackabergen legi (eandemque ad Spa Belgiæ ad quercus juniores). Sub *Verr. epidermidis* Auctt. certe comprehenditur et est forma sporis magis evolutis, sépto ob nucleos fere resorpto, recedens ab illa Lich. Suec. 244 (Leight. tab. 17 fig. 3 et 4) sporis distincte uniseptatis nucleis destitutis. Forma sporarum *Verrucaricæ biformis* E. B. Suppl. Leight. tab. XVI

fig. 2 huic haud parum accedit. Quæ in Suecia pro hac sumitur est omnino alia, sporis ut apud *V. carpini* fuscis et triseptatis. Cf. L. S. 309. *V. epidermidis* var. *fallax* nostra externe plane refert *Verrucariam epidermidis* L. S. 244, cui vero sporæ oblongæ distinctissime uniseptatæ et absque nucleis. (Leight. tab. 17 fig. 3 et 4). An diversæ?

10. *Verrucaria oxyspora* n. sp. crusta obsoleta fusciscente, peritheciis depresso-conicis superficialibus dimidiatis (0,15 mm. basi latis), sporis aculeiformibus (longit. 0,032 mm., latit. 0,004 mm.) nucleos sæpissime tres globulares includentibus. — Holmiæ in Danviksbergen ad epidermidem betulæ. Perithecia paullo minora quam præcedentis, paraphyses non distinctæ. Sub *V. epidermidis* L. E. sine dubio etiam hæc subsumitur, sed sporis dissimillimis recedit a typo Illustr. *Friesii* in L. S. 244, saltem in specimine a me examinato, in quo hæc organa æque formata ac apud *Verrucariam punctiformem* L. S. 242 (longit. 0,021 mm., latit. 0,007 mm.). An diversæ species?

11. *Biatora fuscescens* (Smrf. Lapp. et exs. 44) Fr. Holmiæ a nobis lecta est ad betulas silvæ in Wärmdö. Etiam Salæ. Sporæ elongato-oblongæ (fere ut in *Lecidea miliaria*, fig. nostra 5) granula viridia continentes, longit. 0,025 mm., latit. 0,007, raro septa 1—3 obsoletissima offerentes. *Lecidea turgidula* Fr. eidem prope accedit.

12. *Biatora anomala* L. S. 350! (sub hoc nomine in L. E. etiam formæ *Biatoræ vernalis* describuntur) est *Lecidea* vel *Biatora* apotheciis parvis convexis nigris liberis, sporis oblongo-linearibus dilute viridibus obsoletissime uniseptatis, longit. 0,012 mm., latit. 0,003 mm. Ad Holmiam satis frequens, præsertim ad quercus.

13. *Parmelia confragosa* Ach. (Holmiæ ad Cedersdalsbergen) sporas habet ut in *Physciis* normaliter (quibus quoque evidenter adnumeranda *Parmelia incisa* L. S. XII 340) fusco-brunneas, nigricantes, uniseptatas binucleatas, longit. 0,017 mm., latit. 0,007 mm. Forma *metabolica* Ach. Fr. L. S. 341 frequentius ad Holmiam occurrit. — *Parmelia sophodes* Ach. specie non differt a

P. confragosa, sed se habet ad hanc fere ut *L. myriocarpa* (*chloropolia*) ad *Lecideam disciformem*.

William Nylander.

Explicatio Tabulæ.

1. Sporæ *Lecideæ disciformis* (Fr.) mihi.
 2. Sporæ *Lecideæ chloropolia* Fr. L. S. 353.
 3. Sporæ *Lecideæ parasemæ* Auctt. pr. p.
 4. Sporæ *Lecideæ muscorum* Sw.
 5. Sporæ *Lecideæ milliaria* Fr. pr. p.
 6. Sporæ a. *Lecideæ caudatæ* mihi; b. *Lecideæ lugubris* Smrf.
 7. Sporæ a. *Lecideæ squalidæ* Ach.; b. *Lecideæ melanosporeæ* mihi.
 8. Sporæ a. *Lecideæ badiæ* Fr.; b. *Lecideæ insularis* mihi.
 9. Sporæ *Lecideæ fuscocinereæ* mihi.
 10. Sporæ *Lecideæ glaucomariæ* mihi.
 11. Sporæ *Verrucariæ clopimæ* Stenh.
 12. Sporæ a. *Verrucariæ oxysporæ* mihi.
b. *Verrucariæ epidermidis* var. *fallacis* mihi.
-

2. Nya vextställen för några sällsyntare Svenska och Norrska mossarter, af C. Hartman.

Då Prof. Parlatore under den resa i norra Sverige och Norrige, på hvilken jag förlidet år var honom följaktig, nästan uteslutande riktade uppmärksamheten på de phanerogama vexterna, och följaktligen i sin blifvande Reseskildring kommer att hufvudsakligen afhandla dessa, torde det icke synas olämpligt att jag äfven meddelar något om en del af de mossor, jag under vår hastiga framfärd fick tillfälle att samla. Till en annan gång uppskjutande de öfriga observationer jag vid dem gjort, vill jag här endast uppräknat de nya loca som anmärktes.

Som dessutom min broder, Rob. Hartman, dels vid Gefle och på andra ställen de sednaste åren gjort flera vackra fynd af mossor, dels först nyligen bestämt en och annan art från sin resa i Jemtland 1850, intagas i följande förteckning äfven dessa tillika med några få af andra vänners meddelade arter. De, som tillhöra min ofvannämnda resa, äro betecknade med en asterisk (*).

- * *Hypnum silesiacum* Pal. Beauv. — Finnm. Kaagoen, på fjellet Kaagtind vid Maursund.
- * *H. sarmentosum* Wg. Denna hittills såsom teml. sällsynt ansedda art, torde likväl vara en af de i fjelltrakterna vidsträcktast utbredda, då, utom dess förr anmärkta vextställen, den träffades af min broder på flera ställen i Jemtland, och nu af mig i Torneå Lappmark på många ställen längs Könkemäelf, särdeles ofvan forssen Perakoski; i bäckarne på fjellet Keitotsorro nära nybygget Najmaka; samt i Finnmarken, ända upp till Hammerfest. Såväl på stenar i nämnde forss af Könkemäelf, som i bäckrännilar nedom berget Tyven vid Hammerfest bar den frukt.
- H. purum* L. Gottland, i Hörsnö s:n: O. A. Westöö.
- H. abietinum* L. Eljest så sällsynt med frukt, har denna nu sedan 1849 funnits årligen rikligt fruktbärande vid Upsala, både på Slottsbacken och Godtsundabergen: Rob. H:n.
- * *H. Blandowii* WM. Ymnig på de sumpiga ängarne vid Docksta gästgifvaregård i Wibyggerå s:n af Ångermanland.
- H. alopecurum* L. Är förliden sommar äfven funnen på Gottland af Westöö och Stud. Kinberg.
- H. trifarium* WM. Gefle, Edskön i Svartmaren: Rob. H:n; samt i kärren vid Kubbo.
- * *H. molle* Dicks. Norrska Finnmarken på flera ställen, vackrast på fjellet Klaveringtind vid Lyngseidet, samt vid Hammerfest.
- * *H. arcticum* Somf. Rikt fruktbärande i en fjellbäck på Qvaloen, nära Hammerfest.
- H. rivulare* Bruch. Förut hos oss endast funnen steril

i Östergöthland, är nu denna vackra art, äfven med frukt, anträffad i mängd nära Gefle af *Rob. H:n*.

* *H. reflexum Stark.* Finnmarken, vid Hammerfest.

H. striatum Schreb. Gottland, på Thorsborg: *Westöö et Kinberg.*

H. elodes Spruce. Denna först nyligen (se Bot. Not. 1852, pag. 33) i Sverige upptäckta art fanns förliden sommar af *Rob. H:n* äfven på Edskön, nära Gefle. Liknar i hög grad *H. chrysophyll.* och synes skild med föga annat än den utlöpande bladnerven.

* *H. commutatum H.* Norska Finnmarken, i kärr nära hafsstranden, både vid Lyngen och Hammerfest. Är mig veterligen förut icke anmärkt i Norrige, men torde derstädes icke vara sällsyntare än i Sverige.

H. pratense Koch. Roslagen vid Snieslingeberg i Börstils s:n, utmärkt vacker. *Rob. H:n.*

H. hamulosum Sw. enl. Schimp. H. cupressiforme var. x hamulosum Brid. Bryol. univ. 2, p. 210. — Jemtland, Snasahögen på klippor vid Handölsforssen. *Rob. H:n 1850.*

Denna för Skandinaviska Floran nya art, är en bland dem, som fordom förenades med *H. cupressiforme L.*, men är ganska väl skiljd såväl från denna, som från de hos oss förekommande, i sednare tider såsom egna arter upptagna former deraf. Af dessa liknar den till vextsätt, förgrening och groflek, samt de glest tegellagda bladen, mest *H. fastigiatum*, men skiljes från denna med de ännu mer (n. i cirkel) krökta, småningom i en lång och smal sågtandad spets afsmalnande bladen, med dels ingen, dels svag enkel nerv vid basen. För öfrigt skiljer den sig från *H. cupressif.* och *protuberans*, med sitt convexa lock med kort vårta, utan spröt, deruti liknande *H. mamillatum*, hvilken likväl i öfrigt med sina tätt tegellagda, till kort spets bugtigt samman-dragna blad m. m. är fullkomligt skiljd.

* *Leskea nervosa Myr.* Finnmarken, vid Lyngseidet.

L. subtilis H. Helsingland, Hemstanäs: *Rob. H:n.*

* *Neckera oligocarpa Bruch.* Skuluberget i Ångermanland; är äfven funnen på Östberget vid Umeå af Apoth. *Sillén.*

- * *Anomodon viticulosus* Hook. Träffades tillsammans med föregående på Skuluberget.
- Leptohymenium repens* Hn. Är numera äfven funnen med frukt af dess förste upptäckare hos oss, Rob. H:n; och derigenom dess identitet med den rätta sydeuropeiska arten till fullo bekräftad.
- * *Mnium subglobosum* Br. et Sch. Förekommer i Torneå Lappmark på många ställen, äfvensom i Finnmarken, t. ex. vid Lyngseidet och Hammerfest, samt är tro- ligen en temligen allmän art i alla våra fjelltrakter, ehuru hittills öfversedd. Träffas äfven så sydligt, som vid Gefle, der den blifvit funnen på flera stäl- len i Kubbotrakten, af Rob. H:n.
- M. affine* Bland. var. γ *rugicum* Bryol. eur. — *M. ru- gicum* Laur. — Denna förut endast såsom nordtysk anmärkta form, hvilken afviker från den vanliga med tätt tufvad vext, och alla delar, såsom grenar, blad, fruktskaf och fröhus, mera korta och sammanträngda, samt vanl. ensamt fruktskaf, är äfven funnen i Nor- hykänn nära Upsala af Rob. H:n.
- M. undulatum* H. Är förliden sommar funnen temligen rikt fruktbärande vid Gefle af Rob. H:n.
- * *M. hornum* H. Nära gästgifvareg. Meelhuus i Trond- hjems stift.
- M. spinosum* Schwægr. Upptäcktes för första gången inom Sverige 1850 af Rob. H:n, i Jemtlands fjelltrakter, och då ymnigt fruktbärande; är nu äfven funnen med frukt på Kinnekulle af Stud. J. E. Zetterstedt.
- * *Bryum longicollum* Sw. Utmärkt vacker och ymnig i Torneå Lappmark, på klippor vid Muonioelf nära gästg. Kihlangi.
- B. polymorphum* var. *brachycarpum* Bryol. eur. Jemt- land, Snasahögen: Rob. H:n.
- B. erythrocarpon* Schwægr. Helsingland, vid Hemstanäs: Rob. H:n.
- * *B. Ludwigii* Spreng. β *gracile*. Torn. Lappm. på elfsträn- derna vid Ketkesuando.
- B. Wahlenbergii* Sw. Roslagen vid Hargs Bruk.
- B. arcticum* Br. et Sch. Jemtl. Snasahögen vid Hand- ölsforsen: Rob. H:n.

- * *B. cucullatum* Schwægr. Torn. Lappm. på fjellet Keitot-sorro vid nybygget Najmaka.
- B. cyclophyllum* Schwægr. Träffades i år för första gången inom Sverige med frukt, vid Oslättfors bruk nära Gefle, af Rob. H:n.
- * *B. Zierii* Dicks. Finnm., på klipporna närmast bakom Hammerfest.
- B. argenteum* L. var. γ *lanatum* Bryol. eur. — *B. lanatum* Brid. Utmärkt från hufvudformen med tätare tufvade grenar och fullkomligt silfverhvita blad med längre och utsperrad spets, hvarigenom hela mossan får ett ulligt utseende, är (enl. Bryol. europ.) denna form den vanliga i de heta länderna; Schimper har likväl äfven godkänt exemplar deraf, samlade på Upsala Slottsbacke af Rob. H:n.
- * *Amblyodon dealbatus* Pal. Beauv. Finnmarken, på fjellen kring Lyngseidet; blef äfven förliden sommar funnen vid Stensborg nära Gefle.
- * *Splachnum rubrum* L. Westerbotten, i skogen vid Falkberget i Skellefteå.
- * *Dissodon Froelichianus* Grev. Finnm. på fjellet Kaveringtind vid Lyngseidet.
- * *D. splachnoides* Grev. Finnm., med föregående vid Lyngseidet, samt på många ställen omkring Hammerfest.
- Polytrichum formosum* H. Helsingland, vid Hemstanäs: Rob. H:n.
- * *Catharinea hercynica* Ehrh. Finnm., på fjellet Kaagtind vid Maursund.
- Conostomum boreale* Sw. Finnmarken, på alla fjell ända till Hammerfest.
- Orthotrichum urnigerum* Myr. Småland, vid Eds kapell i Calmare län: Cand. E. A. Strömbäck.
- * *O. Drummondii* Hook. Norrige, vid Meelhuus gästgg. i Trondhjems stift.
- O. Ludwigii* Brid. Westmanland, vid Ramshyttan: Apoth. Sillén.
- * *O. phyllanthum* Br. et Sch. Norrige, på strandklipporna af Otteroen i Trondhjems stift. Torde, ehuru förut icke anmärkt i Norrige, der förekomma på flera ställen längs sydvästra och södra kusten.

- * *Zygodon torquatus* Liebm. Norrige, vid Meelhuus gästgg. i Trondhjems stift; samt i Finnmarken, omkring Hammerfest.
 - * *Encalypta streptocarpa* H. Vid Meelhuus gästgifvareg. i Trondhjems stift.
 - * *E. longicolla* Br. et Sch. Träffades i Norrige sparsamt på stenar utmed vägen mellan gästgifvaregårdarne Volan och Sognæs.
 - * *E. commutata* Hornsch. Norrige, vid gästg. Meelhuus i Trondhjems stift; är äfven funnen i Jemtland, på klipporna vid Handölsforssen af Rob. H:n.
 - * *Grimmia maritima* Turn. Kan nu med fullt skäl sägas förekomma längs hela Skandinavians vestkust, då jag äfven fann den på Finnmarkens strandklippor ända upp till Hammerfest.
 - * *Racomitrium aciculare* Brid. Denna art, som i Sverige endast är funnen i de sydliga och mellersta provinserna, icke norr om Helsingland och Dalarne, samt redan i Gestrikland är högst sällsynt med frukt, träffades på Norrska sidan så högt upp som till Hammerfest, äfven fructificerande.
- Tortula rotundifolia* Hn. Såsom förut endast funnen i Borgströms efterlemnade samlingar, med påskrift »Lund, askstammar», har denna utmärkta form icke egt någon fullkomligt bestämd vextort; men har denna sommar blifvit funnen på stammarne af fruktträd i f. d. Tegnériska trädgården i Lund af Rob. H:n.
- T. gracilis* Hook. — *Barbula Bryol. europ.* — Denna för Skand. Flora nya art är funnen i mängd på klippor i strömmen vid Qvarnbo nära Upsala af Rob. H:n.
- Trichostomum tortile* Schrad. Äfven denna art kan anses såsom ny för åtminstone Svenska Floran, då man förut om dess förekomst hos oss icke egt någon annan uppgift, än den obestämda af Sprengel, att den finnes i Sverige, utan närmare växtställe. Förleden sommar träffades den af Rob. H:n i sandgropar vid Stensborg, nära Gefle.
- T. longirostre* Hn. Är funnen på Kinnekulle af Stud. J. E. Zetterstedt.
- Dicranum robustum* Blytt. Denna i sitt slägte största

och högst utmärkta art, som hittills inom Europa blifvit funnen endast vid Christiania, och i år först angifven såsom Svensk art (se Bot. Not. 1852, p. 35), har förliden sommar äfven blifvit funnen på Hemlingberget vid Gefle af *Rob. H:n*. Den kan till habitus och en del characterer sägas stå midtemellan *D. undulatum* och *majus*; men är väl skiljd från båda, i storlek och skönhet täflande med, om ej öfverträffande, de flesta Europeiska mossor.

D. palustre *Brid.* Denna, i år äfven för första gången såsom Svensk upptagna art, har ytterligare blifvit anträffad vid Ströje by nära Upsala af Cand. *E. A. Strömbäck* och *Rob. H:n*, samt af den sednare äfven vid Stenhammar nära Gefle.

D. flagellare *H.* Är funnen denna sommar inom Gestrikland, nemligen vid Gysinge Bruk af Candidaten *Strömbäck*, samt på många ställen omkring Gefle af *Rob. H:n*.

* *D. falcatum* *H.* Finnmarken, på Tromsdalstind.

D. Homanni *Boeck.* Denna Norrska art är äfven funnen inom Sverige af *Rob. H:n*, neml. i socknarne Ljusdahl och Färila i Helsingland. Den synes dock helst böra, i likhet med hvad som skett i Bryol. europ., upptagas endast såsom afart af *D. virens*.

D. strictum *Schwægr.* Äfven ny för Svenska Floran, är denna art förliden sommar funnen på Gottland, vid Fardume i Rute s:n, enligt ex. af Stud. *Kinberg*.

* *D. squarrosum* *Schrad.* Förekommer äfven i Finnmarken, t. ex. på fjellen vid Lyngenfjord, samt omkring Hammerfest ytterst ymnig, men alltid steril.

Weissia acuta *H.* Helsingland, på Kasberget i Mo s:n: *Rob. H:n*.

* *Anoetangium compactum* *Schwægr.* Norrige, på klippor i skogen vid Meelbuus gästg. i Trondhjems stift.

Phascum *) *crispum* *H.* Upsala flerest.: *Rob. H:n*. Smål., Odensviholm i Calmare län: *E. A. Strömbäck*.

*) För nästan alla arterna i detta slägte hafva hos oss endast få vextställen hittills varit kända, och dessa små mossor derföre i allmänhet ansedda såsom mera sällsynta än andra jordmossor. Att sådant likväl icke torde vara förhållandet, utan att deras

- P. alternifolium* Dicks. Upsala, nedom Godtsundabergen:
Rob. H:n.
- P. Floerkeanum* WM. Upsala flerestädes: Rob. H:n.
- P. serratum* Schrab. Upsala, vid Norby: C. J. Strömbäck.
- * *Sphagnum cymbifol.* Ehrh. **compactum* Brid. Finnmarken,
vid Hammerfest.
- S. molluscum* Bruch. Till denna art hörer (efter be-
stämningarne i C. Müllers Synops. Musc. Frond.)
den i Hartm. Skand. Fl. 5 uppl., under *S. tenellum*
upptagna form från Oslättfors bruk i Gestrikland.
På detta ställe träffades den förliden sommar ymnigt,
äfvén rikt fructificerande.
- S. subsecundum* N. v. Es. — *S. acutifol.* β *subsecund.*
H:n Fl. — Denna högst utmärkta form, eller sna-
rare art, är nu äfvén funnen i Sverige, nemligen i
Helsingland, vid Hemstanäs och i Ljusdahls socken,
af Rob. H:n.
- S. subsecundum* β *contortum* C. Müll. — *S. acutifol.* γ *con-*
tort. H:n Fl. — Äfvén denna är ny för Svenska
Floran, funnen detta år på Hemlingbyskogen vid
Gefle, af Rob. H:n.
- * *Alicularia scalaris* Corda. Denna hos oss eljest mera
sydliga art träffades i Norrige så nordligt som vid
Hammerfest.
- * *A. compressa* N. v. Es. Äfvén vid Hammerfest.
- Jungermannia obtusifolia* Hook. Skåne, vid Skärali; E.
A. Strömbäck.
- J. Taylori* Hook. Gestrikland, vid Oslättfors bruk: C. J.
Strömbäck.

sällsynthet hufvudsakligen berör af deras litenhet, derpå lem-
nar ofvanstående förteckning ett nytt bevis, då nu i den kunna
för Upsalatrakten, d. v. s. för den i vårt land längst och mest
undersökta, af ett så föga artrikt slägte tilläggas på en gång 4,
för densamma nya arter; hvartill kommer att äfvén af de för
Upsalafloran förut bekanta 4 arterna, en, neml. *patens*, först
för få år sedan der upptäcktes, så att inom de sista åren denna
trakts arter af detta slägte blifvit ökade från 3 till 8. Ett dy-
likt förhållande har äfvén egt rum med Gefletrakten, hvaräst
ända till år 1844 endast 2 arter, *nitidum* och *cuspidatum*.
voro funna, men sedan dess 3 andra (*subulatum*, *patens* och
serratum) ytterligare tillkommit, hvarigenom antalet derstädes
på de sista 8 åren ökats från 2 till 5.

- * *J. cordifolia* Hook. Finnmarken, både på fjellet Kaagtind vid Maursund, och vid Hammerfest.
- * *J. albescens* Hook. Är säkerligen en på de högre fjellen vida mer, än hvad man hittills antagit, allmän art, såsom anträffad, utom sina förra vextställen, af min broder flerstädes äfven i Jemtlands fjelltrakter, samt af mig i Torneå Lappmark på flera ställen, t. ex. i Karesuando, och på fjellen vid nybygget Najmaka; äfvensom i Finnmarken, på fjellen kring Hammerfest.
- * *J. Flörkii* WM. Finnmarken, på berget Tyven vid Hammerfest.
- * *J. laxifolia* Hook. På samma ställe som föregående.
- * *Harpanthus Flotowianus* N. v. Es. Torneå Lappmark, i kärren vid Najmaka, samt i Finnmarken vid Hammerfest.
- * *Sauteria alpina* N. v. Es. På de högre delarne af fjellet Tromsdalstind i Finnmarken.
- * *Reboulia hemisphærica* Raddi. Träffades äfven på Tromsdalstind, men i björkregionen.

Litteratur-Öfversigt.

1. **Bidrag till kännedomen om Kalmar läns vegetation af Carl Agardh Westerlund.** Kalmar, Ströhm et Bröder Westin, 1852. 8:o pp. 64.

Med denna titel har utkommit en Växtförteckning för Kalmartrakten. Den börjar med en inledning, upptagande »Kalmarfloras historia» och traktens naturbeskaffenhet. Derester följer växtförteckningen, hvaruti uppräknas 853 Fanerogamer och Filices, med uppgift för hvarje art huruvida den är mera eller mindre allmän eller sällsynt. För de sällsyntare bifogas uppgift på vextställen. Växtförteckningen är uppställd i enlighet med femte upplagan af Hartmans Flora, och har mycken likhet i anordningen med de förut utgifna förteckningarne öfver »Fanerogamer och Ormbunkar» i Stockholmstrakten, Södermanland, på Kinnekulle och Omberg. Slutligen träffar

man i den lilla skriften några »Utflykter», egentligen innehållande tillägg till inledningen, samt uppgift på några växter, som förekomma något längre från Kalmar. — Afhandlingens bör vara välkommen för dem som botanisera i Småland och utgör äfven ett godt bidrag till kännedomen om växternas utbredning inom fäderneslandet. Så många skrif- och tryckfel, serdeles på växtnamnen, som den hyser, äro dock icke fullt ursäktliga.

2. Svensk Skol-Botanic, innefattande tvåhundra-femtio typiska afbildningar af Svenska växter, att begagnas vid elementar-undervisningen i den inhemska Florans Organografi och Systemlära, utgifven af N. J. Andersson, Ph. M., Lärare vid Nya Elementarskolan i Stockholm, och K. Fr. Thedenius, Apothekare, Lärare i Naturalhistorien vid Stockholms Gymnasium. Stockholm, Z. Hæggström, 1851—52.

Under denna titel hafva utkommit fyra häften af ett planchverk, som i sin helhet är ämnadt att begagnas af nybörjare i botaniken för att inhemta kännedom om fosterlandets allmänna växter. Arbetet, som författas af denna tidskrifts utgivare, är indeladt i trenne kurser, hvaraf den första, som redan är utkommen, innefattar 60 växtarter, uppställda i systematisk ordning (efter sexualsystemet), samt så valda, att växter af hvarje klass upptagas i denna kurs. Det samma är äfven iakttaget i de andra kurserna. Vid begagnandet af boken är meningen, att en kurs i sender skall studeras, hvarigenom nybörjaren, redan då han hunnit lära sig känna dessa 60 växter, har blifvit bekant med växter ur alla klasser, samt af de atrikaste och allmännaste familjerna. Genom tillkomsten af de andra kursernas växter (100 i andra kursen och 90 i den tredje) har man trott att läsarens växtkännedom skall på ett lämpligt sätt förökas.

För att af boken göra ett helt och slutligen kunna betrakta alla växterna i system, äro de numrerade i en enda följd, i hvilken ordning plancherna äfven böra inbindas sedan hela arbetet är utkommet. Dock har Förläggaren bifogat titelblad för hvarje kurs i händelse någon skulle heldre önska att inbinda hvarje kurs serskildt.

Rörande den för hvarje art lemnade beskrifningen, torde böra nämnas, att den är så fullständig som rummet medgifvit. Växtens rot, stam, blad, blomställning, blomma, foder, krona, ståndare, pistill och frukt äro särskildt tagna i betraktande. Derigenom bör nybörjaren kunna praktiskt inlära det viktigaste af botaniska terminologien, utan att behöfva läsa terminologi ensamt innan han ännu känner några växter, och således den olägenheten undvikas, att terminologien skall afskräcka någon från inhemtande af växtkunskap.

Emedan Förläggaren har planchererna färdiga till hela arbetet kommer utgifningen att påskyndas så mycket som möjligt.

Strödda underrättelser.

Mikroskopiska kännetecken för Baströr (basceller) af Lin och Hampa, m. m.

En sammanställning af de mikroskopiska kännetecknen för de viktiga till väfnader och andra saker nyttjade baströren skall möjligen vara välkommen för många, då mikroskopet alltid skall i viktiga fall lemna det säkraste kännetecknet.

Baströren af *lin* och *hampa* synas under mikroskopet *trinda*, deras membran är mycket tjock och, under vatten sedda, synas de icke vara vridna omkring sig sjelfva. De uti membranen förekommande porer hafva stundom felaktigt ansetts vara leder på röret. Baströren i hampa äro mindre böjliga än de uti lin; cellens naturliga ändar äro ofta mera gaffellikt delade. — Jod och svafvelsyra gifva, såsom bekant, en blå färg åt cellämnet. Lintråden förhåller sig, vid sådan behandling, annorlunda än hamptråden: den förra visar ett vackert mörkblått färgadt spiralband eller ringar; de lager, hvaraf den sednares cellvägg är bildad, uppsvälla deremot, utan spiral- eller ring-teckning, de innersta lagerna synas vågrätt strimmiga.

Bomull och baströr af *Nässta*, äro, sedda under vatten, platt-tryckta och vridna omkring sig sjelfva; deras membran är mindre tjock än linets och hampans. Bom-

ullscellerna äro efter sin hela längd af samma bredd, då deremot Nässlans bastceller visa omvexlande utvidgningar och sammansnörpningar. Behandlad med jod och svafvelsyra förhåller sig bomullen likasom lintråden; den visar spiraler eller ringar, under det nässeltråden i det yttersta lagret utvecklar ett bredt vridet spiralband, men i de innersta lagren mycket fina, tätt på hvarandra följande spiraler.

Bastcellerna af *Nyzeländska linet* (*Phormium tenax*) likna, sedda under vatten, linets celler, men igenkännas dock genast på sin styfhet. Dess cellmembran är vedartad, hvarföre den *icke* blir blå af jod och svafvelsyra. Genom kokning med kaustik kalilut aflägsnar man vedämnet, och det förut styfva baströret blir böjligt. Med jod och svafvelsyra behandlad förhåller den sig nu alldeles som bomull, utan användning af kalilut; dock verkar svafvelsyran något häftigare och tråden blir snart förstörd. Närvaron af vedämne uti nyzeländska linet förorsakar sannolikt dess stora styrka och dess värde för beredning af skeppståg.

Vill man undersöka af hvilket slag bastceller en väfnad består, så upprispar man ett litet prof af densamma och uttager trådar såväl af ränningen som inslaget. Sedan trådarne blifvit sönderdelade utbredas de på en glasskifva, hvarpå finnes en droppe vatten, och betäckas med ett tunnt täckglas, samt föras under mikroskopet. Tvåhundra gångers förstoring är tillräcklig. Man igenkänner på detta sätt, vid trådarnas noggranna betraktande, hvilket slag af bastceller man har under ögonen, under det färgproftet, om tråden sjelf är af blandad natur, t. ex. af lin och bomull, svårligen kan afgöra detsamma.

Förmodad värme-utveckling hos Soldanella alpina.

Uti Åkerbruks-sällskapets i Lyon Annaler anför D:r *Lortet*, att *Soldanella alpina*, då den blommar under snön, bildar rundt omkring sig en liten håla i drifvan. Detta synes antyda, att denna växt, likasom *Arum* m. fl., under blomningstiden utvecklar värme.

Utnämning.

Till Lärare i Naturalhistorien vid Elementarläroverket i Gefle har Herr Magister *Carl Hartman* blifvit utnämnd.

Beriktigande.

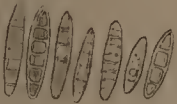

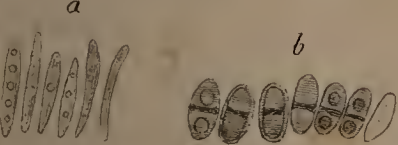

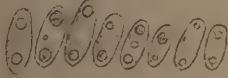

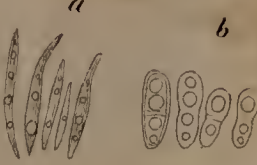
Uti N:o 6 af denna Tidskrift har uppgifvits, att jag »ombesörjt korrekturläsningen» på Mag. Anderssons öfversättning af D:r Ungers »Grundzüge der Anatomie und Physiologie der Pflanzen» och utarbetat Anmärkningarne och Tilläggen. — Af flera anledningar finner jag mig skyldig att med några rader beriktiga och närmare bestämma denna uppgift.

När jag emottog öfversättarens manuscript, som sträckte sig till och med sidan 107 (i Svenska öfversättningen), voro redan de 4 första arken af boken tryckta. Min åtgärd i och för den Unger'ska bokens iklädande af Svensk dräkt inskränker sig sålunda till: revision af det återstående manuscriptet och dettas afslutande, korrekturläsning af bokens sednare hälft, utgallrande af de viktigaste skrif- och tryckfelen, öfversättande och sammanförande af förklaringen öfver figurerna och innehållsförteckningen, utarbetande af »Anmärkingar och Tillägg» samt skrifvande af företalet. Jag har sålunda *icke* läst korrektur på de första arken.

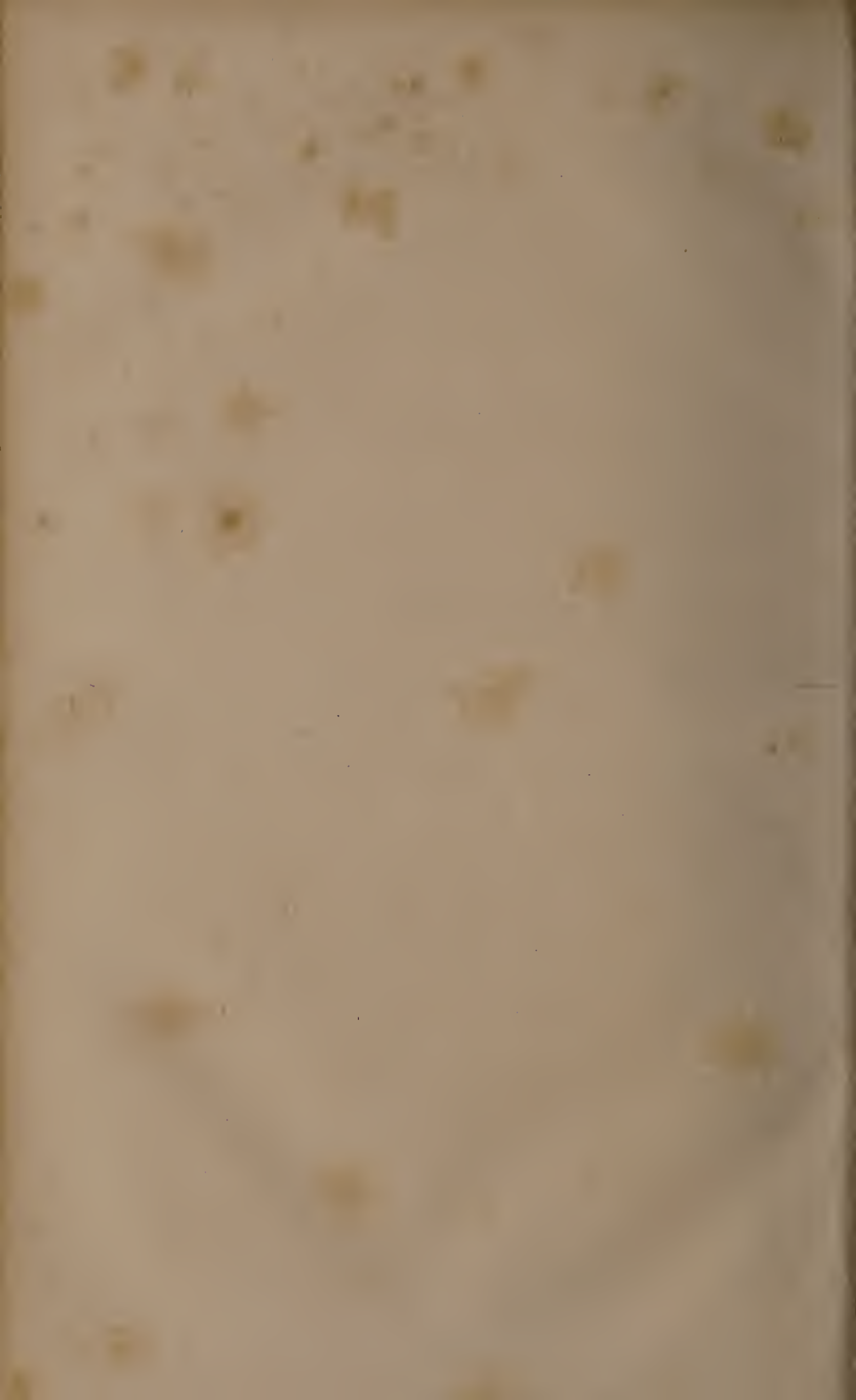
Stockholm den 6 Oktober 1852.

Oskar Sandahl.

På NYA BOTANISKA NOTISER, som nästa år utgifvas med ett ark i månaden jemte behöfliga plancher, emottager Apothekaren K. Fr. Thedenius i Stockholm prenumeration med 2 R:dr B:ko för hela årgången. Han ombesörjer numrornas ordentliga utdelning med posten eller kringvändande till de prenumeranter, som bo i hufvudstaden, då så önskas och fullständig adress uppgifves. — Genom bokhandeln kan tidskriften äfven erhållas. — Insända afhandlingar och meddelanden emottagas med tacksamhet.

<p>1</p> 	<p>2.</p>
<p>3</p> 	<p>4</p>
<p>5</p> 	<p>6</p>
<p>7</p> 	<p>8.</p>
<p>9</p> 	<p>10</p>
<p>11.</p> 	<p>12.</p>

Sporer af larver

1.

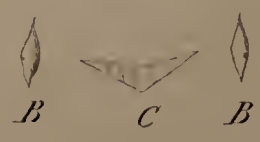
Sparganium natans L.

2.

3.

Sparganium minimum (C. Bauck) Fr.

Sparganium fluitans Fr.

